

Τ.Ε.Ι. ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

ΟΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
1900 ΕΩΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Ε. ΚΥΠΡΙΩΤΕΛΗΣ

ΜΑΝΤΖΙΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ

ΠΡΕΒΕΖΑ 2004-2005

Ευχαριστώ, όλους όσους βοήθησαν με
οποιοδήποτε τρόπο στη διεκπεραίωση
αυτής της εργασίας και κυρίως τον
καθηγητή κ. Κυπριωτέλη καθώς
και κάθε οργανισμό ή άνθρωπο.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίδες

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	7
----------------------	----------

I.ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Γενικά στοιχεία για το νομό Ιωαννίνων.....	9
---	----------

1.1. Μεθοδολογία έρευνας.....	11
-------------------------------	----

1.2. Ιστορική αναδρομή.....	13
-----------------------------	----

1.2.1. Οικονομική δραστηριότητα.....	13
--------------------------------------	----

1.2.2. Απογραφές πληθυσμού.....	14
---------------------------------	----

II.ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ:

Ανάλυση δημογραφικών στοιχείων των απογραφών 1928-2001....	17
---	-----------

2.1. Δήμος Ιωαννιτών.....	17
---------------------------	----

2.1.1. Γενικά χαρακτηριστικά.....	17
-----------------------------------	----

2.1.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.....	18
------------------------------------	----

2.1.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	20
---	----

2.2. Δήμος Αγίου Δημητρίου.....	20
---------------------------------	----

2.2.1. Γενικά χαρακτηριστικά.....	20
-----------------------------------	----

2.2.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.....	21
------------------------------------	----

2.2.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	23
---	----

2.3. Δήμος Ανατολής.....	24
--------------------------	----

2.3.1. Γενικά χαρακτηριστικά.....	24
-----------------------------------	----

2.3.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.....	24
------------------------------------	----

2.3.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	26
---	----

2.4. Δήμος Ανατολικού Ζαγορίου.....	26
-------------------------------------	----

2.4.1. Γενικά χαρακτηριστικά.....	26
-----------------------------------	----

2.4.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.....	27
------------------------------------	----

2.4.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	29
---	----

2.5. Δήμος Άνω Καλαμά.....	29
----------------------------	----

2.5.1. Γενικά χαρακτηριστικά.....	29
-----------------------------------	----

2.5.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.....	30
------------------------------------	----

2.5.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	32
---	----

2.6. Δήμος Άνω Πωγωνίου.....	32
------------------------------	----

2.6.1. Γενικά χαρακτηριστικά.....	32
-----------------------------------	----

2.6.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.....	32
------------------------------------	----

2.6.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	34
---	----

2.7. Δήμος Δελβινακίου.....	35
-----------------------------	----

2.7.1. Γενικά χαρακτηριστικά.....	35
-----------------------------------	----

2.7.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.....	35
------------------------------------	----

2.7.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	37
---	----

2.8. Δήμος Δερβίζιανων.....	37
-----------------------------	----

2.8.1. Γενικά χαρακτηριστικά.....	37
-----------------------------------	----

2.8.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.....	38
------------------------------------	----

2.8.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	40
---	----

2.9.	Δήμος Δωδώνης.....	40
2.9.1.	Γενικά χαρακτηριστικά.....	40
2.9.2.	Πληθυσμιακές μεταβολές.....	40
2.9.3.	Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	42
2.10.	Δήμος Εγνατίας.....	43
2.10.1.	Γενικά χαρακτηριστικά.....	43
2.10.2.	Πληθυσμιακές μεταβολές.....	43
2.10.3.	Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	45
2.11.	Δήμος Εκάλης.....	46
2.11.1.	Γενικά χαρακτηριστικά.....	46
2.11.2.	Πληθυσμιακές μεταβολές.....	46
2.11.3.	Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	48
2.12.	Δήμος Ευρυμενών.....	48
2.12.1.	Γενικά χαρακτηριστικά.....	48
2.12.2.	Πληθυσμιακές μεταβολές.....	49
2.12.3.	Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	51
2.13.	Δήμος Ζίτσας.....	51
2.13.1.	Δή Γενικά χαρακτηριστικά.....	51
2.13.2.	Πληθυσμιακές μεταβολές.....	51
2.13.3.	Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	53
2.14.	Δήμος Καλπακίου.....	54
2.14.1.	Γενικά χαρακτηριστικά.....	54
2.14.2.	Πληθυσμιακές μεταβολές.....	54
2.14.3.	Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	56
2.15.	Δήμος Κατσανοχωρίων.....	56
2.15.1.	Γενικά χαρακτηριστικά.....	56
2.15.2.	Πληθυσμιακές μεταβολές.....	57
2.15.3.	Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	59
2.16.	Δήμος Κεντρικού Ζαγορίου.....	59
2.16.1.	Γενικά χαρακτηριστικά.....	59
2.16.2.	Πληθυσμιακές μεταβολές.....	60
2.16.3.	Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	62
2.17.	Δήμος Κονίτσης.....	62
2.17.1.	Γενικά χαρακτηριστικά.....	62
2.17.2.	Πληθυσμιακές μεταβολές.....	63
2.17.3.	Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	65
2.18.	Δήμος Μαστοροχωρίων.....	65
2.18.1.	Γενικά χαρακτηριστικά.....	65
2.18.2.	Πληθυσμιακές μεταβολές.....	66
2.18.3.	Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	68
2.19.	Δήμος Μετσόβου.....	68
2.19.1.	Γενικά χαρακτηριστικά.....	68
2.19.2.	Πληθυσμιακές μεταβολές.....	68
2.19.3.	Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	70
2.20.	Δήμος Μολοσσών.....	71
2.20.1.	Γενικά χαρακτηριστικά.....	71

2.20.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	71
2.20.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	73
2.21. Δήμος Μπιζανίου.....	74
2.21.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	74
2.21.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	74
2.21.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	76
2.22. Δήμος Παμβώτιδος.....	76
2.22.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	76
2.22.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	77
2.22.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	79
2.23. Δήμος Πασαρώνος.....	79
2.23.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	79
2.23.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	80
2.23.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	82
2.24. Δήμος Περάματος.....	82
2.24.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	82
2.24.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	83
2.24.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	85
2.25. Δήμος Πραμάντων.....	85
2.25.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	85
2.25.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	86
2.25.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	88
2.26. Δήμος Σελλών.....	88
2.26.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	88
2.26.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	89
2.26.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	91
2.27. Δήμος Τζουμέρκων.....	91
2.27.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	91
2.27.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	91
2.27.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	93
2.28. Δήμος Τύμφης.....	94
2.28.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	94
2.28.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	94
2.28.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	96
2.29. Κοινότητα Αετομηλίτσας.....	96
2.29.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	96
2.29.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	97
2.29.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	98
2.30. Κοινότητα Βαθυπέδου.....	99
2.30.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	99
2.30.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	99
2.30.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	101
2.31. Κοινότητα Βοβούσας.....	101
2.31.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	101
2.31.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	101
2.31.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	103

2.32. Κοινότητα Διστράτου.....	103
2.32.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	103
2.32.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	103
2.32.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	105
2.33. Κοινότητα Καλαριτών.....	105
2.33.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	105
2.33.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	106
2.33.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	107
2.34. Κοινότητα Λάβδανης.....	108
2.34.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	108
2.34.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	108
2.34.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	110
2.35. Κοινότητα Ματσουκίου.....	110
2.35.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	110
2.35.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	110
2.35.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	112
2.36. Κοινότητα Μηλέας.....	112
2.36.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	112
2.36.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	113
2.36.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	114
2.37. Κοινότητα Νήσου Ιωαννίνων.....	115
2.37.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	115
2.37.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	115
2.37.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	117
2.38. Κοινότητα Παπίγκου.....	117
2.38.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	117
2.38.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	117
2.38.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	119
2.39. Κοινότητα Πωγωνιανής.....	119
2.39.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	119
2.39.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	120
2.39.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	121
2.40. Κοινότητα Σιράκου.....	122
2.40.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	122
2.40.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	122
2.40.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	124
2.41. Κοινότητα Φούρκας.....	124
2.41.1.Γενικά χαρακτηριστικά.....	124
2.41.2.Πληθυσμιακές μεταβολές.....	124
2.41.3.Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.....	126

III.ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ:

Οικονομική ανάλυση.....	127
3.1. Πρωτογενής τομέας.....	127
3.1.1. Γεωργία.....	128
3.1.2. Κτηνοτροφία.....	130

3.1.3. Δάση-Αλιεία.....	131
3.2. Δευτερογενής τομέας.....	132
3.2.1. Μητρώο επιχειρήσεων.....	133
3.2.2. Αναπτυξιακός προσανατολισμός του δευτερογενούς τομέα.....	134
3.3. Τριτογενής τομέας.....	135
3.3.1. Εμπόριο.....	136
3.3.2. Τουρισμός.....	137
3.4. Εξέλιξη Α.Ε.Π.....	138
3.5. Οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις του νομού Ιωαννίνων.....	140

ΙΙΙ. ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ:

Συμπεράσματα.....	141
4.1. Δημογραφικές εξελίξεις νομού Ιωαννίνων.....	141
4.2. Πληθυσμιακές μεταβολές στους δήμους-κοινότητες του νομού Ιωαννίνων.....	142
4.3. Πληθυσμιακά και κοινωνικά χαρακτηριστικά.....	143
4.3.1 Διάρθρωση πληθυσμού κατά ομάδες ηλικιών	143
4.3.2 Επίπεδο εκπαίδευσης.....	144
4.4. Μεταναστευτική κίνηση.....	146
4.5. Αστικοποίηση.....	148
4.6. Διάρθρωση των επιχειρήσεων του νομού Ιωαννίνων.....	151
4.7. Ενεργός πληθυσμός και ανεργία.....	152
4.7.1. Ενεργός πληθυσμός.....	152
4.7.2. Ανεργία.....	153

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....154

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....155

ΠΙΝΑΚΑΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ.....196

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΗΓΩΝ.....197

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....198

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η σύγχρονη εποχή χαρακτηρίζεται από γνώσεις που αυξάνουν με ταχύτατους ρυθμούς και διαδίδονται πολύ γρήγορα με τη βοήθεια των μέσων σύγχρονης τεχνολογίας. Η ισχύς διαφόρων γνώσεων παύει να είναι διαχρονική. Καθώς η ανάπτυξη της επιστημονικής πλέον έρευνας σε όλους σχεδόν τους τομείς φέρνει συνεχώς στο φως νέα ερευνητικά δεδομένα, που ενδεχομένως αναθεωρούν ή και απορρίπτουν παλαιότερες θεωρίες. Έτσι, γνώσεις ή θεωρίες

που σήμερα ισχύουν και θεωρούνται “σύγχρονες” δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι θα εξακολουθούν να ισχύουν μετά την πάροδο κάποιων ετών.

Ο ρόλος της επιστημονικής έρευνας στην παραγωγή νέας γνώσης είναι πολύ σημαντικός σε ποικίλους τομείς μιας και σε κάθε επιστημονικό κλάδο υπάρχει ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων ή θεμάτων που επιβάλλεται ή αξίζει να μελετηθούν. Από αυτά ο εκάστοτε ερευνητής καλείται να επιλέξει ένα, αυτό που θεωρεί ως το πλέον σημαντικό στον τομέα του, αλλά και αυτό που μπορεί να διερευνήσει και να μελετήσει. Βέβαια, μια ερευνητική εργασία ή μια έρευνα γενικά, είναι αποδοτική μόνο όταν διεξάγονται με επιστημονικά εχέγγυα, όταν δηλαδή υπάρχει ένα σαφές θέμα που μελετάται σύμφωνα με ένα καλά σχεδιασμένο πλάνο, το οποίο περιέχει σαφείς σκοπούς, έγκυρους τρόπους συλλογής του υλικού και επιστημονικούς τρόπους για την αξιοποίηση και την ερμηνεία των ευρημάτων.

Έχοντας όλα όσα προαναφέρθηκαν κατά νου και προκειμένου για την διεκπεραίωση της πτυχιακής μου εργασίας, έκρινα πως η ενασχόληση με ένα τετριμμένο θεωρητικό θέμα δεν θα με εφοδίαζε με όλα όσα θα αποκόμιζα από μια ερευνητική εργασία. Έτσι, η πρόταση του καθηγητή μου κ. Ε. Κυπριωτέλη για ένα τέτοιο ερευνητικό θέμα συνάντησε τις δικές μου προσδοκίες.

Στόχος της παρούσας εργασίας- έρευνας είναι να καταδείξει τους ιδιαίτερους συσχετισμούς ανάμεσα στην οικονομική δραστηριότητα και τη γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού, κατά πόσο δηλαδή οι διάφορες πληθυσμιακές μεταβολές, αρνητικές ή θετικές, επηρεάζονται ή και καθορίζονται από οικονομικούς παράγοντες, όπως η επαγγελματική απασχόληση ή και το αντίστροφο. Η έρευνα επικεντρώνεται στο νομό Ιωαννίνων και ειδικότερα την χρονική περίοδο από τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα έως και σήμερα.

Το περιεχόμενο της παρούσας εργασίας είναι ταξινομημένο στις ακόλουθες ενότητες:

Στην Εισαγωγή παρουσιάζονται κάποια γενικά στοιχεία για το νομό Ιωαννίνων. Επίσης, υπάρχει εκεί η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την διεκπεραίωση της έρευνας, αλλά και μια μικρή ιστορική αναδρομή τόσο για τους επαγγελματικούς προσανατολισμούς των κατοίκων του νομού, όσο και για τις απογραφές που διεξάχθηκαν κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας.

Στο Πρώτο Μέρος αναλύονται τα δημογραφικά στοιχεία των απογραφών σε κάθε δήμο-κοινότητα ξεχωριστά. Επιπλέον, παρατίθενται εδώ πίνακες πληθυσμιακής και ποσοστιαίας μεταβολής του πληθυσμού κάθε δήμου-κοινότητας, καθώς και πίνακες που παρουσιάζουν τη διαφορά του πραγματικού και του νόμιμου πληθυσμού τους σε διαφορετικές χρονικές στιγμές.

Στο Δεύτερο Μέρος αναλύεται η οικονομική κατάσταση του νομού Ιωαννίνων και συγκεκριμένα η τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας), αλλά και η εξέλιξη του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος σε αυτόν σε σύγκριση με αυτή της περιφέρειας Ηπείρου και της χώρας.

Στο Τρίτο Μέρος υπάρχουν τα συμπεράσματα που απορρέουν από την ερμηνεία των ευρημάτων.

Ακολουθούν ο επίλογος, το παράρτημα, ο πίνακας ονομάτων, ο πίνακας πηγών και η βιβλιογραφία.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.

δηλαδή από το νομό Άρτας, το νομό Θεσπρωτίας και το νομό Πρεβέζης. Ο πληθυσμός του ανέρχεται σε 170.239 κατοίκους και η έκτασή του φτάνει τα 4,990 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Στο κέντρο του νομού βρίσκεται η λίμνη Παμβώτιδα που έχει επιφάνεια 19,16 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Με πρωτεύουσα τα Ιωάννινα, ο νομός συγκεντρώνει το 1,60% του πληθυσμού της χώρας και παράγει το 1,30% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (Α.Ε.Π.). Είναι, επίσης, η πρώτη παραγωγός περιοχή τυριού της χώρας και η δεύτερη στην παραγωγή κρέατος.

Το σχέδιο «Καποδίστρια» διαχώρισε το νομό σε 28 δήμους και σε 13 κοινότητες.

Η ιστορία της περιοχής συνδέεται με το ιερό μαντείο της Δωδώνης που ήταν το δεύτερο, μετά τους Δελφούς, μαντείο της αρχαιότητας. Τα Ιωάννινα γνώρισαν μεγάλη ακμή κατά την περίοδο του Δεσποτάτου του Μιστρά, όπως επίσης και την εποχή του Αλή Τεπελενλή, τον 18^ο αιώνα. Τα Ιωάννινα απελευθερώθηκαν, όπως και ολόκληρη η Ήπειρος το 1913.

1.1. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.

Πρωταρχικό μέλημα για κάθε ερευνητή είναι ο προσεκτικός σχεδιασμός και η σωστή οργάνωση της έρευνας. Έρευνα, η οποία δεν είναι ορθά σχεδιασμένη και οργανωμένη, αναμένεται να συναντήσει πολλές δυσκολίες στην εφαρμογή της και να οδηγήσει σε αμφίβολης ποιότητας αποτελέσματα.

Σε τρία βασικά ερωτήματα καλείται να απαντήσει ο ερευνητής: ΤΙ θα ερευνήσω; ΠΩΣ θα το ερευνήσω; ΓΙΑΤΙ θα το ερευνήσω; Τα ερωτήματα αυτά συνδέονται άρρηκτα και γι' αυτό θα πρέπει να μελετηθούν σε συνδυασμό και όχι ξεχωριστά το καθένα.

Το ΤΙ θα ερευνήσω αφορά την επιλογή του θέματος, το οποίο αποτελεί το πρωταρχικό και πιο σημαντικό βήμα πριν τη διεξαγωγή μιας έρευνας. Υπάρχουν, βέβαια, κάποια κριτήρια, τα οποία πρέπει να ακολουθηθούν, ώστε το θέμα να μπορεί να μελετηθεί σε βάθος και κατά συνέπεια να συμβάλει στην ανακάλυψη νέων γνώσεων και θεωριών. Έτσι, το θέμα πρέπει να ανταποκρίνεται στα άμεσα ενδιαφέροντα του ερευνητή και να είναι προσαρμοσμένο στις δυνατότητές του, ούτως ώστε η διερεύνηση να προχωρά με γρήγορο ρυθμό και η αντιμετώπιση των οποιονδήποτε προβλημάτων να είναι άμεση και αποτελεσματική. Επιπλέον, να είναι πρωτότυπο με την έννοια ότι αφορά σχέσεις συγκεκριμένων μεταβλητών ή πτυχές ενός πεδίου που διερευνώνται για πρώτη φορά ή που δεν έχουν αναλυθεί επαρκώς με σκοπό τον εμπλουτισμό της υπάρχουσας γνώσης με νέες πληροφορίες.¹

Στην περίπτωση της δικής μου πτυχιακής εργασίας το θέμα που μου προτάθηκε κέντρισε το ενδιαφέρον μου από την αρχή, καθώς αφορά το νομό Ιωαννίνων, στον οποίο διαμένω μόνιμα, αλλά και αποτέλεσε κίνητρο για την εκπόνηση μιας εργασίας που όμοιά της δεν έχει ξαναγίνει για το συγκεκριμένο νομό.

¹ «Αθανασίου, Λ., 2000, σελ. 45-55.»

Η επιλογή του θέματος σχετίζεται άμεσα με τον τρόπο διεξαγωγής της έρευνας, δηλαδή με το ερώτημα ΠΩΣ θα ερευνησω το θέμα. Πιο συγκεκριμένα, το ερώτημα αυτό έχει να κάνει με τον τρόπο ενεργοποίησης-δράσης του ερευνητή για τη συλλογή του ερευνητικού υλικού. Υπάρχουν διάφοροι μέθοδοι για την συλλογή του υλικού αυτού, όπως το ερωτηματολόγιο, η συνέντευξη.

Οι τελευταίες αυτές μέθοδοι, ωστόσο, δεν ήταν προσοδοφόρες για την συγκεκριμένη έρευνα που είχα αναλάβει. Τα στοιχεία της έρευνας αντλήθηκαν κυρίως από τους καταλόγους απογραφών του πληθυσμού στο νομό Ιωαννίνων. Η Στατιστική Υπηρεσία Ιωαννίνων διαθέτει αναλυτικούς καταλόγους απογραφών από το 1928 και μετά. Αξίζει να αναφερθεί πως και η ιστοσελίδα της ΕΣΥΕ με εφοδίασε με τα απαιτούμενα πληθυσμιακά στοιχεία των δύο τελευταίων απογραφών, 1991 και 2001. Επίσης, σημαντική ήταν η βοήθεια της Περιφέρειας Ηπείρου, από την οποία δανείστηκα τη «Μελέτη Χωροταξικού Σχεδίου Περιφέρειας Ηπείρου» συνταγμένη από το Υπουργείο ΥΠΕΧΩΔΕ και τη διεύθυνση Χωροταξίας. Το Εμπορικό Επιμελητήριο Ιωαννίνων συνέβαλλε στη συγκέντρωση στοιχείων για την επαγγελματική και γενικότερα οικονομική δραστηριότητα στο νομό, ενώ από τον οργανισμό Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΕΔΚ) αντλήθηκαν στοιχεία αναφορικά με τη γεωγραφική θέση των δήμων και των κοινοτήτων του νομού. Από την Διεύθυνση Εμπορίου και Βιομηχανίας Ιωαννίνων συγκέντρωσα επιγραμματικά και όχι λεπτομερή στοιχεία (τζίρος, μέγεθος επιχείρησης κ.ά.) λόγω απορρήτου για τις σημαντικότερες επιχειρήσεις του νομού. Εκτός από τη διερεύνηση και αξιοποίηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας που ήταν διαθέσιμη τόσο στη Ζωσιμαία βιβλιοθήκη Ιωαννίνων όσο και στην κεντρική βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, θα ήταν παράληψη να μην αναφερθεί η σημαντική βοήθεια από διάφορα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια ή ακόμη και από τους ντόπιους που με πληροφόρησαν σχετικά με τις ιστορικές εξελίξεις στην περιοχή τους, οι οποίες επέδρασαν στην αντίστοιχη εξέλιξη του πληθυσμού.

Οι σκοποί της έρευνας συνδέονται άρρηκτα με το θέμα της και τον τρόπο διεξαγωγής της. Έτσι, το τρίτο και τελευταίο ερώτημα, το ΓΙΑΤΙ;, αφορά ίσως τον ιδιαίτερο λόγο που κάθε ερευνητής έχει για τη διαφώτιση πτυχών ενός συγκεκριμένου θέματος ή ακόμη και για τη σύνδεση δύο μεταβλητών που ενώ θεωρητικά είναι άσχετες μεταξύ τους, στην πράξη φανερώνεται πως είναι εξαρτημένες.²

Αναφορικά με τη δική μου περίπτωση ο κυριότερος λόγος που αποφάσισα να ασχοληθώ με αυτή την εργασία ήταν για να διερευνήσω αν και κατά πόσο οι επαγγελματικοί προσανατολισμοί των κατοίκων του νομού Ιωαννίνων επηρέασαν ή και καθόρισαν την πληθυσμιακή κινητικότητα. Επιπλέον, να διαπιστώσω αν οι διάφορες πληθυσμιακές μεταβολές της κάθε απογραφής καταδεικνύουν τις επαγγελματικές ανησυχίες των ανθρώπων του νομού τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Αυτού του είδους η διερεύνηση, μάλιστα, επιλέχθηκε να γίνει πρώτιστα σε κάθε δήμο-κοινότητα ξεχωριστά (Μέρος

² «Αθανασίου, Λ., 2000, σελ. 45.»

Πρώτο) και στη συνέχεια να παρατεθούν τα συνολικά συμπεράσματα για ολόκληρο το νομό Ιωαννίνων (Μέρος Τρίτο).

Κατά τη διεξαγωγή μιας έρευνας ο ερευνητής ενδέχεται να συναντήσει ποικίλες δυσκολίες, όπως ο τρόπος συλλογής του ερευνητικού υλικού ή ο χρόνος που έχει στη διάθεσή του για τη στατιστική επεξεργασία των ευρημάτων. Η επιστημολογική δεοντολογία επιβάλλει την αναφορά στην γραπτή παρουσίαση της έρευνας αυτών των δυσκολιών, καθώς και του τρόπου αντιμετώπισής τους, έτσι ώστε ο αναγνώστης να είναι σε θέση να κρίνει την πορεία της έρευνας, αλλά και την εγκυρότητα, αξιοπιστία και αντικειμενικότητα των ευρημάτων.³

Θέλοντας, λοιπόν, να μην κρύψω, ούτε να ωραιοποιήσω τις συνθήκες κάτω από τις οποίες διεκπεραίωσα την ερευνητική μου εργασία, οφείλω να πω πως συνάντησα αρκετά εμπόδια και δυσκολίες αναφορικά με τη συλλογή και την επεξεργασία του ερευνητικού υλικού, τα οποία μου κόστισαν όχι μόνο χρόνο, αλλά και παροδικά με φόρτισαν ψυχολογικά. Ωστόσο, δεν απογοητεύτηκα και συνέχισα με μεγαλύτερο ζήλο την αναζήτηση πληροφοριών σχετικών με το θέμα, οι οποίες βρίσκονταν διασκορπισμένες σε διάφορες υπηρεσίες και βιβλιοθήκες. Αφού τελικά κατόρθωσα να τις συγκεντρώσω, αφιερώθηκα εξολοκλήρου στη σωστή επεξεργασία και αποκωδικοποίησή τους.

Πιο συγκεκριμένα, η πιο σημαντική δυσκολία αφορούσε τη δημιουργία των αναλυτικών πινάκων (οι οποίοι βρίσκονται στο παράρτημα) με τον πληθυσμό κάθε δημοτικού-κοινοτικού διαμερίσματος για κάθε δήμο-κοινότητα από το 1928 έως και το 2001. Η δυσκολία αυτή συνίσταται στο ότι οι νέοι δήμοι-κοινότητες που δημιουργήθηκαν με το σχέδιο Καποδίστρια περιλαμβάνουν δημοτικά-κοινοτικά διαμερίσματα που είτε άνηκαν σε διαφορετικές επαρχίες (Ιωαννίνων, Κονίτσης, Μετσόβου, Παραμυθιάς και Πωγωνίου), είτε αποτελούσαν κοινοτικά διαμερίσματα άλλων αυτόνομων κοινοτήτων. Το μεγαλύτερο πρόβλημα υπήρξε για τις πρώτες απογραφές (1928 και 1951) και κυρίως γι'αυτή του 1928, οπότε οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, οι οικισμοί παρατίθενται στους απογραφικούς καταλόγους με ονομασίες που είχαν απομείνει από την περίοδο του τουρκικού ζυγού, μιας και λίγα χρόνια είχαν περάσει από την απελευθέρωση των Ιωαννίνων το 1913. Οι οικισμοί αυτοί έχουν μετονομαστεί οι περισσότεροι μετά το 1951 και έτσι ήταν αρκετά δύσκολο να εντοπιστούν κυρίως στους απογραφικούς καταλόγους του 1928, όπου, επιπροσθέτως, υπάρχουν παραδείγματος χάριν στην επαρχία Παραμυθιάς ανακατεμένοι με οικισμούς που σήμερα ανήκουν στο νομό Θεσπρωτίας. Επίσης, αρκετοί μικροί οικισμοί που σήμερα αποτελούν ανεξάρτητα δημοτικά διαμερίσματα, παλαιότερα άνηκαν σε κοινότητες, όπου όμως δυστυχώς δεν αναγράφονταν ξεχωριστά και αναλυτικά ο πληθυσμός τους.

Σε όλα αυτά προστέθηκε το γεγονός ότι στους απογραφικούς καταλόγους του 1961 και 1981 υπήρχε η παράθεση δύο πληθυσμών, του πραγματικού και του νόμιμου. Έτσι ήμουν υποχρεωμένος να δημιουργήσω νέους πίνακες με τη διαφορά αυτών των δύο πληθυσμών στις δύο αναφερθείσες δεκαετίες.

³ «Αθανασίου, Λ., 2000, σελ.57.»

Προκειμένου να γίνει σε όλους κατανοητή η διαφορά των δύο πληθυσμών οφείλω να πω πως οι περισσότεροι μελετητές διακρίνουν σήμερα τρεις αποχρώσεις στην έννοια του πληθυσμού. Υπάρχει ο παρών ή πραγματικός πληθυσμός, δηλαδή όλοι οι άνθρωποι που βρέθηκαν παρόντες τη στιγμή της απογραφής, ο διαμένων ή μόνιμος πληθυσμός, δηλαδή όσοι έχουν εκεί τη συνηθισμένη τους κατοικία και ο νόμιμος πληθυσμός, δηλαδή οι δημότες που βρίσκονται καταγεγραμμένοι στα τοπικά κοινοτικά δημοτικά μητρώα, ανεξάρτητα από τον τόπο όπου βρίσκονται ή ζουν τον καιρό της απογραφής.

1.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.

Θεωρήθηκε πολύ χρήσιμη η παράθεση μιας ιστορικής αναδρομής αναφορικά με τις δύο πτυχές της ερευνητικής εργασίας, δηλαδή αυτή της οικονομικής δραστηριότητας και αυτή της γεωγραφικής κατανομής, προκειμένου να γίνει κατανοητή η μεταξύ τους σύνδεση ακόμη και κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας.

1.2.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ.

Σύμφωνα με τον Κων. Απ. Βακαλόπουλο οι σπουδαιότερες επαγγελματικές ομάδες (εσνάφια) των Ιωαννίνων ήταν οι γουναράδες, οι ασχολούμενοι με το χονδρικό (πραματευτάδες) αλλά και το λιανικό (μερτσάρηδες) εμπόριο, οι κατασκευαστές τσαρουχιών (σαράτσηδες) και σκούφων (τακέντζηδες), οι μπακάληδες, οι φαρμακοποιοί (σπετσέρηδες), οι χρηματιστές και οι τραπεζίτες (σαράφηδες), οι αρτοποιοί (σιμιτζήδες), οι ράφτες (τερζήδες), οι σεγκουνάδες, οι σεντουκάδες, οι τενεκετζήδες, οι καλαϊτζήδες (γανωματάδες), οι χρυσοί, οι παπλωματάδες, οι λεβητοποιοί (καζαντζήδες), οι κηπουροί (μποσταντζήδες), οι παπουτσήδες, οι κρασόπουλοι, οι ιμπρισάμηδες (πωλητές και κατασκευαστές μεταξωτών), οι μάστορες, οι κηροποιοί, οι βυρσοδέψες (ταμπάκηδες) και οι ζωγράφοι.

Μια από τις ισχυρότερες συντεχνίες των Ιωαννίνων ήδη από τον 16^ο αιώνα ήταν οι γουναράδες, οι οποίοι κατείχαν υποκαταστήματα στις παραδουνάβιες ηγεμονίες και έτσι διέθεταν μεγάλα χρηματικά ποσά σε κοινωφελείς και εθνικούς σκοπούς. Από τον 17^ο αιώνα οι λεγόμενοι χρυσοί ασκούσαν την τέχνη της αργυροχοΐας, η οποία μέχρι και σήμερα έχει μεγάλη απήχηση και έχει χαρακτηρίσει την πόλη των Ιωαννίνων ως « Η πόλη των ασημουργών- The town of silver ». Οι μάστορες αποτελούν, επίσης, μια πολύ δημοφιλή συντεχνία της Ηπείρου και ειδικότερα του νομού Ιωαννίνων. Πηγές αναφέρουν πως τον 17^ο αιώνα τα Γιάννενα αριθμούσαν 450 μαστόρους. Περίφημοι ήταν και οι αγιογράφοι (των Χιονάδων), αλλά και οι κομπογιαννίτες γιατροί του Ζαγορίου (από το Τσεπέλοβο, τους Φραγκάδες, το Πάπιγκο, το Σκαμνέλι, το Μονοδένδρι, τη Βίτσα, το Καπέσοβο). Οι τελευταίοι αποκαλούνταν και βικογιατροί γιατί συγκέντρωναν τα κυριότερα φάρμακά τους στην κοιλάδα του Βίκου. Η συντεχνία των σαράφηδων, δηλαδή των χρηματιστών και

τραπεζιτών, είναι αμιγώς ελληνική, ενώ η τέχνη της κηροποιίας χρονολογείται τον 18^ο αιώνα με την εισαγωγή της από τη Βενετία.

Στο κέντρο των Ιωαννίνων έδρευαν κυρίως τα καταστήματα που αφορούσαν την ενδυμασία, τη διακόσμηση και τα κοσμήματα, όπως τα μαγαζιά με υφάσματα και μεταξωτά ή τα ραφτάδικα και τα κηροποιεία, ενώ στην περιφέρεια λειτουργούσαν τα μπακάλικα και γενικά τα σιδηρουργεία.

Όλα τα παραπάνω φανερώνουν πως τα Γιάννενα αποτελούσαν σημαντική οικονομική δύναμη τους αιώνες αυτούς. Ωστόσο, η παρακμή δεν άργησε να φανεί και στα τέλη του 1800 τα Γιάννενα αρχίζουν να χάνουν την οικονομική τους σπουδαιότητα κυρίως λόγω της έλλειψης στοιχειώδους συγκοινωνιακού δικτύου και τη διείσδυση του ευρωπαϊκού εμπορίου, τα οποία παρέλυσαν το διαμετακομιστικό εμπόριο, συρρίκνωσαν τις συντεχνίες και έπληξαν την γιαννιώτικη βιομηχανία, όπως την γουνοποιία, την κηροποιεία και τη χρυσοχοΐα.⁴

1.2.2. ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ.

Το σύστημα των καταμετρήσεων του πληθυσμού συνδέθηκε κατά τη διάρκεια της τουρκικής κατοχής με τη φορολογική λειτουργία του κράτους. Τούτο σημαίνει ότι ο διοικητικός μηχανισμός επεδίωκε πάντοτε να διεξάγει απογραφές όσο το δυνατόν πληρέστερες, ενώ το ατομικό συμφέρον των υπηκόων του τους υπαγόρευε να αποφεύγουν την καταμέτρηση. Έτσι, από τον πρώτο κιόλας αιώνα της οθωμανικής κατάκτησης η καταμέτρηση του υπόδουλου πληθυσμού και η εκτίμηση των παραγωγικών του δυνατοτήτων αποτελούσε θεμελιώδη προϋπόθεση για την άσκηση της κρατικής εξουσίας. Αυτός ήταν και ο λόγος που συχνά διεξάγονταν απογραφές, οι οποίες βέβαια εκτός του ότι ήταν εξαιρετικά μακροπρόθεσμες δεν χαρακτηρίζονται ως ακριβείς κυρίως λόγω της απογραφικής μεθοδολογίας που ακολουθούνταν τον καιρό εκείνο. Παραδείγματος χάριν, η έννοια του πραγματικού πληθυσμού (που σήμερα χρησιμοποιείται από την ΕΣΥΕ) επί Τουρκοκρατίας ήταν εντελώς άγνωστη, για να μην πούμε άχρηστη. Ο λόγος ήταν πρωτίστως ότι η στρατολογική και φορολογική χρησιμότητα των επίσημων καταμετρήσεων θα μειωνόταν σημαντικά αν οι αρχές ταξινομούσαν τους υπηκόους τους με βάση τις τυχαίες μετακινήσεις τους τη στιγμή της απογραφής και ύστερα γιατί καμία απογραφή δεν μπορούσε να καταγράψει την κατάσταση του πληθυσμού σε μια και μόνη χρονική στιγμή, όταν οι εργασίες των απογραφικών επιτροπών διαρκούσαν, όπως προειπώθηκε, επί μήνες ή και χρόνια ακόμη. Ως κριτήριο λοιπόν χρησίμευε η σταθερή διαμονή του πληθυσμού. Όσοι κάτοικοι απουσίασαν στη διάρκεια της απογραφής θα έπρεπε να καταγράφονται στα απογραφικά βιβλία «ως παρόντες», όπως για παράδειγμα οι στρατιώτες που καταγράφονταν πάντοτε στις πατρίδες τους και ποτέ στον τόπο της υπηρεσίας τους.⁵

⁴ «Βακαλόπουλος, Κων., Απ., 2003, 290-291,314-322.»

⁵ «Κοκολάκης, Μ., 2003, σελ.257.»

Κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας η ευρύτερη περιοχή των Ιωαννίνων χωρίζονταν σε τέσσερις επαρχίες που ονομαζόταν ναχιγιέδες. Αυτές ήταν των Κουρέντων, του Ζαγορίου, του Μαλακασίου και της Τσαρκόβιστας.

Οι απογραφικές καταμετρήσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια της τουρκικής κατοχής και αφορούν την ευρύτερη περιοχή των Ιωαννίνων είναι οι εξής:

Η απογραφή του 1831.

Η απογραφή αυτή ξεκίνησε στην πραγματικότητα το 1928, διακόπηκε όμως εξαιτίας του Ρωσοτουρκικού πολέμου και δεν ολοκληρώθηκε παρά ύστερα από 3 χρόνια. Ωστόσο, τα δημοσιευμένα στοιχεία της απογραφής αυτής είναι ελλιπή, καθώς δεν υπάρχει καμία ένδειξη για τον πληθυσμό της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και άλλων περιφερειών.

Η απογραφή του 1845-1846.

Η απογραφή αυτή παρουσιάζει πολλά κοινά σημεία με την προηγούμενη. Ο στόχος της ήταν διπλός, δηλαδή πρώτον η διόρθωση των φορολογικών συντελεστών που επέβαλαν στην ενδιάμεση δεκαπενταετία οι περιφερειακές αυξομειώσεις του πληθυσμού και δεύτερον η πλήρης καταγραφή των μουσουλμάνων αρρένων, ενόψει της οριστικής εφαρμογής του νέου συστήματος στρατολογίας, το οποίο θα τους περιελάμβανε. Για την απογραφή αυτή, εκτός από κάποιες συνολικές εκτιμήσεις που παραθέτει ο γάλλος γεωγράφος Ubicini, δεν διαθέτουμε καθόλου συγκεντρωτικά αποτελέσματα.

Η «νέα» καταγραφή (1859-1880).

Η ιστορία της καταγραφής αυτής συνδέεται στενά με τη μετάβαση σε ένα νέο φορολογικό σύστημα, αυτό του καθεαυτο έγγειου φόρου. Για το σκοπό αυτό χρειαζόταν να γίνει συνολική καταγραφή και εκτίμηση της αξίας της γης, των σπιτιών και της αποδοτικότητας των εμπορικών και βιοτεχνικών καταστημάτων. Ταυτόχρονα θα διενεργούνταν γενική απογραφή σε όλη την Αυτοκρατορία, η οποία αρχικά σκόπευε να καταγράψει το συνολικό πληθυσμό, ανδρικό και γυναικείο, όλων των θρησκευτικών κοινοτήτων. Στη συνέχεια βέβαια η εργασία της απογραφής του πληθυσμού αποσυνδέθηκε από εκείνη της κτηματογράφησης, αλλά και την καταγραφή των γυναικών. Αναφορικά μάλιστα με τον καζά Ιωαννίνων φαίνεται πως η Πύλη τον είχε διαλέξει ως πεδίο πειραματικής εφαρμογής του καινούριου συστήματος και γι' αυτό οι εργασίες της καταγραφής ξεκίνησαν πολύ νωρίς.

Η απογραφή του 1884-1886.

Το 1984 έγινε επιτακτική η διεξαγωγή μιας νέας απογραφής, καθώς θεωρήθηκε πως τα αποτελέσματα της προηγούμενης ήταν αμφίβολα. Αυτό συνέβη κυρίως λόγω του ότι η ρωσοτουρκική σύγκρουση του 1878-1882 με τις αποσπάσεις πολλών εδαφών από την Αυτοκρατορία, τις συνακόλουθες προσφυγικές μετακινήσεις και τη γενική πολιτική κρίση είχε ως συνέπεια την απορύθμιση του συστήματος απογραφής του πληθυσμού. Σποραδικές πληροφορίες από τα Γιάννενα πιστοποιούν ότι η απογραφή ξεκίνησε το αργότερο την άνοιξη του 1884 και συνεχίστηκε ολόκληρο το καλοκαίρι του χρόνου αυτού.

Η απογραφή του 1905.

Παρόλο που το σύστημα απογραφής του πληθυσμού του 1884-1886 λειτούργησε σχετικά ομαλά, στα 1905 οι οθωμανικές αρχές διεξάγουν μια νέα απογραφή προκειμένου η Πύλη να αποκτήσει ένα επίσημο ντοκουμέντο για την εθνική ταξινόμηση του πληθυσμού που της ήταν απαραίτητο για τη λύση του Μακεδονικού ζητήματος (η οριοθέτηση Μακεδονίας και Βουλγαρίας θα καθορίζονταν από ποιες περιφέρειες της Μακεδονίας πλειοψηφούσαν οι «Ρωμιοί» και ποιες οι «Βούλγαροι»). Τον Απρίλιο του 1904 δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Ιωάννινα» η επίσημη βεζιρική διαταγή που προέβλεπε τη διεξαγωγή της απογραφής, αλλά η έναρξή της καθυστέρησε για αρκετούς μήνες. Σε ότι αφορά τα αποτελέσματα της απογραφής, οι ηπειρωτικές πηγές τηρούν μια περίεργη σιωπή. Τα αποτελέσματα της απογραφής που παρατίθενται στο συνοπτικό κατάστιχο του 1906 είναι απλώς επανάληψη αυτών του 1886.

Η ελληνική απογραφή του 1913.

Η απογραφή του 1913 πραγματοποιήθηκε αμέσως μετά τον Β΄ Βαλκανικό πόλεμο και κάλυψε τα τότε νέα εδάφη Ήπειρο, Μακεδονία και Κρήτη. Στην Ήπειρο η απογραφή πραγματοποιήθηκε στις αρχές Οκτωβρίου από επιτροπές ντόπιων προκρίτων. Η εφημερίδα *Ήπειρος* σχολιάζει : “ Καταγράφηκαν μονάχα οι παρόντες κάτοικοι και αγνοήθηκαν οι απόντες, οι στρατιώτες και οι κρατούμενοι.”. τα αποτελέσματα κατά πόλη και χωριό, με διάκριση του πληθυσμού κατά φύλο, κυρώθηκαν το 1915 με βασιλικό διάταγμα και δημοσιεύτηκαν σε ειδικό τεύχος.⁶

Στο Παράρτημα υπάρχει αναλυτικός πίνακας για τον πληθυσμό κάθε μιας από τις τέσσερις επαρχίες και των κοινοτήτων τους για τα έτη 1876, 1895 και 1913. Ο λόγος που τα πληθυσμιακά αυτά μεγέθη δεν αναλύονται μαζί με τα υπόλοιπα που υπάρχουν στους καταλόγους της ΕΣΥΕ είναι γιατί αυτά αποτελούν συνόψιση πέντε διαφορετικών πηγών για την πόλη και τα χωριά του καζά (νομού) Ιωαννίνων και η πιθανότητα της λανθασμένης εκτίμησης είναι πολύ μεγάλη.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

⁶ «Κοκολάκης, Μ., 2003, σελ.300-320..»

Π. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ 1928-2001.

Η απογραφή του 1928 είναι η πρώτη που περιλαμβάνει και το νομό Ιωαννίνων, ο οποίος όπως και όλη η Ήπειρος απελευθερώθηκαν από τον τουρκικό ζυγό το 1913. Στην πρώτη αυτή καταγραφή του πληθυσμού ο νομός Ιωαννίνων χωρίζεται σε 6 αυτόνομες επαρχίες. Αυτές είναι η επαρχία Ιωαννίνων, Κονίτσης, Μετσόβου, Παραμυθιάς, Πωγωνίου και Φιλιατών. Από το 1951 και μετά ο νομός αποτελείται από την επαρχία Δωδώνης, η οποία αποτελεί μετονομασία της επαρχίας Ιωαννίνων, την επαρχία Κονίτσης, Μετσόβου και Πωγωνίου. Οι επαρχίες της Παραμυθιάς (εκτός από ορισμένα χωριά που παρέμειναν στο νομό Ιωαννίνων) και των Φιλιατών προσαρτήθηκαν στο νομό Θεσπρωτίας.

Το 1991 το σχέδιο Καποδίστρια κατάργησε τις επαρχίες αυτές και δημιούργησε τους νέους δήμους-κοινότητες και έτσι ο νομός αποτελείται πλέον από 28 δήμους και 13 κοινότητες.

Ο συνολικός πληθυσμός κάθε δήμου-κοινότητας που αναγράφεται στους πίνακες με τις πληθυσμιακές μεταβολές που ακολουθούν, είναι υπολογισμένος από το 1928 έως και το 2001 με βάση το διαχωρισμό δήμων και κοινοτήτων που ισχύει, όπως είπαμε, από το 1991.

2.1. ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.

2.1.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

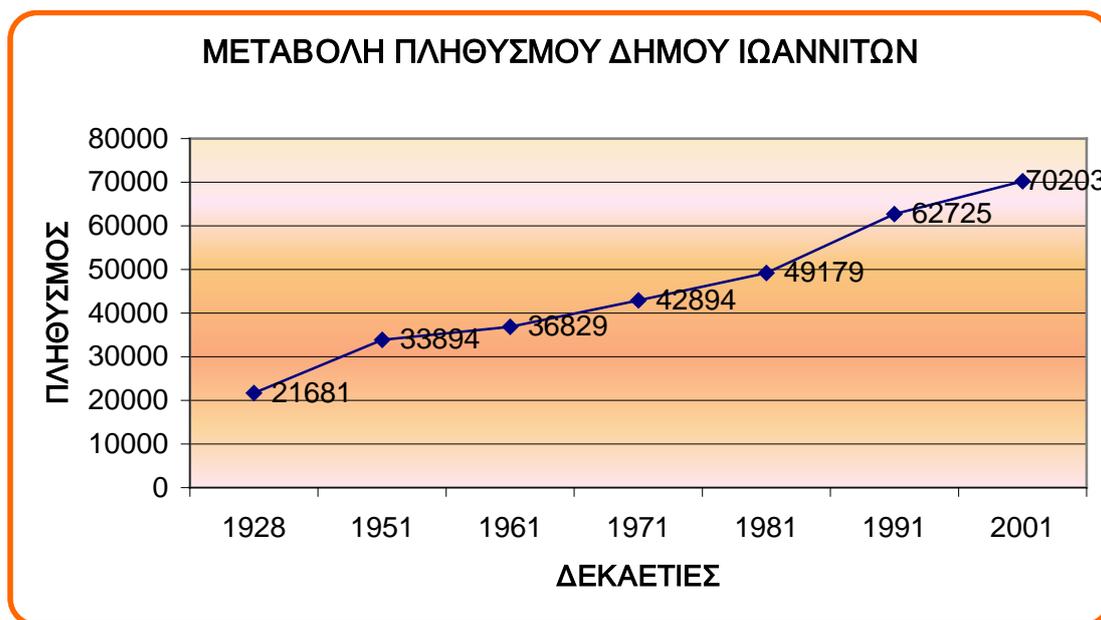
Ο δήμος Ιωαννιτών με κέντρο τα Γιάννενα βρίσκεται στο κέντρο του νομού Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Εξοχής
- ◆ Ιωαννίνων
- ◆ Μαρμάρων
- ◆ Νεοχωρόπουλου
- ◆ Σταυρακίου

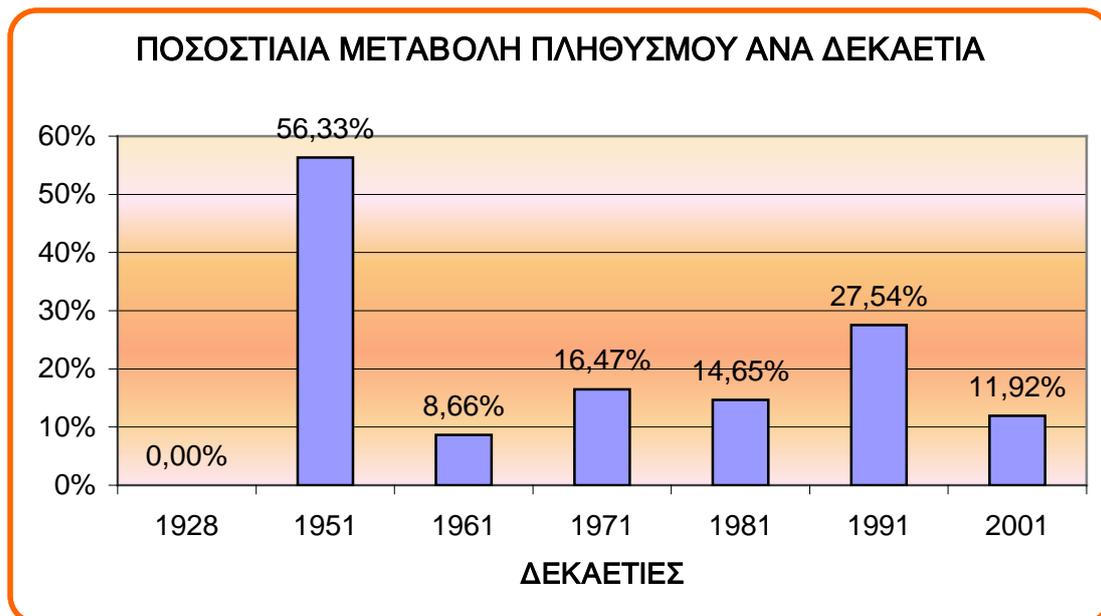
Το δημοτικό διαμέρισμα της Εξοχής αποτελούσε κοινοτικό διαμέρισμα της κοινότητας Περάματος που τώρα υπάρχει ως ανεξάρτητος δήμος. Ο πληθυσμός του, όμως, δεν αναγράφεται ξεχωριστά πριν το 1961, γεγονός που έκανε αδύνατο τον πληθυσμιακό του υπολογισμό τις δύο προηγούμενες δεκαετίες. Τα Μάρμαρα στους απογραφικούς καταλόγους του 1928 αναγράφονται ως Πεστά, ενώ το Νεοχωρόπουλο αποτελούσε κοινοτικό διαμέρισμα της κοινότητας Σταυρακίου.

2.1.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Ο πληθυσμός του δήμου Ιωαννιτών διαγράφει μια συνεχή ανοδική πορεία, όπως αυτή διαφαίνεται στους πίνακες 2.1. και 2.2., από την πρώτη απογραφή του 1928 έως και την τελευταία του 2001. Κατά το έτος 1951 ο αριθμός των κατοίκων παρουσιάζεται αυξημένος πάνω από το ήμισυ σε σχέση με το 1928 και για την ακρίβεια κατά 56,33%. Το 1961 οι δημότες υπολογίζονται σε 36.829, ενώ το 1971 ανέρχονται σε 42.894 με αύξηση 16,47%. Η ανοδική πληθυσμιακή πορεία συνεχίζεται και τις επόμενες δεκαετίες και υπολογίζεται για το 1981 σε 14,65% και το 1991 σε 27,54%. Το 2001 απογράφεται ο μέγιστος αριθμός δημοτών που αγγίζει τους 70.203, αριθμός σχεδόν τριπλάσιος από τον αντίστοιχο του 1928.

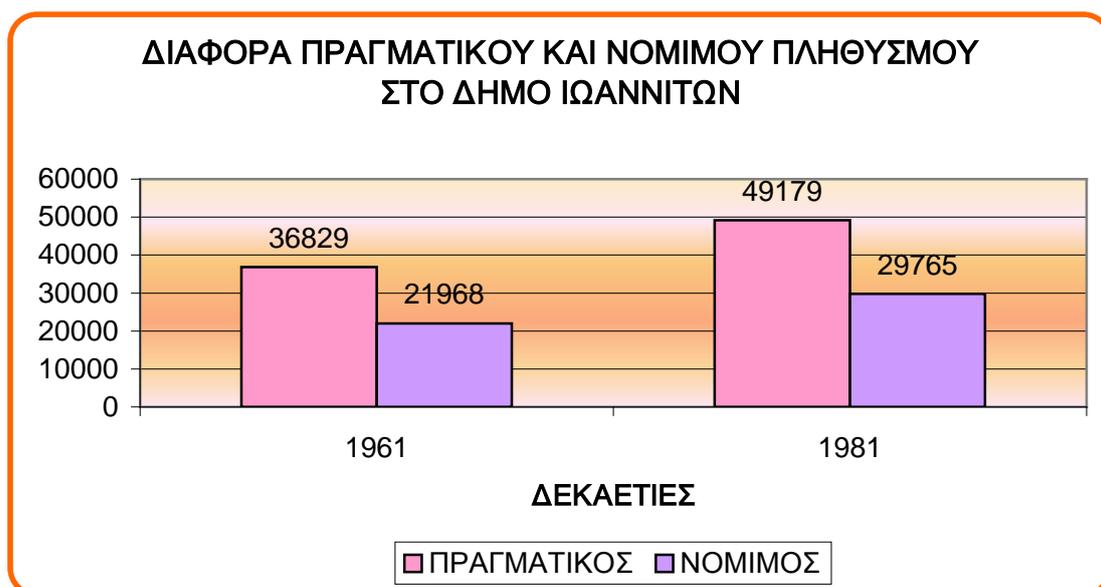


Πίνακας 2.1.



Πίνακας 2.2.

Η αντίστροφη τάση σε σχέση με αυτή των περισσότερων, αν όχι όλων, δήμων και κοινοτήτων που θα αναλύσουμε παρακάτω παρατηρείται στη διαφορά πραγματικού και νόμιμου πληθυσμού στο νομό Ιωαννίνων, η οποία παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα (πίνακας 2.3.). Βλέπουμε, λοιπόν, πως ο αριθμός αυτών που υπήρξαν παρόντες στην απογραφή του 1961 και 1981 είναι πολύ μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο των νόμιμα εγγεγραμμένων δημοτών. Η μεταξύ τους διαφορά, μάλιστα, μεγαλώνει ακόμη περισσότερο το 1981, καθώς ο πραγματικός πληθυσμός αυξάνεται κατά 12.350 άτομα, ενώ ο νόμιμος μόλις κατά 7.797 άτομα.



Πίνακας 2.3.

2.1.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ο δήμος Ιωαννιτών πάντοτε συγκέντρωνε το σύνολο των ιδιωτικών και δημόσιων επιχειρήσεων και γενικότερα ήταν ο χώρος που έδρευε η κρατική εξουσία και ο μηχανισμός της. Από την εποχή της Τουρκοκρατίας στο κέντρο της πόλης βρίσκονταν τα περισσότερα καταστήματα, στα οποία απασχολούνταν ένα μέρος των κατοίκων. Οι υπόλοιποι ασκούσαν διάφορα επαγγέλματα, τα οποία απαριθμούνται μαζί με αυτά των καταστημάτων στην Ιστορική Αναδρομή. Στις μέρες μας, ο τριτογενής τομέας εξακολουθεί να κυριαρχεί στα όρια του δήμου, καθώς τα Ιωάννινα έχουν εξελιχθεί στο σημαντικότερο κέντρο της περιφέρειας Ηπείρου, όπου εδρεύουν οι σημαντικότεροι ίσως δημόσιοι, αλλά και ιδιωτικοί φορείς της. Ο δευτερογενής τομέας καλύπτει πλέον μόνο το 1/3 της συνολικής απασχόλησης στο δήμο, ενώ παρατηρείται παντελής απουσία του πρωτογενούς τομέα, γεγονός απόλυτα λογικό, μιας και σχεδόν όλες οι οικοδομήσιμες περιοχές του δήμου, έχουν κατακλυστεί από τσιμεντένιους όγκους.⁷

2.2. ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ.

2.2.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Αγίου Δημητρίου με κέντρο το Θεριακήσι βρίσκεται σε απόσταση 17 χμ νότια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Αβγού
- ◆ Αγ. Τριάδος
- ◆ Βαρλαάμ
- ◆ Βουλιάστης
- ◆ Επισκοπικού
- ◆ Θεριακησίου
- ◆ Κοπάνης
- ◆ Κουκλεσίου
- ◆ Κρυφοβού
- ◆ Μελίας

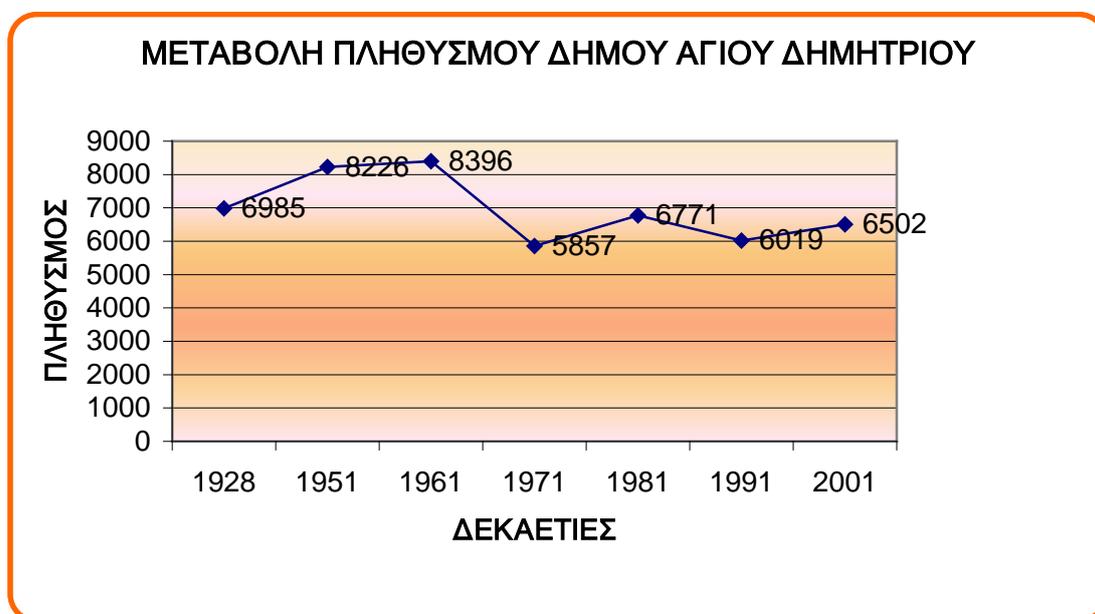
⁷ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32»

- ◆ Μουσιωτίτσας
- ◆ Μυροδάφνης
- ◆ Πέρδικας
- ◆ Πεστών
- ◆ Ραβένιων
- ◆ Σερβιανών
- ◆ Σκλίβανης
- ◆ Τερόβου

Βέβαια, οι ονομασίες ορισμένων κοινοτικών διαμερισμάτων άλλαξαν με την πάροδο του χρόνου, γεγονός που, όπως προαναφέρθηκε, ήταν κάθε άλλο παρά ευνοϊκό για την δημιουργία των πληθυσμιακών πινάκων. Συγκεκριμένα, η Αγία Τριάδα ονομαζόταν Μπουράτσα, η Μυροδάφνη είναι μετονομασία του Λαγάτορα, ενώ η Πέρδικα λεγόταν Μούλες και στην απογραφή του 1928 υπάγονταν στην κοινότητα της Μυροδάφνης.

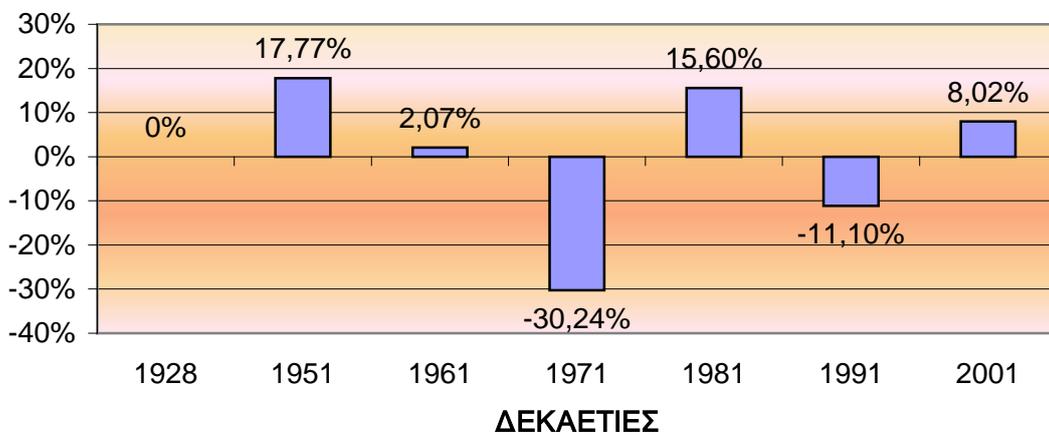
2.2.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Η πληθυσμιακή μεταβολή στο δήμο Αγίου Δημητρίου σύμφωνα πάντα με τις επίσημες απογραφές του κράτους παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα (πίνακας 2.4.).



Πίνακας 2.4.

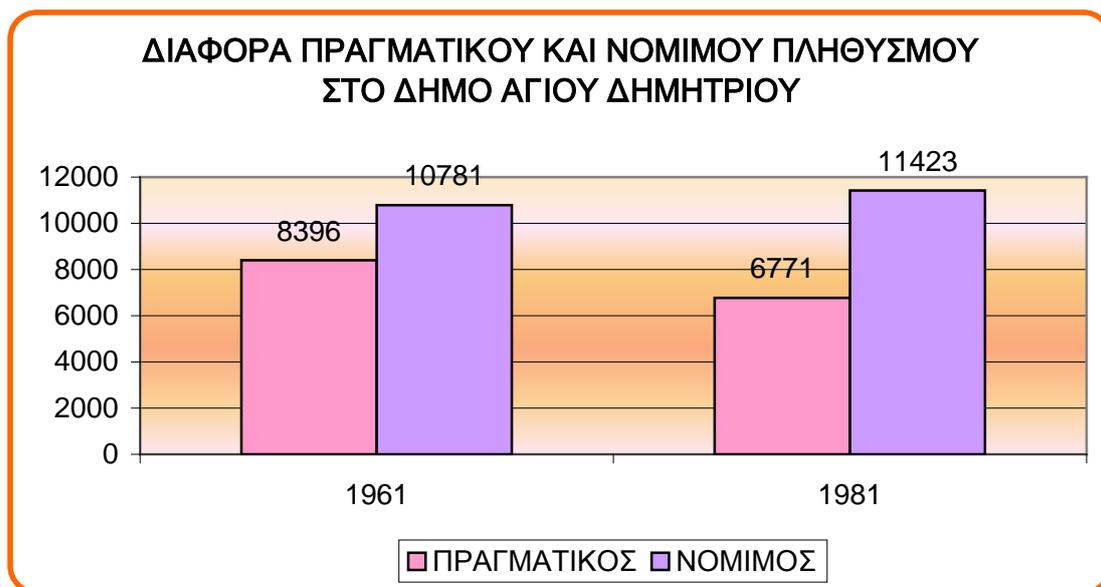
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ



Πίνακας 2.5.

Όπως παρατηρείται ο πληθυσμός του δήμου παρουσιάζει σταδιακή αύξηση μέχρι και την απογραφή του 1961, όπου και φτάνει στους 8.396 κατοίκους. Ωστόσο, το 1971, επέρχεται σημαντική μείωση της τάξης των 2.500 κατοίκων περίπου, η οποία εκφρασμένη σε ποσοστό αγγίζει το 30,24% (πίνακας 2.5). Η πληθυσμιακή πορεία θα συνεχιστεί μέχρι και την τελευταία απογραφή με μικρές αυξομειώσεις και θα καταλήξει στους 6.502 δημότες το 2001.

Ο ακόλουθος πίνακας (πίνακας 2.6.) αποτυπώνει τη διαφορά του πραγματικού με το νόμιμο πληθυσμό, όπου παρατηρούμε πως ο νόμιμος υπερिशύει κατά πολύ του πραγματικού τόσο το 1961, όσο και το 1981. Βέβαια, η μεταξύ τους διαφορά παρουσιάζεται αυξημένη το 1981, καθώς ο αριθμός των παρόντων στην απογραφή μειώνεται συγκριτικά με το 1961, ενώ αυτός των εγγεγραμμένων αυξάνεται αρκετά.



Πίνακας 2.6.

2.2.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ο δήμος Αγίου Δημητρίου, όντας κατά βάση ημιορεινή περιοχή, ανέκαθεν στηριζόταν στον πρωτογενή τομέα και ειδικότερα στην κτηνοτροφία. Επίσης, σύμφωνα με την ετήσια γεωργική στατιστική έρευνα της ΕΣΥΕ του 1996 το 5-20% της έκτασης του δήμου αποτελεί γεωργική γη, γεγονός που καταδεικνύει την πολύ μικρή αλλά υπάρχουσα γεωργική απασχόληση.⁸ Η απουσία, ωστόσο, περαιτέρω επαγγελματικών προσανατολισμών ανάγκασε πολλούς κατοίκους να αναζητήσουν αλλού νέες μορφές εργασίας, πράγμα που φαίνεται κυρίως από τη ραγδαία μείωση του πληθυσμού το 1971. Σήμερα, εκτός από τον πρωτογενή τομέα, στο δήμο είναι αναπτυγμένος και ο τριτογενής τομέας, ενώ ο δευτερογενής αναπτύσσεται αργά, αλλά σταδιακά.⁹

⁸ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

⁹ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32»

2.3. ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

2.3.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

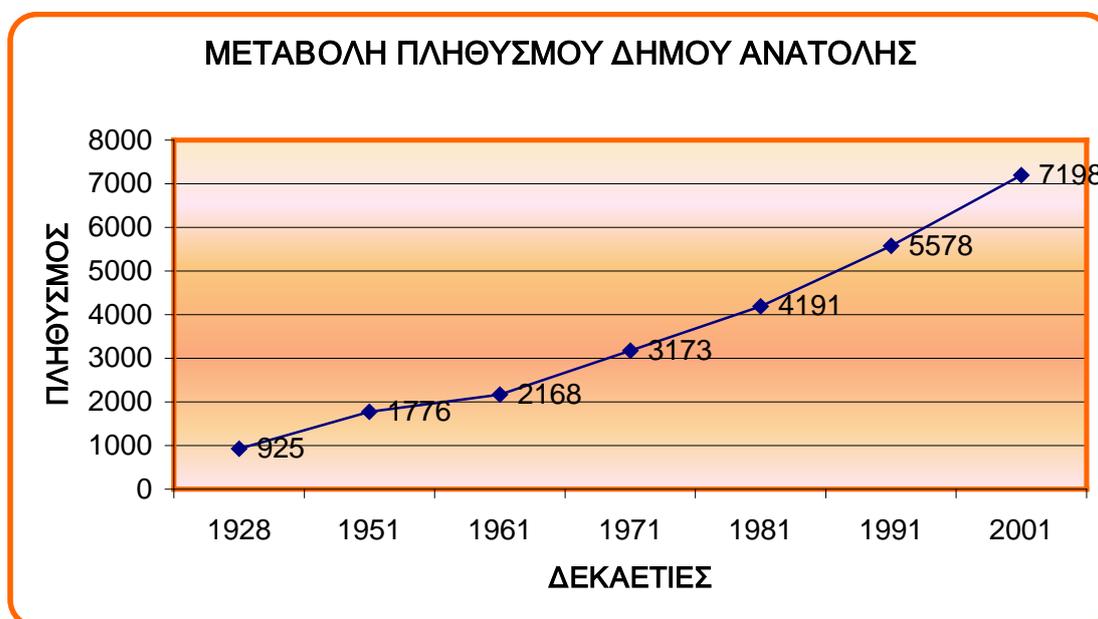
Ο δήμος Ανατολής με κέντρο την Ανατολή βρίσκεται σε απόσταση 3 χμ νότια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Ανατολής
- ◆ Μπάφρας
- ◆ Νεοκαισάρειας

Τα δημοτικά αυτά διαμερίσματα κατά την απογραφή του 1928 ήταν προσαρτημένα στο δήμο Ιωαννιτών, με τα ονόματα Ανατολή, Πάφρα και Νέα Καισάρεια, ενώ από το 1951 αποτελούσαν αυτόνομες κοινότητες με τις σημερινές τους ονομασίες. Αξίζει να σημειωθεί πως οι κοινότητες αυτές δημιουργήθηκαν από πρόσφυγες της Μικράς Ασίας και του Εύξεινου Πόντου.

2.3.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Οι πληθυσμιακή πορεία στο δήμο Ανατολής καταγράφεται στον πίνακα 2.7., ενώ στον πίνακα 2.8. παρουσιάζεται η ποσοστιαία μεταβολή του αριθμού των δημοτών.



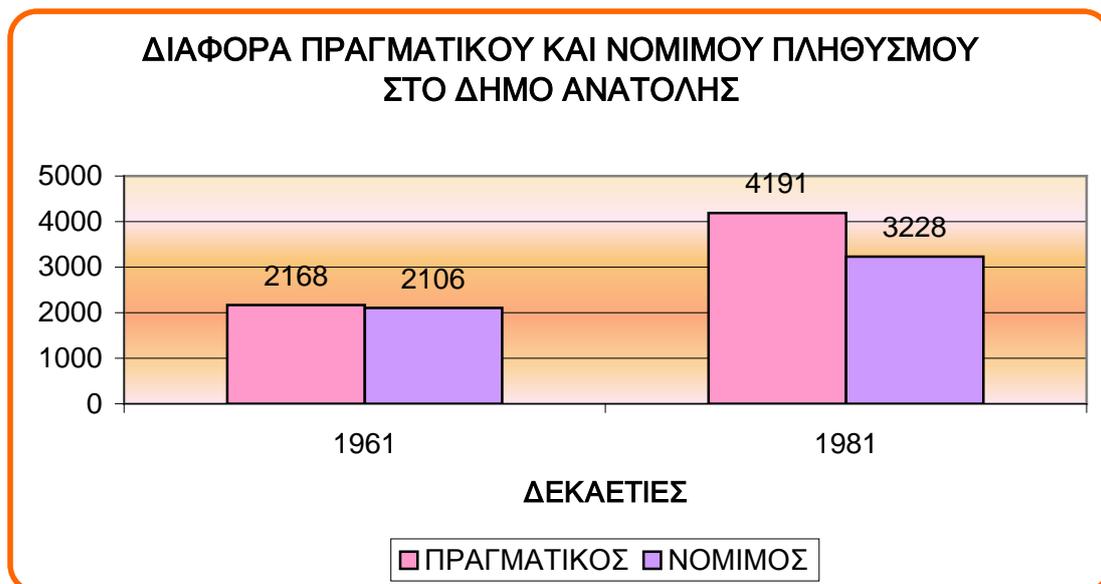
Πίνακας 2.7.

Καθώς παρατηρούμε, στο συγκεκριμένο δήμο επικρατεί μια σταδιακή αύξηση του πληθυσμού, η οποία διαφαίνεται ήδη από το 1951, όπου και οι

κάτοικοι σχεδόν διπλασιάζονται (από 925 φτάνουν τους 1.776 κατοίκους). Το 1971, ενώ γενικά είναι μια από τις δεκαετίες που χαρακτηρίζονται από την μείωση του πληθυσμού, κάτι τέτοιο δεν παρατηρείται στο δήμο Ανατολής, καθώς παρουσιάζει αύξηση πληθυσμού κατά 46,36%. Από το 1981 έως και την τελευταία απογραφή του 2001 η ποσοστιαία μεταβολή των κατοίκων του δήμου κρατά μια σταθερά ανοδική πορεία και καταλήγει στο να καταμετρά 7.198 δημότες το 2001, αριθμός σχεδόν οχταπλάσιος από τον αντίστοιχο του 1928.



Πίνακας 2.8.



Πίνακας 2.9.

Ο πίνακας 2.9. καταδεικνύει πως η διαφορά πραγματικού και νόμιμου πληθυσμού το 1961 είναι μηδαμινή, ενώ το 1981 υπάρχει μια σημαντική διαφορά, όπου υπερिशύει ο πραγματικός αριθμός κατοίκων έναντι του νόμιμου πληθυσμού. Τα στοιχεία αυτά φανερώνουν πως ο δήμος Ανατολής, ως συνορεύων με αυτόν των Ιωαννίνων, συγκέντρωσε ένα μεγάλο μέρος όσων έφυγαν από τις ορεινές περιοχές της Ηπείρου.

2.3.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Κατά την ανταλλαγή των πληθυσμών οι πρόσφυγες πήραν από το τότε ελληνικό κράτος πρώην τουρκοκρατούμενες χέρσες εκτάσεις προκειμένου να εγκατασταθούν. Επιπλέον, τους δόθηκε ένας αριθμός ομολόγων προκειμένου για την οικονομική τους ενίσχυση, τα οποία όμως δεν αξιοποιήθηκαν γιατί για άγνωστο λόγο χάθηκαν, καθώς και οικόσιτα ζώα για την απασχόληση και διαβίωσή τους. Σήμερα, ωστόσο ο πρωτογενής τομέας είναι ελάχιστος στην περιοχή, μιας και η καλλιεργήσιμη γη αγγίζει μόλις το 0-5%.¹⁰ Αντίθετα ο τριτογενής τομέας κυριαρχεί και λόγω της γειτνίασης με το δήμο Ιωαννιτών, γεγονός που δικαιολογεί την αύξηση των κατοίκων του σε όλες τις καταγραφές του πληθυσμού.¹¹

2.4. ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

2.4.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Ανατολικού Ζαγορίου με κέντρο το Δεμάτι βρίσκεται σε απόσταση 41 χμ βορειοανατολικά της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Αγ. Παρασκευής
- ◆ Ανθρακίτη
- ◆ Γρεβενιτίου
- ◆ Δεματίου
- ◆ Δολιανής
- ◆ Ελατοχωρίου
- ◆ Ιτέας

¹⁰ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

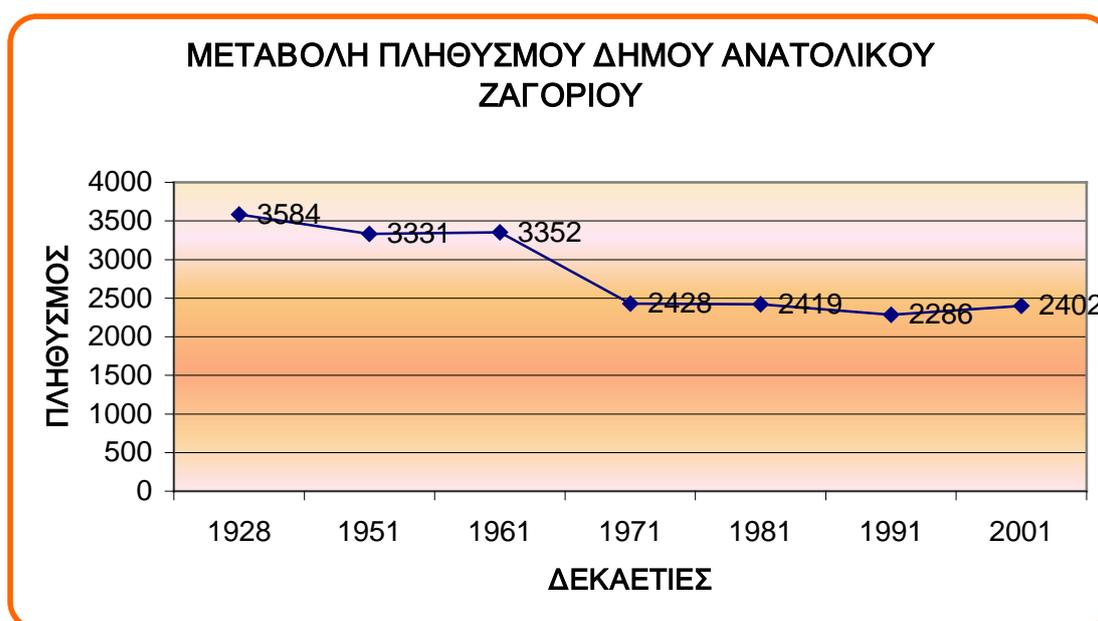
¹¹ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ. 32».

- ◆ Καβαλαρίου
- ◆ Καρυών Ζαγορίου
- ◆ Καστανώνα
- ◆ Μακρινού
- ◆ Πέτρας
- ◆ Ποταμιά
- ◆ Τρίστενου
- ◆ Φλαμπουραρίου

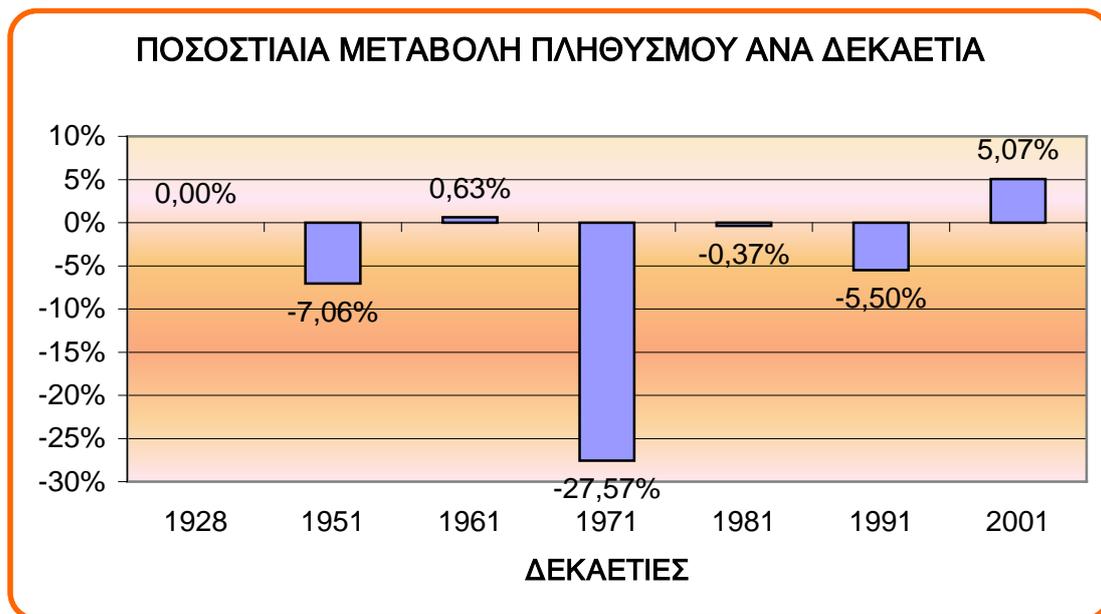
Πολλά από τα κοινοτικά διαμερίσματα του δήμου αυτού έχουν αλλάξει ονομασίες, όπως η Καμνιά που μετονομάστηκε σε Ανθρακίτη, το Νέο Αμαρούσι σε Δόλιανη και ο Λιάπης σε Ιτέα. Επίσης, τα διαμερίσματα της Αγίας Παρασκευής και της Ποταμιάς, μαζί με αυτό της Πέτρας αποτελούσαν την κοινότητα Πέτρας μέχρι και το 1991.

2.4.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Σύμφωνα με τον πίνακα 2.10. βλέπουμε πως ο πληθυσμός του Ανατολικού Ζαγορίου από το 1928 έως και το 1961 παραμένει σχεδόν ο ίδιος, με μικρές αυξομειώσεις, όπως φαίνεται και από τον ποσοστιαίο πίνακα (πίνακας 2.11.). Το 1971 επιφέρει μια σημαντική μείωση της τάξης των 1.000 περίπου ατόμων, που σε ποσοστιαίες μονάδες για το συγκεκριμένο δήμο ανέρχεται στο 27,57%. Από εκεί και έπειτα και μέχρι την τελευταία απογραφή του 2001 το ανθρώπινο δυναμικό του δήμου ακολουθεί μια σχεδόν σταθερή πορεία, η οποία καταλήγει την τελευταία απογραφή με αύξηση της τάξης του 5,07% και φτάνει τους 2.402 κατοίκους, αριθμός, βέβαια, αρκετά μικρότερος από αυτόν του 1928.

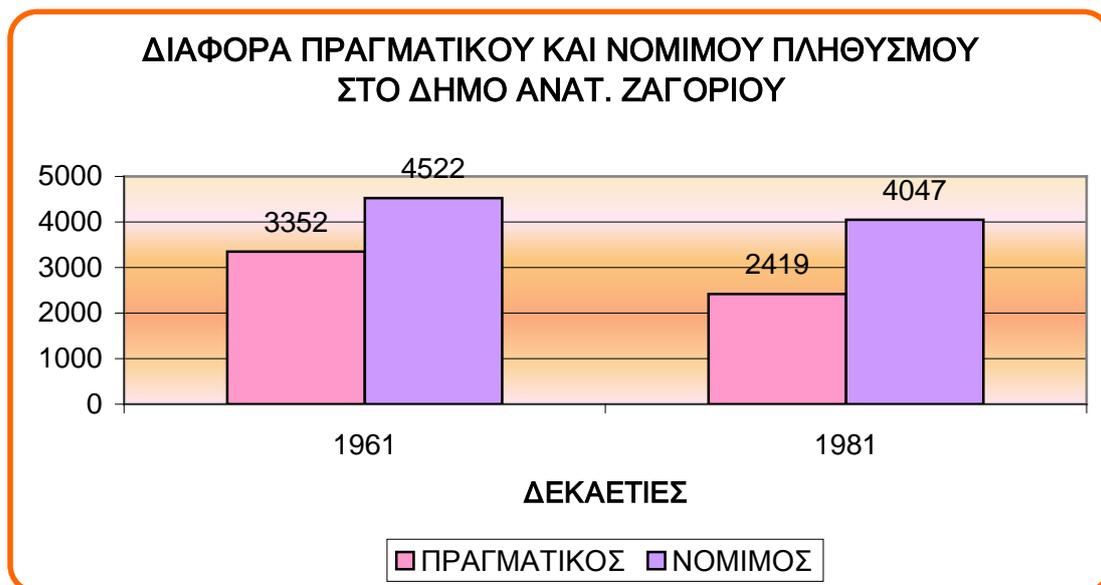


Πίνακας 2.10.



Πίνακας 2.11.

Αναφορικά με τον πληθυσμό που ήταν παρών στο δήμο την ημέρα της απογραφής και αυτόν που απλά ήταν εγγεγραμμένος, παρατηρούμε στον πίνακα 2.12. ότι ο πραγματικός αριθμός υπολείπεται του νόμιμου τόσο το 1961, όσο και το 1981. Υπάρχει, ωστόσο, μια εκατέρωθεν μείωση τόσο του πραγματικού όσο και του νόμιμου πληθυσμού το 1981, η οποία συντελεί στην αύξηση της μεταξύ τους διαφοράς, καθώς ο πραγματικός πληθυσμός χάνει πολύ μεγαλύτερο έδαφος από το νόμιμο.



Πίνακας 2.12..

2.4.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ο δήμος Ανατολικού Ζαγορίου ως κατεξοχήν ορεινή περιοχή, ανάγκασε αρκετούς από τους κατοίκους του να το εγκαταλείψουν προκειμένου να έχουν περισσότερες επαγγελματικές ή ακόμη και μορφωτικές επιλογές. Έτσι, λόγω του ότι γεωργική γη δεν αποτελούσε στοιχείο στο οποίο μπορούσαν να στηριχθούν οι κάτοικοι (0-5% της συνολικής γης αποτελεί γεωργική γη¹²), κύρια απασχόλησή τους αναδείχθηκε η κτηνοτροφία. Ο δευτερογενής τομέας αναπτύχθηκε αρκετά τα τελευταία χρόνια, όπως και ο τριτογενής, κυρίως λόγω της αύξησης της τουριστικής κίνησης στην ευρεία περιοχή των Ζαγοροχωρίων.¹³

2.5. ΔΗΜΟΣ ΑΝΩ ΚΑΛΑΜΑ.

2.5.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Άνω Καλαμά με κέντρο τον Παρακάλαμο βρίσκεται σε απόσταση 45 χμ βορειοδυτικά της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Αρετής
- ◆ Βροντισμένης
- ◆ Ιερομνήμης
- ◆ Καταράκτη
- ◆ Κουκλίων
- ◆ Μαζαρακίου
- ◆ Μαυρονόρους
- ◆ Παρακαλάμου
- ◆ Ρεπετίστης
- ◆ Ριαχόβου
- ◆ Σιταριάς

Οι ονοματικές μεταλλάξεις στο δήμο Άνω Καλαμά αφορούν τη μετονομασία της Γκρίμπιανης σε Αρετή και της Γλύζιανης σε Καταράκτη. Αξίζει να σημειωθεί πως το διαμέρισμα του Ρεπετίστη εμφανίζεται από το

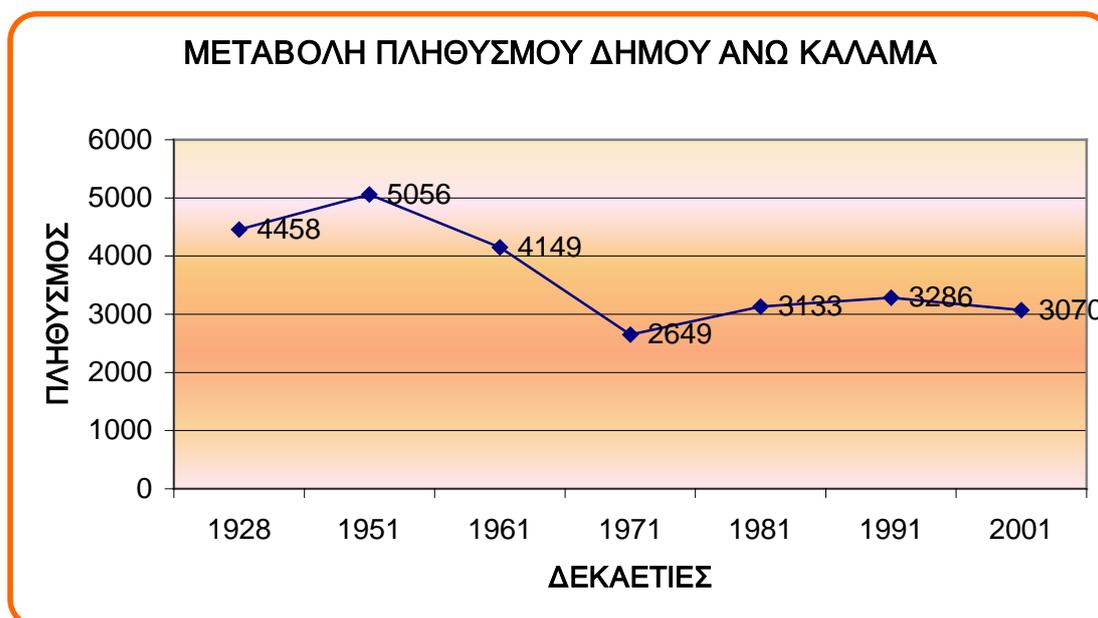
¹² «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

¹³ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32»

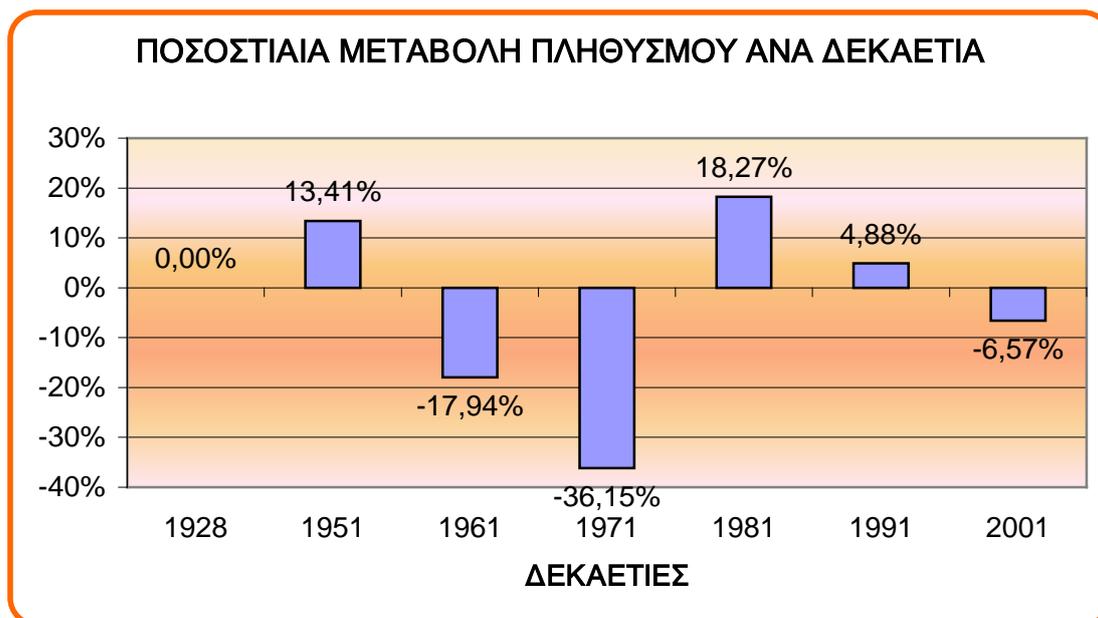
1951 στους απογραφικούς καταλόγους, ενώ δεν στάθηκε δυνατή η ανεύρεση της προηγούμενης ονομασίας του και συνεπώς δεν βρέθηκε ο πληθυσμός του το 1928.

2.5.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Οι πίνακες 2.13. και 2.14. διαγράφουν τη σταδιακή μείωση του πληθυσμού του δήμου Άνω Καλαμά από τη δεκαετία του 1951 ως και το 1971, οπότε και αγγίζει το αρνητικό ποσοστό του 36,15%. Οι δεκαετίες του 1981, 1991 και 2001 χαρακτηρίζονται από μικρές και ίσως λογικές αυξομειώσεις, οι οποίες μπορούν να χαρακτηρίσουν μια περίοδο 30 χρόνων ως πληθυσμιακά σταθερή. Πιο συγκεκριμένα, οι δημότες που το 1928 υπολογίζονταν σε 4.458, μειώνονται σταδιακά και φτάνουν το 1971 σε 2.649. Το 1981 παρατηρείται αύξηση της τάξης του 18,27%, ενώ το 1991 η πληθυσμιακή αύξηση είναι πολύ μικρότερη και αγγίζει το ποσοστό του 4,88%. Η μείωση του 2001 κατά 6,57% αντιστοιχεί σε 3.070 κατοίκους, αριθμός μικρότερος κατά 1.500 περίπου άτομα από αυτόν του 1928.

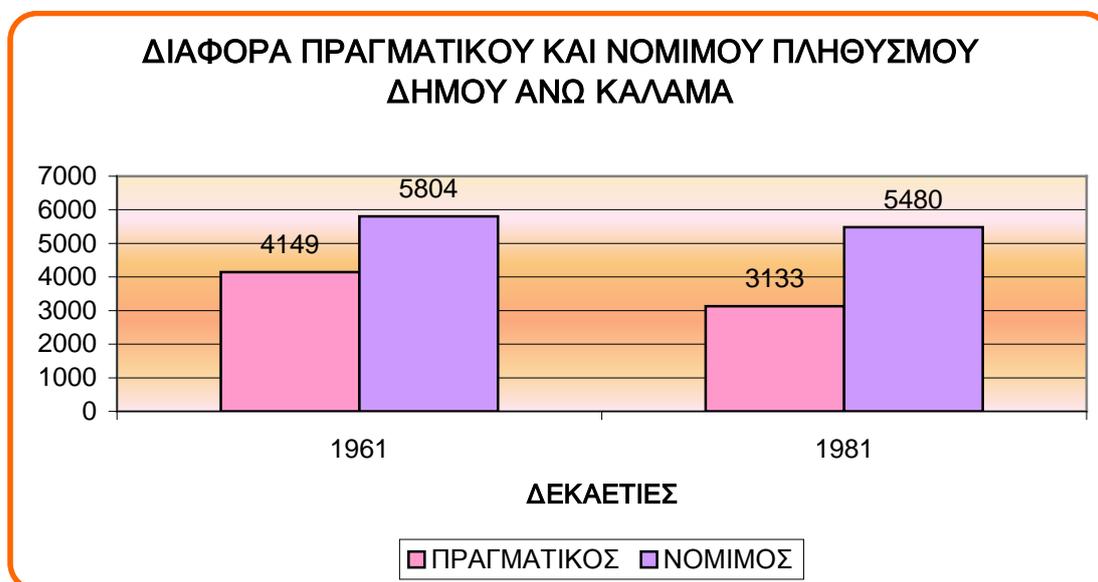


Πίνακας 2.13.



Πίνακας 2.14.

Όσον αφορά το νόμιμο πληθυσμό, ο τελευταίος και σε αυτήν την περίπτωση είναι μεγαλύτερος του πραγματικού, ο οποίος μειώνεται αισθητά από το 1961 ως το 1981 (κατά 1.000 περίπου άτομα), ενώ ο νόμιμος παραμένει σε υψηλά επίπεδα και διατηρεί την υπεροχή του και το 1981 (πίνακας 2.15.).



Πίνακας 2.15.

2.5.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Σύμφωνα με τις τελευταίες στατιστικές έρευνες, το 5-20% της έκτασης του δήμου Άνω Καλαμά είναι γεωργικά αξιοποιήσιμο.¹⁴ Το μεγαλύτερο ποσοστό του μόνιμου πληθυσμού του δήμου ανέκαθεν ασχολούνταν με τον πρωτογενή τομέα της παραγωγής και ιδιαίτερα με την κτηνοτροφία. Τα τελευταία, βέβαια, χρόνια έχουν αναπτυχθεί και οι άλλοι δύο τομείς, δευτερογενής και τριτογενής¹⁵, γεγονός, ωστόσο, που δε συνέβαλε αποφασιστικά στην πληθυσμιακή ανάπτυξη του δήμου την τελευταία δεκαετία.

2.6. ΔΗΜΟΣ ΑΝΩ ΠΩΓΩΝΙΟΥ.

2.6.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Άνω Πωγωνίου με κέντρο το Κεφαλόβρυσο βρίσκεται σε απόσταση 59 χμ Βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Αγ. Κοσμά
- ◆ Βασιλικού
- ◆ Κακκολάκου
- ◆ Κεφαλόβρυσου
- ◆ Κάτω Μερόπης
- ◆ Μερόπης
- ◆ Παλαιόπυργου
- ◆ Ρουψιάς
- ◆ Ωραιοκάστρου

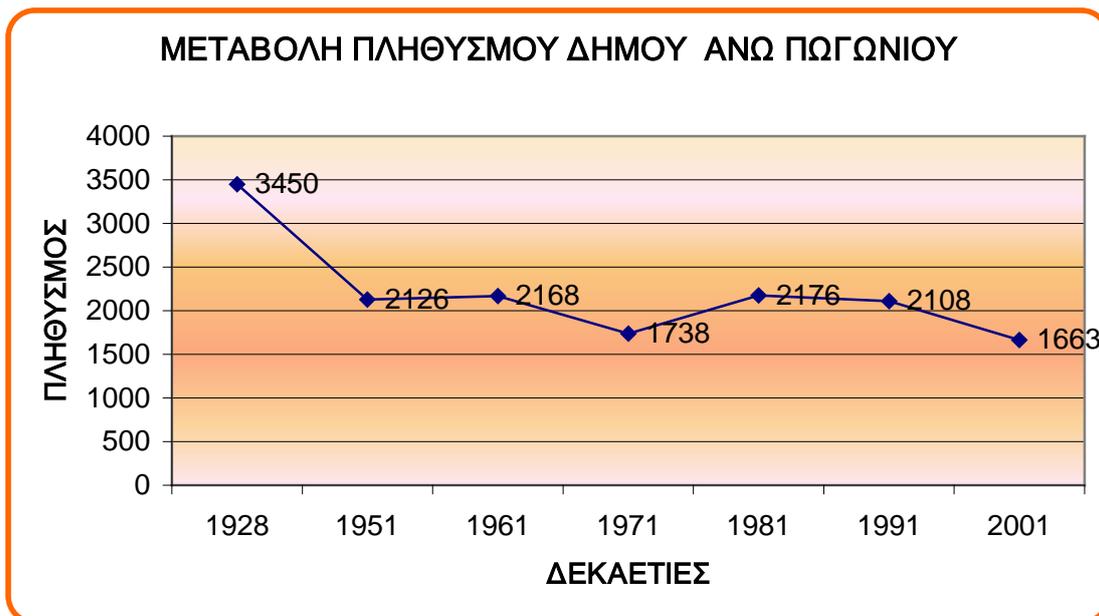
Έως και την απογραφή του 1951 τα διαμερίσματα του Κεφαλόβρυσου και του Ωραιοκάστρου εγγράφονταν ως Αραχοβίτσα και Λαχανόκαστρο αντίστοιχα.

2.6.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Οι πίνακες της πληθυσμιακής και της ποσοστιαίας μεταβολής του δήμου

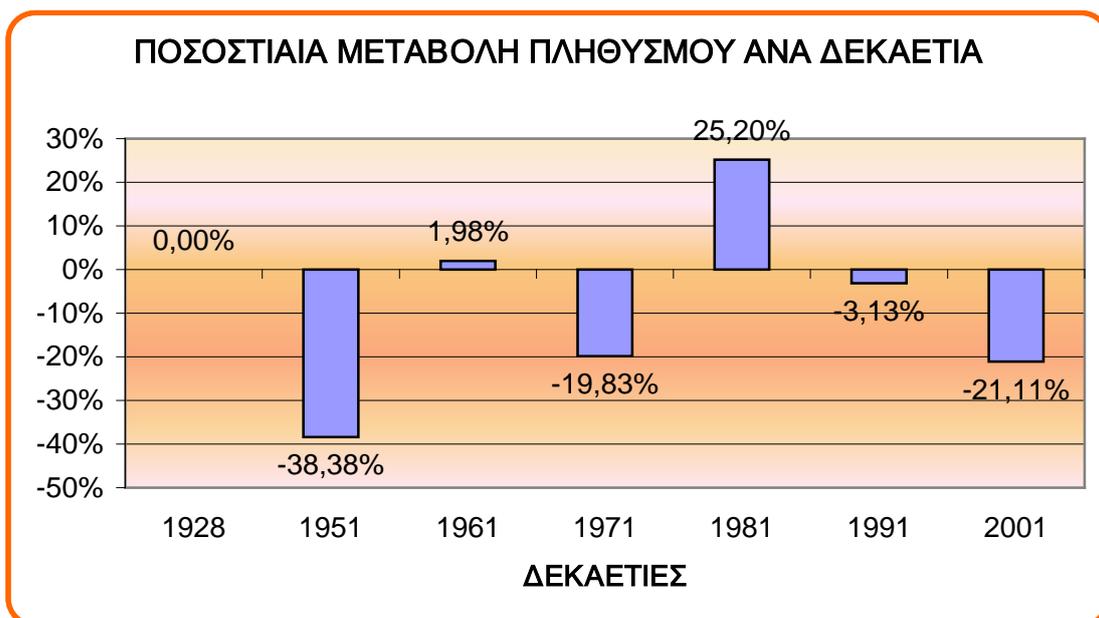
¹⁴ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

¹⁵ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32»



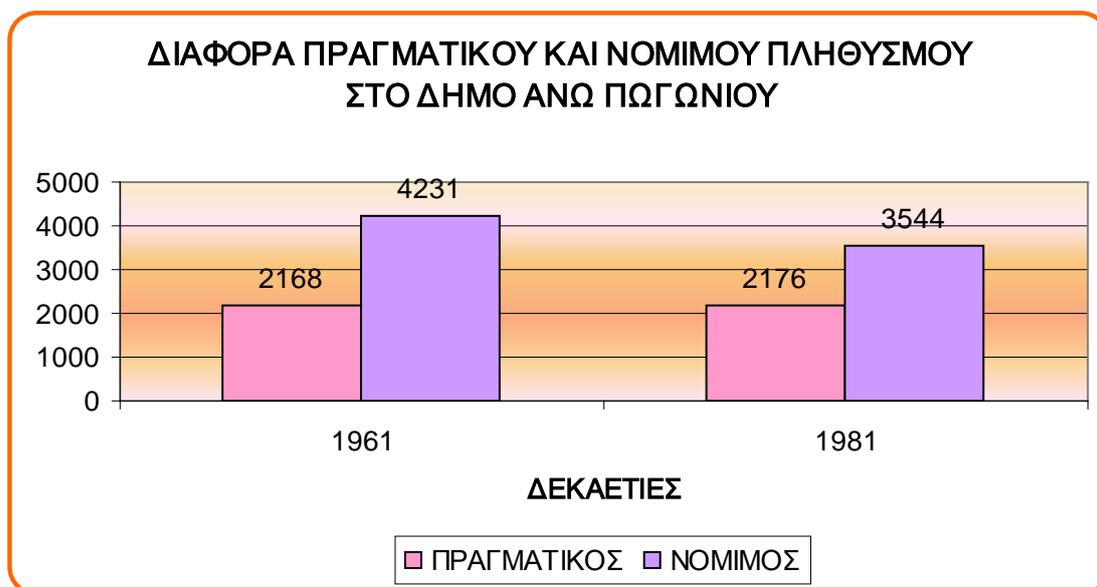
Πίνακας 2.16.

Άνω Πωγωνίου (πίνακας 2.16 και 2.17.) φανερώνουν πως μετά τη μείωση των κατοίκων κατά 34,16% στο μεσοδιάστημα 1928 και 1951, η πληθυσμιακή πορεία υφίσταται πολλές διακυμάνσεις για να καταλήξει το 2001 με μείωση πληθυσμού κατά 21,11% στους 1.663 κατοίκους, ενώ το 1928 οι τελευταίοι ανέρχονταν στους 3.229. Στην περίοδο ανάμεσα στο 1951 και 2001 αξιοσημείωτη είναι η μείωση του αριθμού των δημοτών το 1971 κατά 18,25%, οπότε και φτάνουν τους 1.738, καθώς και η αύξηση του 1981 κατά 25,20%.



Πίνακας 2.17.

Σύμφωνα με τον τρίτο πίνακα (πίνακας 2.18.) ο πραγματικός πληθυσμός του δήμου παραμένει σχεδόν ο ίδιος παρόλο που μεσολαμβάνει είκοσι χρόνια από το 1961 ως το 1981. Αξιοσημείωτο είναι πως ενώ, όπως είπαμε, ο πραγματικός πληθυσμός παραμένει σταθερός, ο νόμιμος, αν και στις δύο χρονολογίες υπερτερεί του πραγματικού, το 1981 εμφανίζεται αρκετά μειωμένος (από 4.231 φτάνει 3.554).



Πίνακας 2.18.

2.6.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ο δήμος Άνω Πωγωνίου, όντας εξολοκλήρου ορεινή περιοχή (0-5% αποτελεί γεωργική γη¹⁶), παρείχε πολύ λίγες επαγγελματικές ευκαιρίες στους ντόπιους, γεγονός που αποδεικνύεται και από τον βαθμιαία πληθυσμιακή μείωση κατά τη διάρκεια των ετών. Σ' αυτό συνέβαλε βέβαια και το γεγονός ότι τμήμα του δήμου συνορεύει με τη γειτονική Αλβανία και γι' αυτό θεωρείται παραμεθόρια περιοχή με όλες τις επιπτώσεις που αυτό επιφέρει, όπως παραδείγματος χάριν δύσκολη προσβασιμότητα στο κέντρο του νομού. Σήμερα η διάρθρωση της απασχόλησης στο δήμο είναι σχεδόν ίσα κατανομημένη στους τρεις τομείς, όπως αυτό επικυρώνεται από τη μελέτη χωροταξικού σχεδίου της περιφέρειας Ηπείρου.¹⁷

¹⁶ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

¹⁷ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32»

2.7. ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ

2.7.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

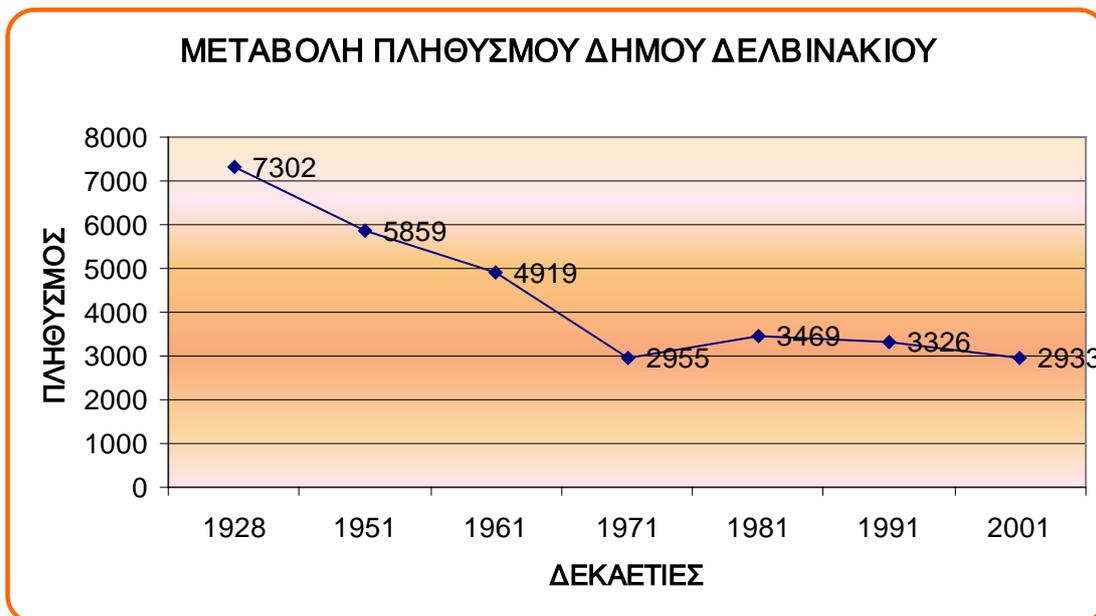
Ο δήμος Δελβινακίου με κέντρο το Δελβινάκι βρίσκεται σε απόσταση 57 χμ βορειοδυτικά της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Αγ. Μαρίνης
- ◆ Αργυροχωρίου
- ◆ Βήσσανης
- ◆ Δελβινακίου
- ◆ Καστανής
- ◆ Κερασόβου
- ◆ Κρυονερίου
- ◆ Κτισμάτων
- ◆ Λίμνης
- ◆ Μαυροπούλου
- ◆ Ορεινού Ξηροβάλτου
- ◆ Περιστερίου
- ◆ Ποντικατών
- ◆ Στρατινίτσας
- ◆ Τεριαχίου
- ◆ Φαραγγίου
- ◆ Χαραυγής

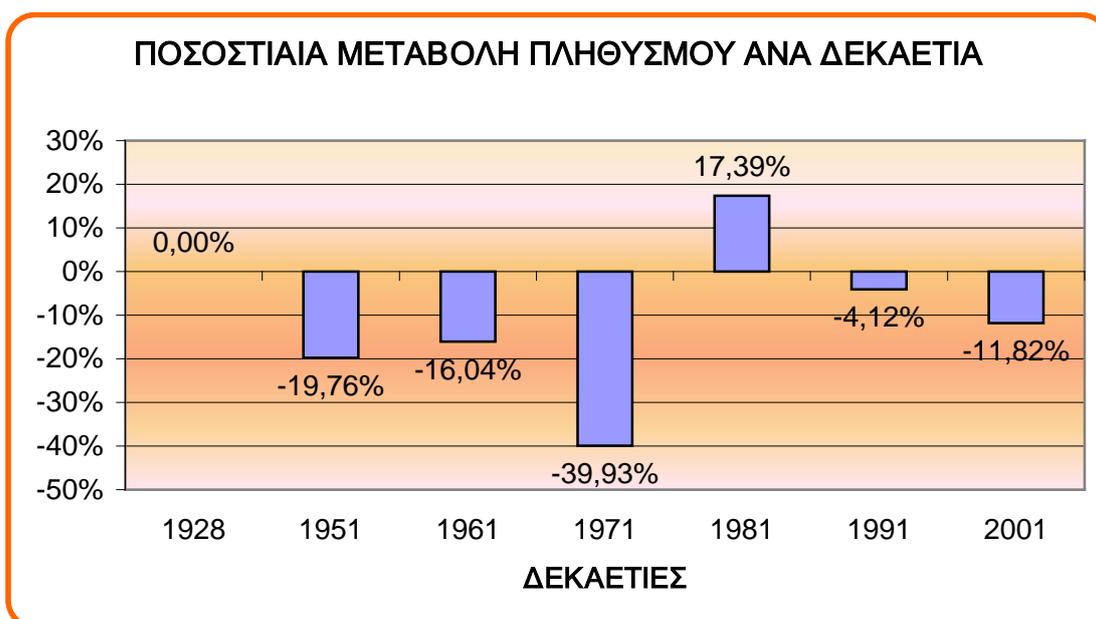
Αξίζει να σημειωθεί πως τα δημοτικά διαμερίσματα της Καστανής και της Χαραυγής ονομαζόταν Καστάνιανη και Βαλτίστη αντίστοιχα, μετονομασίες οι οποίες υπάρχουν στους απογραφικούς καταλόγους από το 1961 και έπειτα.

2.7.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Είναι ολοφάνερο μέσα από τον πίνακα 2.19 και 2.20. πως ο πληθυσμός του δήμου Δελβινακίου ακολουθεί μια συνεχή καθοδική πορεία καθ' όλη τη διάρκεια των ετών με εξέχουσα ημερομηνία το 1971, οπότε και έχουμε μείωση της τάξης του 39,93%. Τη δεκαετία αυτή στο δήμο απογράφονται 2.955 κάτοικοι, αριθμός πολύ μικρότερος ακόμη και από το ήμισυ του αριθμού των κατοίκων το 1928 που ήταν 7.302. Αν εξαιρεθεί η μικρή πληθυσμιακή αναλαμπή του 1981, όταν ο αριθμός των κατοίκων αυξήθηκε κατά 17,39%, οι δύο επόμενες δεκαετίες ακολουθούν αρνητική πορεία και οι κάτοικοι καταλήγουν να ανέρχονται στους 2.933 το 2001, αριθμός που αποτελεί την ελάχιστη τιμή του πληθυσμού στο δήμο διαχρονικά.

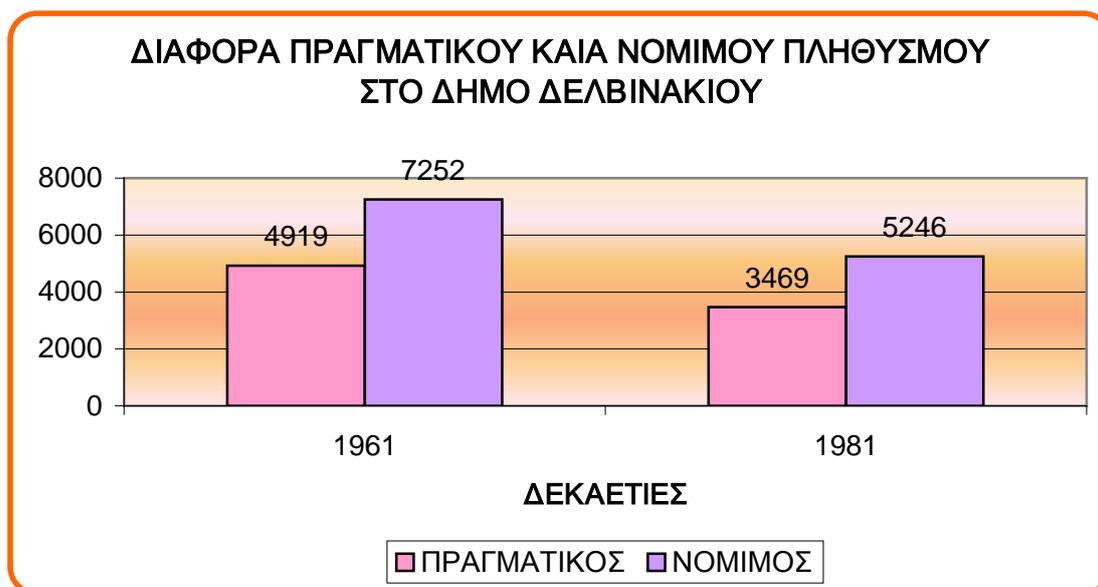


Πίνακας 2.19.



Πίνακας 2.20.

Ο πίνακας 2.21. υπογραμμίζει τη συνηθισμένη υπεροχή του νόμιμου πληθυσμού απέναντι στον πραγματικό τόσο στη δεκαετία του '61, όσο και σε αυτή του '81. Διαγράφεται, επίσης, και η αμοιβαία μείωση του αριθμού τους στη δεκαετία του 1981, η οποία στην περίπτωση του νόμιμου πληθυσμού είναι πολύ μεγαλύτερη και έτσι η υπεροχή του έναντι του πραγματικού αριθμού την ίδια δεκαετία μειώνεται αισθητά.



Πίνακας 2.21.

2.7.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Στο μεγαλύτερο τμήμα του δήμου Πωγωνίου η γεωργική έκταση υπολογίζεται στο ποσοστό του 0-5% και ένα μικρό μόνο τμήμα του στο 5-20% της συνολικής έκτασης.¹⁸ Αυτό ανάγκασε, όπως είδαμε, μεγάλο τμήμα του πληθυσμού να απομακρυνθεί από την περιοχή. Σήμερα ο τριτογενής τομέας κυριαρχεί στα όρια του δήμου, ενώ ο πρωτογενής και ο δευτερογενής μοιράζονται ισότιμα το κομμάτι της πίτας που έχει απομείνει.¹⁹

2.8. ΔΗΜΟΣ ΔΕΡΒΙΖΙΑΝΩΝ.

2.8.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Δερβιζιάνων με κέντρο τα Δερβίζιανα βρίσκεται σε απόσταση 46 χμ νότια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής :

¹⁸ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

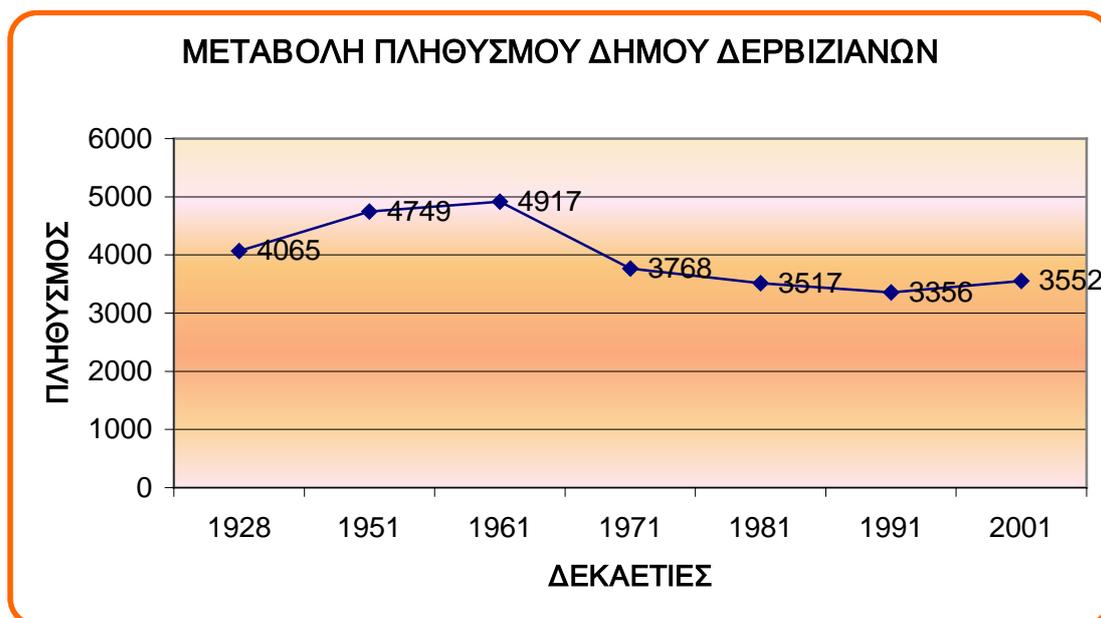
¹⁹ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ.32»

- ◆ Αλεποχωρίου Μπότσαρη
- ◆ Άρδοσης
- ◆ Αχλαδέας
- ◆ Βαργιάδων
- ◆ Γεωργάνων
- ◆ Δερβίζιανων
- ◆ Ελάφου
- ◆ Μπεστιάς
- ◆ Παλαιοχωρίου Μπότσαρη
- ◆ Πεντολάκου
- ◆ Ρωμανού
- ◆ Σερζιανών
- ◆ Σιστρουνίου
- ◆ Σμυρτιάς

Οι απογραφικοί κατάλογοι του 1928 αναγράφουν το διαμέρισμα της Αρδόσεως ως Τόσκεσι, της Μπεστιάς ως Μπιστιά, της Σμυρτιάς ως Γκουλεμή, ενώ το Αλεποχώρι και το Παλαιοχώρι Μπότσαρη αποτελούν μια κοινότητα.

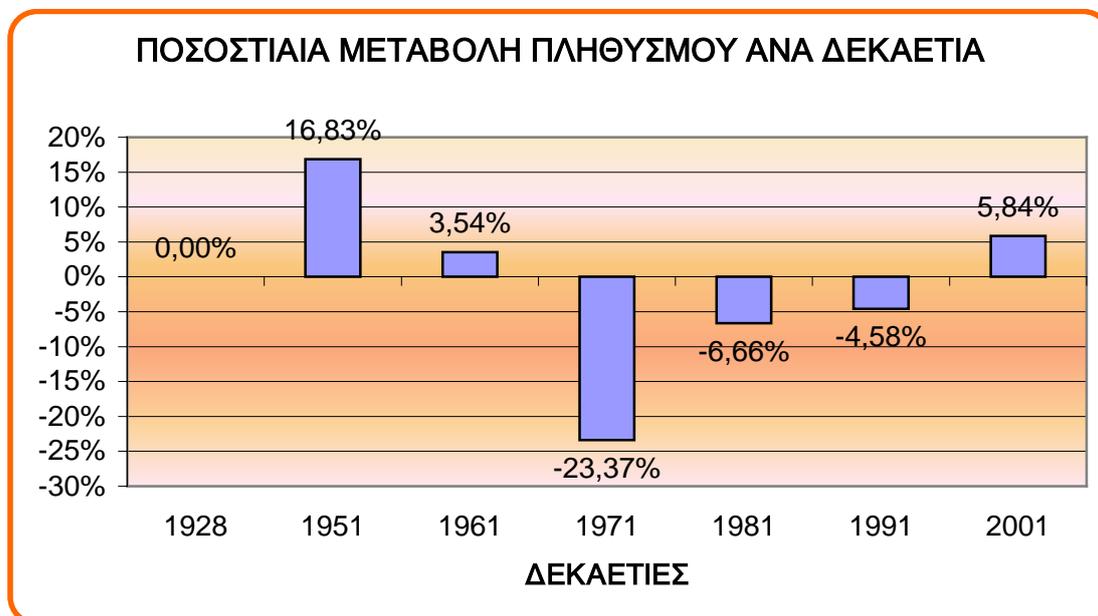
2.8.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Οι κάτοικοι του δήμου Δερβίζιανων σύμφωνα με το πρώτο και δεύτερο γράφημα (πίνακας 2.22. και 2.23.) αυξάνονται σταθερά και σταδιακά ως το 1961, οπότε και φτάνουν τους 4.917. Με ποσοστό 23,37% το 1971 επέρχεται



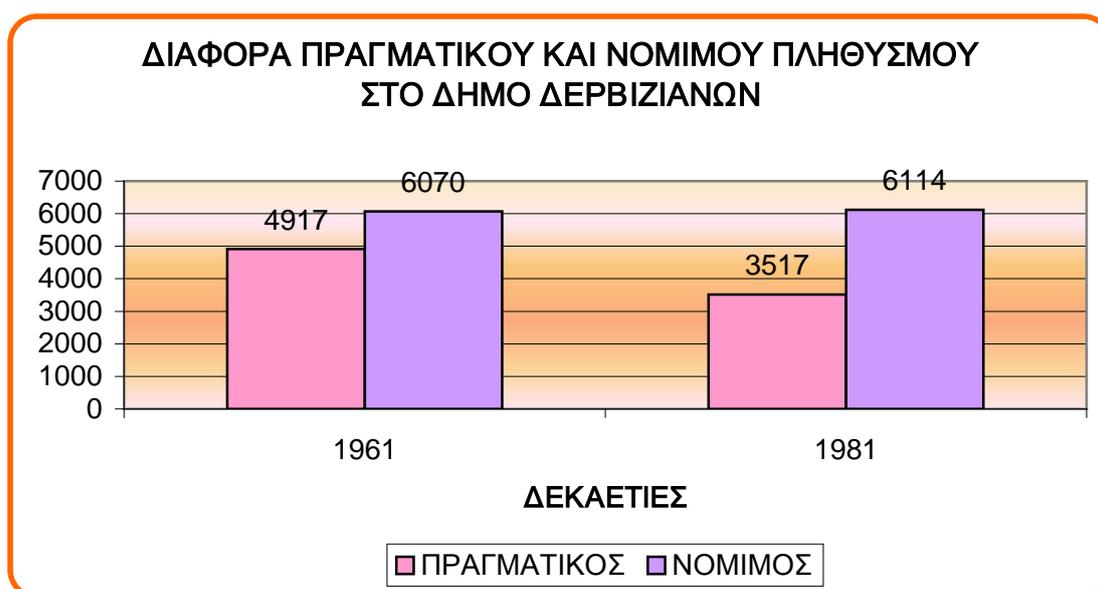
Πίνακας 2.22.

πληθυσμιακή μείωση στην περιοχή, πορεία η οποία συνεχίζεται μέχρι το 1991, οπότε και οι κάτοικοι αγγίζουν την ελάχιστη τιμή τους που είναι 3.356 άτομα. Το 2001 παρατηρείται, ωστόσο, μια μικρή αλλά υπάρχουσα αύξηση της τάξης του 5,84%, η οποία αντιστοιχεί σε 3.552 απογραφέντες δημότες.



Πίνακας 2.23.

Όσον αφορά τη διαφοροποίηση νόμιμου και πραγματικού πληθυσμού, είναι άξιον απορίας πως ο νόμιμος πληθυσμός παραμένει σχεδόν ο ίδιος το 1981 συγκριτικά με το 1961 (6.114 και 6.070 αντίστοιχα), ενώ ο πραγματικός παρουσιάζεται το 1981 αισθητά μειωμένος (κατά 1.400 άτομα). Συνέπεια αυτού είναι το άνοιγμα της ψαλίδας στη μεταξύ τους διαφορά το 1981 (πίνακας 2.24.).



Πίνακας 2.24.

2.8.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Το μεγαλύτερο τμήμα του δήμου Δερβίζιανων είναι ημιορεινό και γι' αυτό το ποσοστό της γεωργικής γης ανέρχεται στο ποσοστό του 5-20%. Μόνο ένα μικρό κομμάτι του καλύπτει το 0-5% σύμφωνα με την τελευταία γεωργική στατιστική έρευνα.²⁰ Κατά συνέπεια το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού ασχολείται με τον πρωτογενή τομέα και κυρίως με την κτηνοτροφία. Ο δευτερογενής τομέας καλύπτει ένα μικρό τμήμα, ενώ ο τριτογενής τα τελευταία χρόνια έχει κερδίσει σημαντικό έδαφος.²¹

2.9. ΔΗΜΟΣ ΔΩΔΩΝΗΣ

2.9.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Δωδώνης με κέντρο τη Δωδώνη βρίσκεται σε απόσταση 22 χμ νοτιοδυτικά της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Αγ. Αναστασίας
- ◆ Δραγοψάς
- ◆ Δραμεσιών
- ◆ Δωδώνης
- ◆ Κωστανιανης
- ◆ Μαντείου
- ◆ Μελιγγών
- ◆ Πολυγύρου
- ◆ Ψήνας

Η μόνη μετονομασία που συντελέστηκε στο δήμο Δωδώνης καθ' όλη τη διάρκεια των ετών είναι αυτή του κοινοτικού διαμερίσματος του Μαντείου που στους καταλόγους του 1928 αναγραφόταν ως Αλεποχώρι Δωδώνης.

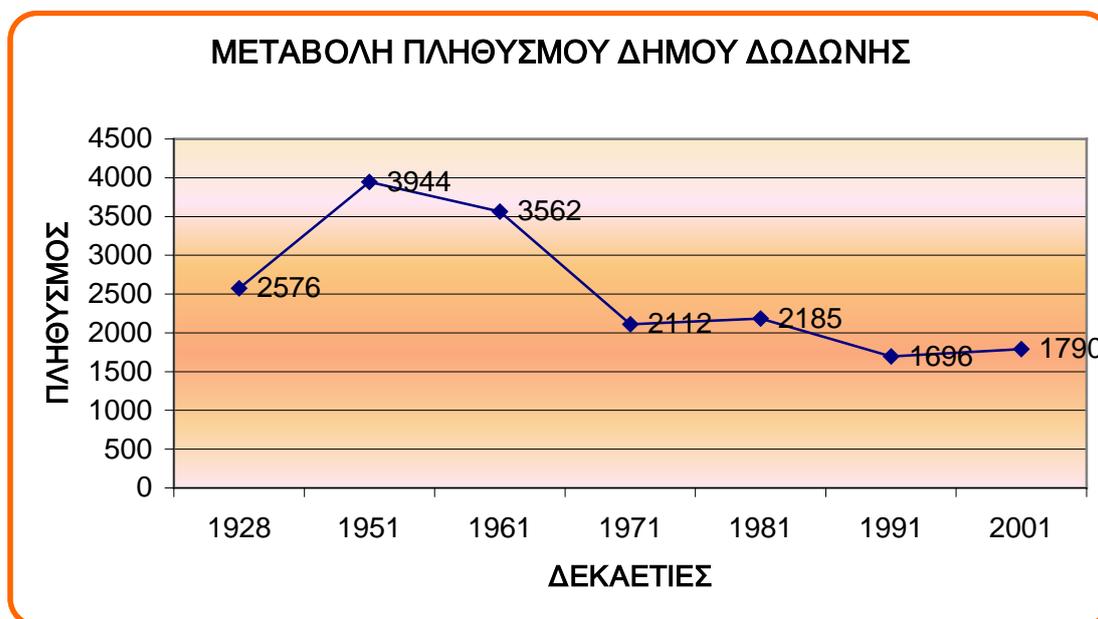
2.9.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Τα γραφήματα που ακολουθούν (πίνακας 2.25. και 2.26.) καταδεικνύουν πως το 1951 έχουμε ραγδαία αύξηση του ανθρώπινου δυναμικού που

²⁰ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001».

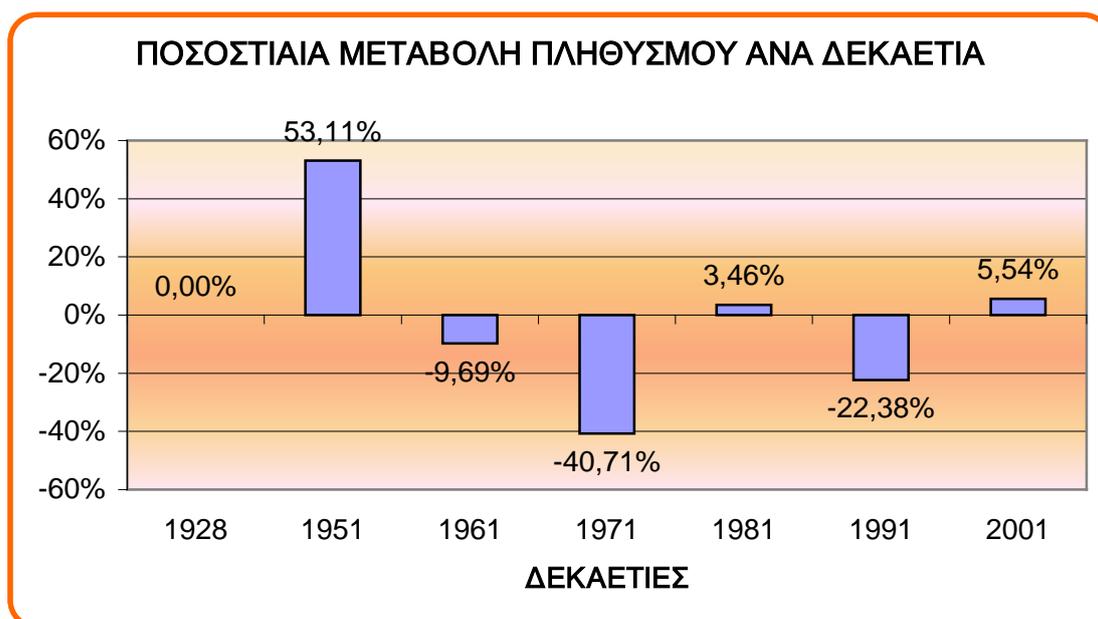
²¹ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ. 32»

ανέρχεται στο ποσοστό του 53,11% και οι απογραφέντες κάτοικοι υπολογίζονται σε 3.944. Ωστόσο, την αύξηση αυτή διαδέχεται η μείωση κατά 9,69% το 1961 και κυρίως η σημαντική μείωση του 40,71% το 1971. Οι μετέπειτα απογραφικές δεκαετίες ακολουθούν μια αυξομειωτική πορεία, η σημαντικότερη από τις οποίες είναι η πληθυσμιακή μείωση του 1991 κατά 22,38%, κατά την οποία οι κάτοικοι αγγίζουν την ελάχιστη τιμή τους που είναι



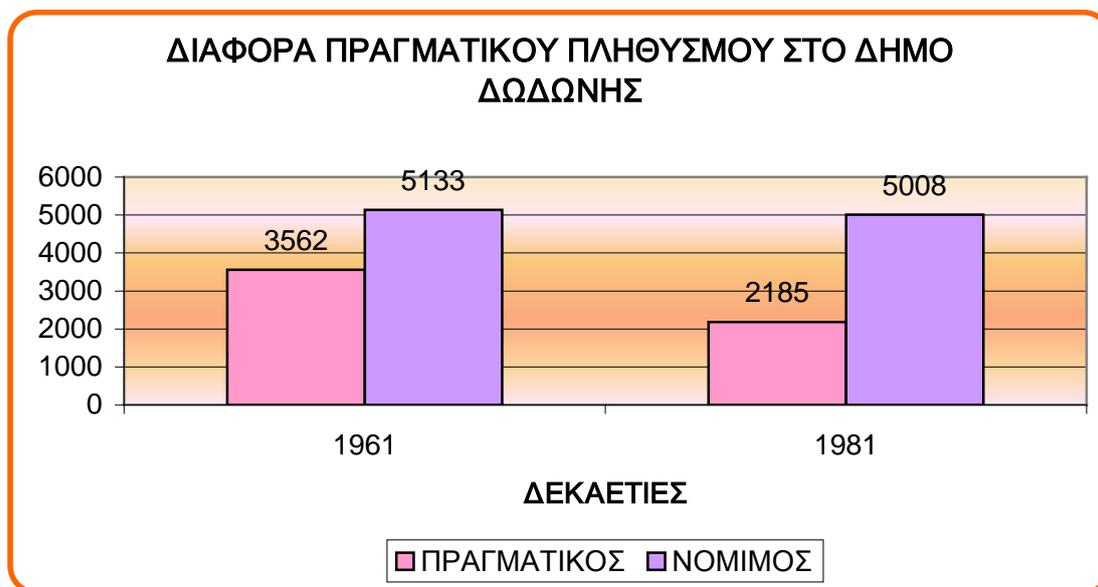
Πίνακας 2.25.

1.696 άτομα. Η πληθυσμιακή πορεία καταλήγει το 2001 στους 1.790 κατοίκους, ενώ το 1951 αυτοί ανέρχονταν στους 3.944.



Πίνακας 2.26.

Το ήδη παρατηρημένο φαινόμενο της σταθερής υπεροχής του νόμιμου πληθυσμού έναντι του πραγματικού είναι ολοφάνερο και στο δήμο Δωδώνης. Επίσης, ενώ ο νόμιμος πληθυσμός παραμένει σχεδόν σταθερός το 1981 σε σχέση με το 1961, ο πραγματικός μειώνεται περίπου κατά 1.500 κατοίκους και έτσι η μεταξύ τους διαφορά γίνεται πιο μεγάλη τη δεύτερη δεκαετία (πίνακας 2.27.).



Πίνακας 2.27.

2.9.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ο δήμος Δωδώνης θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ημιορεινός, καθώς μόλις το 5-20% της συνολικής έκτασης αποτελεί αξιοποιήσιμη γεωργική γη.²² Το κύριο επάγγελμα των κατοίκων ήταν και εξακολουθεί να είναι κτηνοτρόφοι, ενώ τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί ο τριτογενής τομέας, εξαιτίας του μαντείου και του αρχαίου θεάτρου της Δωδώνης που αυξάνουν την τουριστική κίνηση στο δήμο.²³

²² «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001».

²³ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32»

2.10. ΔΗΜΟΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ.

2.10.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

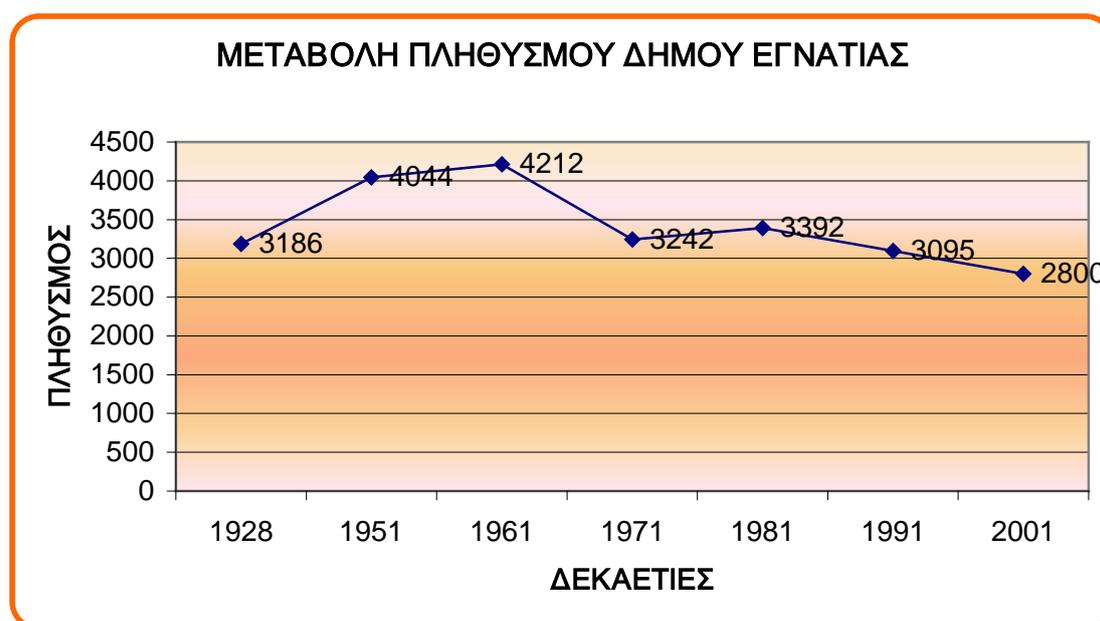
Ο δήμος Εγνατίας με κέντρο το Μικρό Περιστερί βρίσκεται σε απόσταση 45 χμ ανατολικά της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Μεγάλης Γότιστας
- ◆ Μεγάλου Περιστερίου
- ◆ Μικρής Γότιστας
- ◆ Μικρού Περιστερίου
- ◆ Σισταίων
- ◆ Χρυσοβίτσας

Το Μεγάλο και το Μικρό Περιστερί αναγράφονται ως Μεγάλο και Μικρό Προσγόλι το 1928, ενώ τα Σίσταινα αποτελούσαν κοινοτικό διαμέρισμα της κοινότητας Πέτρας ως το 1991. Το σχέδιο Καποδίστρια το 2001 διαχωρίζοντας τα Σίσταινα από τα υπόλοιπα διαμερίσματα της κοινότητας Πέτρας, τα οποία προσαρτήθηκαν ως ανεξάρτητα δημοτικά διαμερίσματα στο δήμο Ανατολικού Ζαγορίου, το προσάρτησε στο δήμο Εγνατίας.

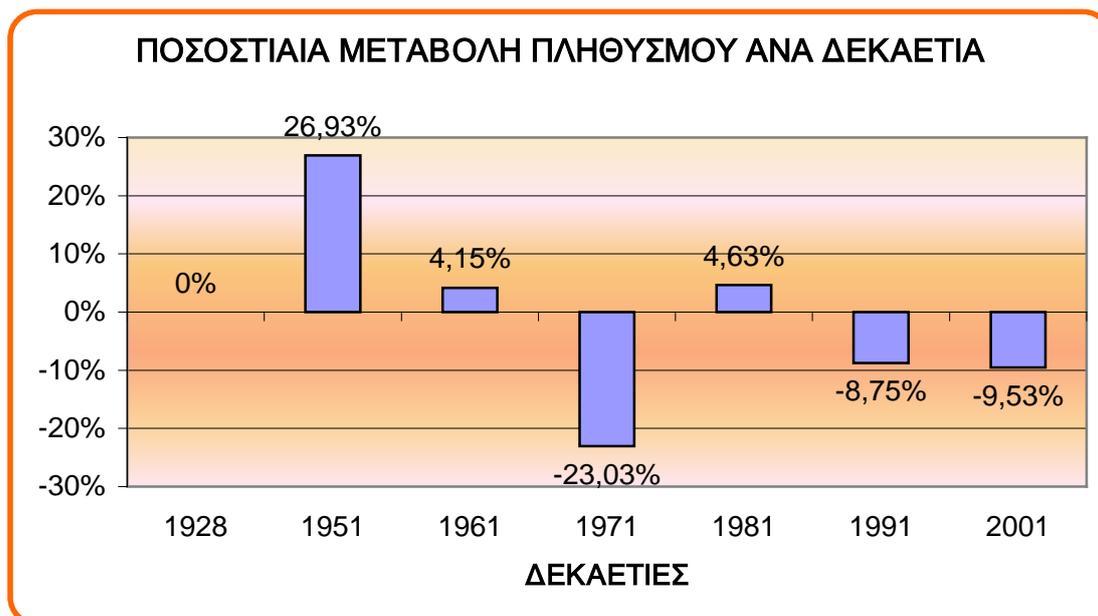
2.10.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Ο πίνακας 2.28. καταδεικνύει πως το 1928 ο δήμος Εγνατίας μετρούσε 3.186 κατοίκους, οι οποίοι το 1961 έφτασαν τους 4.212, καθώς η συνολική αύξηση



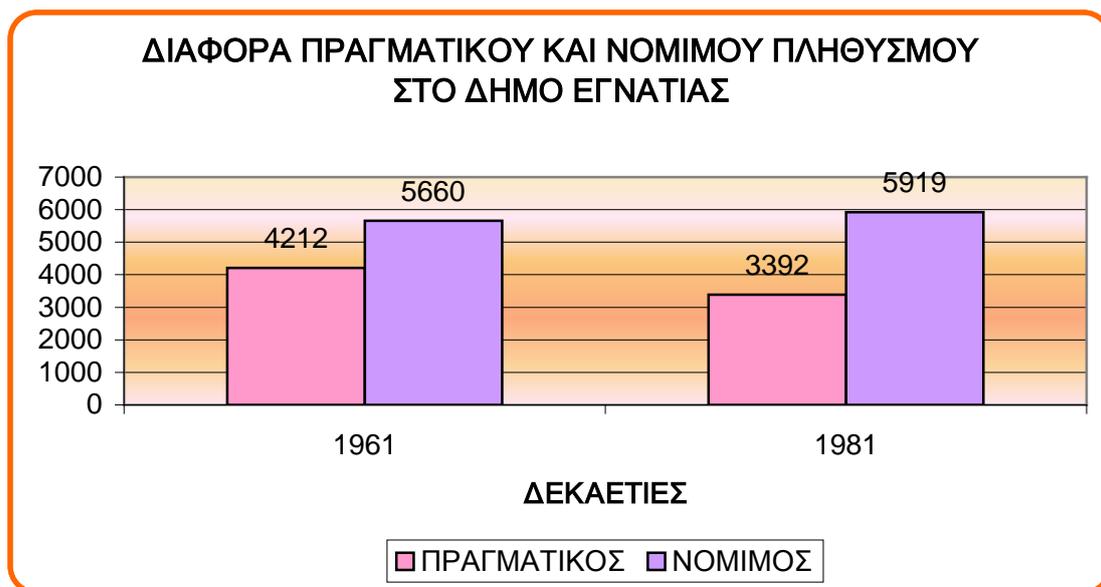
Πίνακας 2.28.

της περιόδου 1951-1961 είναι σχεδόν 31%. Ωστόσο, η απογραφή του 1971 βρίσκει το δήμο αυτό, όπως βέβαια και τους περισσότερους, με μείωση 23,03% στο ποσοστό των κατοίκων του (πίνακας 2.29.) και τους κάτοικους να μειώνονται στους 3.242. Το 1981 μια μικρή αύξηση της τάξης του 4,63% δεν είναι ικανή να αλλάξει τη γενικότερη τάση μείωσης του πληθυσμού, η οποία διαγράφεται μέχρι και το 2001 με ποσοστό 9,53%. Στην τελευταία αυτή απογραφή, μάλιστα, καταγράφεται ο μικρότερος αριθμός δημοτών που είναι 2.800 άτομα.



Πίνακας 2.29.

Είναι άξιο απορίας, ωστόσο, πώς είναι δυνατό ο νόμιμος πληθυσμός να αυξάνεται το 1981 κατά 350 άτομα περίπου συγκριτικά με το 1961, ενώ ο πραγματικός να μειώνεται την ίδια χρονική στιγμή κατά 1.100 περίπου άτομα. Στη διαφοροποίηση αυτή υπερτερεί ο νόμιμος πληθυσμός, πράγμα που σημαίνει πως οι καταγόμενοι από το δήμο Εγνατίας παρέμεναν εγγεγραμμένοι εκεί, αλλά ζούσαν και εργάζονταν σε άλλο δήμο ή κοινότητα (πίνακας 2.30.).



Πίνακας 2.30.

2.10.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ο δήμος Εγνατίας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια περιοχή που σε σχέση με τη γεωγραφική της θέση είναι αρκετά προσοδοφόρα σε καλλιέργεια. Το 5-20% αποτελεί γεωργική γη²⁴, γεγονός που καταφαίνεται και από χωροταξικές μελέτες που αποδίδουν το μεγαλύτερο ποσοστό της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα. Παρόλα αυτά μπορούμε να συμπεράνουμε από τους παραπάνω πίνακες (πίνακας 1 και 2) πως η μοναδική αυτή επαγγελματική επιλογή οδήγησε πολλούς κατοίκους και τα τελευταία χρόνια στην αλλαγή της μόνιμης κατοικίας τους, μιας και η μικρή ανάπτυξη των δύο άλλων παραγωγικών τομέων, δευτερογενή και τριτογενή, δεν στάθηκε ικανή να συγκρατήσει τους δημότες.²⁵

²⁴ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001».

²⁵ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ. 32»

2.11. ΔΗΜΟΣ ΕΚΑΛΗΣ.

2.11.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

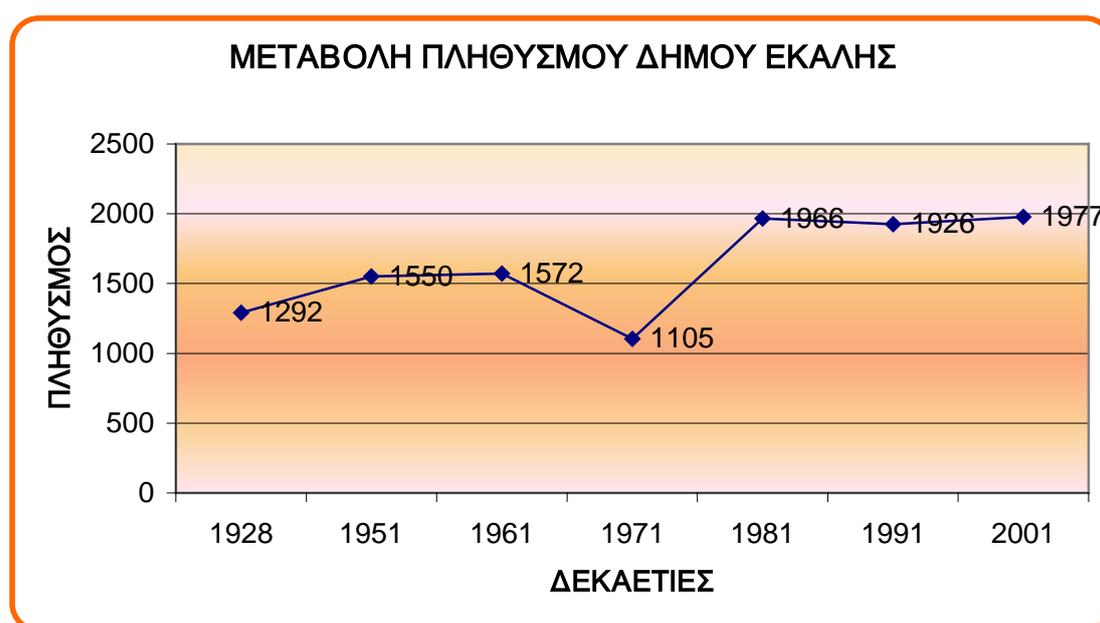
Ο δήμος Εκάλης με κέντρο τη Μεταμόρφωση βρίσκεται σε απόσταση 20 χμ βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Ασφάκας
- ◆ Βατατάδων
- ◆ Βλαχατάνου
- ◆ Γαβρισίων
- ◆ Λιγοψάς
- ◆ Μεταμόρφωσης
- ◆ Πετσαλίου

Το δημοτικό διαμέρισμα της Μεταμόρφωσης απέκτησε την ονομασία αυτή τα τελευταία χρόνια, ίσως για να μην υπάρχει σύγχυση με τις Καρυές Ζαγορίου, καθώς πριν λεγόταν Καρυές Ασφάκας. Το 1928 το διαμέρισμα του Λιγοψά αποτελούσε αυτόνομη κοινότητα και περιλάμβανε το διαμέρισμα των Βατατάδων ως κοινοτικό του διαμέρισμα.

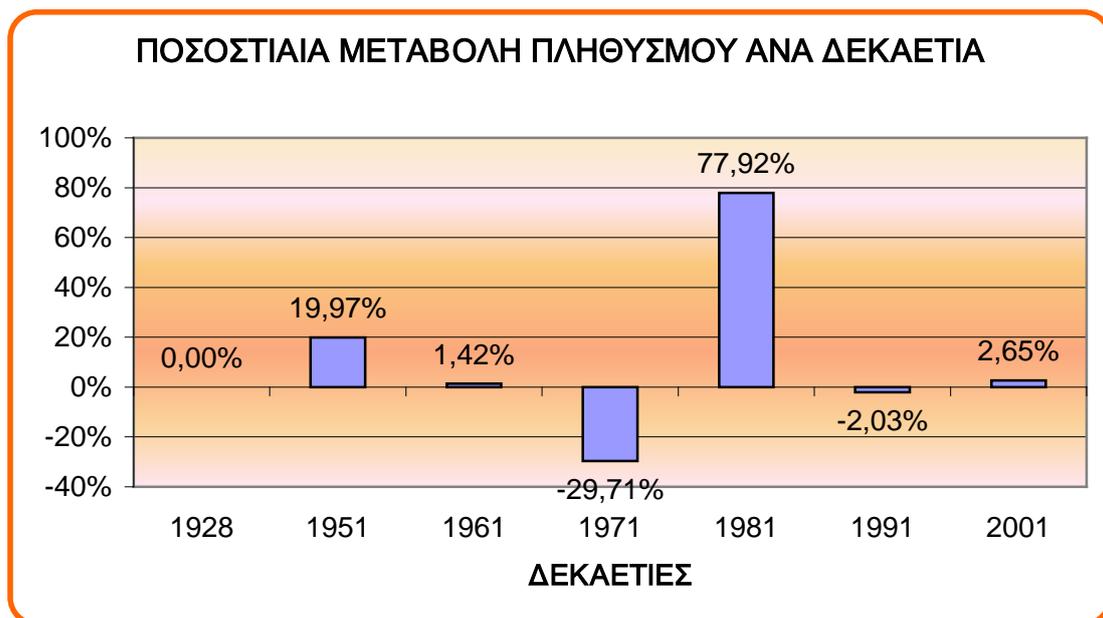
2.11.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Η πληθυσμιακή πορεία του δήμου Εκάλης διαγράφεται στον πίνακα 2.31., όπου γίνεται αντιληπτό πως η αύξηση που παρατηρείται είναι σχεδόν μηδαμινή. Στον πίνακα 2.32. φαίνεται πως η δεκαετία του 1971 βρίσκει το δήμο

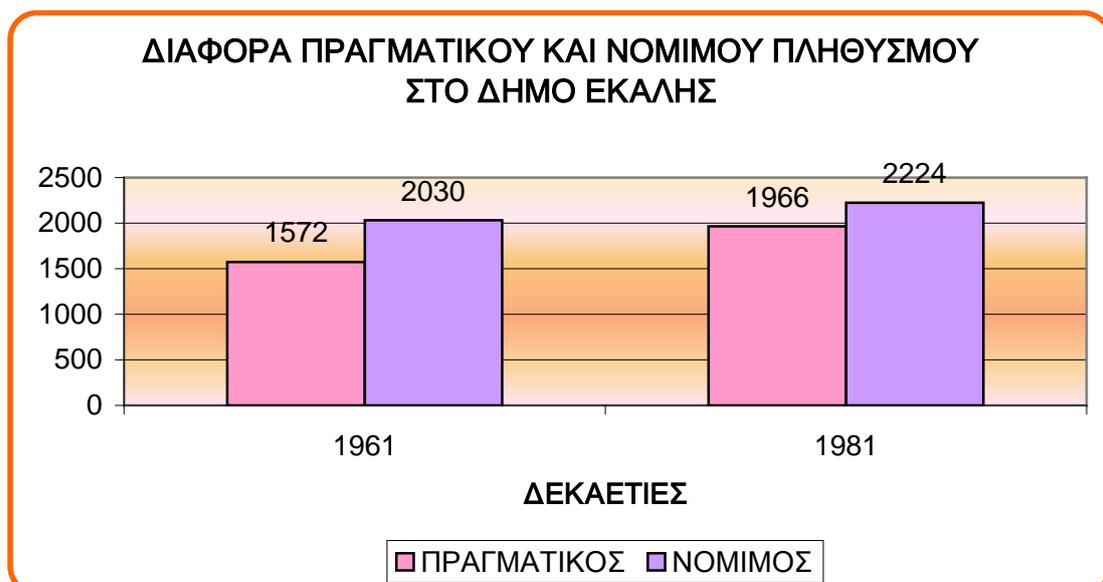


Πίνακας 2.31.

με 29,71% λιγότερους κατοίκους που εκφρασμένοι σε αριθμό είναι 1.105 άνθρωποι. Το 1981 διαγράφεται θεαματική αύξηση του πληθυσμού, η οποία αγγίζει το 77,92%. Η ραγδαία αυτή άνοδος δικαιολογείται από το γεγονός ότι ο δήμος Εκάλης δέχθηκε πληθώρα ανθρώπων που κατοικούσαν στο διαμέρισμα της Κράνης (σημερινό δημοτικό διαμέρισμα του δήμου Παμβώτιδας) και οι οποίοι μεταφέρθηκαν εδώ ως σεισμόπληκτοι. Αναφορικά με τις απογραφές του 1991 και 2001 θα λέγαμε πως ο πληθυσμός δεν έχει καμία ουσιαστική διαφοροποίηση και καταλήγει να ανέρχεται στους 1.977 κατοίκους, αριθμός αρκετά μεγαλύτερος από αυτόν του 1928 που ήταν 1.292.



Πίνακας 2.32.



Πίνακας 2.33.

Ο πίνακας 2.33. διαγράφει μεν την υπεροχή για ακόμη μια φορά του νόμιμου πληθυσμού, ενώ από την άλλη δείχνει πως ο πραγματικός πληθυσμός αυξάνεται το 1981 συγκριτικά με το 1961 και μάλιστα τείνει να πλησιάσει αρκετά τον αντίστοιχο νόμιμο πληθυσμό του ίδιου έτους.

2.11.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Η γεωργική στατιστική έρευνα του 1996 έδειξε πως το 5-20% της συνολικής έκτασης του δήμου Εκάλης είναι γεωργικά αξιοποιήσιμη.²⁶ Παρόλα αυτά, ο πρωτογενής τομέας, που παλαιότερα ήταν ο κυρίαρχος μέσα στα όρια του δήμου, από το 1991 δίνει τη θέση του στον τριτογενή, καθώς το κέντρο του δήμου η Μεταμόρφωση αποτελεί, θα λέγαμε, ένα γεωγραφικό σταυροδρόμι. Ο δευτερογενής τομέας παρουσιάζεται και αυτός αρκετά ανεπτυγμένος λόγω κάποιων εργοστασιακών μονάδων που δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια στην περιοχή.²⁷

2.12. ΔΗΜΟΣ ΕΥΡΥΜΕΝΩΝ

2.12.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Ευρυμενών με κέντρο την Κληματιά βρίσκεται σε απόσταση 39 χμ δυτικά της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Βασιλόπουλου
- ◆ Δελβινακόπουλου
- ◆ Κληματιάς
- ◆ Κοκκινοχώματος
- ◆ Λευκοθέας
- ◆ Παλιουρής
- ◆ Ράϊκου
- ◆ Σουλοπούλου

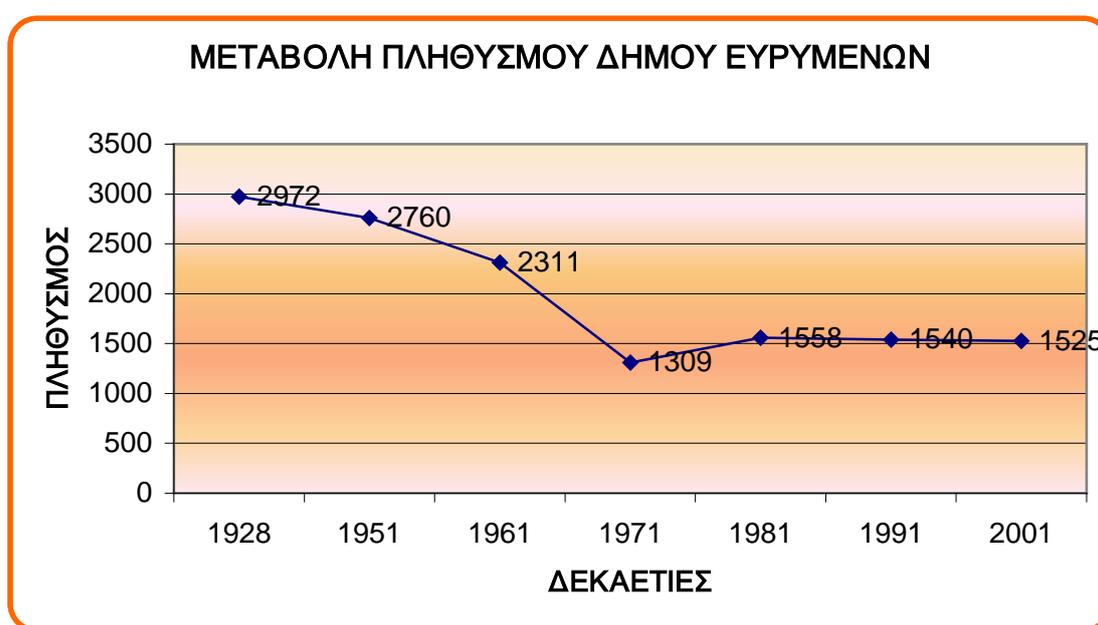
²⁶ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001».

²⁷ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ. 32»

Οι απογραφικοί κατάλογοι του 1928 αναγράφουν το δημοτικό διαμέρισμα του Βασιλόπουλου ως Μπριγιάνιστα, ενώ τα διαμερίσματα της Λευκοθέας και του Παλιουρή μέχρι και το 1951 ονομάζονται Λάλιζα και Δραγομή αντίστοιχα.

2.12.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

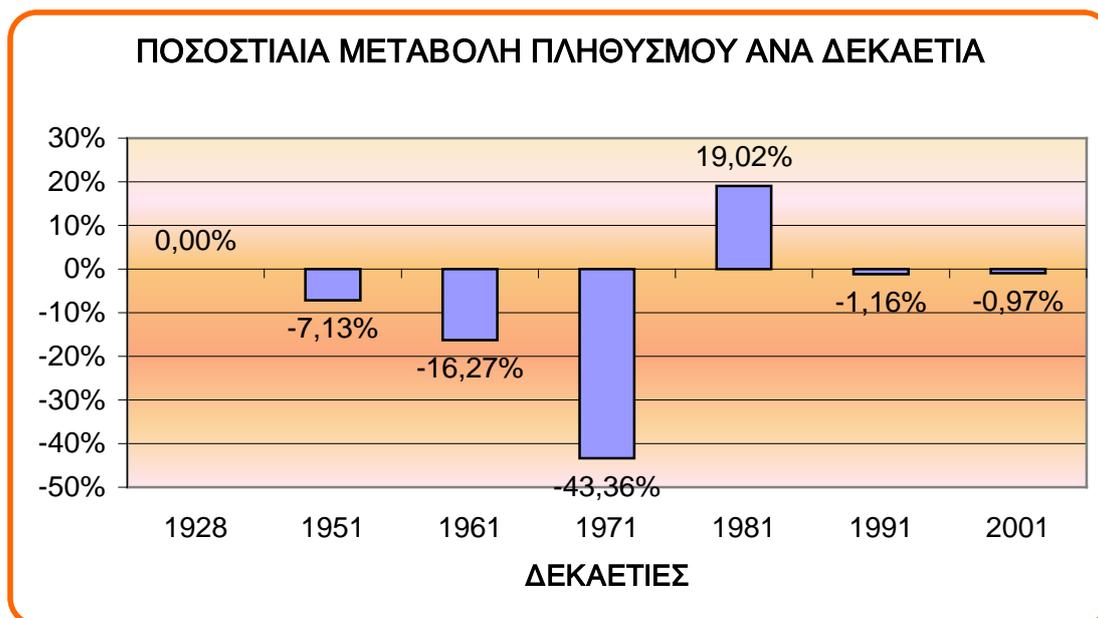
Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνεχούς καθοδικής πορείας, όσον αφορά την εξέλιξη του πληθυσμού, αποτελεί ο δήμος Ευρυμενών. Οι πίνακες 2.34. και 2.35. δείχνουν πως ο αριθμός των κατοίκων του δήμου μειώνεται ήδη από τη δεκαετία του 1951 για να κορυφωθεί το 1971 με ποσοστό 43,36% και να



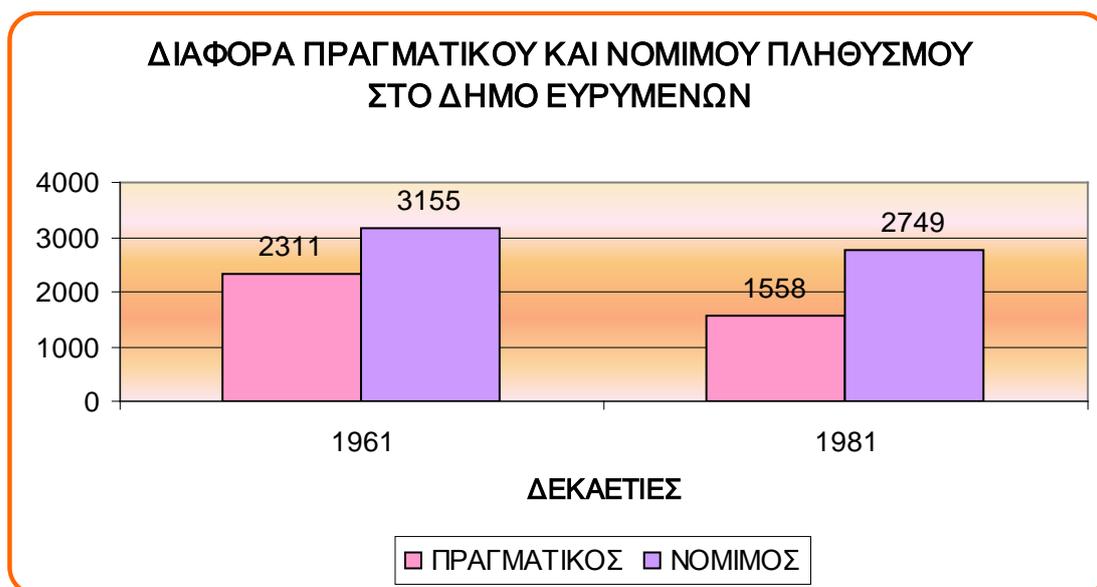
Πίνακας 2.34.

απογραφούν την ίδια αυτή δεκαετία οι λιγότεροι κάτοικοι από ποτέ, δηλαδή 1.309 άτομα. Από εκεί και έπειτα το 1981 αποτελεί μόνο ένα μικρό διάλειμμα από την αρνητική πορεία με αύξηση περίπου 250 κατοίκων, καθώς το 1991 και το 2001 επανερχόμαστε στην καθοδική πληθυσμιακή πορεία. Η τελευταία απογραφή κατέγραψε 1.525 δημότες, αριθμός μικρότερος σχεδόν κατά το ήμισυ από αυτόν του 1928 (2.972 κάτοικοι).

Θα ήταν παράληψη να μην αναφερθεί πως ο πληθυσμός του 1991 αναγράφεται στην παρούσα εργασία κατά προσέγγιση, καθώς τα απογραφικά στοιχεία της δεκαετίας αυτής βρέθηκαν στην ιστοσελίδα της ΕΣΥΕ, όπου δυστυχώς δεν αναγράφονταν οι ακριβείς αριθμοί κατοίκων για όλα τα διαμερίσματα του δήμου, εκτός από αυτά του Δελβινακόπουλου και του Ράικου



Πίνακας 2.35.



Πίνακας 2.36.

Βλέποντας τον πίνακα 2.36. παρατηρούμε πως η μείωση του πραγματικού πληθυσμού του δήμου συμπαράσύρει, σε μικρότερο βέβαια βαθμό, και αυτή του νόμιμου, παρόλο που και τις δύο χρονικές στιγμές ο τελευταίος είναι μεγαλύτερος αριθμητικά του πρώτου. Είναι, επίσης, ευδιάκριτο πως η διαφορά των παρόντων στην απογραφή από αυτούς που απλώς ήταν εγγεγραμμένοι στο δήμο είναι αρκετά μεγαλύτερη το 1981 σε σχέση με το 1961.

2.12.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Παρόλο που η γεωργική γη του δήμου Ευρυμενών αποτελούσε παλαιότερα εισοδηματικό παράγοντα για τους δημότες μαζί με την κτηνοτροφία, σήμερα ενώ αυτή καλύπτει το 5-20% της συνολικής έκτασης²⁸, αυτού του είδους η ενασχόληση δεν είναι πολύ μεγάλη σε ποσοστό. Η πληθυσμιακή μείωση όλων σχεδόν των ετών δικαιολογείται ίσως από το γεγονός ότι τις προηγούμενες δεκαετίες ο δευτερογενής και κυρίως ο τριτογενής τομέας της παραγωγής δεν είχαν την ανάπτυξη που παρουσιάζεται από το 1991 και έπειτα, καθώς και από την μεγάλη χιλιομετρική απόσταση από τα Ιωάννινα.²⁹

2.13. ΔΗΜΟΣ ΖΙΤΣΑΣ

2.13.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Ζίτσας με κέντρο τη Ζίτσα βρίσκεται σε απόσταση 27 χμ βορειοδυτικά της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Δαφνοφύτου
- ◆ Ζίτσας
- ◆ Καρίτσας
- ◆ Λιθίνου
- ◆ Πρωτόπαππα

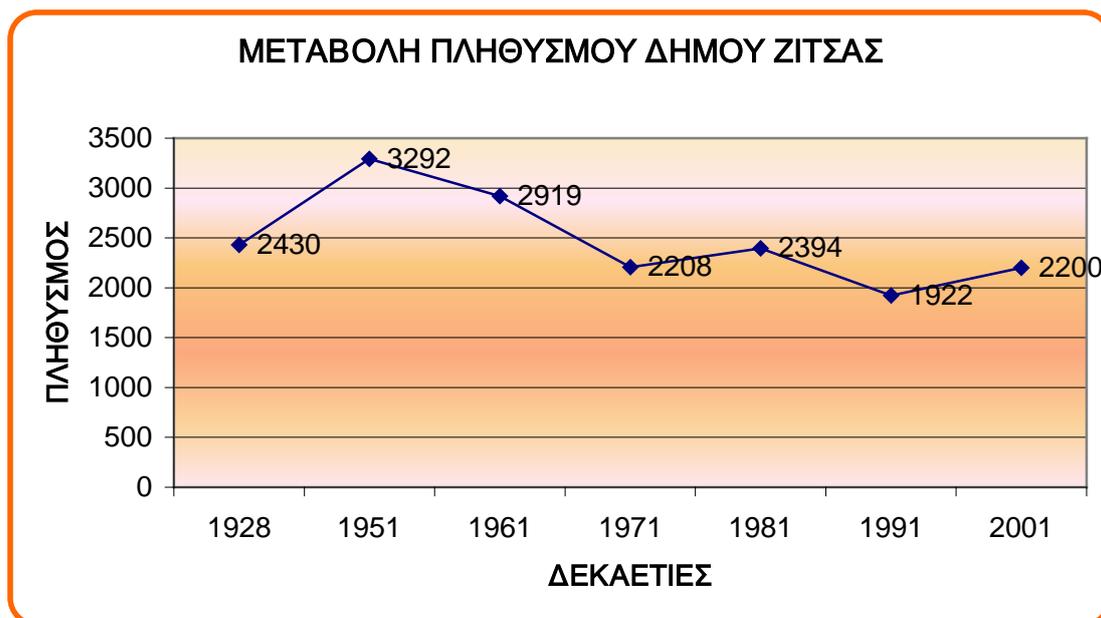
Η μόνη μετονομασία που έγινε στα δημοτικά διαμερίσματα του δήμου Ζίτσας είναι αυτή του Μπουρνταρίου, το οποίο από το 1951 και έπειτα παρουσιάζεται με το όνομα Δαφνόφυτο.

2.13.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

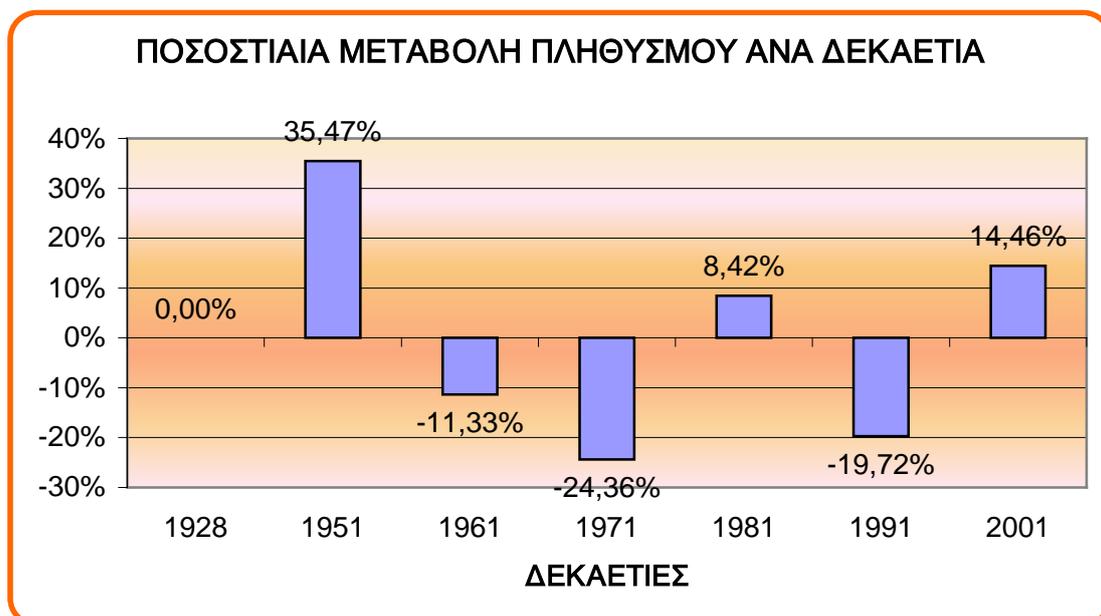
Το ραβδόγραμμα της πληθυσμιακής μεταβολής του δήμου Ζίτσας (πίνακας 2.37.) διαγράφει μια συνεχή αυξομειωτική πορεία που επικρατεί μέχρι και την τελευταία απογραφή του 2001. Η αύξηση του 35,47% το 1951 δικαιολογείται

²⁸ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001».

²⁹ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32»



Πίνακας 2.37.

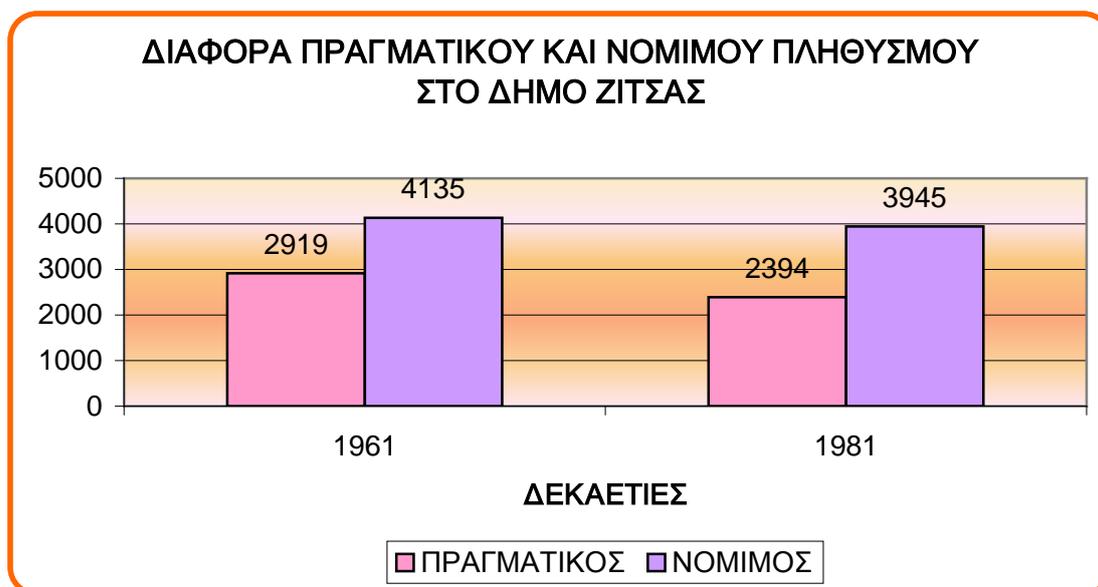


Πίνακας 2.38.

λόγω του μεσοδιαστήματος των 30 περίπου χρόνων. Έπειτα επέρχεται μείωση του αριθμού των κατοίκων που το 1961 υπολογίζεται σε 11,33%, ενώ το 1971 φτάνει το ποσοστό του 24,36%, μείωση που οφείλεται κατά πάσα πιθανότητα στη μετακίνηση στο κέντρο του νομού για αναζήτηση καλύτερων επαγγελματικών και μορφωτικών διεξόδων (πίνακας 2.38.). Από το 1981 και

μετά παρατηρείται μια εναλλαγή αύξησης και μείωσης των δημοτών μέχρι και το 2001, οπότε οι κάτοικοι που απογράφονται ανέρχονται στους 2.200.

Η διαφορά μεταξύ των δύο πληθυσμών, πραγματικού και νόμιμου, παρατηρείται πως αυξάνεται το 1981. Έτσι, το 1961 ο πραγματικός υπολείπεται του νόμιμου κατά 1.200 περίπου άτομα, ενώ το 1981 κατά 1.600 περίπου (πίνακας 2.39.).



Πίνακας 2.39.

2.13.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ο δήμος Ζίτσας είναι μια από τις ευνοϊκές περιοχές της Ηπείρου αναφορικά με το ποσοστό της γεωργικής γης που μπορεί να καλλιεργηθεί, μιας και αυτή καλύπτει το 20-50% της συνολικής γης.³⁰ Συνεπώς, κύρια επαγγέλματα των ντόπιων αποτελούσαν ανέκαθεν η γεωργία και η κτηνοτροφία. Αυτή η τάση, βέβαια, επικρατεί έως και σήμερα, καθώς η μελέτη του χωροταξικού σχεδίου του δήμου ανέδειξε τον πρωτογενή τομέα ως κυρίαρχο. Τις τελευταίες, όμως, δεκαετίες και οι δύο άλλοι τομείς, δευτερογενής και τριτογενής, έχουν κερδίσει σημαντικό έδαφος.³¹

³⁰ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001».

³¹ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ. 32»

2.14. ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΠΑΚΙΟΥ

2.14.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

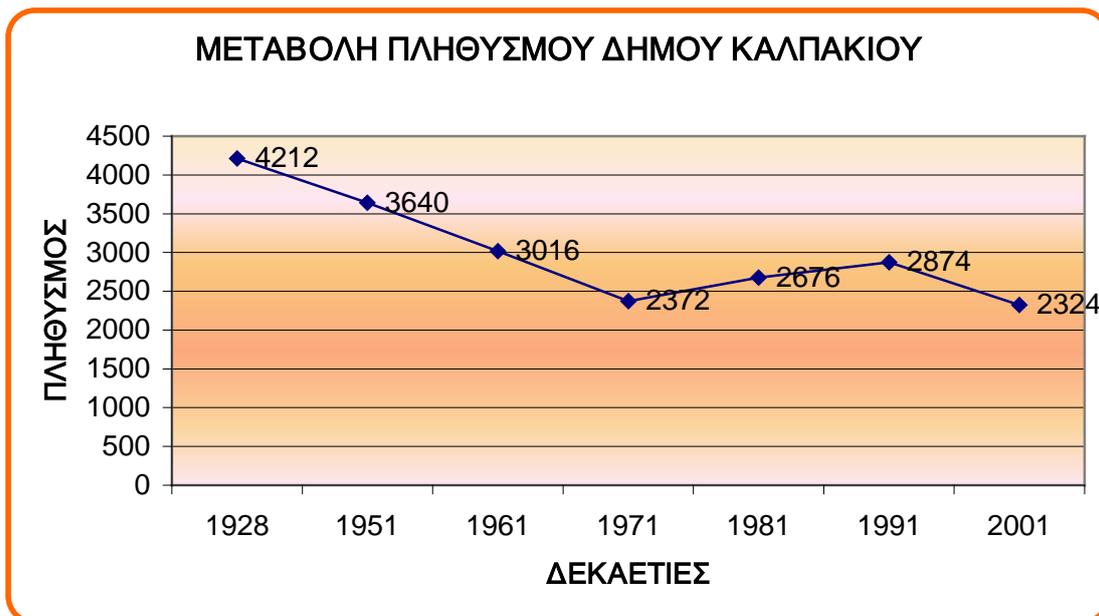
Ο δήμος Καλπακίου με κέντρο το Καλπάκι βρίσκεται σε απόσταση 35 χμ βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Άνω Ραβένιων
- ◆ Γεροπλατάνου
- ◆ Δολιανών
- ◆ Καλπακίου
- ◆ Κάτω Ραβένιων
- ◆ Μαυροβουνίου
- ◆ Νεγράδων
- ◆ Χρυσορράχης

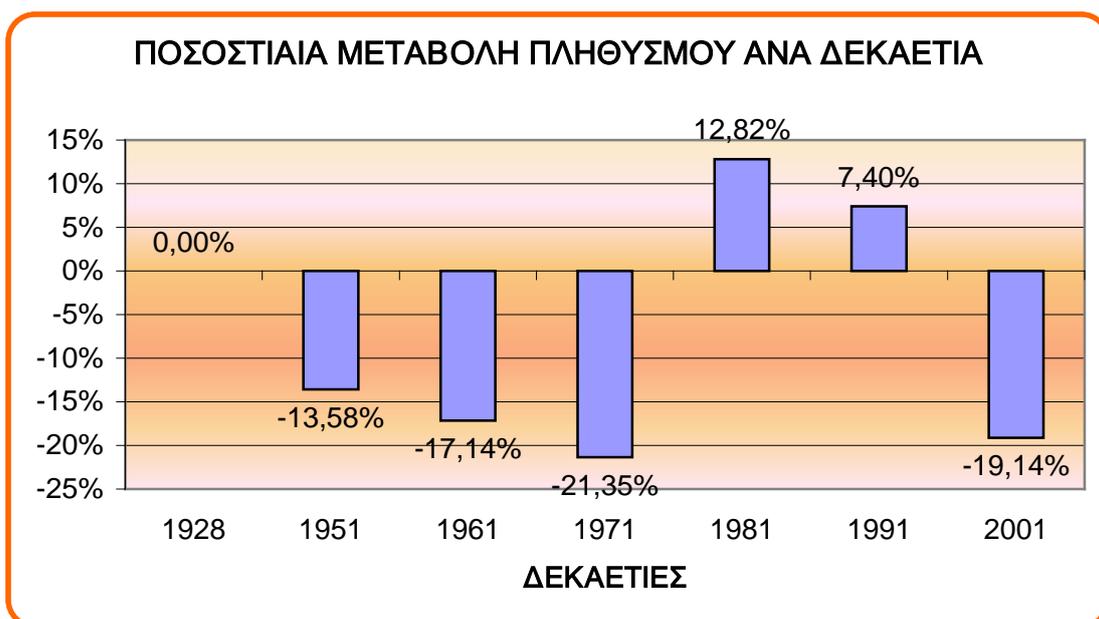
Είναι γνωστό πως πολλά τοπωνύμια προέρχονται από την τουρκική διάλεκτο, εξαιτίας της πολύχρονης τουρκικής κυριαρχίας στον ελλαδικό χώρο. Έτσι, η τουρκική ονομασία του διαμερίσματος του Γεροπλατάνου, όπως αυτή αναγράφεται στους καταλόγους του 1928, ήταν Αλιζότ Τσιφλίκ.

2.14.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Ο δήμος Καλπακίου παρουσιάζει, όπως φαίνεται στους πίνακες 2.40. και 2.41., μια συνεχιζόμενη μείωση του πληθυσμού ως το 1971, οπότε και οι κάτοικοι αριθμούνται σε 2.372, ενώ το 1928 ανέρχονταν σε 4.212. Οι δεκαετίες του 1981 και 1991 παρουσιάζουν άνοδο της τάξης του 12,82% και 7,40% αντίστοιχα, σε αντίθεση με το 2001 όπου η πληθυσμιακή μείωση κατά 19,14% υποδηλώνεται και από το γεγονός ότι οι κάτοικοι του δήμου είναι αριθμητικά λιγότεροι από κάθε άλλη απογραφή (2.324 άτομα).

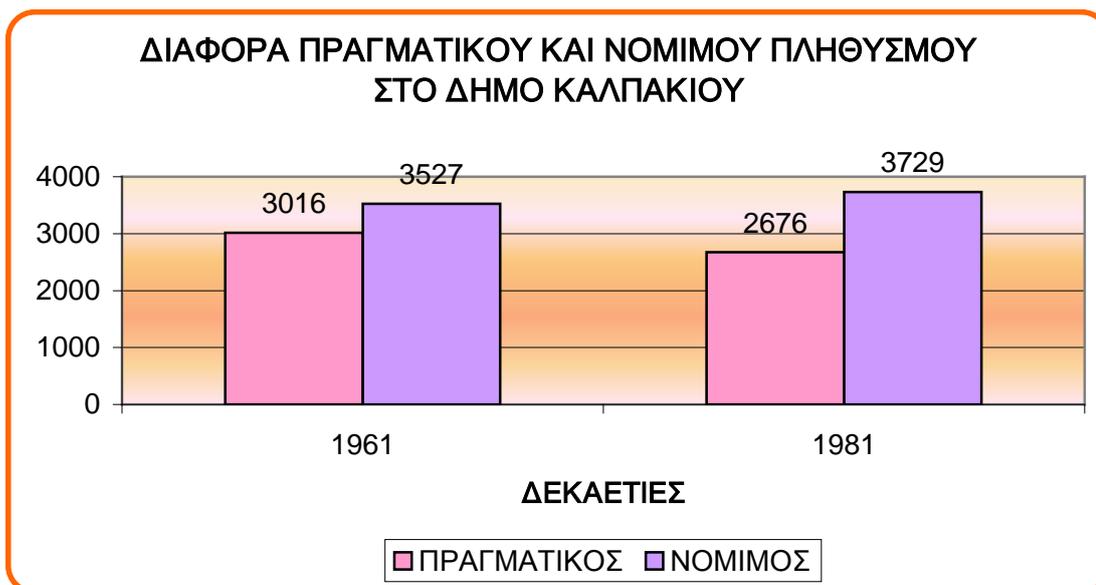


Πίνακας 2.40.



Πίνακας 2.41.

Παρατηρώντας τον πίνακα 2.42., συμπεραίνουμε πως η αύξηση του νόμιμου πληθυσμού το 1981 κατά 200 περίπου άτομα συντελεί στο να μεγαλώσει η διαφορά μεταξύ πραγματικού και νόμιμου πληθυσμού την ίδια δεκαετία, μιας και ο πραγματικός αριθμός κατοίκων μειώνεται σε σχέση με το 1961 κατά 500 περίπου άτομα.



Πίνακας 2.42.

2.14.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ο δήμος Καλπακίου βασιζόταν ανέκαθεν στην κτηνοτροφία και τη μικρή γεωργική εκμετάλλευση της γης. Το 5-20% της συνολικής γης αποτελεί γεωργική γη, σύμφωνα πάντα με στοιχεία της ΕΣΥΕ.³² Σε συνδυασμό με την κυριαρχία του πρωτογενή τομέα στην περιοχή, αξίζει να αναφερθεί πως η μόρφωση αποτελούσε επίσης σημαντικό στοιχείο για τους ντόπιους, καθώς το περίφημο γυμνάσιο των Δολιανών (που αργότερα μετατράπηκε σε μουσικό γυμνάσιο), συγκέντρωνε μεγάλο αριθμό μαθητών λόγω του ότι ήταν το μοναδικό στην ευρύτερη περιοχή. Από το 1991 και μετά, στην περιοχή ακμάζει και ο τριτογενής τομέας και σε μικρότερο βαθμό ο δευτερογενής.³³

2.15. ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΣΑΝΟΧΩΡΙΩΝ

2.15.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Κατσανοχωρίων με κέντρο το Καλέντζι βρίσκεται σε απόσταση 31 χμ νότια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρ-

³² «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001».

³³ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

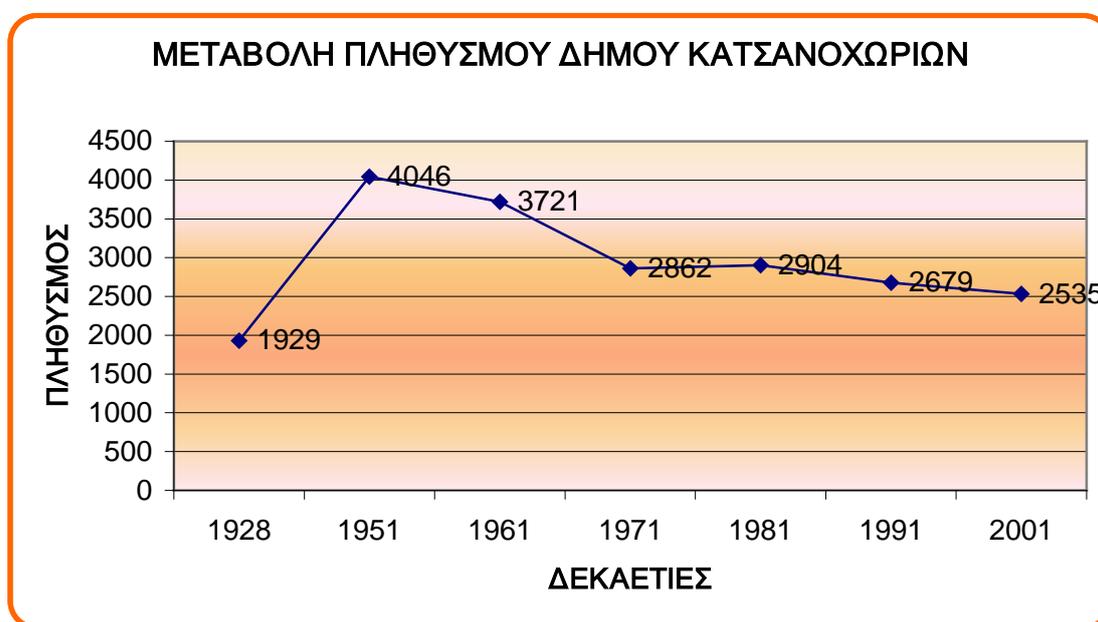
τίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Αετορράχης
- ◆ Ελληνικού
- ◆ Καλεντζίου
- ◆ Κορίτιανης
- ◆ Μονολιθίου
- ◆ Πηγαδιών
- ◆ Πλαισίων
- ◆ Πλατανούσας
- ◆ Φορτοσίου

Στην απογραφή του 1928 βρίσκουμε το διαμέρισμα της Αετορράχης ως Κοτόρτσι, ενώ εκείνο του Ελληνικού ως Λοζέτσι. Το Μονολίθι και η Πλατανούσα παρουσιάζονται στους απογραφικούς καταλόγους του 1951, γεγονός που έκανε αδύνατη την ανεύρεση του πληθυσμού τους το 1928, καθώς λογικά αποτελούσαν διαμερίσματα κάποιας άλλης κοινότητας.

2.15.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

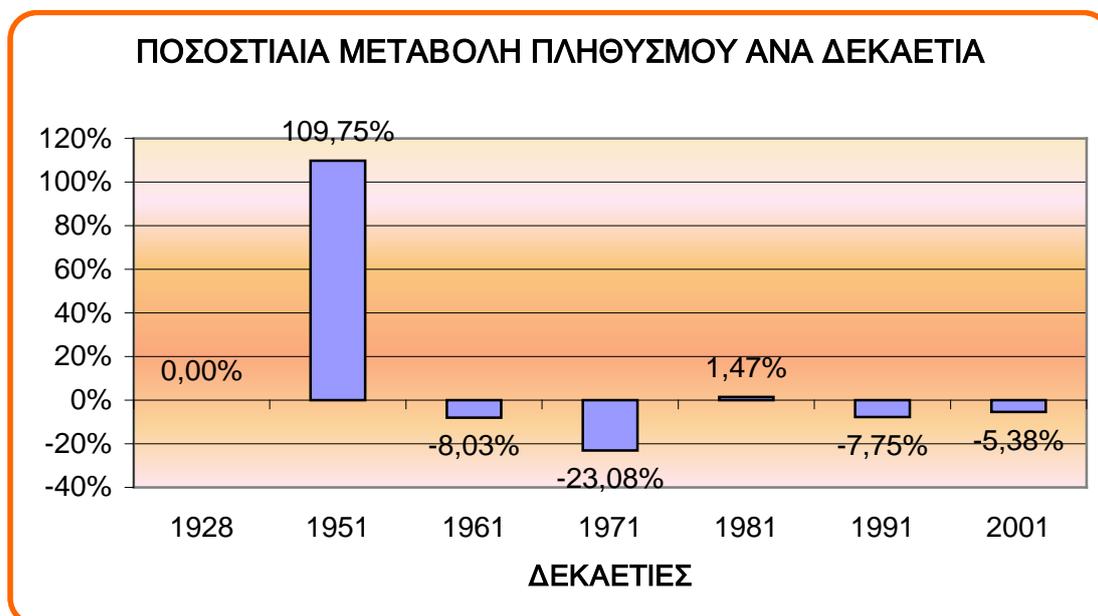
Ο δήμος Κατσανοχωρίων κατά την απογραφή του 1951 παρουσιάζει θεαμα-



Πίνακας 2.43.

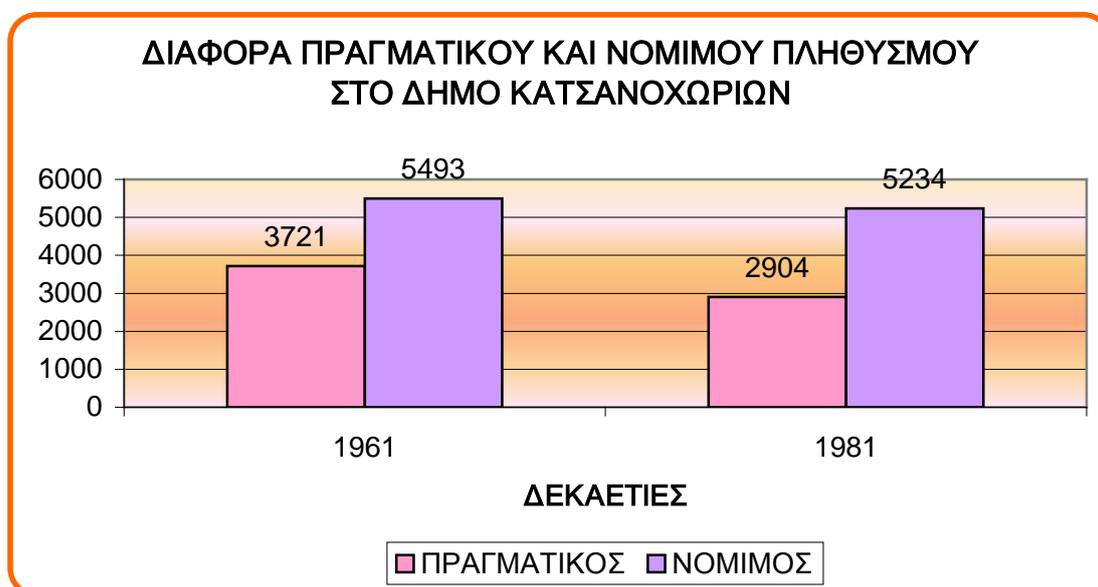
τική και ασυνήθιστη για τα ελληνικά δεδομένα αύξηση πληθυσμού, η οποία υπολογίζεται στο 109,25%, μιας και από τους 1.929 κατοίκους το 1928 φτάνουμε τους 4.046 το 1951. Η μεταβατική περίοδος 1928-1951 θα μπορούσε εν μέρει μόνο να δικαιολογήσει αυτή την άνοδο. Από το 1961 ωστόσο αρχίζει η καθοδική πορεία και το 1971 παρατηρείται πτώση της τάξης του 23,08% και οι δημότες λιγοστεύουν στους 2.062. Η πληθυσμιακή αύξηση του 1,47% το

1981 είναι αμελητέα, ενώ τις δύο επόμενες δεκαετίες οι δημότες και πάλι μειώνονται κατά 7,75% το 1991 και 5,38% το 2001 (πίνακας 2.43. και 2.44.).



Πίνακας 2.44.

Είναι σημαντικό πως παρόλη τη σημαντική μείωση του πραγματικού αριθ-



Πίνακας 2.45.

μού το 1981 συγκριτικά με το 1961, ο νόμιμος αριθμός παραμένει σε υψηλά επίπεδα, υποδηλώνοντας ίσως την εσωτερική ανάγκη των ανθρώπων που μετακινήθηκαν σε άλλους τόπους να θεωρούνται ως μέλη των ιδιαίτερών τους πατρίδων (πίνακας 2.45.).

2.15.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Τα διαμερίσματα που αποτελούν το δήμο Κατσανοχωρίων ανέκαθεν αντιμετώπιζαν ποικίλες δυσκολίες, είτε αυτές προέρχονταν από τη μεγάλη τουρκική καταπίεση, είτε από τις ληστρικές επιδρομές, είτε από τα καιρικά φαινόμενα, είτε ακόμη από την ίδια τη μορφολογία του εδάφους.³⁴ Αυτά τα δεινά δικαιολογούν έτσι τις συνεχείς εσωτερικές ή εξωτερικές μεταναστεύσεις των δημοτών. Αυτοί που απέμεναν στο δήμο ασχολούνταν κυρίως με την κτηνοτροφία και τη καλλιέργεια κάποιων μικρών εκτάσεων, μιας και σε ένα πολύ μικρό τμήμα του δήμου η γεωργική γη αποτελεί το 20-50%, ενώ στο υπόλοιπο το 0-5%.³⁵ Σήμερα, βέβαια ο τριτογενής τομέας παρουσιάζει μια άνθιση³⁶, λόγω της δημιουργίας ξενοδοχειακών καταλυμάτων και μονάδων εκτροφής στρουθοκαμήλων και άλλων ιδιαίτερων ζώων που προσελκύουν το ενδιαφέρον του κοινού.

2.16. ΔΗΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ.

2.16.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Κεντρικού Ζαγορίου με κέντρο τους Ασπραγγέλους βρίσκεται σε απόσταση 30 χμ βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Αγ. Μηνά
- ◆ Άνω Πεδινών
- ◆ Αρίστης
- ◆ Ασπραγγέλων
- ◆ Βίτσας
- ◆ Δικορύφου
- ◆ Διλόφου
- ◆ Διποτάμου
- ◆ Ελάτης
- ◆ Ελαφότοπου
- ◆ Καλουτά
- ◆ Κάτω Πεδινών

³⁴ «Ιστορία της Ηπείρου, 2003, σελ.315. »

³⁵ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

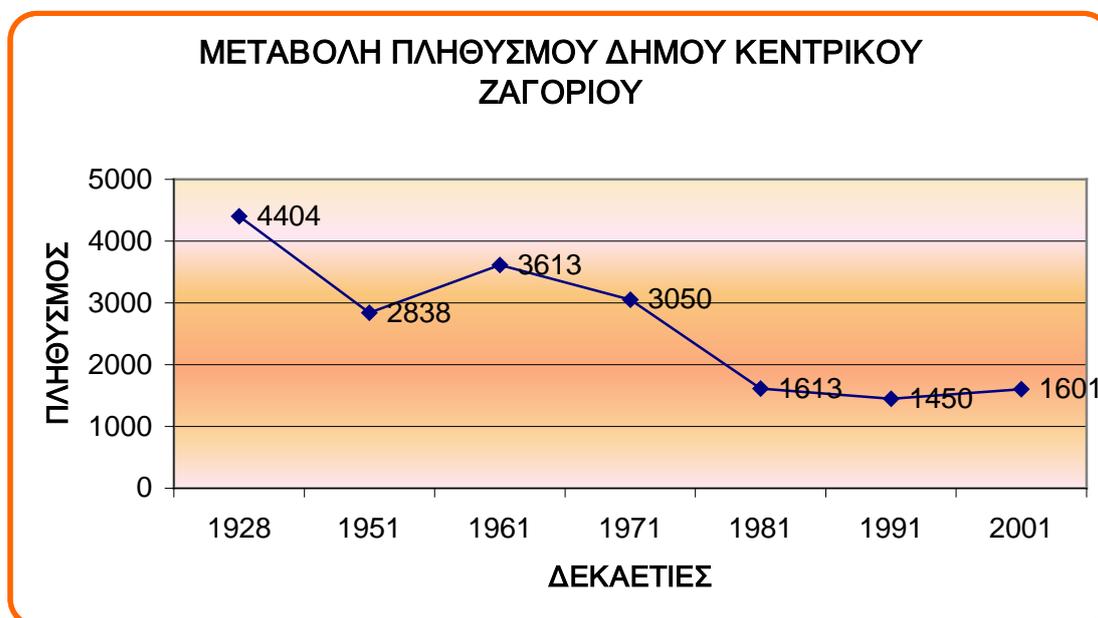
³⁶ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32»

- ◆ Μανασσή
- ◆ Μεσοβουνίου
- ◆ Μονοδενδρίου

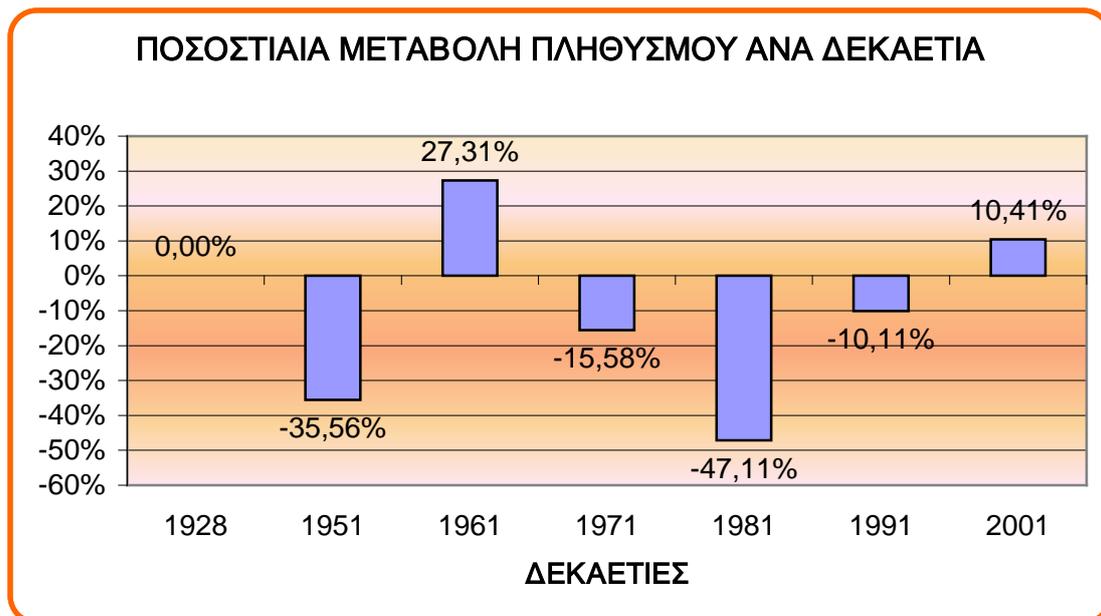
Οι μετονομασίες στο δήμο Κεντρικού Ζαγορίου, όπως αυτές παρουσιάζονται στην απογραφή του 1928 είναι οι εξής: η Αρίστη ονομαζόταν Αρτσίστη, οι Ασπραγγέλοι Δοβρά, το Δίκορφο Ζωνδίλης Ζαγορίου, το Δίλοφο Σομποτσέλι, ο Διπόταμος Μέγα Ανήλιο, η Ελάτη Μπούλτση, ο Ελαφότοπος Τσερβάρι, τα Άνω και Κάτω Πεδινά λεγόταν Άνω και Κάτω Κάμπος αντίστοιχα.

2.16.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Οι πίνακες 2.46. και 2.47. καταδεικνύουν πως, σε αντίθεση με άλλους δήμους, ο δήμος Κεντρικού Ζαγορίου το 1951 παρουσιάζει μείωση του πληθυσμού του κατά 35,56% και οι κάτοικοί του ελαττώνονται στους 2.838. Το 1961 ωστόσο έχουμε αύξηση 27,31%, καθώς οι κάτοικοι φτάνουν τους 3.613. Από εκεί και έπειτα ακολουθείται καθοδική πορεία, η οποία καταλήγει το 1991 στην κατώτερη τιμή της που είναι 1.450 κάτοικοι. Παρόλα αυτά το 2001 παρατηρείται αύξηση των δημοτών κατά 10,41%, που σε αριθμό είναι 1.601 κάτοικοι.

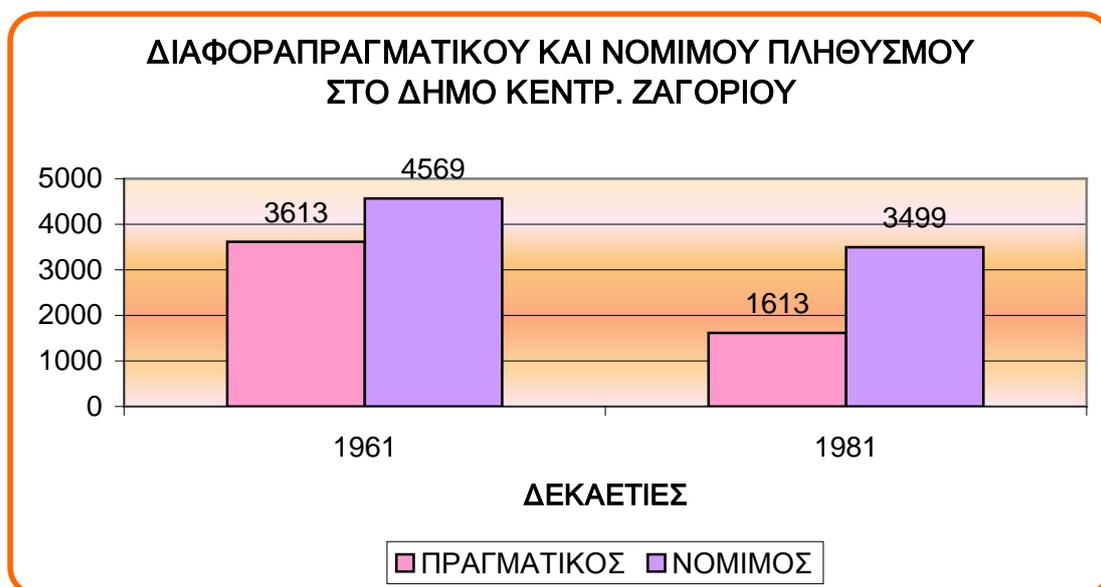


Πίνακας 2.46.



Πίνακας 2.47.

Ο πίνακας 2.48. διαγράφει τη μείωση τόσο του πραγματικού, όσο και του νόμιμου πληθυσμού στη δεκαετία του 1981 σε σχέση με το 1961. Βέβαια, ο πραγματικός αριθμός των δημοτών μειώνεται πολύ περισσότερο από τον αντίστοιχο του νόμιμου, γεγονός που μεγαλώνει τη μεταξύ τους διαφορά το 1981.



Πίνακας 2.48.

2.16.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ο δήμος Κεντρικού Ζαγορίου, ως κατεξοχήν ορεινός δήμος (0-5% της συνολική γης είναι γεωργική³⁷) μπορούσε να βασιστεί μόνο στην κτηνοτροφία. Αξίζει να αναφερθεί, πως τη δεκαετία '60-'70 ιδρύθηκε μια υφαντουργική σχολή, της οποίας τα υφαντά των μαθητευόμενων πωλούνταν και κατά αυτόν τον τρόπο ενίσχυαν τα οικονομικά των ντόπιων. Από το 1991 και μετά ο τριτογενής τομέας αναπτύσσεται ραγδαία λόγω της τουριστικής ανάπτυξης, μιας και η περιοχή διαθέτει ποικίλες φυσικές ομορφιές, όπως ο Εθνικός Δρυμός Βίκου- Αώου.³⁸

2.17. ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ.

2.17.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Κονίτσης με κέντρο την Κόνιτσα βρίσκεται σε απόσταση 64 χμ βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Αγ. Βαρβάρας
- ◆ Αγ. Παρασκευής
- ◆ Αετόπετρας
- ◆ Αηδηνοχωρίου
- ◆ Αμαράντου
- ◆ Αρμάτων
- ◆ Γαναδιού
- ◆ Ελευθέρου
- ◆ Εξοχής
- ◆ Ηλιόρραχης
- ◆ Καβασίων
- ◆ Καλλιθέας
- ◆ Κλειδωνιάς
- ◆ Κονίτσης
- ◆ Μαζίου
- ◆ Μελισσόπετρας
- ◆ Μολίστης
- ◆ Μολυβδοσκεπάστου

³⁷ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001»

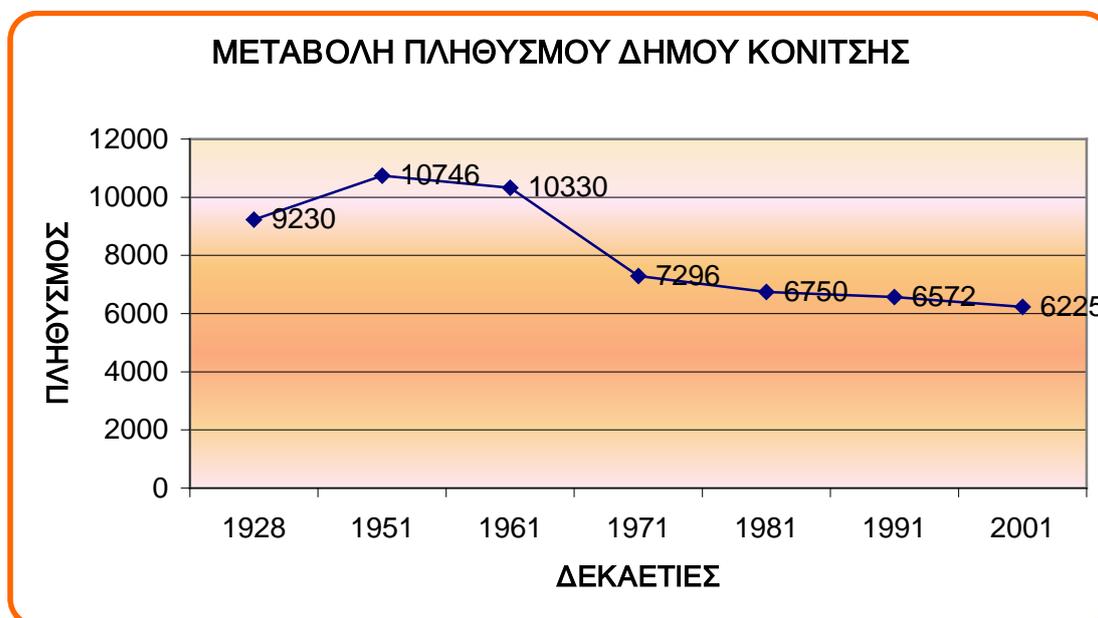
³⁸ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ. 32»

- ◆ Μοναστηρίου
- ◆ Νικάνορος
- ◆ Πάδων
- ◆ Παλαιοσελλίου
- ◆ Πηγής
- ◆ Πουρνιάς
- ◆ Πύργου

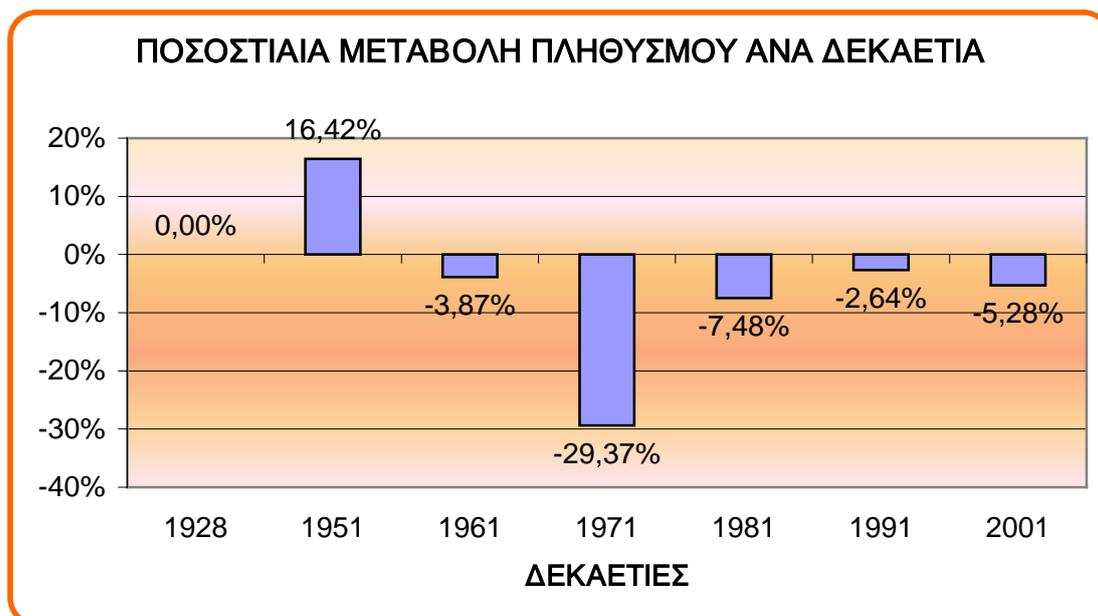
Ο δήμος Κόνιτσας περιλαμβάνει πολλά διαμερίσματα, τα οποία έχουν υποστεί μετονομασίες. Έτσι, το 1928 η Αγία Βαρβάρα ονομαζόταν Πλάβαλης, η Αγία Παρασκευή Κεράσοβο, η Αετόπετρα Σάνοβο, το Αηδονοχώρι Οστανίτσα, ο Αμάραντος Ίσβορο, τα Άρματα Αρμάτοβο, το Ελεύθερο Γκρίσπιανη, η Εξοχή Ζέλιτσα, η Ηλιόρραχη Κουτσούφλιανη, η Καλιθέα Γορίτσα, η Κλειδωνιά ονομαζόταν αρχικά Λιστονιαβίστα και μετά Κλειδωνιαβίστα, το Μολυβδοσκεπάστο Δεπαλίστα, ο Νικάνορας Κορτινίστα, η Πηγή Πεκλάρι, η Πουρνιά Σταρίτσιανη και ο Πύργος Στράτσιανη. Το δημοτικό διαμέρισμα του Μοναστηρίου που ονομαζόταν Μποτσιφάρι το 1928 αποτελεί διαμέρισμα της κοινότητας Μόλιστας.

2.17.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Ο δήμος Κόνιτσας χαρακτηρίζεται από μια συνεχή μείωση του πληθυσμού του, όπως φαίνεται από τους πίνακες 2.49. και 2.50. Εκτός από το 1951 που οι

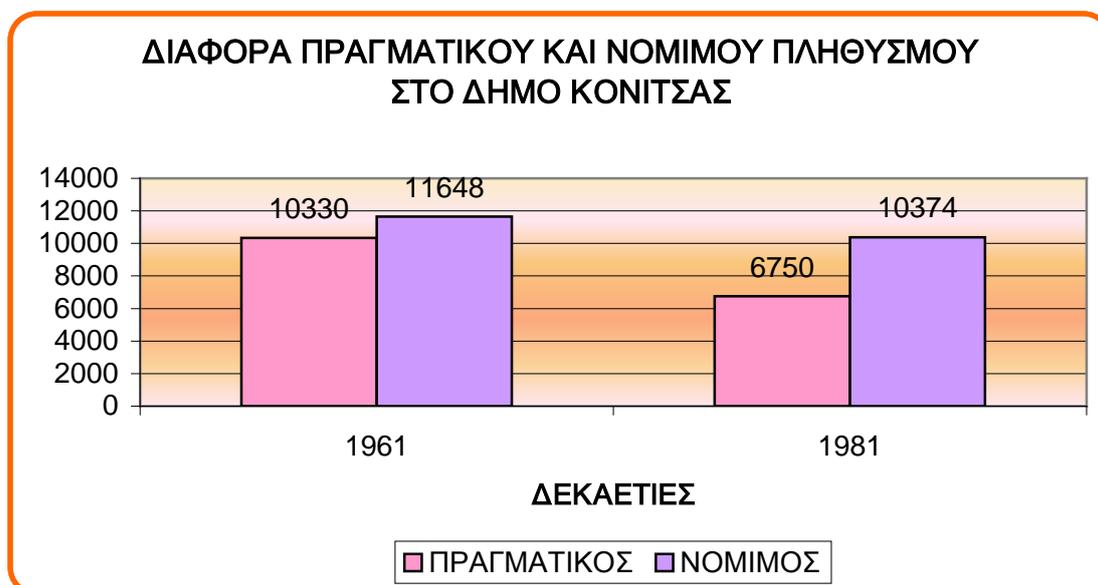


Πίνακας 2.49.



Πίνακας 2.50.

κάτοικοι του αριθμούνταν σε 10.746 και είχαμε άνοδο 16,42% σε σχέση με το 1928, οι επόμενες δεκαετίες συνιστούν μια πληθυσμιακή μείωση, η μεγαλύτερη τιμή της οποίας παρατηρείται το 1971 με ποσοστό 29,37%. Το 2001 οι δημότες ανέρχονται σε 6.225, αριθμός πολύ μικρότερος από όλες τις προηγούμενες απογραφές.



Πίνακας 2.51.

Ο πίνακας 2.51. διαγράφει αφενός την υπεροχή για ακόμη μια φορά του νόμιμου πληθυσμού έναντι του πραγματικού, αφετέρου την πολύ σημαντική μείωση που υπέστη ο πραγματικός αριθμός το 1981 σε σχέση με το 1961. Το

γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την μικρή μείωση του νόμιμου πληθυσμού το 1981 συντελεί στην αύξηση της μεταξύ τους διαφοράς.

2.17.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Το μεγαλύτερο τμήμα του δήμου Κόνιτσας αποτελείται από γεωργική γη που καλύπτει το 0-5% της συνολικής γης³⁹. Ανέκαθεν κύρια απασχόληση των ντόπιων ήταν η κτηνοτροφία. Παρόλα αυτά τα τελευταία χρόνια ο τριτογενής τομέας κυριαρχεί στην περιοχή⁴⁰, καθώς η Κόνιτσα διαθέτει πλέον όλων σχεδόν των ειδών τις δημόσιες υπηρεσίες. Επίσης, αποτελεί μέρος που προσελκύει μεγάλο τουριστικό ενδιαφέρον κυρίως λόγω των αθλητικών εκδηλώσεων που διοργανώνονται στον ποταμό Βοϊδομάτη και των φυσικών ομορφιών του τόπου. Βέβαια, η πληθυσμιακή μείωση όλων σχεδόν των ετών μπορεί ίσως να δικαιολογηθεί από την μεγάλη χιλιομετρική που χωρίζει την Κόνιτσα από τα Ιωάννινα.

2.18. ΔΗΜΟΣ ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΩΝ.

2.18.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Μαστοροχωρίων με κέντρο την Πυρσόγιαννη βρίσκεται σε απόσταση 95 χμ βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Ασημοχωρίου
- ◆ Βούρμπιανης
- ◆ Γοργοποτάμου
- ◆ Δροσοπηγής
- ◆ Καστανέας
- ◆ Κεφαλοχωρίου
- ◆ Λαγκάδας
- ◆ Οξυάς
- ◆ Πλαγιάς
- ◆ Πληκατίου
- ◆ Πυρσόγιαννης
- ◆ Χιονάδων

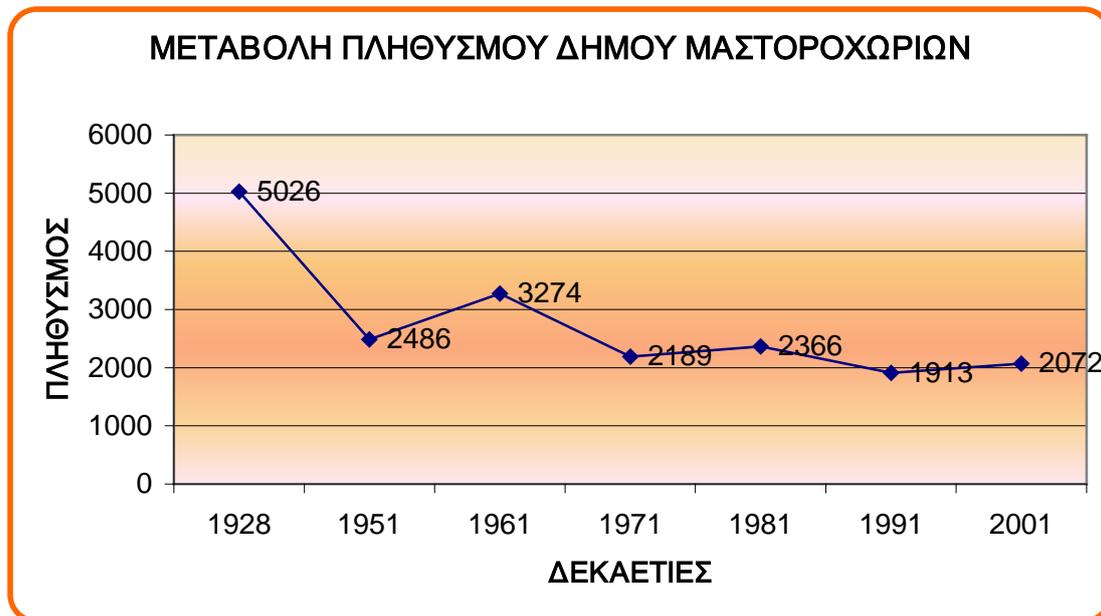
³⁹ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001»

⁴⁰ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

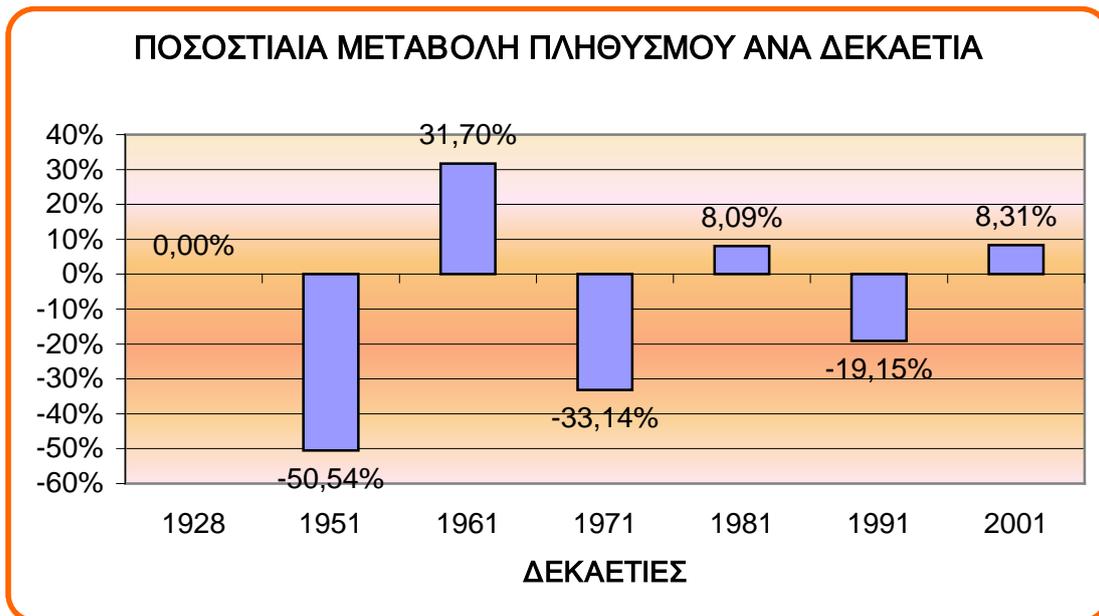
Οι απογραφικοί κατάλογοι του 1928 αναγράφουν το δημοτικό διαμέρισμα του Ασημοχωρίου ως Λεσκάτσι, του Γοργοποτάμου ως Τούρνοβο, τη Δροσοπηγή ως Καντσικό, την Καστανέα ως Καστάνιανη, το Κεφαλοχώρι ως Λυκορράχη, την Οξυά ως Σέλτσα και την Πλάγια ως Ζέρμα. Η Λαγκάδα ονομαζόταν Μπλήσδιανη και ήταν διαμέρισμα της κοινότητας Δροσοπηγής.

2.18.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Ο δήμος Μαστοροχωρίων το 1951 παρουσιάζει πολύ σημαντική μείωση του πληθυσμού του που φτάνει το 50,54%, γεγονός που δικαιολογείται από τη δύσκολη κατάσταση στην οποία είχαν περιέλθει οι κάτοικοι μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο και οι οποίοι έφυγαν αναζητώντας μια καλύτερη τύχη. Την αύξηση του 1961 της τάξης του 31,70% διαδέχεται η ισότιμη σχεδόν μείωση του 1971 που υπολογίζεται σε 33,14%, οπότε και οι κάτοικοι υπολογίζονται σε 2.189. Από το 1981 έως και το 2001 η μια πληθυσμιακή αύξηση ακολουθείται από μια πληθυσμιακή μείωση και το αντίστροφο. Το 1991, μάλιστα, οι δημότες αγγίζουν την ελάχιστη τιμή τους διαχρονικά που είναι 1.913 άτομα, ενώ η τελευταία απογραφή καταμετρά 2.072 κατοίκους (πίνακας 2.52. και 2.53.).

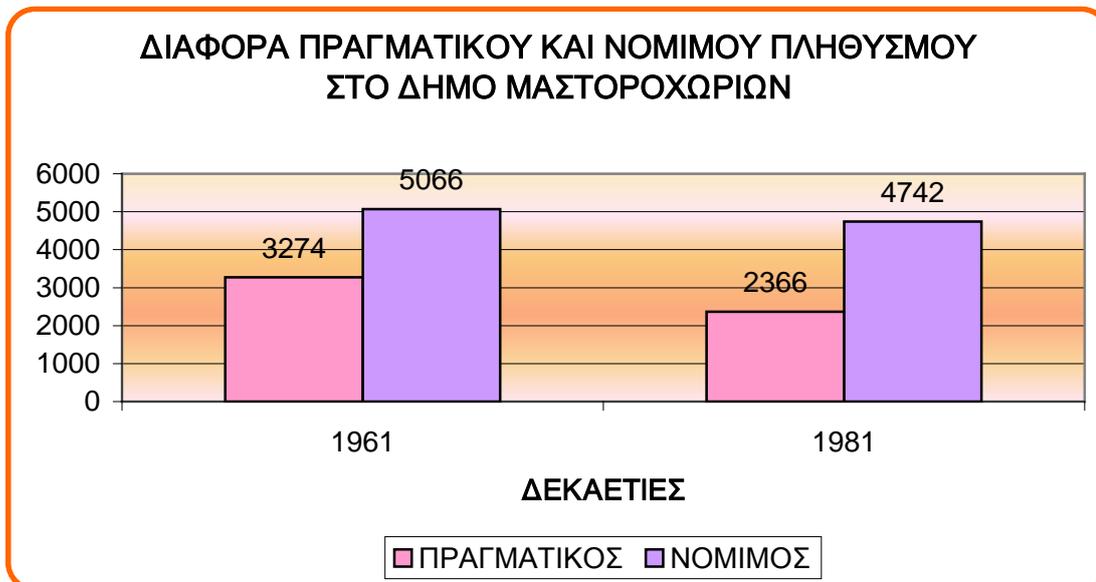


Πίνακας 2.52.



Πίνακας 2.53.

Στον πίνακα 2.54. διαγράφεται η μεγάλη διαφορά του αριθμού των παρόντων στην απογραφή και του αριθμού των εγγεγραμμένων στο δήμο Μαστοροχωρίων και στη δεκαετία του 1961 και το 1981. Μάλιστα, η μεταξύ τους διαφορά αυξάνεται τη δεύτερη δεκαετία, καθώς ο πραγματικός πληθυσμός μειώνεται κατά 1.000 περίπου άτομα, ενώ ο νόμιμος μόλις κατά 300 περίπου.



Πίνακας 2.54.

2.18.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ο δήμος Μαστοροχωρίων ονομάστηκε έτσι λόγω του ότι οι μάστορες της περιοχής ήταν ονομαστοί ήδη από τον 16^ο αιώνα.⁴¹ Η ορεινότητα του δήμου (0-5% της συνολικής έκτασης αποτελεί γεωργική γη⁴²), καθώς και η μεγάλη χιλιομετρική απόστασή του από τα Ιωάννινα οδήγησε τους κατοίκους στη μετανάστευση. Όσοι απέμειναν ασχολούνταν με την κτηνοτροφία, ενώ τα τελευταία χρόνια ο τομέας αυτός έχει συρρικνωθεί. Αντίθετα ο δευτερογενής και τριτογενής τομέας κατέχουν πλέον σχεδόν το ίδιο ποσοστό της απασχόλησης στο δήμο.⁴³

2.19. ΔΗΜΟΣ ΜΕΤΣΟΒΟΥ.

2.19.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Μετσόβου με κέντρο το Μέτσοβο βρίσκεται σε απόσταση 59 χμ ανατολικά της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής :

- ◆ Ανηλίου
- ◆ Ανθοχωρίου
- ◆ Βοτονοσίου
- ◆ Μετσόβου

Η μόνη μετονομασία που συντελέστηκε στο δήμο Μετσόβου ήταν αυτή του Ανθοχωρίου που λεγόταν Δερβένστιτσα. Το διαμέρισμα του Βοτονοσίου ανακηρύχθηκε ως ανεξάρτητη κοινότητα το 1951, καθώς πριν αποτελούσε διαμέρισμα της κοινότητας του Μετσόβου.

2.19.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Ο δήμος Μετσόβου παρουσιάζει έως και σήμερα μια αργή αλλά σταθερή αύξηση του πληθυσμού του, αν εξαιρεθεί η μείωση του 1971 της τάξης του 7,42%, η οποία σε σύγκριση με την αντίστοιχη άλλων δήμων την ίδια δεκαετία είναι πολύ μικρή. Ο πίνακας 2.55. φανερώνει πως οι κάτοικοι του το 1928 ανέρχονταν στους 3.222 και το 2001 φτάνουν τους 4.417, ενώ ο ποσοστιαίος

⁴¹ «Ιστορία της Ηπείρου, 2003, σελ.290. »

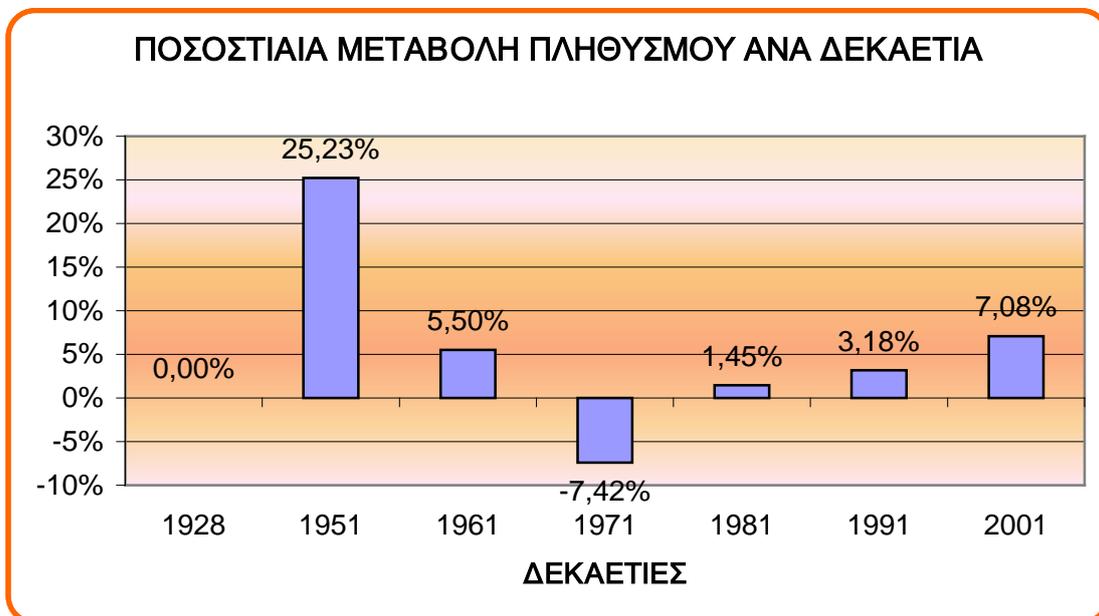
⁴² «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

⁴³ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου,1998,σελ.32.»



Πίνακας 2.55.

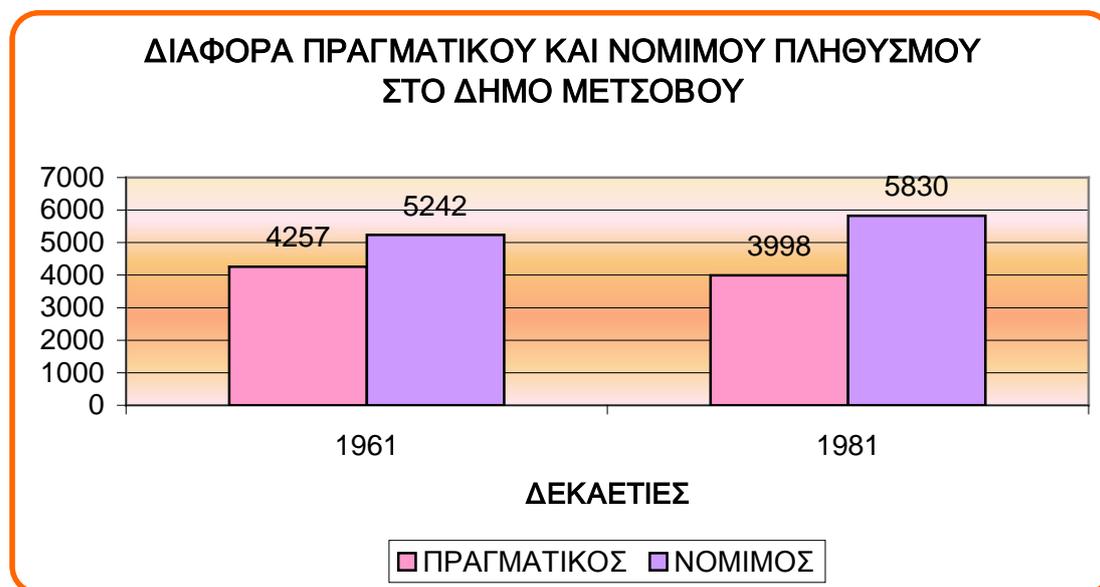
πίνακας (πίνακας 2.56.) δείχνει πως η μεγαλύτερη, εκτός από το 1951, αύξηση παρουσιάζεται το 2001, πράγμα που είναι πολύ ενθαρρυντικό για τα σημερινά ελληνικά δεδομένα.



Πίνακας 2.56.

Αξιοσημείωτη είναι η αύξηση της διαφοράς του νόμιμου με τον πραγματικό πληθυσμό κατά την οποία υπερέχει ο νόμιμος. Οι πραγματικοί κάτοικοι του

δήμον μειώνονται το 1981 κατά 260 περίπου, ενώ οι νόμιμοι αυξάνονται την ίδια δεκαετία κατά 600 περίπου συγκριτικά με το 1961 (πίνακας 2.57.).



Πίνακας 2.57.

2.19.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Το μεγαλύτερο τμήμα του δήμου Μετσόβου είναι ορεινό (0-5% γεωργική γη) με ένα μόνο μικρό τμήμα, όπου η γεωργική γη καλύπτει το ποσοστό του 5-20% της συνολικής έκτασης.⁴⁴ Στα όρια του δήμου αναπτύχθηκε ιδιαίτερα η κτηνοτροφία αλλά και η επεξεργασία μαλλιών και ταπήτων. Συνήθη επαγγέλματα της περιοχής ήταν επίσης η ξυλογλυπτική και η τυροκομική. Υπήρχαν και διατηρούνται έως και σήμερα ντόπιες βιοτεχνίες που παράγουν είτε είδη ρουχισμού (μάλλινες βελόντζες, στρωσίδια με διακοσμητικά σχήματα) είτε τυροκομικά προϊόντα.⁴⁵ Έτσι, ο δευτερογενής τομέας είναι αρκετά ανεπτυγμένος, αφήνοντας βέβαια την πρωτοπορία στον τριτογενή λόγω της μεγάλης τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή, ιδίως του Μετσόβου.⁴⁶ Χωρίς αμφιβολία, όλοι αυτοί οι παράγοντες μπορούν να δικαιολογήσουν απόλυτα και την πληθυσμιακή πορεία του δήμου, του οποίου συνεχώς αυξάνονται οι δημότες του.

⁴⁴ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

⁴⁵ «Ιστορία της Ηπείρου, 2003, σελ.315-317. »

⁴⁶ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

2.20. ΔΗΜΟΣ ΜΟΛΟΣΣΩΝ.

2.20.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Μολοσσών με κέντρο τον Βουτσαρά βρίσκεται σε απόσταση 39 χμ δυτικά της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

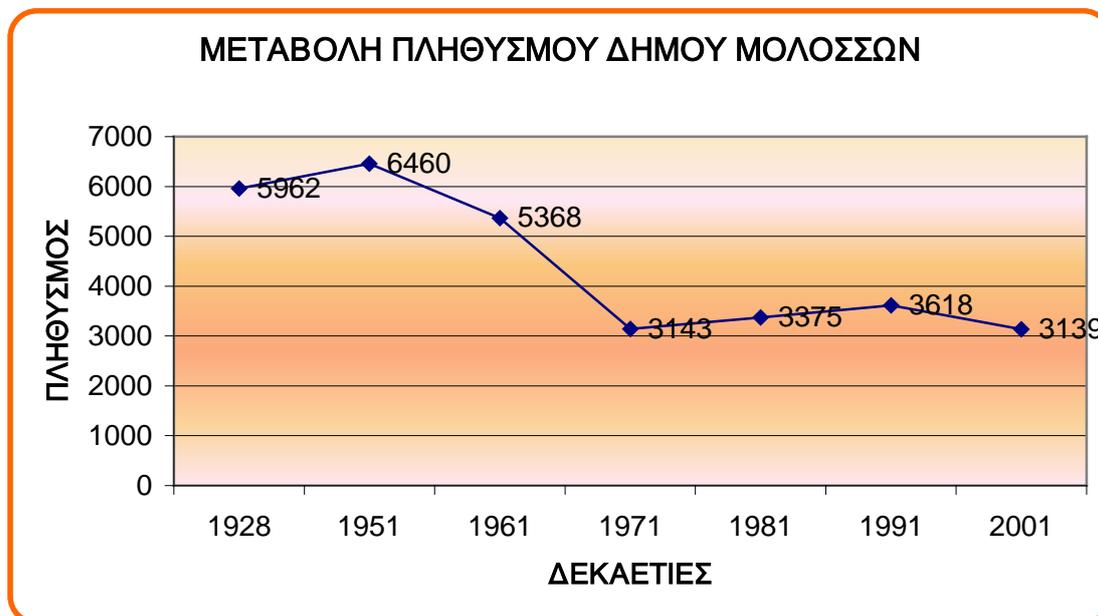
- ◆ Αετόπετρας
- ◆ Βερενίκης
- ◆ Βουτσαρά
- ◆ Βροσίνας
- ◆ Βρυσούλας
- ◆ Γιουργάνιστας
- ◆ Γκριμπόβου
- ◆ Γρανίτσης
- ◆ Γρανιτσοπούλας
- ◆ Δεσποτικού
- ◆ Δοβλάς
- ◆ Εκκλησοχωρίου
- ◆ Ζαλόγκου
- ◆ Καλοχωρίου
- ◆ Κουρέντων
- ◆ Πολυδώρου
- ◆ Ραδοβιζίου
- ◆ Ριζού
- ◆ Φωτεινού
- ◆ Χίνκας

Αρκετά από τα δημοτικά διαμερίσματα του δήμου Μολοσσών στην απογραφή του 1928 παρουσιάζονται με διαφορετικές ονομασίες. Έτσι, Κοσόλιανη ήταν το όνομα της σημερινής Αετόπετρας, Βερνίκο της Βερενίκης, Κρετσούνιστα του Δεσποτικού, Τσαρκοβίστα Κουρέντων του Εκκλησοχωρίου και Ζέλιστα του Φωτεινού. Το διαμέρισμα της Γιουργάνιστας έως το 1951 αποτελούσε συνοικισμό της κοινότητας Καλοχωρίου, ενώ το διαμέρισμα της Βρυσούλας εμφανίζεται ως αυτόνομο επίσης το 1951, γεγονός που έκανε αδύνατη την ανεύρεση του πληθυσμού του το 1928.

2.20.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

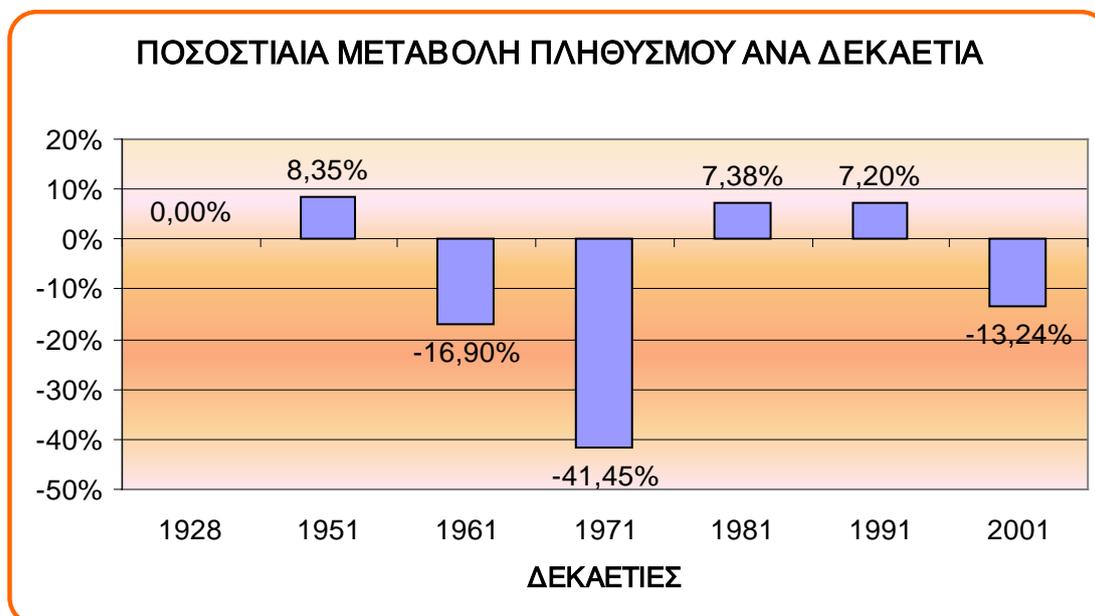
Ο πίνακας της μεταβολής του πληθυσμού (πίνακας 2.58.) στο δήμο Μολοσσών παρουσιάζει το 1951 αύξηση περίπου 500 κατοίκων, η οποία εκφρασμένη σε ποσοστό ανέρχεται σε 8,35% σε σύγκριση με το 1928. Η

μείωση που ακολουθεί κορυφώνεται, όπως συμβαίνει στους περισσότερους δήμους, το 1971 με ποσοστό 41,45%. Το 1981 και το 1991 ακολουθεί αύξηση



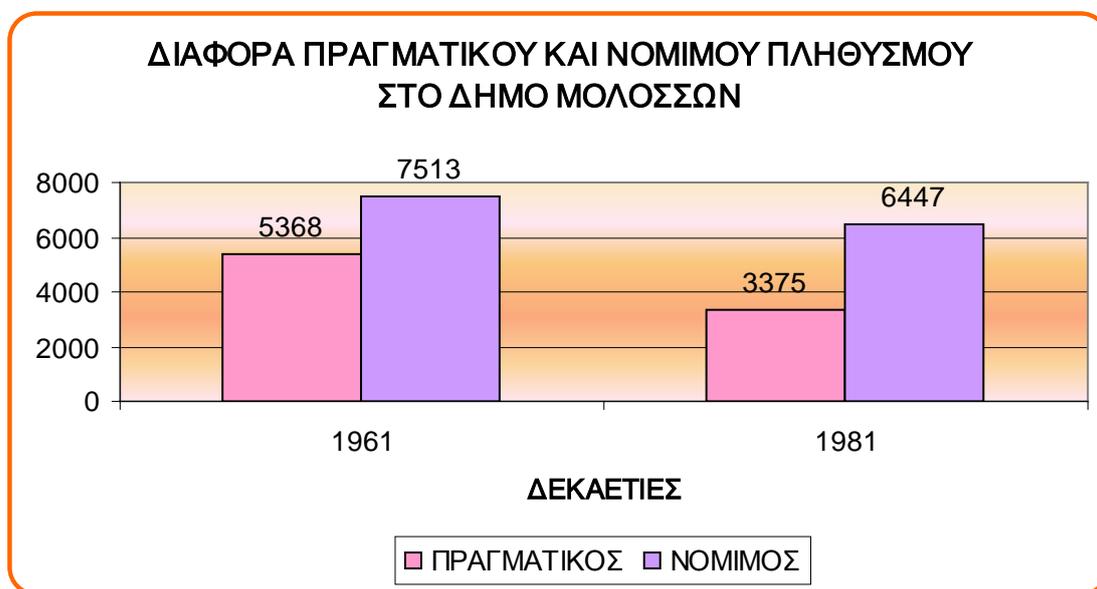
Πίνακας 2.58.

7,38% και 7,20% αντιστοίχως. Η τελευταία απογραφή του 2001 βρίσκει το δήμο με τους λιγότερους κατοίκους που είχε ποτέ (3.139 κάτοικοι), καθώς διαγράφηκε μείωση 13,24% (πίνακας 2.58. και 2.59.).



Πίνακας 2.59.

Η μείωση του πραγματικού πληθυσμού το 1981 που παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα (πίνακας 2.60.) είναι σχεδόν η διπλάσια από την αντίστοιχη του νόμιμου την ίδια δεκαετία, γεγονός που συνεπιφέρει την αύξηση της υπεροχής του τελευταίου συγκριτικά με το 1961.



2.20.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Στο μεγαλύτερο τμήμα του δήμου Μολοσσών η γεωργική γη ανέρχεται σε 5-20%, ενώ σε κάποια μικρά τμήματα υπολογίζεται σε 0-5% της συνολικής έκτασης.⁴⁷ Οι μόνιμοι κάτοικοι ασχολούνταν με την κτηνοτροφία και με τη μικρή καλλιέργεια της γης. Από το 1991 και μετά ο πρωτογενής τομέας ισοδυναμεί με τον τριτογενή, ενώ ο δευτερογενής δείχνει σημάδια μικρής ανόδου.⁴⁸

⁴⁷ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

⁴⁸ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

2.21. ΔΗΜΟΣ ΜΠΙΖΑΝΙΟΥ.

2.21.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

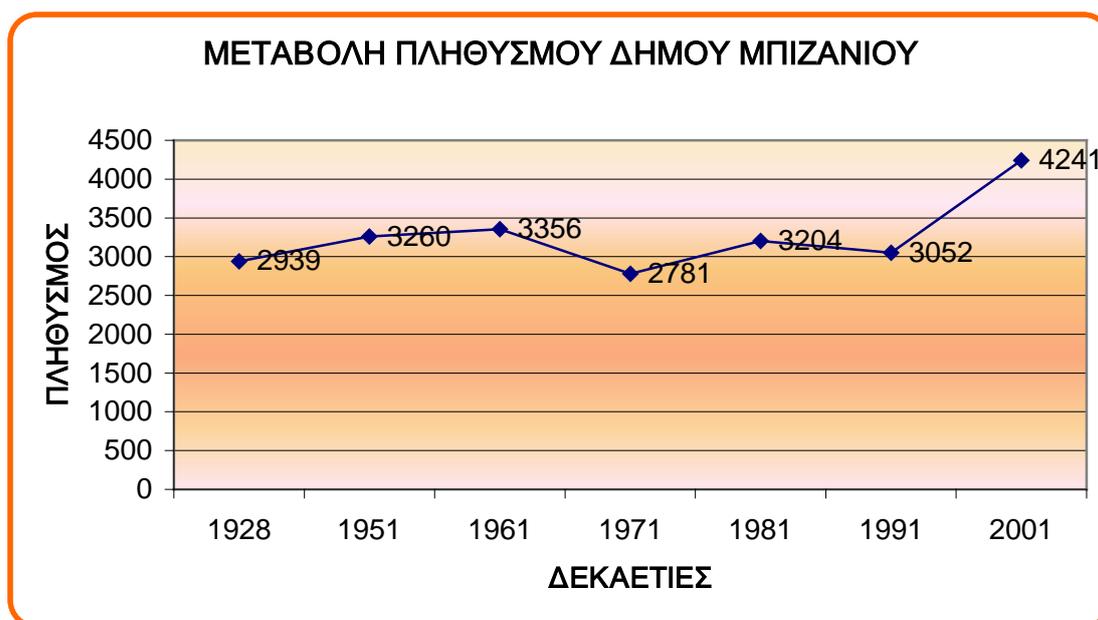
Ο δήμος Μπιζανίου με κέντρο την Πεδινή βρίσκεται σε απόσταση 10 χμ νότια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Αμπελειάς
- ◆ Ασβεστοχωρίου
- ◆ Κόντσικας
- ◆ Κοσμηράς
- ◆ Μανολιάσης
- ◆ Μπιζανίου
- ◆ Πεδινής

Η απογραφή του 1928 αναγράφει το δημοτικό διαμέρισμα της Πεδινής ως Ραγίστα, της Αμπελειάς ως Αμπέλια και μάλιστα ως συνοικισμό της κοινότητας Μανολιάσας και το Ασβεστοχώρι ως Λιόκο. Οι σημερινές τους ονομασίες παρουσιάζονται από την απογραφή του 1951.

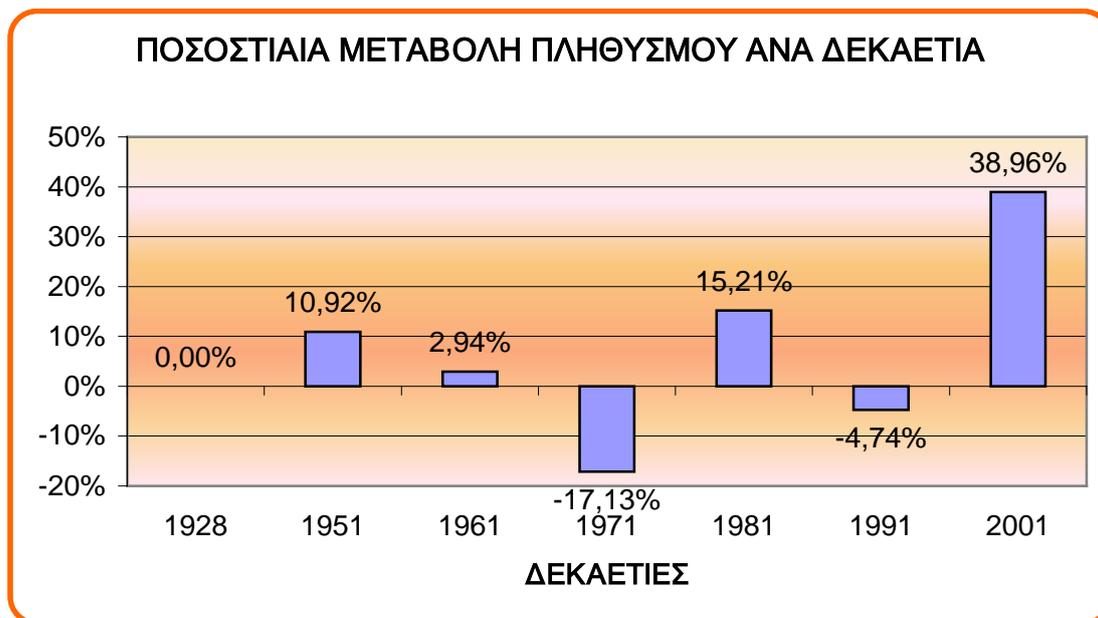
2.21.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Οι μόνιμοι κάτοικοι του δήμου Μπιζανίου παρουσιάζονται αυξημένοι έως το 1961, οπότε και ανέρχονται στους 3.356. Το 1971, ωστόσο, παρατηρείται



Πίνακας 2.61.

πτώση που αγγίζει το 17,13%, η οποία συνεπιφέρει την καταμέτρηση του μικρότερου αριθμού δημοτών ακόμη και σε σχέση με το 1928. Η αύξηση του 1981 είναι σημαντική (15,21%), αλλά την τελευταία διαδέχεται μια μικρή μείωση το 1991 που καταγράφει 3.052 κατοίκους. Απρόσμενη θα μπορούσε ίσως να χαρακτηριστεί η ραγδαία αύξηση των μόνιμων κατοίκων το 2001, οι οποίοι υπολογίζονται 4.241 και σε σχέση με το 1991 είναι αυξημένοι κατά 38,96% (πίνακας 2.61. και 2.62.).



Πίνακας 2.62.

Το ίδιο σκηικό επαναλαμβάνεται ακόμη μια φορά στον πίνακα 2.63., όπου



Πίνακας 2.63.

ο πραγματικός πληθυσμός υπολείπεται του νόμιμου. Μάλιστα, οι δυο πληθυσμοί διαγράφουν αντίστροφη πορεία, καθώς ο πραγματικός πληθυσμός μειώνεται το 1981 ενώ ο νόμιμος αυξάνεται αρκετά συγκριτικά με το 1961 με αποτέλεσμα την αύξηση της μεταξύ τους διαφοράς.

2.21.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Οι κάτοικοι του δήμου Μπιζανίου πάντοτε ασχολούνταν με την κτηνοτροφία και την γεωργία, καθώς η μορφολογία του εδάφους το ευνοούσε. Σύμφωνα με έρευνα της ΕΣΥΕ το μεγαλύτερο τμήμα του δήμου αποτελεί γεωργική γη που ανέρχεται στο ποσοστό του 5-20% και ένα μικρό τμήμα υπολογίζεται στο 20-50% της συνολικής έκτασής του.⁴⁹ Η χωροταξική μελέτη του 1991 καταγράφει την απασχόληση στο δήμο να είναι ισόποση ανάμεσα στον πρωτογενή και τον τριτογενή τομέα, καθώς ο τελευταίος έχει αναπτυχθεί κυρίως στην Πεδινή, όπου οι δημόσιες και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις ακμάζουν. Επίσης, ο δευτερογενής τομέας κατέχει ένα μικρό μέρος της «πίτας» καθώς υπάρχουν αρκετές επιχειρήσεις μεταποίησης διαφόρων προϊόντων, όπως βιομηχανίες ξύλου, γυαλιού και ζωοτροφών.⁵⁰

2.22. ΔΗΜΟΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΟΣ.

2.22.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Παμβώτιδος με κέντρο τον Κατσικά βρίσκεται σε απόσταση 6 χμ νότια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής :

- ◆ Ανατολικής
- ◆ Βασιλικής
- ◆ Δαφνούλας
- ◆ Δροσοχωρίου
- ◆ Ηλιόκαλης
- ◆ Καστρίτσης
- ◆ Κατσικά

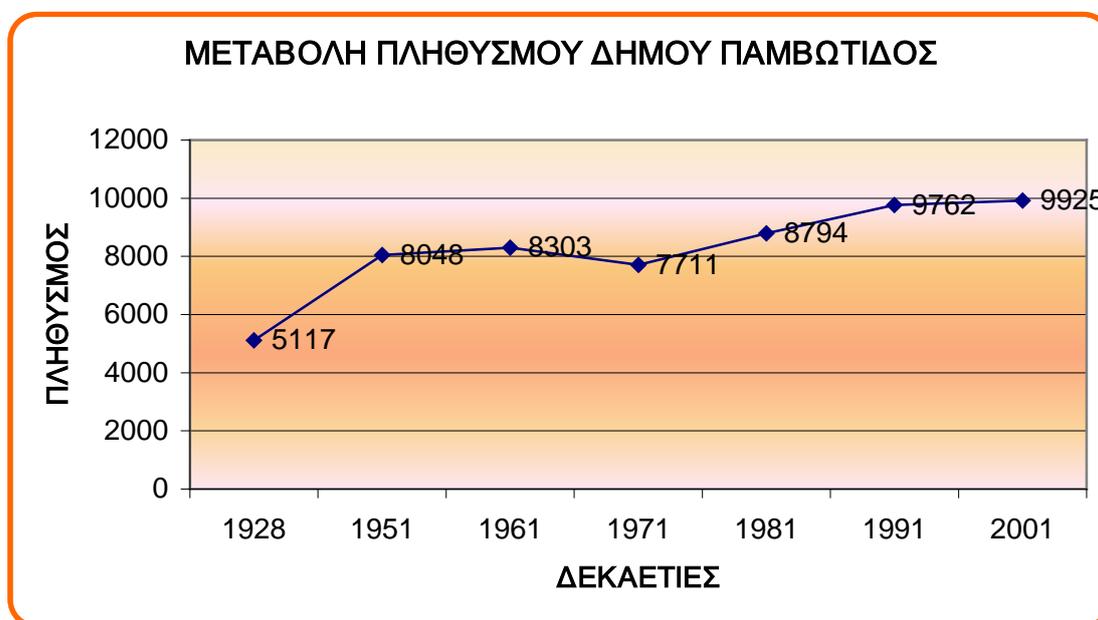
⁴⁹ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

⁵⁰ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

- ◆ Κουτσελιού
- ◆ Κράψης
- ◆ Λογγάδων
- ◆ Μουζακαίων
- ◆ Πλατανιάς
- ◆ Πλάτανος
- ◆ Χαροκοπίου

Η καταγραφή του πληθυσμού το 1928 παρουσιάζει πολλά από τα χωριά του δήμου Παμβώτιδος με διαφορετικές ονομασίες, οι περισσότερες από τις οποίες ήταν τουρκικά κατάλοιπα. Έτσι, το διαμέρισμα της Ανατολικής ονομαζόταν Λαχάνιστα και αποτελούσε συνοικισμό της κοινότητας Κράψης, η Βασιλική λεγόταν Γιάννιστα, η Δαφνούλα Κοντοβράκι, το Δροσοχώρι Κλαζιάδες, η Ηλιόκαλη Μορκιού, η Καστρίτσα Μπρακμάδι, οι Λογγάδες Αδρομίστα και η Πλατανιά Γουλάς. Ο Πλάτανος και το Χαροκόπι ανήκαν στην κοινότητα Πετροβουνίου, το οποίο με το πρόγραμμα Καποδίστριας ανακηρύχθηκε σε δημοτικό διαμέρισμα του δήμου Τζουμέρκων. Έως το 1961 δεν αναγράφονταν ξεχωριστά οι κάτοικοί τους, πράγμα που έκανε αδύνατο τον υπολογισμό της πληθυσμιακής τους πορείας πριν τη χρονική αυτή στιγμή.

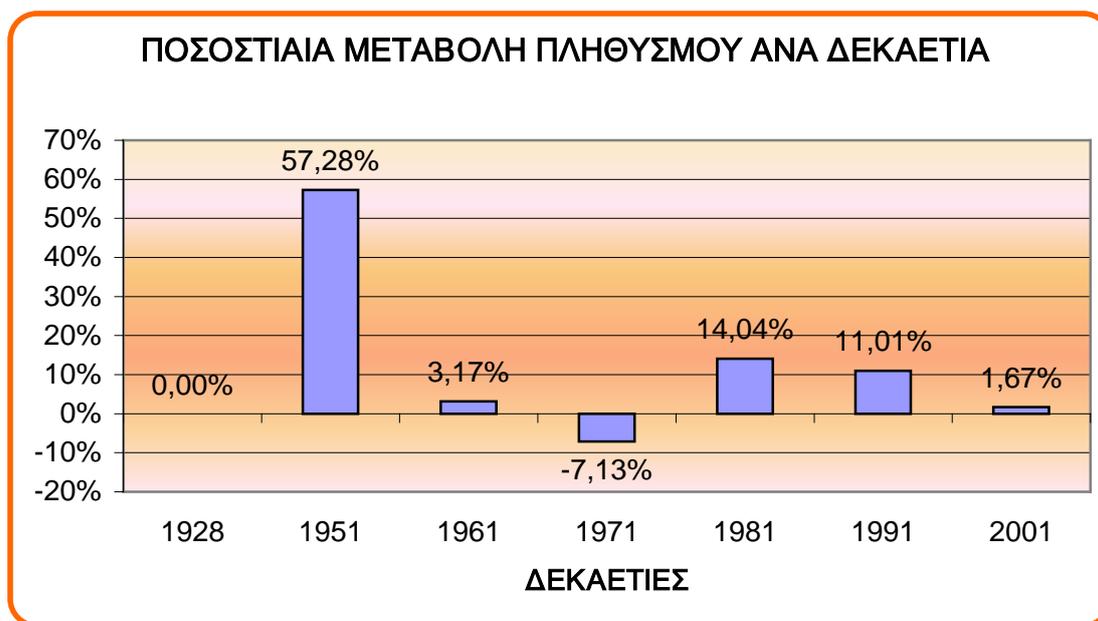
2.22.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.



Πίνακας 2.64.

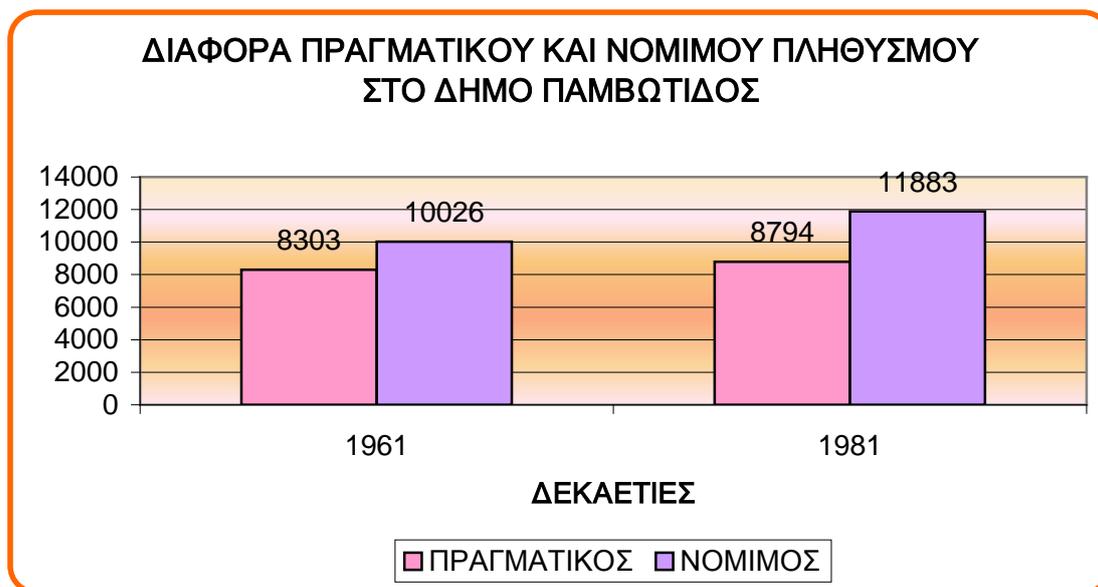
Το 1951 απογράφηκαν στο δήμο Παμβώτιδος 8.048 κάτοικοι, οι οποίοι συγκριτικά με το 1928 αυξήθηκαν πάνω από το διπλάσιο και συγκεκριμένα κατά 57,28%. Το 1961 διαγράφεται μια πολύ μικρή αύξηση, την οποία

διαδέχεται η συνήθης μείωση του 1971 που αγγίζει το 7,13%, ποσοστό που για τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή δεν είναι εξαιρετικά μεγάλο σε σχέση με άλλους δήμους. Από το 1981 οι δημότες αυξάνονται σταδιακά κυρίως λόγω της μικρής απόστασης του δήμου από την πόλη των Ιωαννίνων. Το 2001 οι μόνιμοι κάτοικοι που καταγράφηκαν ήταν 9.925, ο μεγαλύτερος αριθμός που υπήρχε ποτέ στα όρια του δήμου (πίνακας 2.64. και 2.65.).



Πίνακας 2.65.

Αναφορικά με την πορεία του πραγματικού και του νόμιμου πληθυσμού στο δήμο Παμβώτιδος, όπως αυτή φαίνεται στον πίνακα 2.66., παρατηρείται πως



Πίνακας 2.66.

αυτή αυξάνεται και στις δυο περιπτώσεις το 1981. Βέβαια, ο νόμιμος πληθυσμός αυξάνεται πολύ περισσότερο από τον πραγματικό με αποτέλεσμα ο τελευταίος να υπολείπεται ακόμη περισσότερο του αριθμού των εγγεγραμμένων κατοίκων.

2.22.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ο δήμος Παμβώτιδος ποικίλει αναφορικά με την γεωργική του γη, καθώς σε άλλα τμήματα του αυτή καλύπτει το 0-5%, σε άλλα το 5-20% και σε άλλα το 20-50% της συνολικής γης.⁵¹ Η γεωργία και η κτηνοτροφία ευδοκίμουν στην περιοχή ιδίως τα παλαιότερα χρόνια. Μάλιστα ένα τμήμα της λίμνης Παμβώτιδας αποξηράνθηκε και μοιράστηκε στους δημότες προς καλλιέργεια. Ακόμη και σήμερα, ωστόσο, ο πρωτογενής τομέας εξακολουθεί να παρουσιάζεται μεγαλύτερος από τους άλλους δυο, με συνεχιστή τον τριτογενή, ο οποίος είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος στο κέντρο του δήμου, την Κατσικά. Ο δευτερογενής τομέας παρουσιάζεται αρκετά ανεπτυγμένος λόγω κάποιων ιδιωτικών μεταποιητικών επιχειρήσεων που δημιουργήθηκαν από το 1991 και μετά.⁵²

2.23. ΔΗΜΟΣ ΠΑΣΑΡΩΝΟΣ.

2.23.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Πασαρώνος με κέντρο την Ελεούσα βρίσκεται σε απόσταση 7 χμ βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Αγ. Ιωάννου
- ◆ Αναργύρων
- ◆ Άνω Λαψίστης
- ◆ Βαγενιτίου
- ◆ Βουνοπλαγιάς
- ◆ Γραμμένου
- ◆ Ελεούσης
- ◆ Ζωοδόχου

⁵¹ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

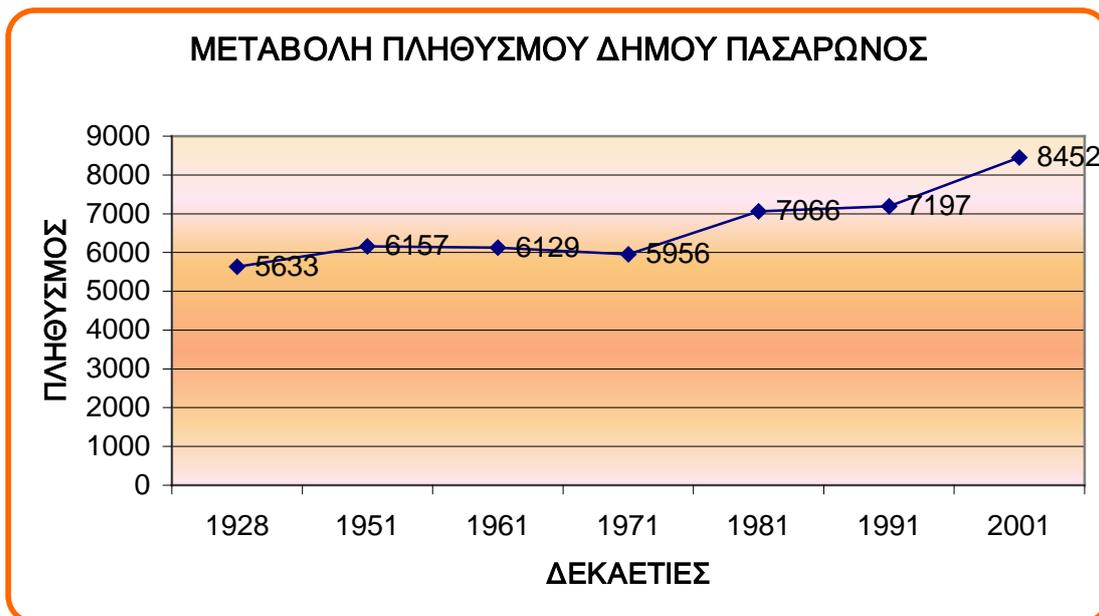
⁵² «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

- ◆ Κάτω Λαψίστης
- ◆ Λοφίσκου
- ◆ Λύγγου
- ◆ Μεγάλου Γαρδικίου
- ◆ Νεοχωρίου
- ◆ Περάτη
- ◆ Πετραλώνων
- ◆ Πολυλόφου
- ◆ Ροδοτοπίου

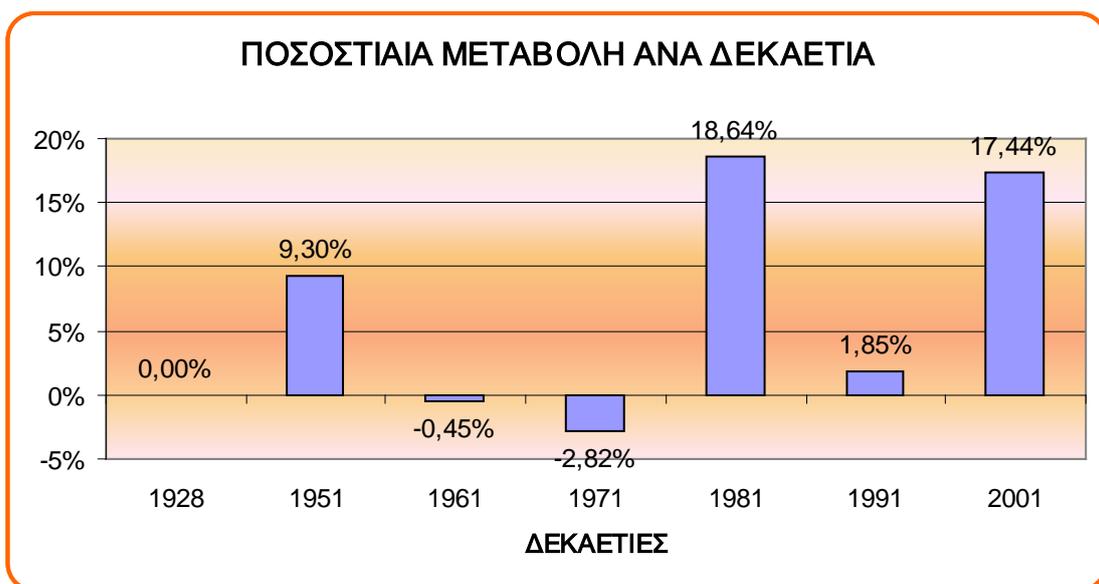
Από την απογραφή του 1951 και μετά πολλά από τα δημοτικά διαμερίσματα του δήμου Πασαρώνος παρουσιάζονται με νέα ονόματα, ως μια προσπάθεια απεγκλωβισμού από την μνήμη της τουρκικής κατάκτησης. Οι μετονομασίες αυτές αφορούσαν τον Άγιο Ιωάννη που λεγόταν Μικρό Μπισδούνι, τους Αναργύρους που είχαν το όνομα Βράβορη, την Ελεούσα και τη Ζωοδόχο που ονομαζόταν Μεγάλο Μπισδούνι και Ζονδίλλα αντίστοιχα, το Λοφίσκο και το Λύγγο που ομοίως είχαν τις ονομασίες Τσέργιανη και Μοσπίνα. Παλαιά Αλώνια είναι η πρώτη ονομασία των Πετραλώνων και Κοβίλιανη η αντίστοιχη του Πολυλόφου, ενώ η Άνω και Κάτω Λαψίστα αποτελούσαν το 1928 συνοικισμούς της κοινότητας Λαψίστας.

2.23.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Ο πληθυσμός του δήμου Πασαρώνος, η πορεία του οποίου διαγράφεται στον πίνακα 1, θα μπορούσαμε να πούμε πως κατά την περίοδο 1951-1971 παραμένει σχετικά σταθερός λαμβάνοντας υπόψη τις φυσικές απώλειες. Το 1951 οι δημότες ανέρχονταν σε 6.157, το 1961 σε 6.129 και το 1971 σε 5.956. Παρόλο που το 1961 και το 1971 υπάρχει μικρή μείωση, αυτή είναι σχεδόν μηδαμινή συγκριτικά με άλλους απομακρυσμένους δήμους. Το 1981 και το 2001 οι κάτοικοι του δήμου αυξάνονται κατά 18,64% και 17,44% αντιστοίχως και πιο συγκεκριμένα ο πληθυσμός των 8.452 κατοίκων το 2001 είναι ο μεγαλύτερος που καταγράφηκε ποτέ στα όρια του δήμου (πίνακας 2.67. και 2.68.). Η αθρόα συρροή κόσμου στο δήμο Πασαρώνος ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι γεωγραφικά συνορεύει με το δήμο Ιωαννιτών.

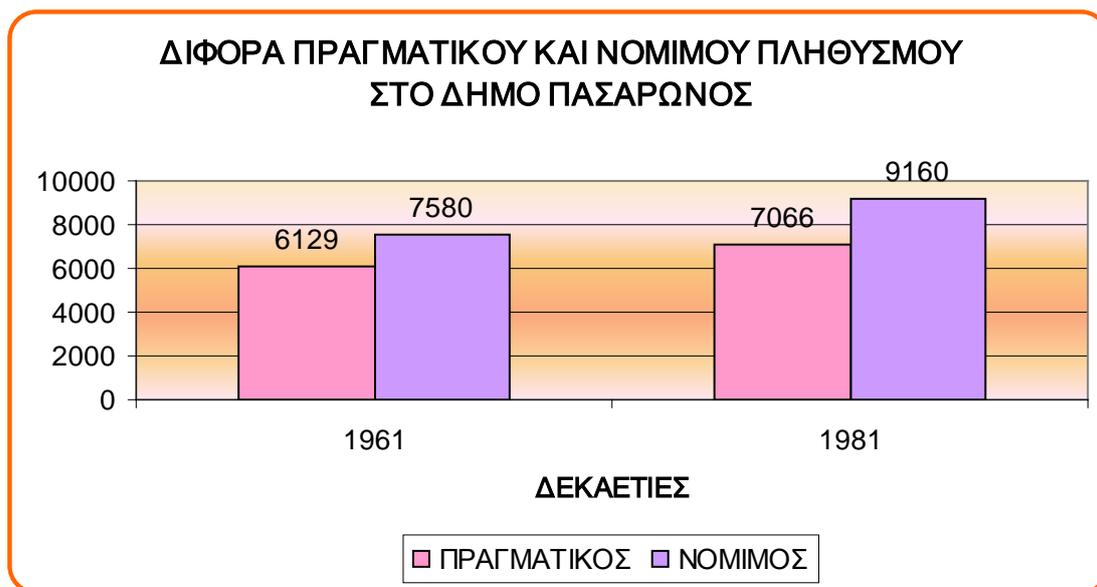


Πίνακας 2.67.



Πίνακας 2.68.

Είναι φανερό από τον πίνακα 2.69. πως τόσο ο πραγματικός όσο και ο νόμιμος πληθυσμός αυξάνονται το 1981. Ωστόσο, ο νόμιμος πληθυσμός αυξάνεται με μεγαλύτερο ρυθμό από αυτόν του πραγματικού αριθμού και ως συνέπεια αυξάνει η μεταξύ τους διαφορά.



Πίνακας 2.69.

2.23.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ανέκαθεν ο πρωτογενής τομέας ευδοκίμωσε στο δήμο Πασαρώνος, ιδιαίτερα η κτηνοτροφία και λιγότερο η γεωργία. Η γεωργική γη στα όρια του δήμου καλύπτει σε ένα τμήμα της το 5-20%, σε άλλα το 20-50% και σε λίγα περισσότερα από το 50% της συνολικής έκτασης.⁵³ Σήμερα ο τριτογενής τομέας ισοσταθμίζεται με τον πρωτογενή και παράλληλα αναπτύσσεται και ο δευτερογενής κυρίως λόγω της δημιουργίας πολλών εργοστασιακών μονάδων και βιοτεχνιών αλλά και της βιομηχανικής ζώνης Ιωαννίνων στην ευρύτερη έκταση του δήμου.⁵⁴ Όλα όσα προαναφέρθηκαν συνηγορούν υπέρ της πληθυσμιακής αύξησης που παρατηρείται στο δήμο Πασαρώνος τα τελευταία χρόνια.

2.24. ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ.

2.24.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Περάματος με κέντρο το Πέραμα βρίσκεται σε απόσταση 4 χμ βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρ-

⁵³ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

⁵⁴ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ. 32.»

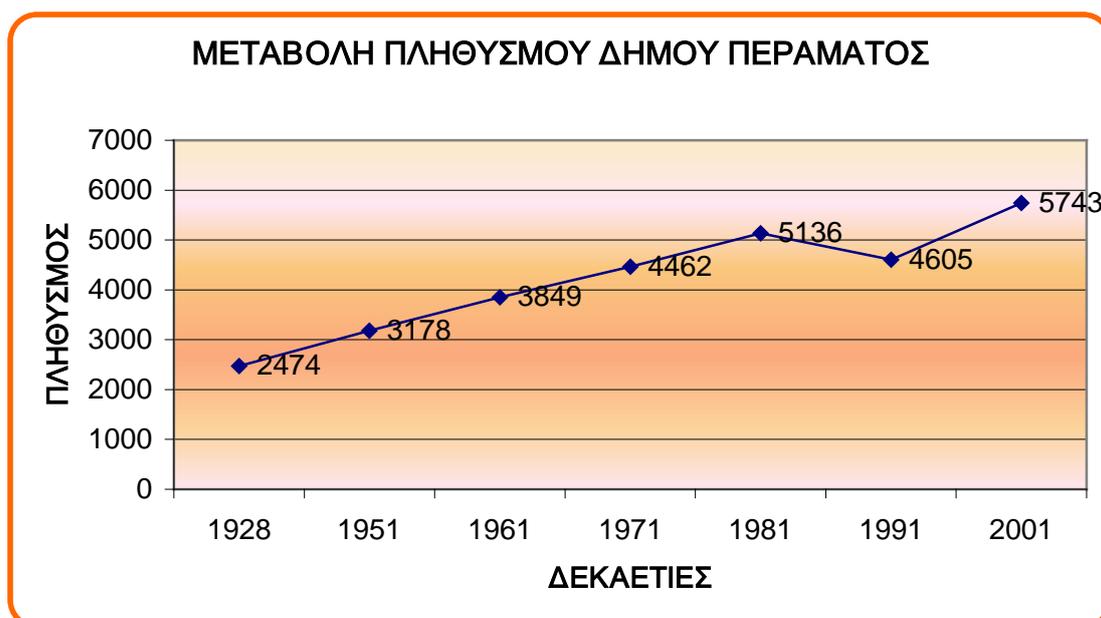
τίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Αμφιθέας
- ◆ Κρανούλας
- ◆ Κρύας
- ◆ Κρυόβρυσης
- ◆ Λιγκιάδων
- ◆ Μάζιας
- ◆ Περάματος
- ◆ Περιβλέπτου
- ◆ Σπόθοι

Το δημοτικό διαμέρισμα της Αμφιθέας το 1928 ονομαζόταν Στρούνι και αποτελούσε συνοικισμό της κοινότητας Περάματος, η Κρύα είχε το όνομα Βάνιστα και η Κρυόβρυση Γόβιτσα. Το χωριό Κρανούλα παρουσιάζεται ως αυτόνομη κοινότητα το 1951 και έτσι δεν στάθηκε δυνατή η εύρεση του πληθυσμού της το 1928, είτε λόγω κάποιας μετονομασίας, είτε λόγω της προσάρτησης της σε κάποια άλλη κοινότητα.

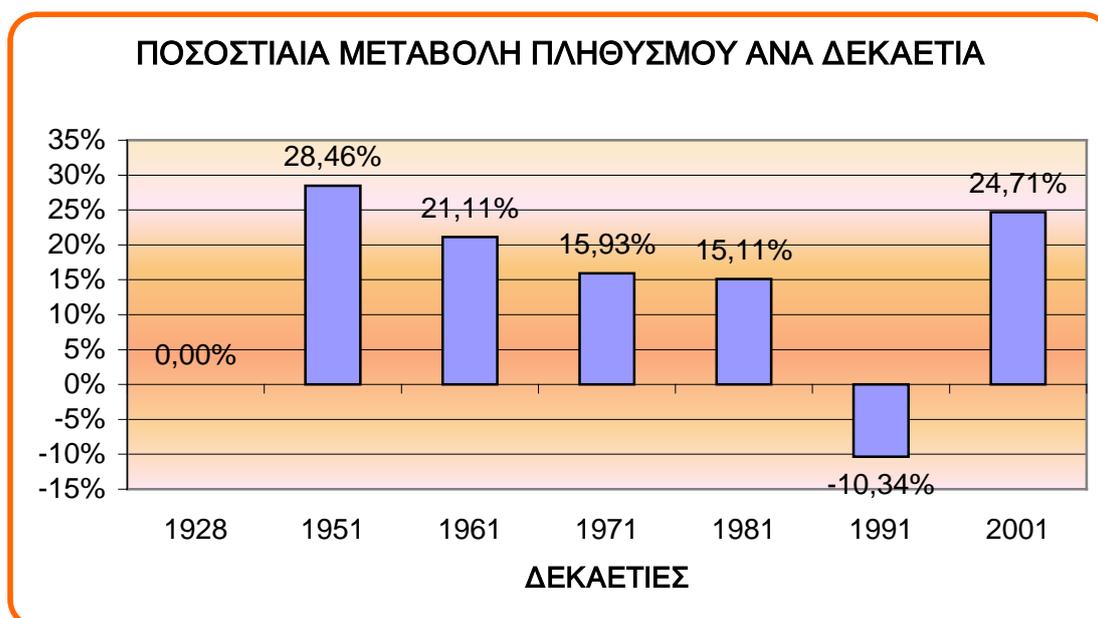
2.24.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Ο δήμος Περάματος θα μπορούσαμε να πούμε πως παρουσιάζει μια σταθερή ανοδική πορεία καθ' όλη τη διάρκεια των ετών αν εξαιρούσαμε τη μείωση της τάξης του 10,34% το 1991. Άξιο προσοχής στους πίνακες 2.70 και



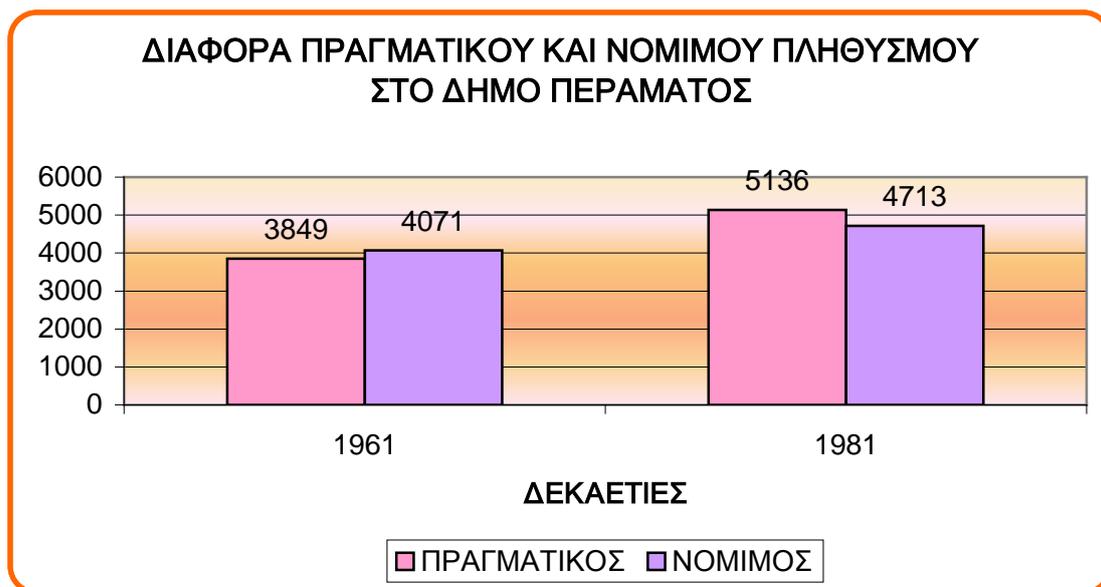
Πίνακας 2.70.

2.71. είναι πως ο συγκεκριμένος δήμος το 1971 δεν παρουσιάζει την παραμικρή πτώση, αντιθέτως την σημαντική αύξηση που αγγίζει το 15,93%. Μιλάμε συγκεκριμένα για τη δεκαετία του 1971 καθώς είναι σύνηθες στους περισσότερους δήμους του νομού Ιωαννίνων τη χρονική αυτή στιγμή ο αριθμός των κατοίκων να μειώνεται αισθητά. Φαίνεται λοιπόν πως ο δήμος Περάματος αποτελεί έναν από τους προορισμούς των εσωτερικών μεταναστών του νομού, μιας και συνορεύει με τα Ιωάννινα. Έτσι, στην απογραφή του 2001 απογράφηκαν 5.743 κάτοικοι, οι περισσότεροι από κάθε άλλη απογραφή, στα όρια του δήμου.



Πίνακας 2.71.

Το διάγραμμα που παρουσιάζει τη διαφορά πραγματικού και νόμιμου πληθυσμού (πίνακας 2.72.) δεν είναι ένα από τα πιο συνηθη σ' αυτήν την περίπτωση. Η διαπίστωση αυτή γίνεται όχι μόνο λόγω του ότι το 1961 ο πραγματικός πληθυσμός έχει πολύ μικρή διαφορά από τον νόμιμο, αλλά και γιατί το 1981 ο πραγματικός υπερέρχει του νόμιμου και συγκεκριμένα κατά 450 άτομα περίπου. Το τελευταίο αυτό στοιχείο μάλιστα ενισχύει για ακόμη μια φορά τη άποψη ότι ο δήμος Περάματος υπήρξε χώρος υποδοχής ετεροδημοτών.



Πίνακας 2.72.

2.24.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Το μεγαλύτερο τμήμα του δήμου Περάματος θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ημιορεινό και ορεινό, καθώς μόνο το 0-5% της συνολικής γης μπορεί να αξιοποιηθεί γεωργικά.⁵⁵ Η κτηνοτροφία ανέκαθεν ευδοκίμωσε στην περιοχή και ήταν το κατεξοχήν στήριγμα των κατοίκων. Τα τελευταία χρόνια όμως ο πρωτογενής τομέας έχει πέσει στην τρίτη θέση. Ο δευτερογενής και ο τριτογενής τομέας κατέχουν σχεδόν το ίδιο ποσοστό, μιας και στην περιοχή γύρω από το Πέραμα υπάρχουν αρκετά εργοστάσια (π.χ. εμφιάλωσης νερού), ιδιωτικές επιχειρήσεις, ξενώνες και κέντρα διασκέδασης και αναψυχής. Βασικό ρόλο στην ανάπτυξη της περιοχής έπαιξε και το Σπήλαιο του Περάματος από τα πιο γνωστά της Ελλάδος.⁵⁶

2.25. ΔΗΜΟΣ ΠΡΑΜΑΝΤΩΝ.

2.25.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Πραμάντων με κέντρο τα Πράμαντα βρίσκεται σε απόσταση 67 χμ νοτιανατολικά της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον

⁵⁵ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

⁵⁶ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

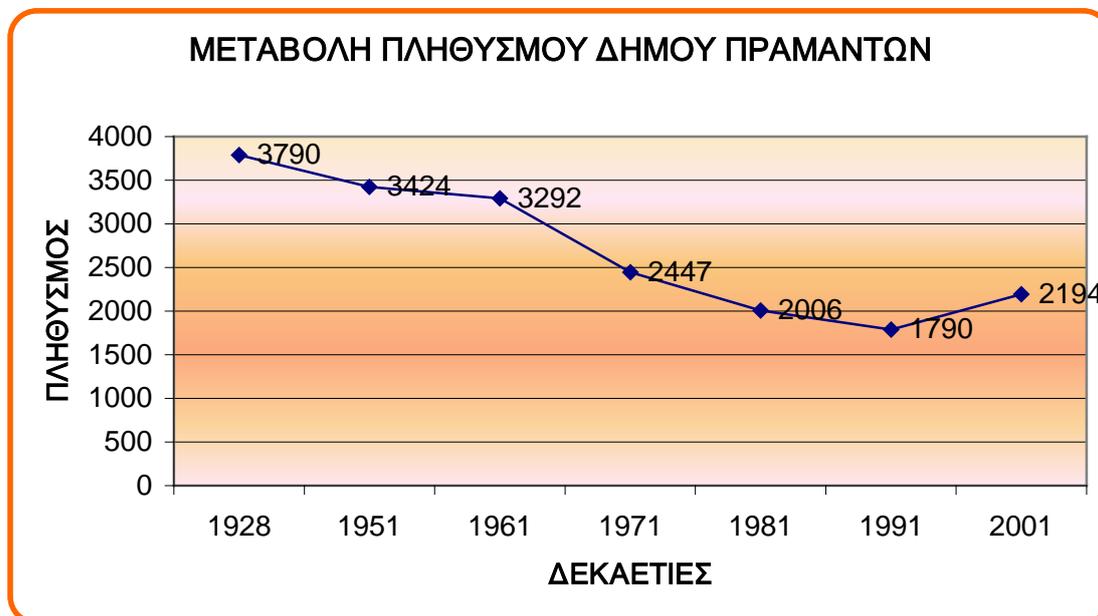
απαρτίζονται είναι τα εξής:

- ◆ Αμπελοχωρίου
- ◆ Πραμάντων
- ◆ Ραφταναίων

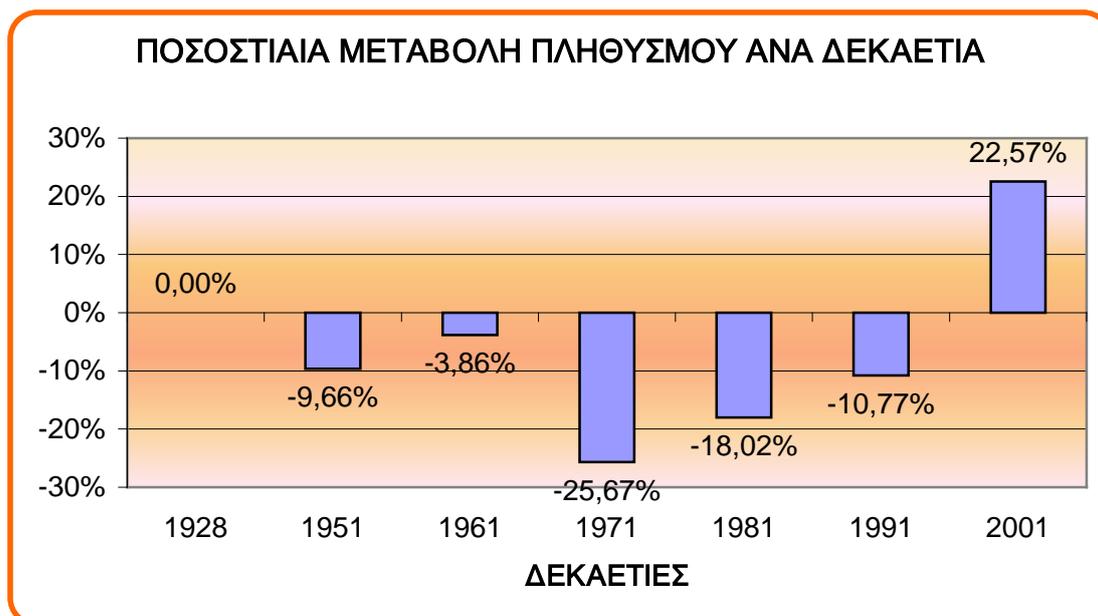
Οι απογραφικοί κατάλογοι του 1951 περιλαμβάνουν μόνο μια μετονομασία για τον δήμο Πραμάντων. Αυτή αφορά το δημοτικό διαμέρισμα του Αμπελοχωρίου, το οποίο ονομαζόταν Σκλούπα το 1928.

2.25.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Η πληθυσμιακή πορεία στο δήμο Πραμάντων διαγράφει την αρνητική της κατεύθυνση ήδη από το 1951 έως και το 1991. Η μεγαλύτερη μείωση του αριθμού των κατοίκων παρατηρείται το 1971, η οποία εκφρασμένη σε ποσοστό ανέρχεται στο 25,67%. Στην απογραφή του 1991 καταγράφονται 1.790 δημότες, αριθμός που αποτελεί την μικρότερη πληθυσμιακή τιμή στο συγκεκριμένο δήμο. Η νέα χιλιετία βρίσκει την περιοχή με 22,57% περισσότερους κατοίκους από το 1991 και έτσι αυτοί φτάνουν τους 2.194. Η τελευταία αυτή απογραφή ίσως απεικονίζει τον πόθο των ανθρώπων να γυρίσουν στις ιδιαίτερες πατρίδες τους (πίνακας 2.73. και 2.74.).

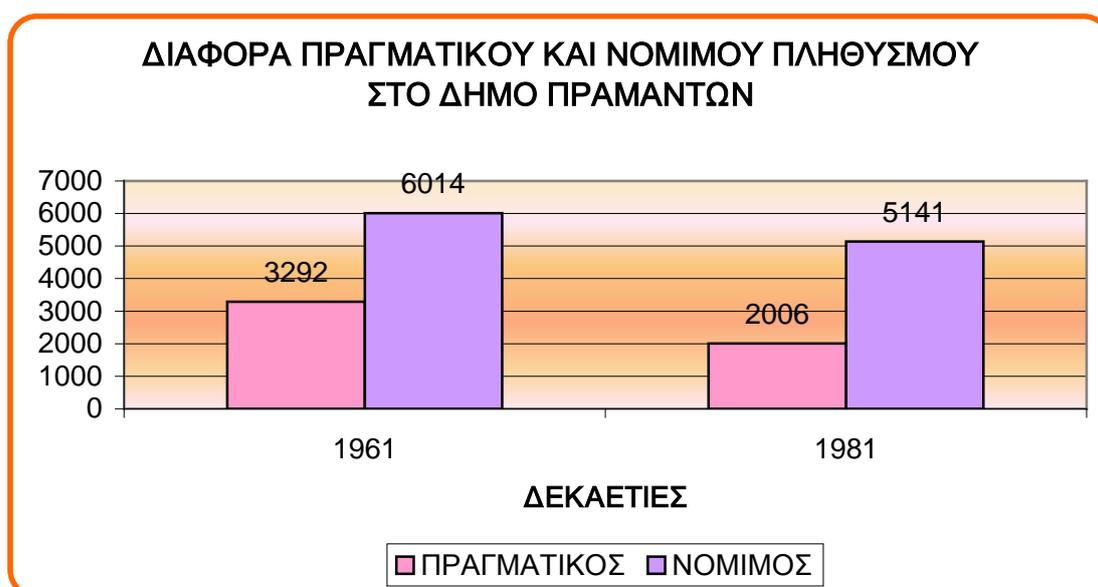


Πίνακας 2.73.



Πίνακας 2.74.

Συγκρίνοντας τον αριθμό των πραγματικών και των νόμιμων κατοίκων του δήμου Πραμάντων παρατηρούμε πως και οι δύο τιμές παρουσιάζονται αρκετά μειωμένες το 1981 σε σχέση με το 1961. Βέβαια, ο νόμιμος πληθυσμός υπερέρχει του πραγματικού και τις δύο αυτές χρονικές στιγμές και μάλιστα το 1981 η μεταξύ τους διαφορά αυξάνεται καθώς ο μόνιμος αριθμός δημοτών μειώνεται περισσότερο από ότι ο νόμιμος (πίνακας 2.75.).



Πίνακας 2.75.

2.25.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ο δήμος Πραμάντων είναι κατεξοχήν ορεινός δήμος, γεγονός που αποδεικνύεται και από την γεωργική στατιστική έρευνα του 1996 που αποδίδει το 0-5% της συνολικής έκτασης σε γεωργική γη.⁵⁷ Τα παλαιότερα χρόνια στην περιοχή άκμαζε η κτηνοτροφία, ενώ σήμερα ο πρωτογενής τομέας καταλαμβάνει ένα μικρό μόνο κομμάτι της απασχόλησης. Εφόσον λοιπόν η μόνη επαγγελματική διέξοδος ήταν να γίνουν αγρότες, οι περισσότεροι κάτοικοι όπως είδαμε κατέβηκαν σε πεδινούς δήμους για μια καλύτερη επαγγελματική τύχη. Η τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης το 1991 παρουσιάζει τον τριτογενή τομέα ως κυρίαρχο, καθώς ιδιαίτερα στα Πράμαντα έχουν δημιουργηθεί πολλές ιδιωτικές επιχειρήσεις λόγω της ανάπτυξης του τουριστικού ενδιαφέροντος τα τελευταία χρόνια.⁵⁸

2.26. ΔΗΜΟΣ ΣΕΛΛΩΝ.

2.26.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Σελλών με κέντρο το Μπαουσιόι βρίσκεται σε απόσταση 30 χμ νοτιοδυτικά της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής :

- ◆ Αγ. Ανδρέου
- ◆ Αγ. Νικολάου
- ◆ Ανθοχωρίου
- ◆ Αρτοπούλας
- ◆ Ασπροχωρίου
- ◆ Βαλανιδιάς
- ◆ Ζωτικού
- ◆ Καταμάχης
- ◆ Κερασέας
- ◆ Κουμαριάς
- ◆ Λίππας
- ◆ Μπαουσιών
- ◆ Παρδαλίτσης
- ◆ Πλατανίων

⁵⁷ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

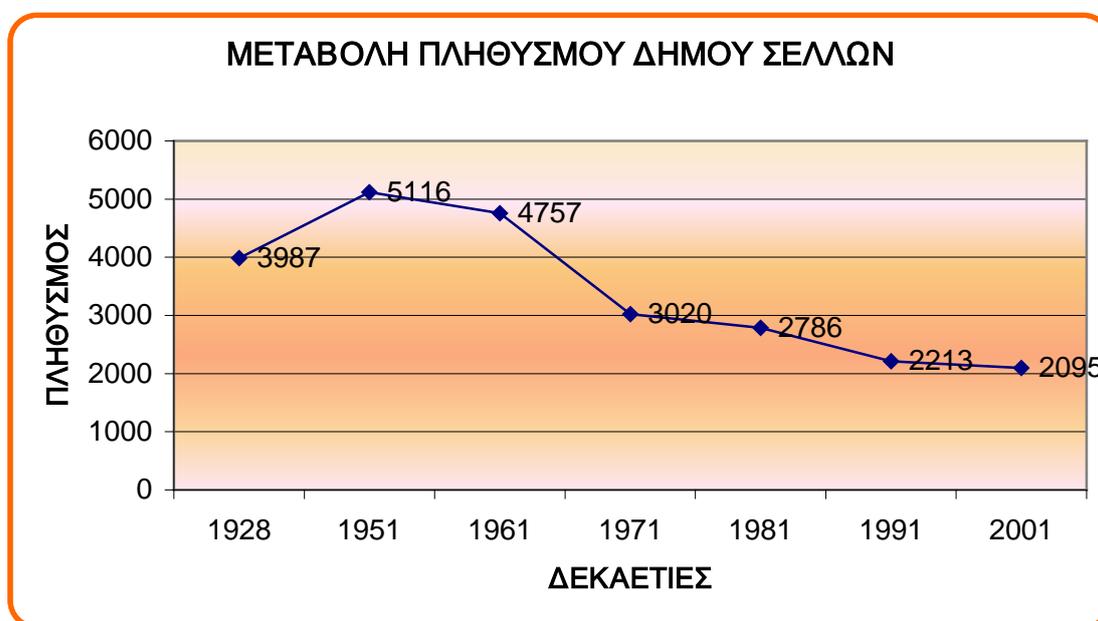
⁵⁸ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

◆ Σενίκου

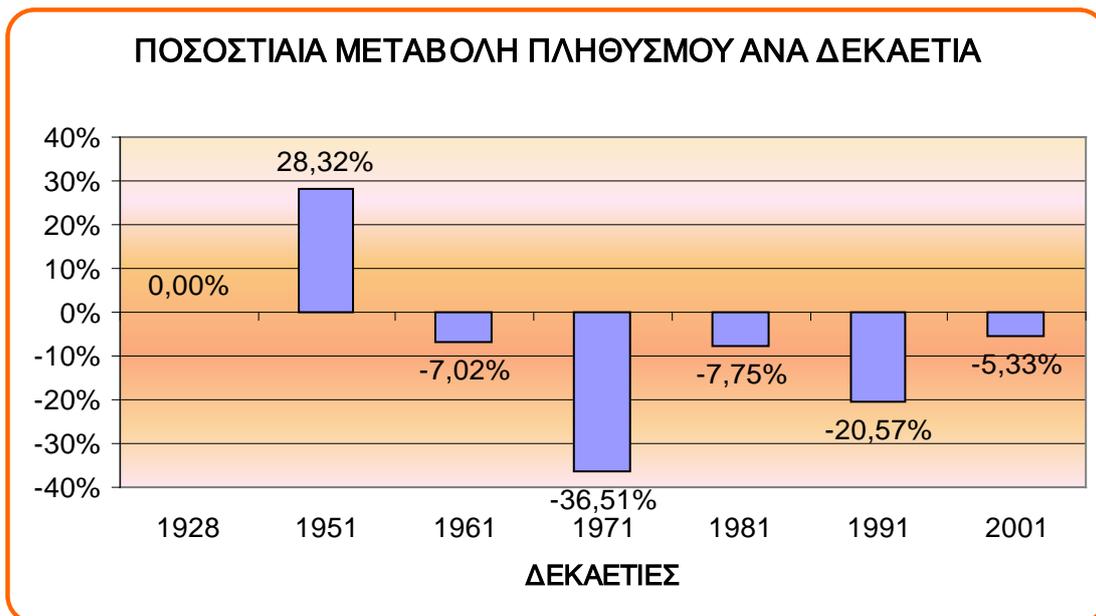
Οι μετονομασίες στο δήμο Σελλών αφορούν το δημοτικό διαμέρισμα του Αγίου Ανδρέου που το 1928 ονομαζόταν Λυβιάχοβο, τον Άγιο Νικόλαο και το Ανθοχώρι που λεγόταν Ζαραβούτσι και Κόπρα αντίστοιχα και μάλιστα αποτελούσαν μια κοινότητα με το όνομα Κόπρα (το Ζαραβούτσι ήταν οικισμός στην Κόπρα). Η Αρτοπούλα είχε το όνομα Έλεζνα, το Ασπροχώρι Γρατσανό, το Ζωτικό Λιβίκιστα, η Κουμαριά Μπουραλέσι, η Παρδαλίτσα και τα Πλατάνια λεγόταν Παρδάλλα και Τσερίτσιανα αντίστοιχα.

2.26.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Κατά το μεσοδιάστημα 1928-1951 οι μόνιμοι κάτοικοι του δήμου Σελλών αυξήθηκαν κατά 28,32% και στην απογραφή του 1951 καταγράφονται 5.116 άνθρωποι. Στους πίνακες 2.76. και 2.77. παρατηρείται πως αυτή η αύξηση ήταν η μόνη, καθώς από εκεί και έπειτα οι δημότες συνεχώς μειώνονται. Οι μεγαλύτερες πληθυσμιακές μειώσεις διαγράφονται το 1971, όπου φτάνει το 36,51% και το 1991 που αγγίζει το 20,57%. Ο μικρότερος αριθμός κατοίκων, ωστόσο, απογράφεται το 2001 και αυτός είναι 2.095 δημότες.

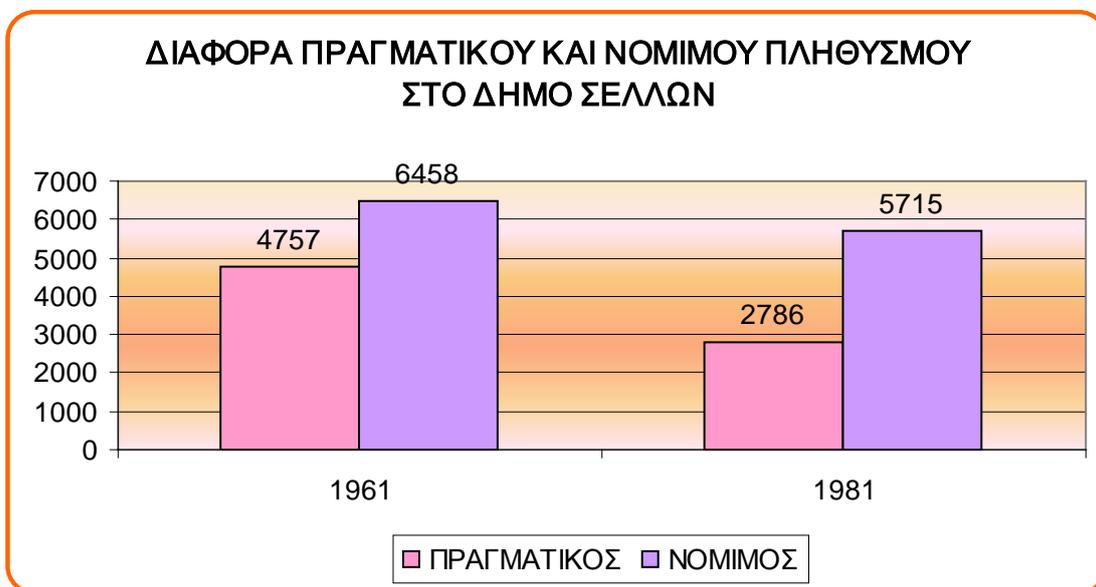


Πίνακας 2.76.



Πίνακας 2.77.

Ο νόμιμος πληθυσμός υπερέχει του πραγματικού στο δήμο Σελλών και το 1961 αλλά και πολύ περισσότερο το 1981. Στον πίνακα 2.78. βλέπουμε πως και οι δύο πληθυσμοί παρουσιάζονται μειωμένοι το 1981, αλλά ο πραγματικός μειώνεται κατά 2.000 κατοίκους περίπου, γεγονός που συντελεί στην αύξηση της διαφοράς του με το νόμιμο αριθμό κατοίκων την ίδια δεκαετία.



Πίνακας 2.78.

2.26.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ο δήμος Σελλών είναι ημιορεινή περιοχή, καθώς στο μεγαλύτερο τμήμα του η γεωργική γη καλύπτει το 5-20% της συνολικής έκτασης, ενώ στο υπόλοιπο κομμάτι καλύπτει το 0-5% και ένα πολύ μικρό μέρος του 20-50%⁵⁹. Οι περισσότεροι κάτοικοι στο δήμο είναι κτηνοτρόφοι και ίσως σε αυτό να οφείλεται η συνεχής μείωση των δημοτών που έψαχναν κάποιο άλλο επάγγελμα να ακολουθήσουν. Τα τελευταία χρόνια η απασχόληση στο δήμο εξακολουθεί να επιμένει να βρίσκεται στο πρωτογενή τομέα, παρουσιάζοντας μια μόνο μικρή αύξηση στον τριτογενή τομέα.

2.27. ΔΗΜΟΣ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ.

2.27.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Ο δήμος Τζουμέρκων με κέντρο τους Χουλιαράδες βρίσκεται σε απόσταση 32 χμ νοτιανατολικά της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

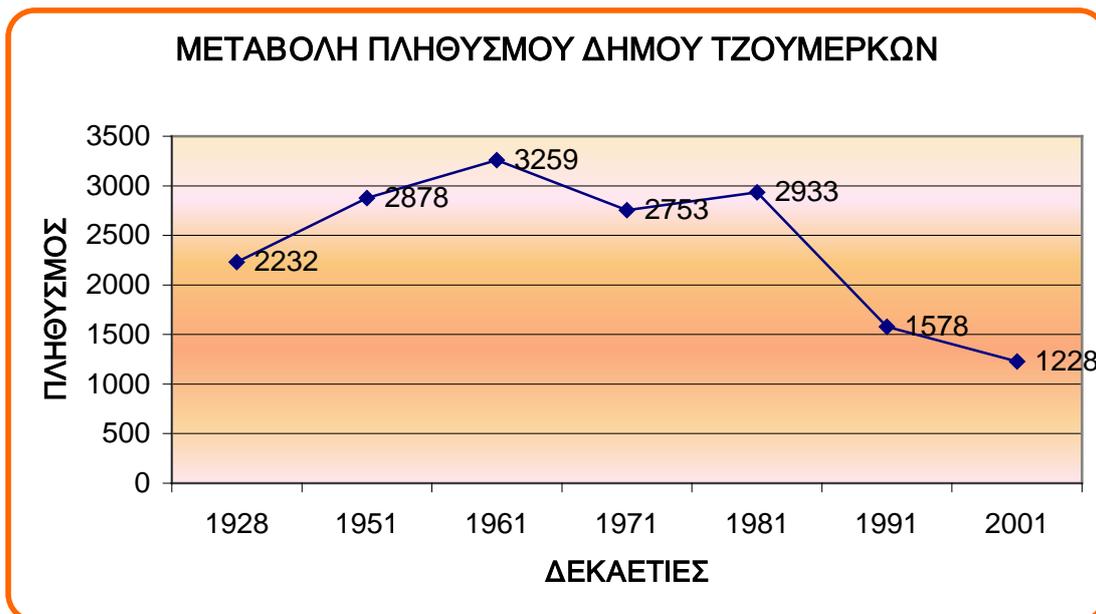
- ◆ Βαπτιστού
- ◆ Κέδρος
- ◆ Μιχαλιτσίου
- ◆ Παλαιοχωρίου Σιράκου
- ◆ Πετροβουνίου
- ◆ Ποτιστικών
- ◆ Προσήλιου
- ◆ Χουλιαράδων

Το δημοτικό διαμέρισμα του Βαπτιστού ονομαζόταν το 1928 Γκούρα, το Πετροβούνι Ζαραβέτσι Ταξιαρχών και το Προσήλιο Δοβίσδιανα ή Χαλάσματα. Η κοινότητα Χουλιαράδων περιλάμβανε το συνοικισμό του Βαπτιστού ως το 1951 και αυτή του Πετροβουνίου τον Κέδρο και τα Ποτιστικά έως το 1981.

2.27.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

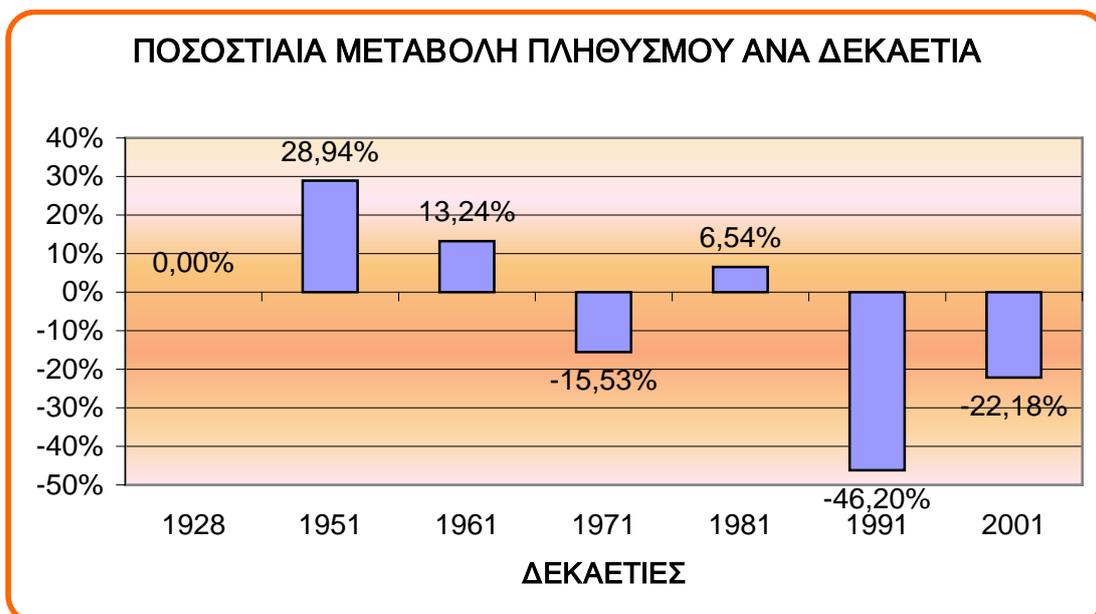
Οι μόνιμοι κάτοικοι του δήμου Τζουμέρκων παρουσιάζονται αυξημένοι τόσο το 1951, όσο και το 1961. Έτσι, από τους 2.232 κατοίκους το 1928 φτά-

⁵⁹ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»



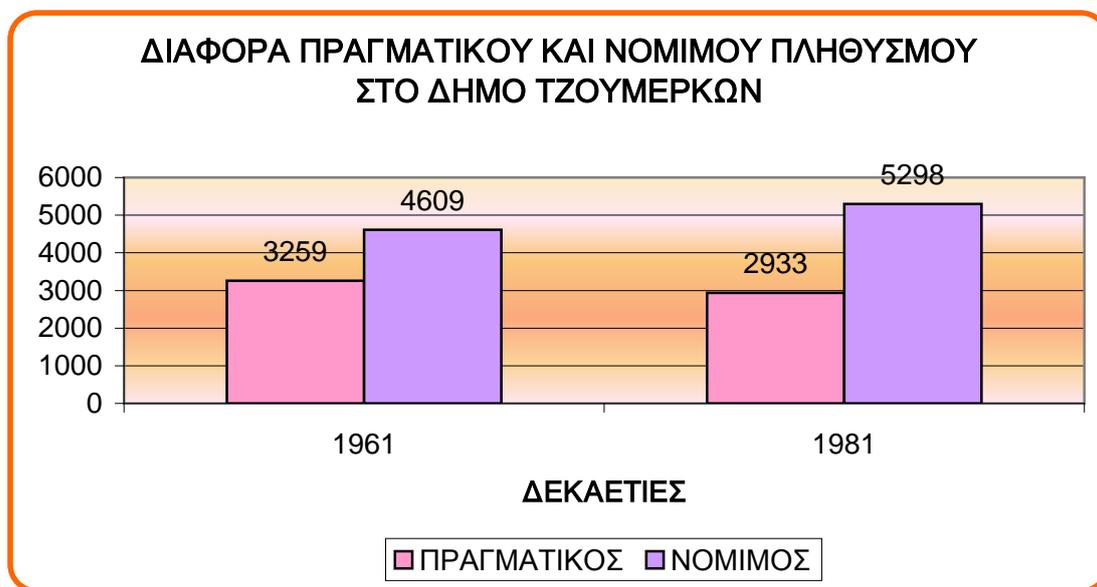
Πίνακας 2.79.

νομε τους 3.259 το 1961. Παρόλα αυτά το 1971 διαγράφεται μείωση της τάξεως του 15,53% και οι κάτοικοι είναι πλέον 2.753. Την ποσοστιαία αύξηση του 6,54% το 1981 διαδέχεται μια ραγδαία μείωση και οι δημότες λιγοστεύουν σχεδόν κατά το ήμισυ (46,20%). Το ίδιο μοτίβο λαμβάνει χώρα και το 2001 με συνέπεια μόνο 1.228 άτομα να ζουν στα όρια του δήμου (πίνακας 2.79. και 2.80.).



Πίνακας 2.80.

Αν και η μείωση του πραγματικού πληθυσμού το 1981 σε σχέση με το 1961 δεν είναι εξαιρετικά μεγάλη (300 άτομα περίπου), ο νόμιμος πληθυσμός αυξάνεται την ίδια χρονολογία με αποτέλεσμα να αυξηθεί ακόμη περισσότερο η μεταξύ τους διαφορά με κυρίαρχο βέβαια τον αριθμό των εγγεγραμμένων. Η διαφορά αυτή του πραγματικού και νόμιμου πληθυσμού παρουσιάζεται στον πίνακα 2.81.



Πίνακας 2.81.

2.27.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Η ορεινή περιοχή των Τζουμέρκων (0-5% της συνολικής γης αποτελεί γεωργική γη⁶⁰) πάντοτε ευνοούσε την ενασχόληση με την κτηνοτροφία, επαγγελματικός τομέας που μέχρι και σήμερα κυριαρχεί στα όρια του δήμου σύμφωνα με την χωροταξική μελέτη της Ηπείρου που έγινε το 1991. Η τελευταία αυτή μελέτη παρουσιάζει επίσης τον δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα αρκετά ανεπτυγμένους, γεγονός που είναι αρκετά ενθαρρυντικό για ένα δήμο σαν και αυτόν που βρίσκεται αρκετά απομακρυσμένος από τα Ιωάννινα.⁶¹

⁶⁰ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

⁶¹ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

2.28. ΔΗΜΟΣ ΤΥΜΦΗΣ.

2.28.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

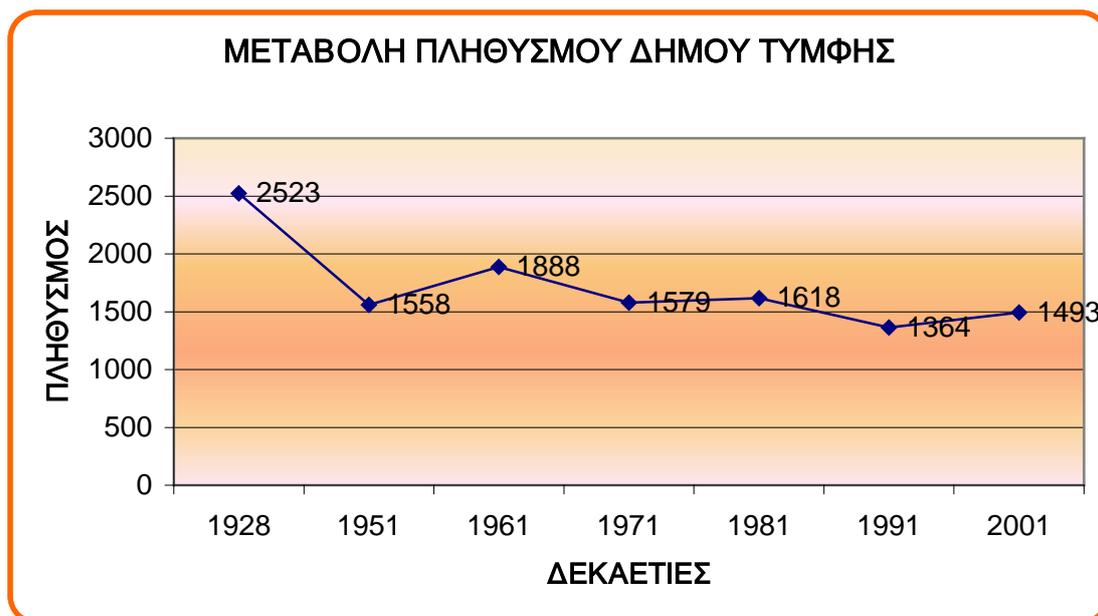
Ο δήμος Τύμφης με κέντρο το Τσεπέλοβο βρίσκεται σε απόσταση 51 χμ βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων. Τα δημοτικά διαμερίσματα που τον απαρτίζουν είναι τα εξής:

- ◆ Βραδέτου
- ◆ Βρυσοχωρίου
- ◆ Ηλιοχωρίου
- ◆ Καπεσόβου
- ◆ Κήπων
- ◆ Κουκκουλίου
- ◆ Λαϊστης
- ◆ Λεπτοκαρυάς
- ◆ Νεγάδων
- ◆ Σκαμνελίου
- ◆ Τσεπελόβου
- ◆ Φραγκάδων

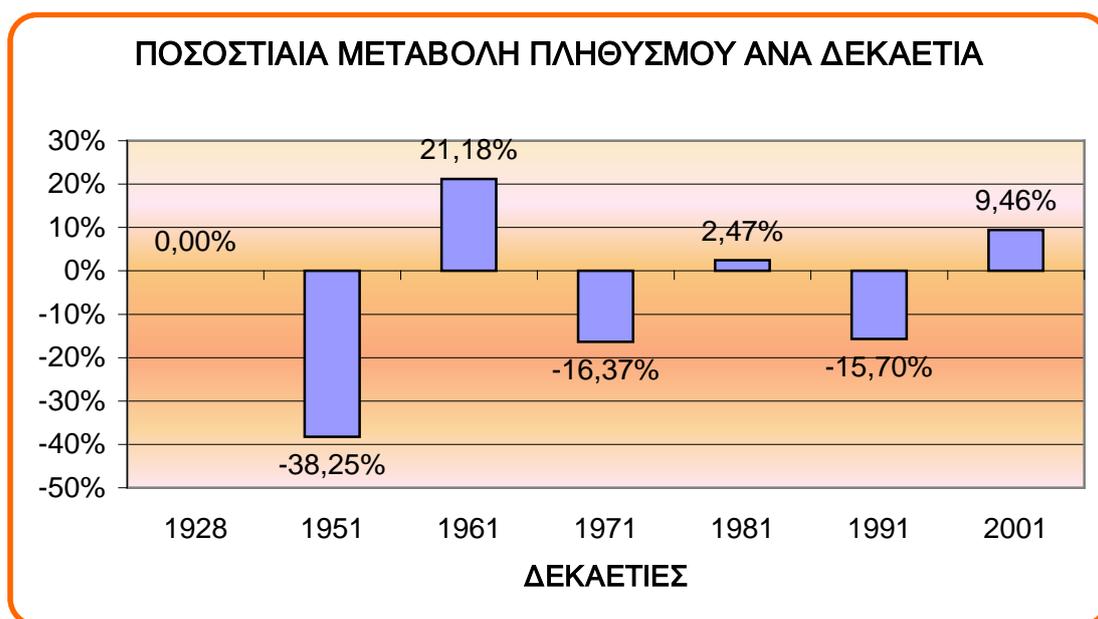
Η απογραφή του 1928 αναγράφει το δημοτικό διαμέρισμα του Βρυσοχωρίου ως Λεσινίτσα, το Ηλιοχώρι ως Δαβρίνοβο και τη Λεπτοκαρυά Ζαγορίου ως Λιασκοβέτσι. Ο πληθυσμός των Κήπων το 1928 δεν βρέθηκε, καθώς ένα μέρος του απογραφικού καταλόγου της ΕΣΥΕ είχε καταστραφεί λόγω της παλαιότητας.

2.28.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Οι πίνακες της ποσοστιαίας αλλά και της πληθυσμιακής μεταβολής για το δήμο Τύμφης διαγράφουν την πολύ σημαντική μείωση της τάξης του 38,25% το 1951, η οποία δεν είναι κάτι το συνηθισμένο για τη συγκεκριμένη χρονολογία σε σχέση με τους υπόλοιπους δήμους του νομού. Το 1961 οι κάτοικοι αυξάνονται και φτάνουν τους 1.888, ενώ το 1971 παρουσιάζεται και πάλι μείωση περίπου 300 κατοίκων. Η αυξομειωτική αυτή πορεία ακολουθείται, όπως βλέπουμε στους πίνακες 2.82. και 2.83, έως και το 2001, που καταλήγει με την αύξηση του 9,46% και τους 1.493 δημότες.

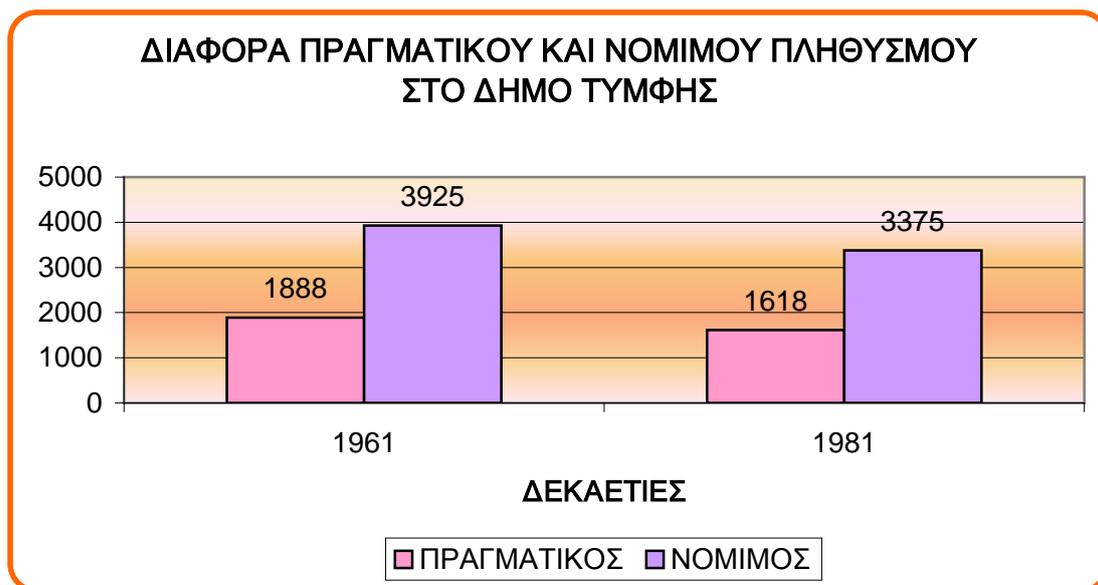


Πίνακας 2.82.



Πίνακας 2.83.

Η διαφορά του πραγματικού πληθυσμού από τον νόμιμο παρουσιάζεται μειωμένη το 1981 σε σύγκριση με το 1961. Αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι ναι μεν μειώνονται και οι δύο αριθμοί αλλά ο νόμιμος χάνει σχεδόν το διπλάσιο έδαφος από τον πραγματικό της ίδιας δεκαετίας (πίνακας 2.84.).



Πίνακας 2.84.

2.28.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Ως κατεξοχήν ορεινός δήμος αυτός της Τύμφης δεν μπορούσε να στηριχθεί στην καλλιέργεια (0-5% της συνολικής έκτασης αποτελεί γεωργική γη⁶²). Κατά συνέπεια οι κάτοικοι στράφηκαν στην κτηνοτροφία, από όπου έβγαζαν τα προς το ζην. Ακόμη και σήμερα πολλοί είναι αυτοί που εξακολουθούν να εξασκούν αυτό το επάγγελμα, τοποθετώντας έτσι τον πρωτογενή τομέα στη δεύτερη θέση της γενικής απασχόλησης. Η πρώτη θέση καταλαμβάνεται από τον τριτογενή τομέα, καθώς τελευταία η περιοχή αναπτύσσεται τουριστικά λόγω των φυσικών ομορφιών, ιστορικών αξιοθέατων και μουσείων. Ο δευτερογενής τομέας στην περιοχή περιορίζεται κυρίως σε κάποια λατομεία άμμου.⁶³

2.29. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΕΤΟΜΗΛΙΤΣΑΣ.

2.29.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Η κοινότητα Αετομηλίτσας βρίσκεται σε απόσταση 125 χμ. βόρεια της πό-

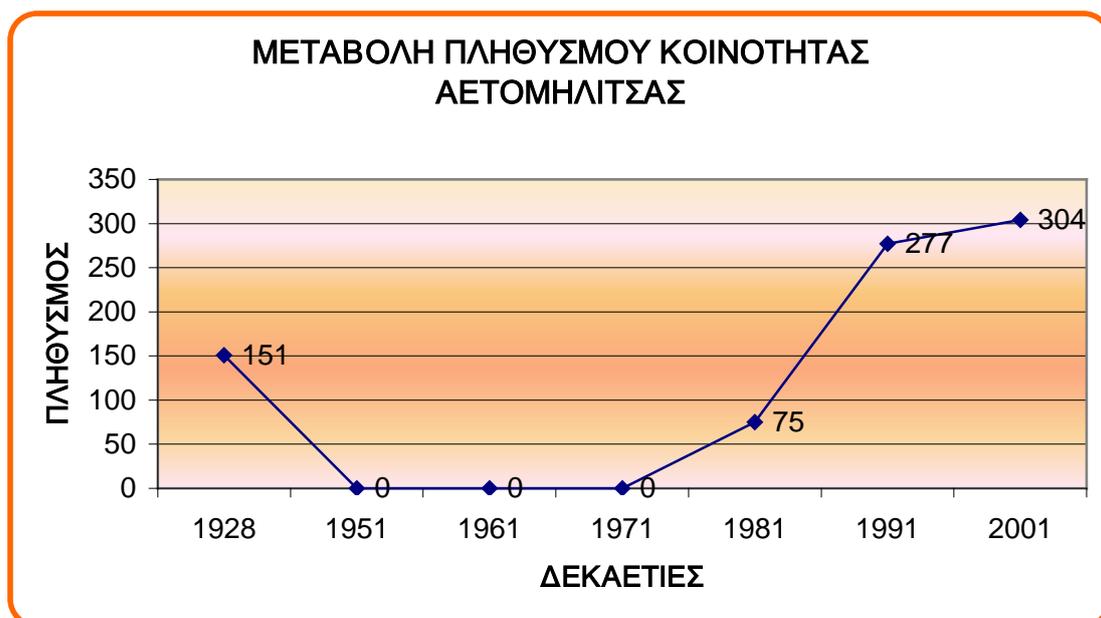
⁶² «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

⁶³ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

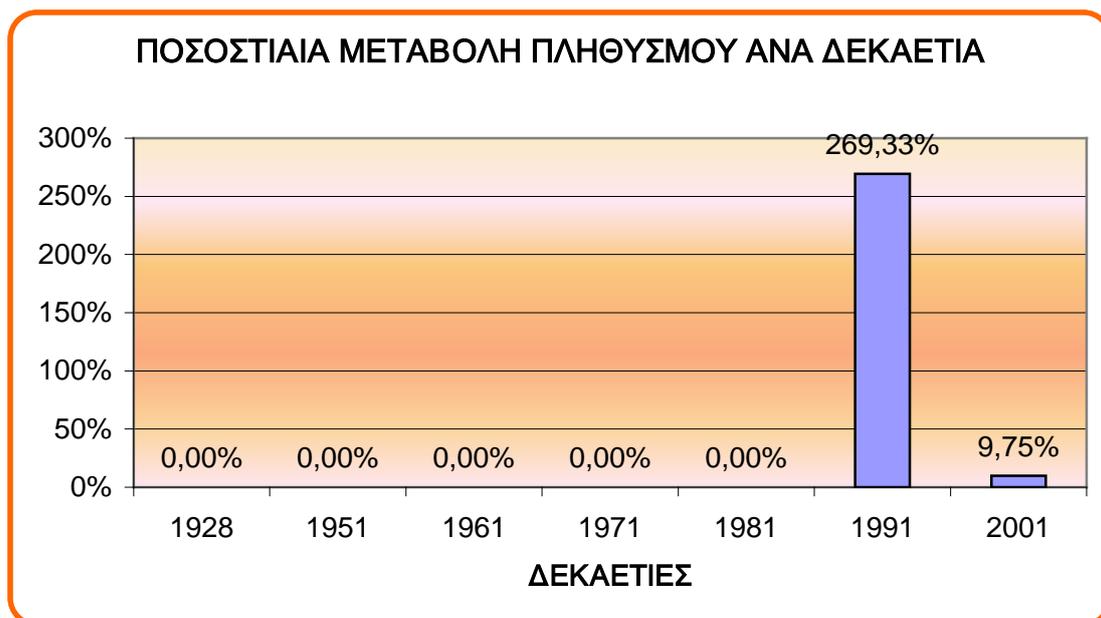
λης των Ιωαννίνων.

2.29.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Ο πληθυσμός της κοινότητας Αετομηλίτσας το 1928, όπως παρουσιάζεται στον πίνακα 2.85., ανέρχονταν σε 151 κατοίκους. Από το 1951 έως και το 1971 στους απογραφικούς καταλόγους της ΕΣΥΕ για άγνωστο λόγο δεν αναγράφεται ο πληθυσμός της. Το 1981 οι κάτοικοί της υπολογίζονται σε 75, δηλαδή αριθμητικά μειωμένοι κατά το ήμισυ σε σχέση με το 1928. Η καταγραφή του 1991 βρίσκει την κοινότητα με την εκπληκτική πληθυσμιακή αύξηση της τάξης του 269,33%, με 277 δηλαδή κατοίκους, ενώ το 2001 οι τελευταίοι αυξάνονται στους 304 (πίνακας 2.86.).



Πίνακας 2.85.



Πίνακας 2.86.

Για το έτος 1961 οι απογραφικοί κατάλογοι παραθέτουν μόνο τον νόμιμο πληθυσμό της κοινότητας, ο οποίος ανέρχεται σε 299 άτομα. Η απουσία του πραγματικού αριθμού την δεκαετία αυτή με οδήγησε στο να μην παραθέσω πίνακα με τη διαφορά πραγματικού και νόμιμου πληθυσμού για την κοινότητα Αετομηλίτσας. Θα περιοριστώ μόνο να αναφέρω πως ο νόμιμος πληθυσμός της κοινότητας μειώνεται το 1981, καθώς είναι 217 άτομα, που σε σχέση με τον πραγματικό αριθμό της ίδιας δεκαετίας (75 άτομα) έχει πολύ μεγάλη διαφορά.

2.29.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Είναι γνωστό πως ο χώρος της Ηπείρου είναι γενικά ορεινός, αλλά η κοινότητα Αετομηλίτσας είναι από τις ελάχιστες περιπτώσεις που 0% της συνολικής της έκτασης αποτελεί γεωργική γη.⁶⁴ Ο μεγαλύτερος αριθμός των μόνιμων κατοίκων ασχολούνταν και εξακολουθεί να ασχολείται με την κτηνοτροφία και ένα μικρότερο τμήμα του πληθυσμού απασχολείται τα τελευταία χρόνια στον τριτογενή τομέα.⁶⁵

⁶⁴ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

⁶⁵ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ. 32.»

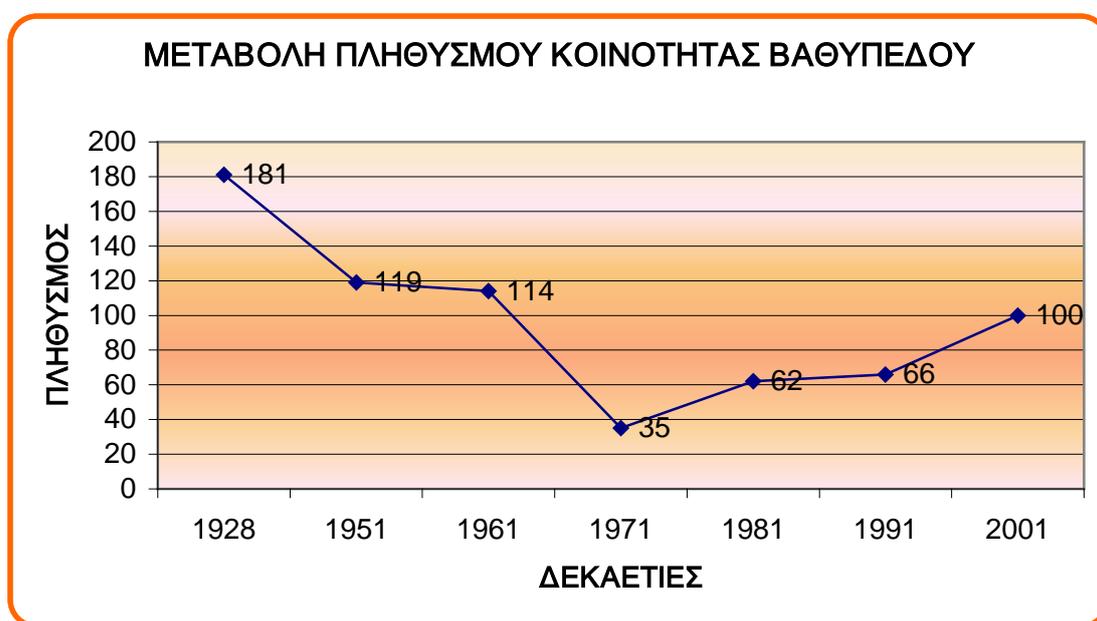
2.30. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΒΑΘΥΠΕΔΟΥ

2.30.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

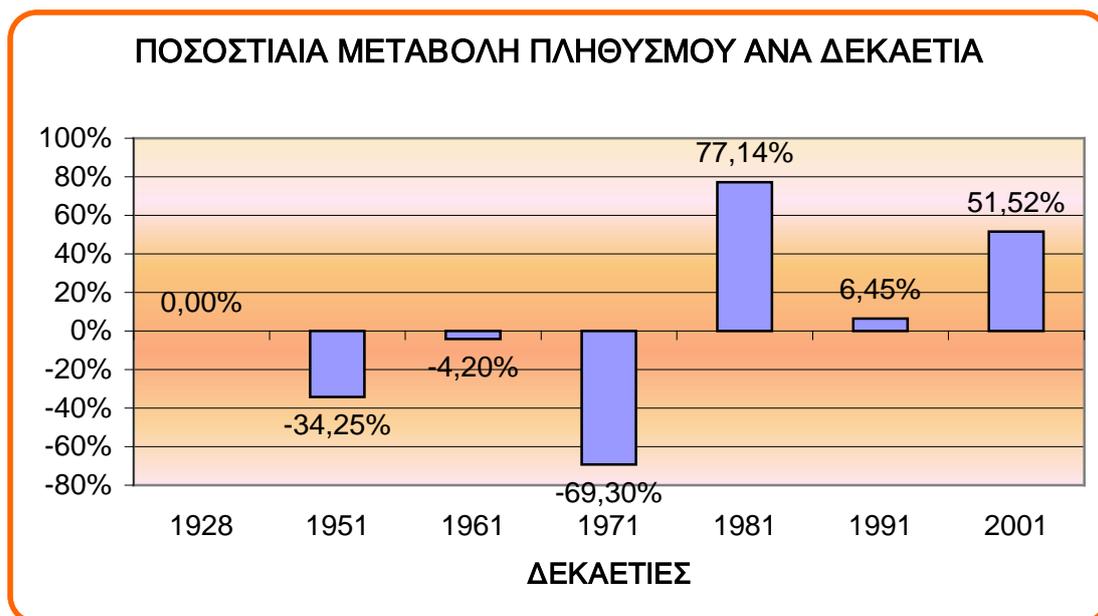
Η κοινότητα Βαθυπέδου βρίσκεται σε απόσταση 40 χμ. ανατολικά της πόλης των Ιωαννίνων.

2.30.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Οι πίνακες της πληθυσμιακής και ποσοστιαίας μεταβολής (πίνακες 2.87. και 2.88.) καταδεικνύουν πως οι κάτοικοι της κοινότητας Βαθυπέδου μειώνονται ως το 1971 και από εκεί και έπειτα παρουσιάζονται αυξημένοι έως και την τελευταία απογραφή του 2001. Πιο συγκεκριμένα, η μείωση του 34,25% το 1951 μπορεί ίσως να δικαιολογηθεί από το πέρασμα των 20 περίπου χρόνων της προηγούμενης απογραφής, αλλά για τη μείωση του 69,30% το 1971 πρέπει να αναζητηθούν αλλού οι αιτίες. Το 1981 οι μόνιμοι κάτοικοι αυξάνονται από τους 35 στους 62, που σε ποσοστό ανέρχεται σε 77,14%, το 1991 παρατηρείται μια σταθερότητα, ενώ το 2001 παρατηρείται αύξηση ίση σχεδόν με τη δεκαετία ως το 1981.

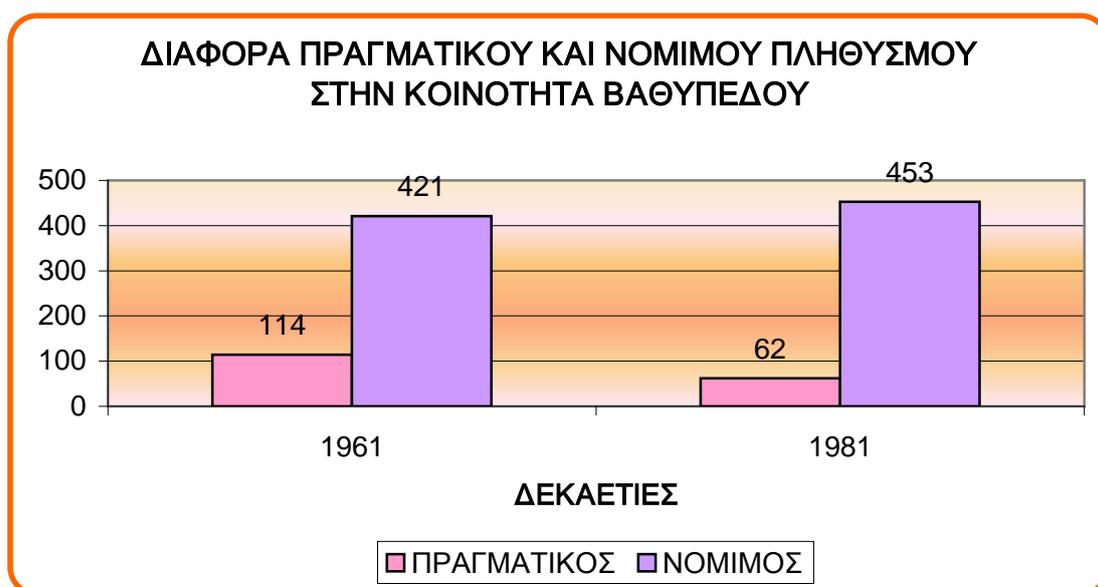


Πίνακας 2.87.



Πίνακας 2.88.

Είναι φανερό μέσα από τον τρίτο πίνακα πως οι καταγόμενοι από την κοινότητα Βαθυπέδου προτιμούσαν να είναι εγγεγραμμένοι (και να ασκούν συνεπώς το εκλογικό τους δικαίωμα) εκεί, ενώ αντίθετα να διαμένουν σε άλλο δήμο ή κοινότητα. Και το 1961 αλλά και το 1981 η διαφορά πραγματικού και νόμιμου πληθυσμού είναι τεράστια, μάλιστα το 1981 αυτή η διαφορά αυξάνεται ακόμη περισσότερο μιας και ο πραγματικός από τους 114 μειώνεται στους 62 κατοίκους, ενώ ο νόμιμος αυξάνεται από τους 421 στους 453 (πίνακας 2.89.).



Πίνακας 2.89.

2.30.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Η ορεινή περιοχή του Βαθύπεδου (0-5% της συνολικής έκτασης αποτελεί γεωργική γη⁶⁶), σύμφωνα με τη χωροταξική μελέτη του 1991 στηρίζεται κυρίως στον δευτερογενή τομέα, γεγονός στο οποίο σίγουρα οφείλεται η άνοδος του πληθυσμού από το 1981 έως και το 2001. Ο τριτογενής τομέας έρχεται δεύτερος, ενώ ο πρωτογενής κατέχει ένα πολύ μικρό ποσοστό.⁶⁷

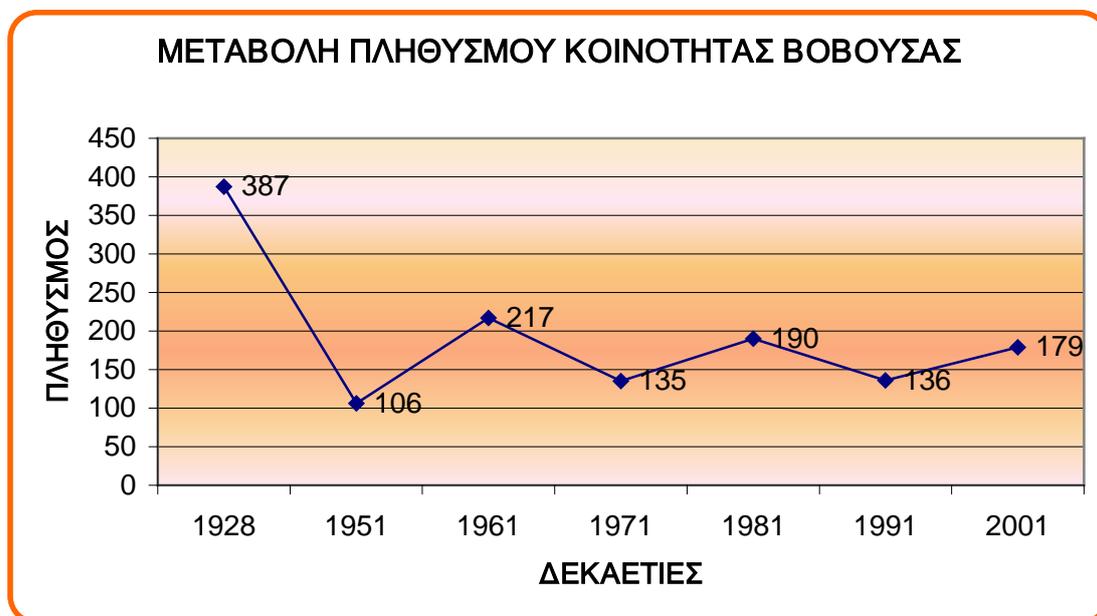
2.31. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΒΟΒΟΥΣΑΣ

2.31.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Η κοινότητα Βοβούσας βρίσκεται σε απόσταση 77 χμ βορειοανατολικά της πόλης των Ιωαννίνων.

2.31.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Ο πίνακας 2.90. παρουσιάζει μια πολύ αρνητική μεταβολή του πληθυσμού

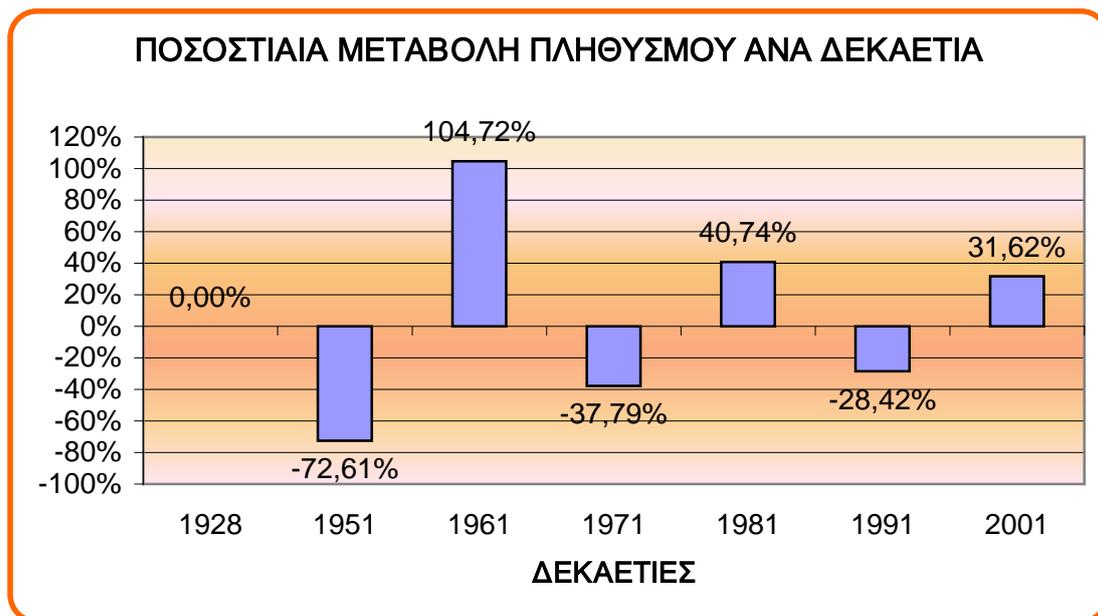


Πίνακας 2.90.

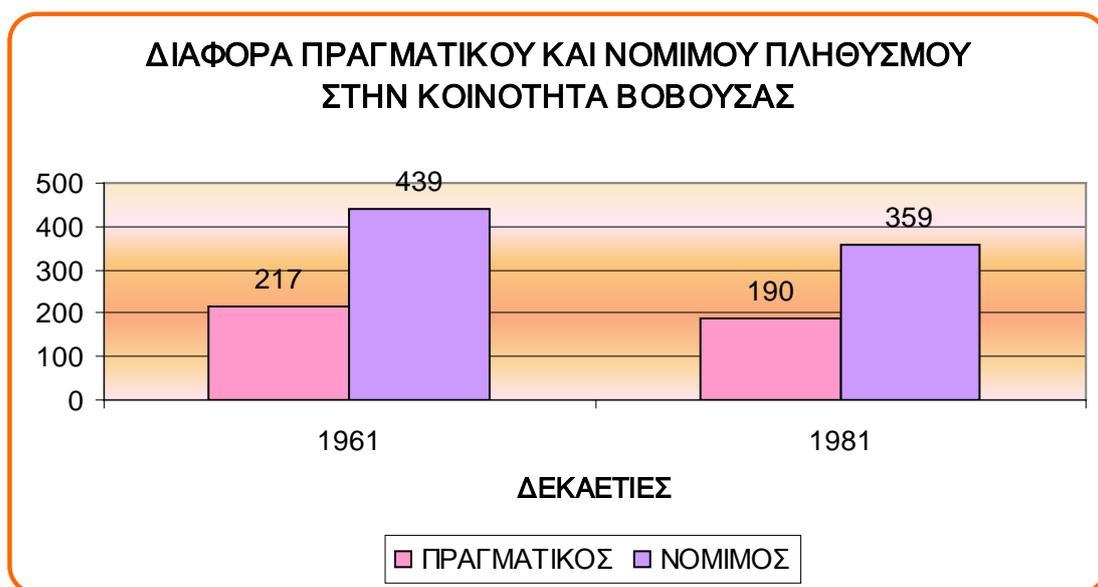
⁶⁶ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

⁶⁷ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ. 32.»

της κοινότητας Βοβούσας το 1951 συγκριτικά με το 1928, κατά την οποία οι μόνιμοι κάτοικοι από 387 μειώνονται στους 106. Τη μείωση αυτή της τάξης του 72,61% διαδέχεται μια εξίσου θεαματική μεταβολή, θετική αυτή τη φορά, και ο πληθυσμός αυξάνεται κατά 104,72% το 1961 (πίνακας 2.91.). Το 1971 οι κάτοικοι μειώνονται και πάλι κατά 37,79%, ενώ το 1981 αυξάνονται με σχεδόν το ίδιο ποσοστό (40,74%) και φτάνουν τους 190. Το ίδιο μοτίβο επαναλαμβάνεται και στις δύο επόμενες απογραφές, μια το 1991 ο πληθυσμός μειώνεται στα 136 άτομα, για να αυξηθεί το 2001 στα 179 άτομα.



Πίνακας 2.91.



Πίνακας 2.92.

Ο νόμιμος πληθυσμός και το 1961 και το 1981 είναι σχεδόν διπλάσιος από τον πραγματικό αριθμό των κατοίκων, όπως φαίνεται από τον πίνακα 2.92.. Αν και ο αριθμός των εγγεγραμμένων κατοίκων μειώθηκε το 1981 σε σχέση με το 1961, μειώθηκε και ο πραγματικός, με αποτέλεσμα η μεταξύ τους διαφορά να παραμείνει σχεδόν σταθερή.

2.31.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Η ανάπτυξη της γεωργίας δεν μπορούσε να συντελεσθεί στην κοινότητα Βοβούσας, καθώς η περιοχή είναι ορεινή (0-5% της συνολικής έκτασης αποτελεί γεωργική γη⁶⁸). Έτσι, οι μόνιμοι κάτοικοι στράφηκαν στην κτηνοτροφία, η οποία έως και σήμερα καλύπτει τα 3/4 της απασχόλησης, αφήνοντας το υπόλοιπο στον τριτογενή τομέα.⁶⁹ Αξίζει να σημειωθεί πως στις αρχές του 20^{ου} αιώνα οι κάτοικοι της Βοβούσας ασχολούνταν κυρίως με την ξυλεία.⁷⁰ Ο δευτερογενής τομέας που απουσιάζει παντελώς από την περιοχή, καθώς και η γεωγραφική θέση της περιοχής είναι στοιχεία που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στις μετακινήσεις των κατοίκων της κοινότητας προς τα αστικά κέντρα.

2.32. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΔΙΣΤΡΑΤΟΥ.

2.32.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Η κοινότητα Διστράτου βρίσκεται σε απόσταση 119 χμ βορειοανατολικά της πόλης των Ιωαννίνων.

2.32.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

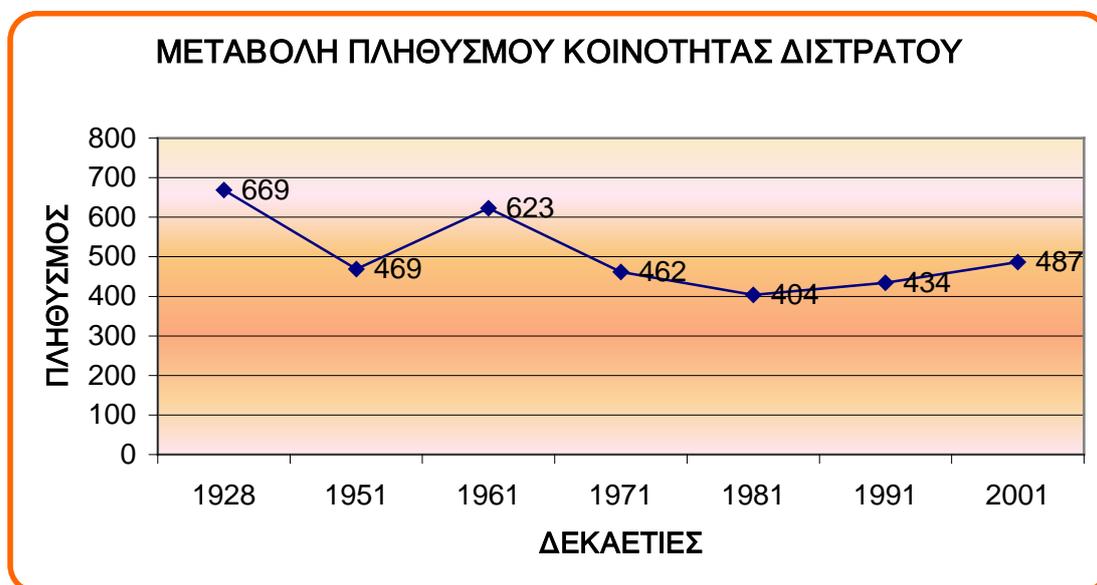
Η απογραφή του 1928 κατέγραψε 669 κατοίκους στην κοινότητα Διστράτου, οι οποίοι όμως το 1951 παρουσιάζονται μειωμένοι κατά 29,90%. Την αύξηση του 1961 της τάξης του 32,84% διαδέχονται οι πληθυσμιακές μειώσεις του 1971 (25,84%) και του 1981 (12,55%) με αποτέλεσμα η τελευταία αυτή δεκαετία να είναι εκείνη με τους λιγότερους κατοίκους

⁶⁸ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

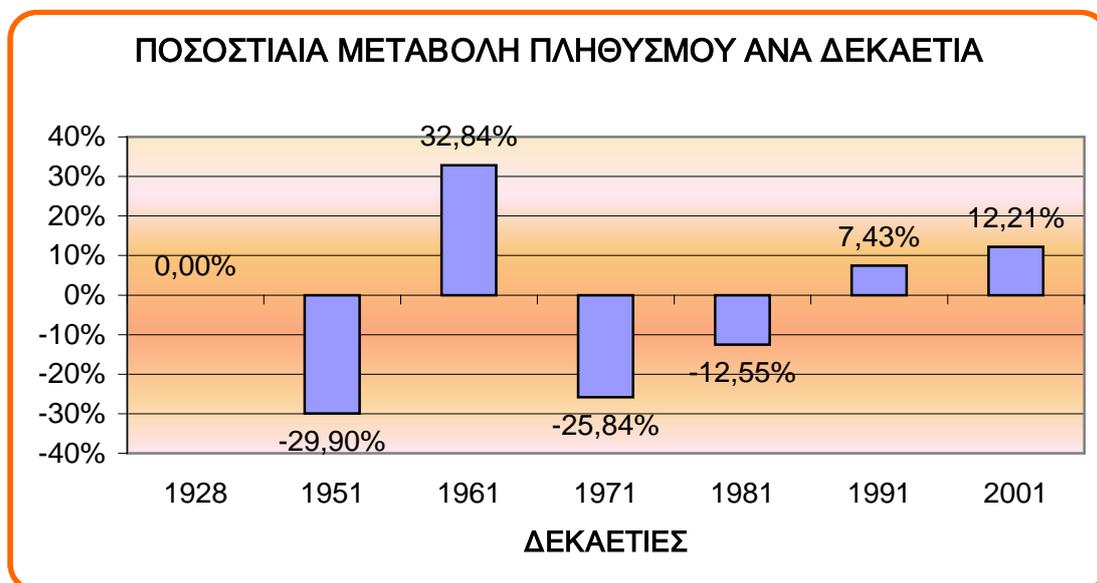
⁶⁹ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ. 32.»

⁷⁰ «Ιστορία της Ηπείρου, 2003, σελ. 320. »

διαχρονικά (404 κάτοικοι). Στην καταμέτρηση του 1991 οι μόνιμοι κάτοικοι αυξάνονται στους 434, ενώ το 2001 στους 487 με αύξηση 12,21%, γεγονός πολύ ενθαρρυντικό τόσο από δημογραφική άποψη όσο και από την άποψη της γεωγραφικής θέσης του Διστράτου, το οποίο δηλώνει ίσως την επιστροφή στις ρίζες (πίνακας 2.93. και 2.94.).

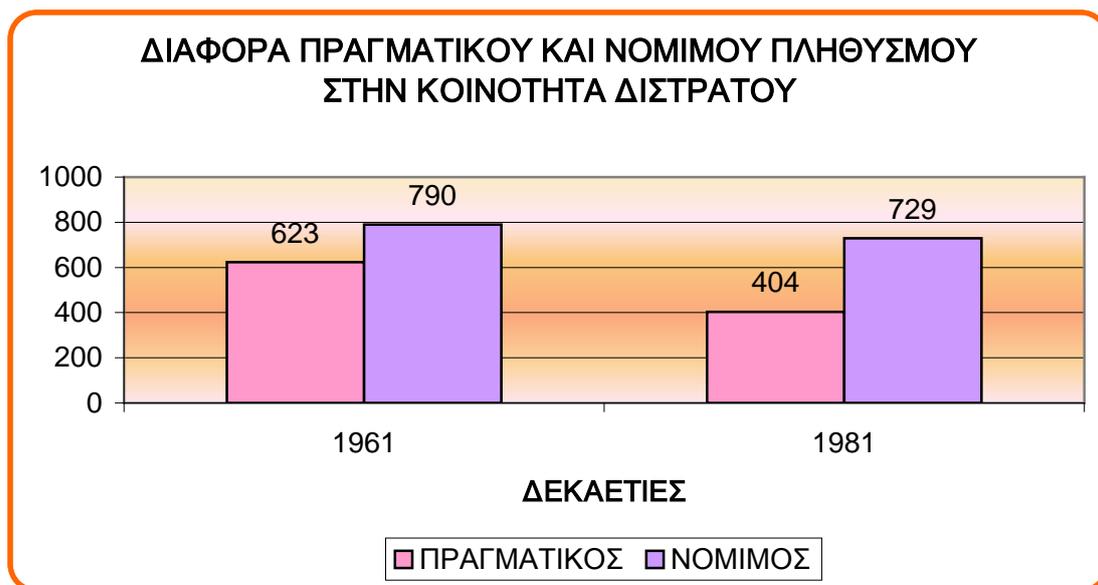


Πίνακας 2.93.



Πίνακας 2.94.

Η διαφορά του πραγματικού πληθυσμού από τον νόμιμο το 1961 δεν είναι εξαιρετικά μεγάλη (περίπου 170 άτομα). Αντιθέτως, το 1981 η διαφορά αυτή αυξάνεται, καθώς οι μόνιμοι κάτοικοι μειώνονται κατά 220 άτομα περίπου, ενώ οι νόμιμοι μόλις 60 (πίνακας 2.95.).



Πίνακας 2.95.

2.32.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Οι περισσότεροι κάτοικοι του Διστράτου απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα και συγκεκριμένα στην κτηνοτροφία, μιας και γεωργική γη δεν υπήρχε (0-5% της συνολικής έκτασης της κοινότητας αποτελεί γεωργική γη⁷¹). Τα τελευταία χρόνια αναπτύχθηκε τόσο ο δευτερογενής, όσο και ο τριτογενής τομέας, οι οποίοι βέβαια υποτάσσονται στον κυρίαρχο πρωτογενή. Φυσικά, αυτή η ανάπτυξη των δύο τομέων συντέλεσε και στην επιστροφή των κατοίκων στην κοινότητα Διστράτου.⁷²

2.33. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΑΡΙΤΩΝ.

2.33.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

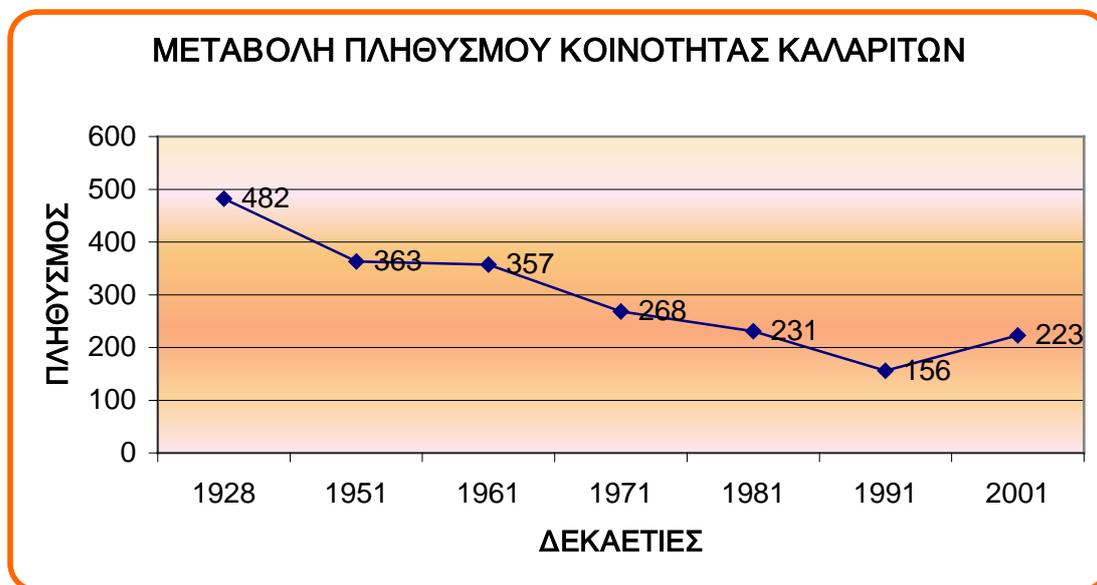
Η κοινότητα Καλαριτών βρίσκεται σε απόσταση 80 χμ. ανατολικά της πόλης των Ιωαννίνων.

⁷¹ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

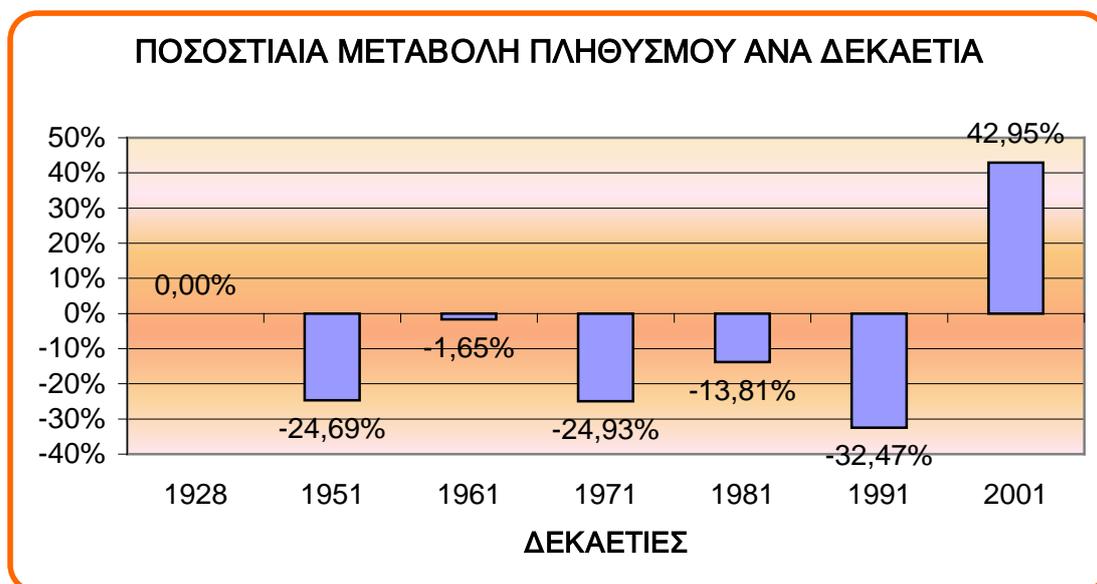
⁷² «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ. 32.»

2.33.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Η πληθυσμιακή μείωση στην κοινότητα Καλαριτών είναι ακατάπαυστη έως και το 1991. Οι μεγαλύτερες μειώσεις των μόνιμων κατοίκων παρατηρούνται



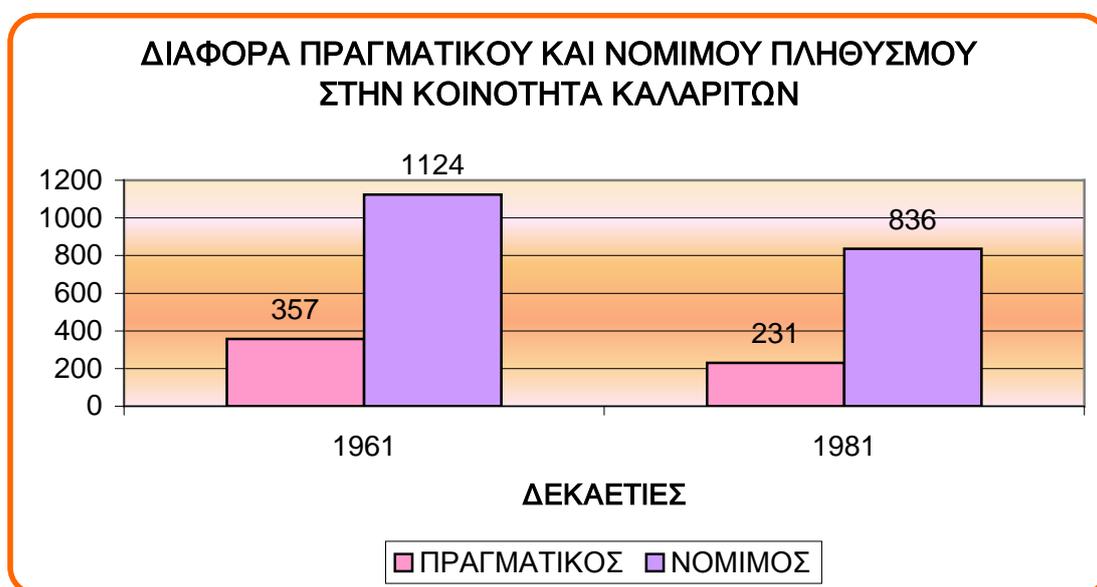
Πίνακας 2.96.



Πίνακας 2.97.

το 1951 με ποσοστό 24,69%, το 1971 κατά 24,93% και το 1991 κατά 32,47% (πίνακας 2). Μάλιστα το 1991 οι κάτοικοι αγγίζουν την ελάχιστη τιμή τους που είναι 156 άτομα, ενώ το 1928 ανέρχονταν στους 482 (πίνακας 2.96.). Η τελευταία απογραφή καταγράφει 223 άτομα στα όρια της κοινότητας, αύξηση η οποία υπολογίζεται σε ποσοστό 42,95% (πίνακας 2.96.και 2.97.).

Ο νόμιμος πληθυσμός, όπως φαίνεται και στον πίνακα 2.98, υπερέρχει του πραγματικού τόσο το 1961, όσο και το 1981. Πιο συγκεκριμένα το 1961 η μεταξύ τους διαφορά είναι πολύ μεγάλη, ενώ το 1981 μειώνεται αρκετά εν συγκρίσει με το 1961, καθώς ο νόμιμος πληθυσμός μειώνεται με μεγαλύτερο ρυθμό από τον πραγματικό.



Πίνακας 2.98.

2.33.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Οι Καλαρίτες ανέκαθεν στηρίζονταν στην κτηνοτροφία, καθώς η μορφολογία του εδάφους (ορεινό) δεν ευνοούσε την ανάπτυξη άλλων κλάδων του πρωτογενούς τομέα, όπως παραδείγματος χάριν τη γεωργία (0-5% αποτελεί γεωργική έκταση⁷³). Έτσι μπορεί ίσως να εξηγηθεί και η συνεχόμενη μείωση του πληθυσμού, καθόσον οι άνθρωποι αναζητούσαν νέους επαγγελματικούς ορίζοντες. Τις δύο τελευταίες δεκαετίες έχουν αναπτυχθεί και οι δυο άλλοι τομείς, δευτερογενής και τριτογενής, γεγονός που βοήθησε στην επάνοδο των κατοίκων στην κοινότητα.⁷⁴

⁷³ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

⁷⁴ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

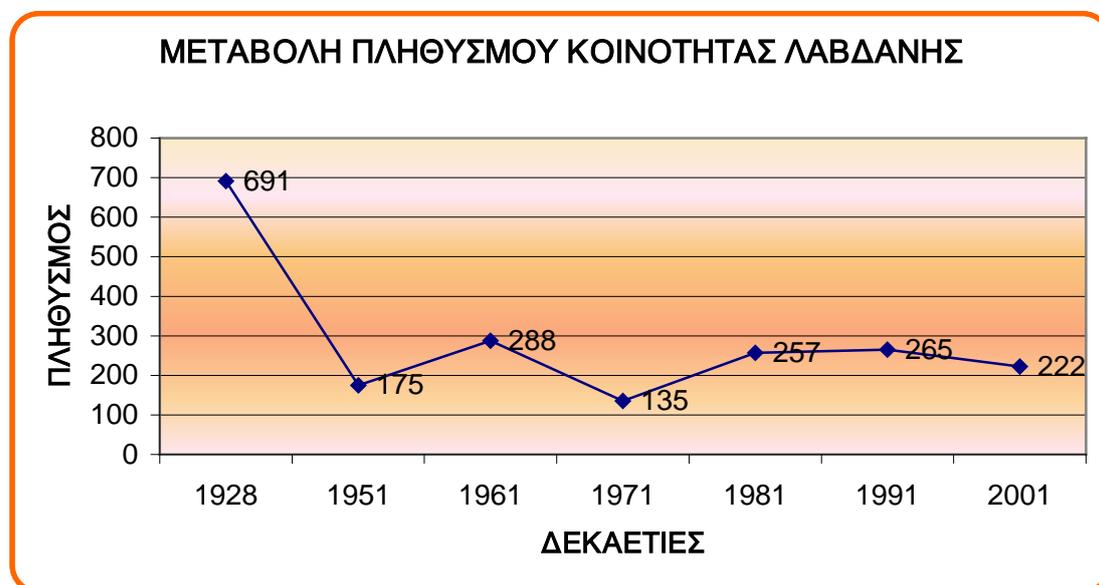
2.34. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΛΑΒΔΑΝΗΣ.

2.34.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

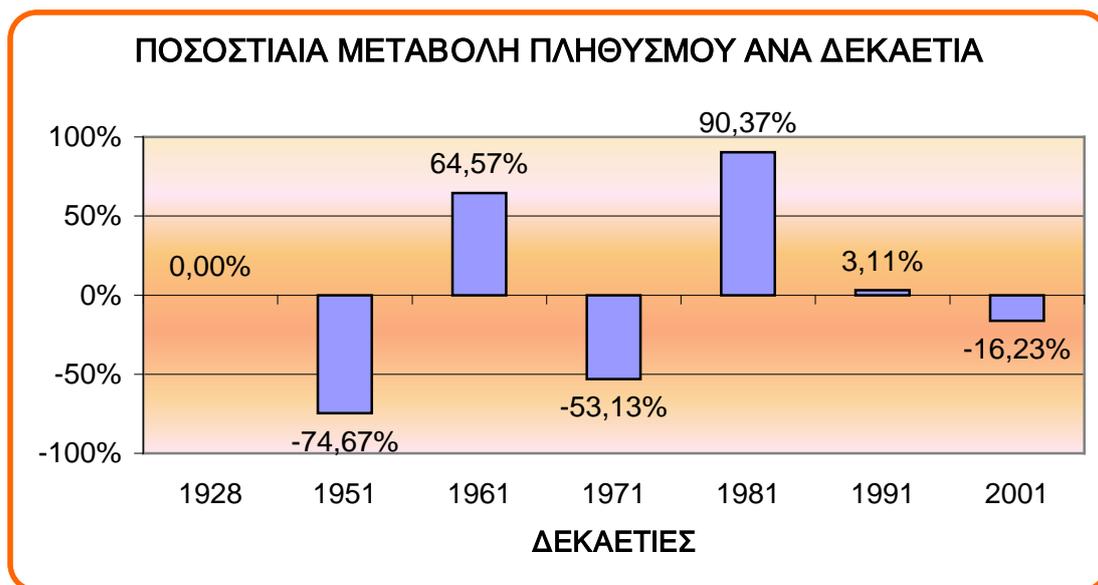
Η κοινότητα Λάβδανης με κέντρο τη Λάβδανη και κοινοτικό διαμέρισμα το Διμοκόρι βρίσκεται σε απόσταση 66 χμ. βορειοδυτικά της πόλης των Ιωαννίνων.

2.34.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Το μεσοδιάστημα 1928-1951 ο πληθυσμός της κοινότητας Λάβδανης παρουσιάζει ραγδαία μείωση της τάξης του 74,67% και οι κάτοικοι μειώνονται από 691 στους 175. Το 1961 παρατηρείται η εξαιρετική αύξηση αυτή τη φορά κατά 64,57% για να φτάσουμε το 1971 στο μικρότερο αριθμό κατοίκων που είναι 135 άτομα, καθόσον επήλθε μείωση κατά 53,13%. Το 1981 οι μόνιμοι κάτοικοι τείνουν σχεδόν να διπλασιαστούν και φτάνουν τους 257. Τη μικρή αύξηση του 1991 (8 ατόμων) διαδέχεται η μείωση του 16,23% της τελευταίας απογραφής και έτσι οι κάτοικοι της Λάβδανης και του Διμοκορίου ανέρχονται συνολικά στους 222 (πίνακας 2.99. και 2.100.).

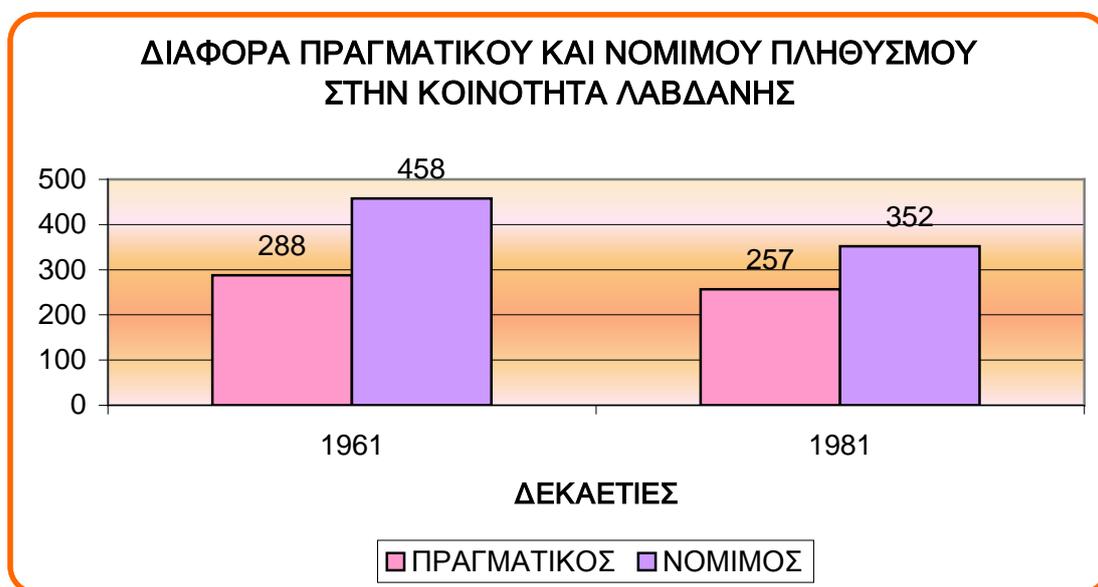


Πίνακας 2.99.



Πίνακας 2.100.

Τόσο ο πραγματικός πληθυσμός, όσο και ο νόμιμος παρουσιάζονται μειωμένοι το 1981 συγκριτικά με το 1961. Βέβαια, ο αριθμός των εγγεγραμμένων χάνει περισσότερο έδαφος από τον αντίστοιχο αριθμό των μόνιμων κατοίκων με αποτέλεσμα η μεταξύ τους διαφορά να παρουσιάζεται αρκετά μικρότερη (πίνακας 2.101.).



Πίνακας 2.101.

2.34.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

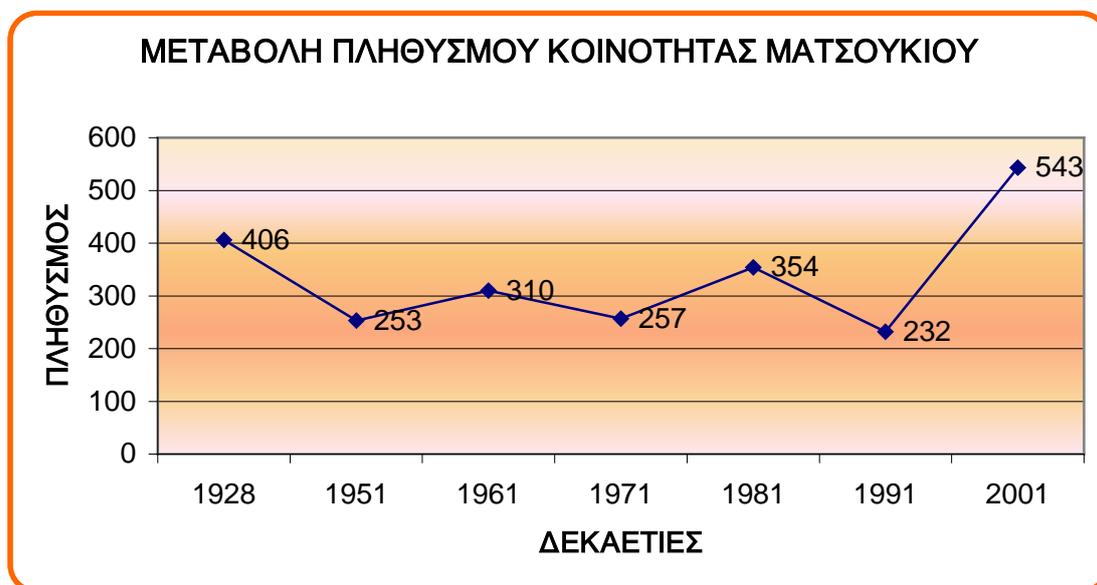
Αν και τα παλαιότερα χρόνια η κτηνοτροφία ήταν η κύρια απασχόληση των κατοίκων της κοινότητας της Λάβδανης, εδώ και δύο τουλάχιστον δεκαετίες ο δευτερογενής τομέας της παραγωγής κυριαρχεί στην περιοχή. Ακολουθεί ο τριτογενής, ενώ ο πρωτογενής κατέχει πλέον ένα πολύ μικρό ποσοστό⁷⁵, καθώς από την πλευρά της γεωργίας τα δεδομένα δεν είναι καθόλου ευνοϊκά (0-5% της συνολικής έκτασης αποτελεί γεωργική γη⁷⁶).

2.35. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΑΤΣΟΥΚΙΟΥ.

2.35.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Η κοινότητα Ματσουκίου βρίσκεται σε απόσταση 85 χμ νοτιοανατολικά της πόλης των Ιωαννίνων.

2.35.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

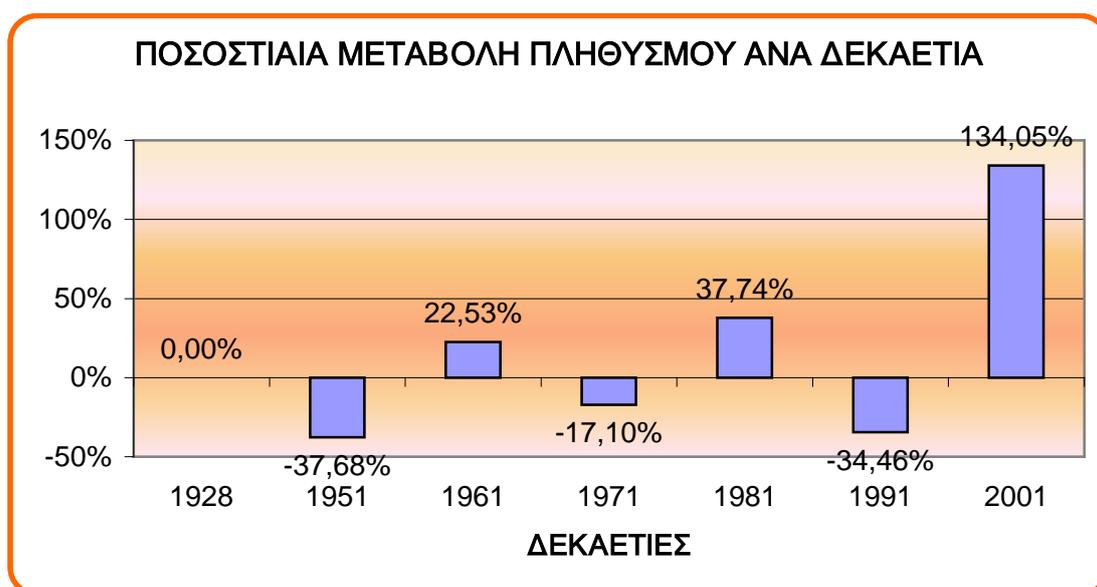


Πίνακας 2.102.

⁷⁵«Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

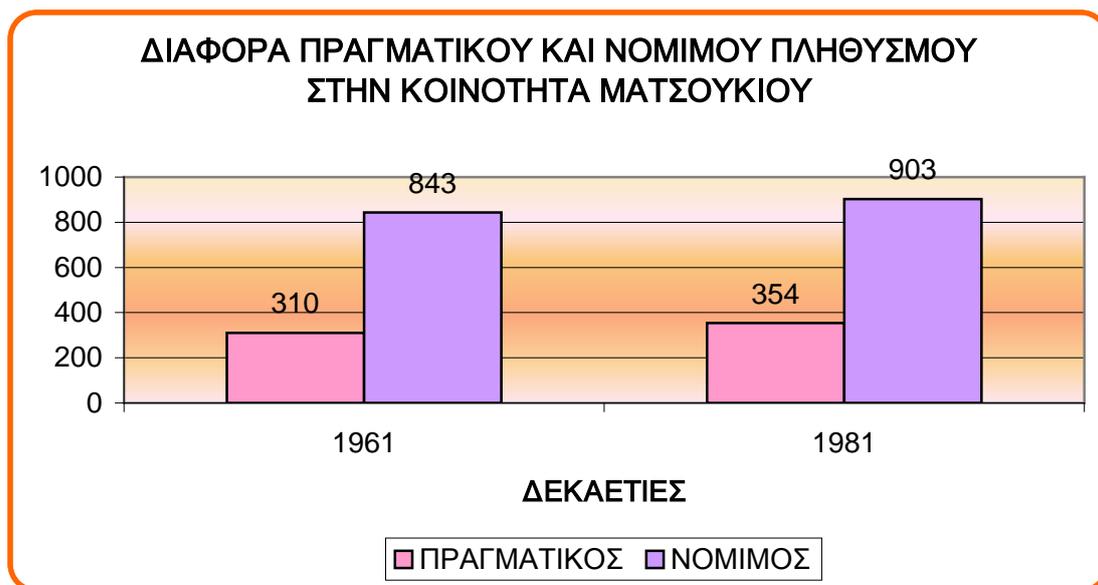
⁷⁶ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

Στην πληθυσμιακή πορεία της κοινότητας Μαρτσουκίου τη μια μείωση διαδέχεται μια αύξηση και το αντίστροφο. Έτσι, το 1951 καταμετρούνται 253 κάτοικοι ενώ το 1928 αυτοί ανέρχονταν στους 406. Το 1961 ο πληθυσμός αυξάνεται κατά 22,53% για να μειωθεί και πάλι το 1971 κατά 17,10%. Μετά την αύξηση του 1981 κατά 37,74%, έρχεται η μείωση του 1991 κατά 34,46% και οι κάτοικοι αγγίζουν την ελάχιστη τιμή τους που είναι 232 άτομα. Ωστόσο, το 2001 παρατηρείται ραγδαία άνοδος της τάξης του 134,05% και ο αριθμός των κατοίκων είναι ο μεγαλύτερος που καταμετρήθηκε ποτέ στην κοινότητα (543 άτομα) (πίνακας 2.102 και 2.103.).



Πίνακας 2.103.

Η υπεροχή του νόμιμου πληθυσμού έναντι του πραγματικού παρουσιάζεται αυξημένη το 1981 σε σχέση με το 1961, καθώς η αύξηση του αριθμού των καταγεγραμμένων κατοίκων είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των παρόντων την ημέρα της απογραφής (πίνακας 2.104.).



Πίνακας 2.104.

2.35.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Όπως και στους περισσότερους ορεινούς δήμους ή τις κοινότητες του νομού Ιωαννίνων, η κτηνοτροφία ήταν η κύρια απασχόληση των κατοίκων της κοινότητας Ματσουκίου (η γεωργική του γη ανέρχεται σε 0-5%⁷⁷). Τα τελευταία χρόνια βέβαια ο πρωτογενής τομέας έχει συρρικνωθεί αρκετά, ενώ ο δευτερογενής κυριαρχεί και απασχολεί τους περισσότερους κατοίκους της κοινότητας. Αυξημένος παρουσιάζεται επίσης και ο τριτογενής τομέας, γεγονός που δίνει πνοή ανανέωσης στο Ματσούκι και αυτό φαίνεται μέσα από την τελευταία απογραφή του 2001 με την εντυπωσιακή αύξηση του πληθυσμού με 134,05%.⁷⁸

2.36. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΗΛΕΑΣ.

2.36.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

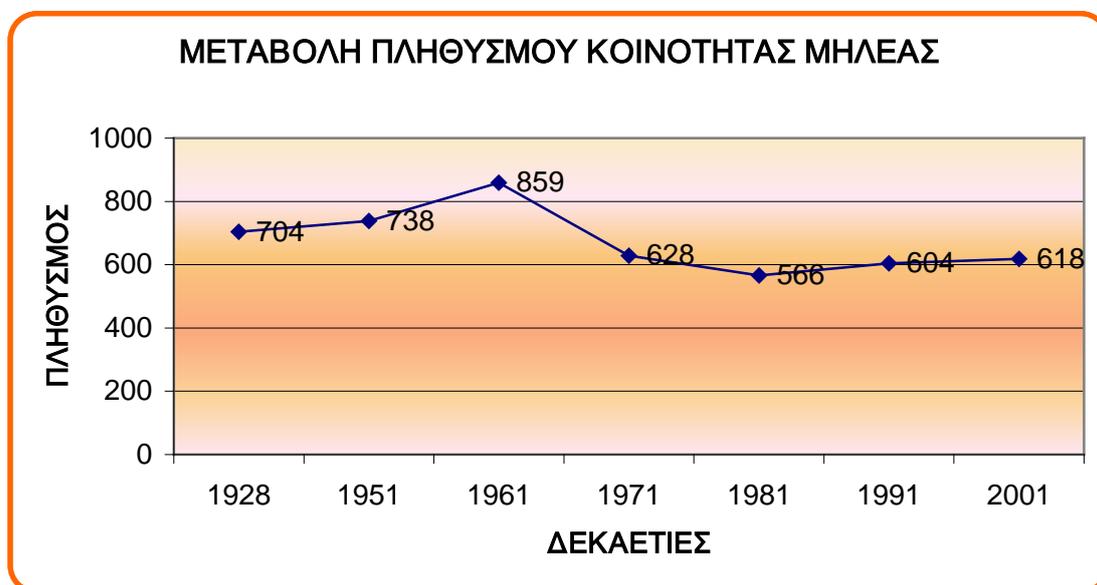
Η κοινότητα Μηλέας βρίσκεται σε απόσταση 82 χμ ανατολικά της πόλης των Ιωαννίνων.

⁷⁷ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

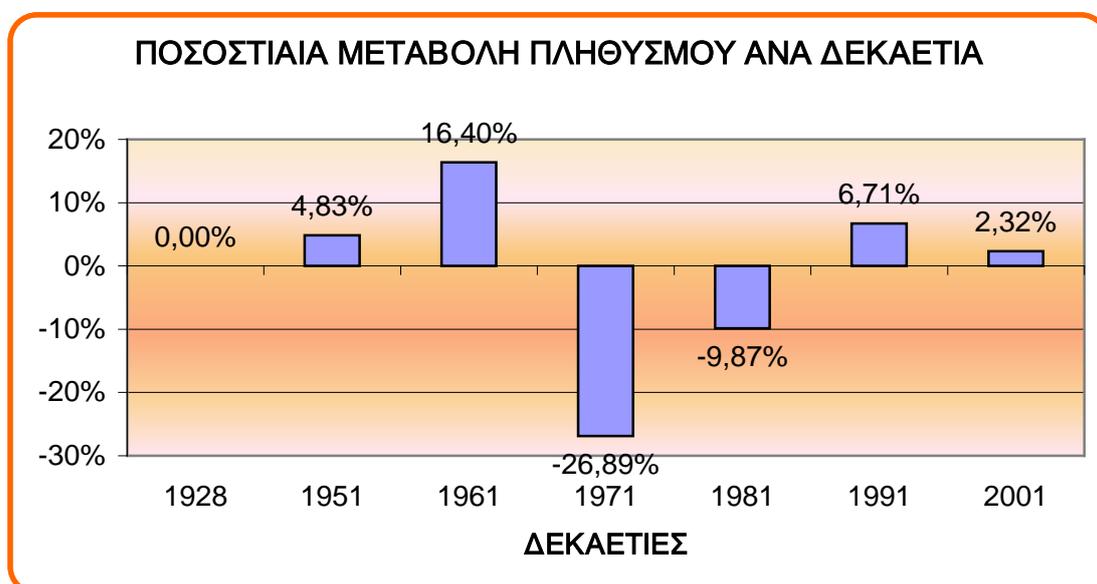
⁷⁸ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

2.36.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Ο πληθυσμός της κοινότητας Μηλέας παρουσιάζεται αυξημένος σε όλες τις απογραφικές χρονολογίες εκτός από το 1971 και το 1981 που μειώνεται κατά 26,89% και 9,87% αντίστοιχα. Το 1981 μάλιστα οι 566 κάτοικοι που απογρά-



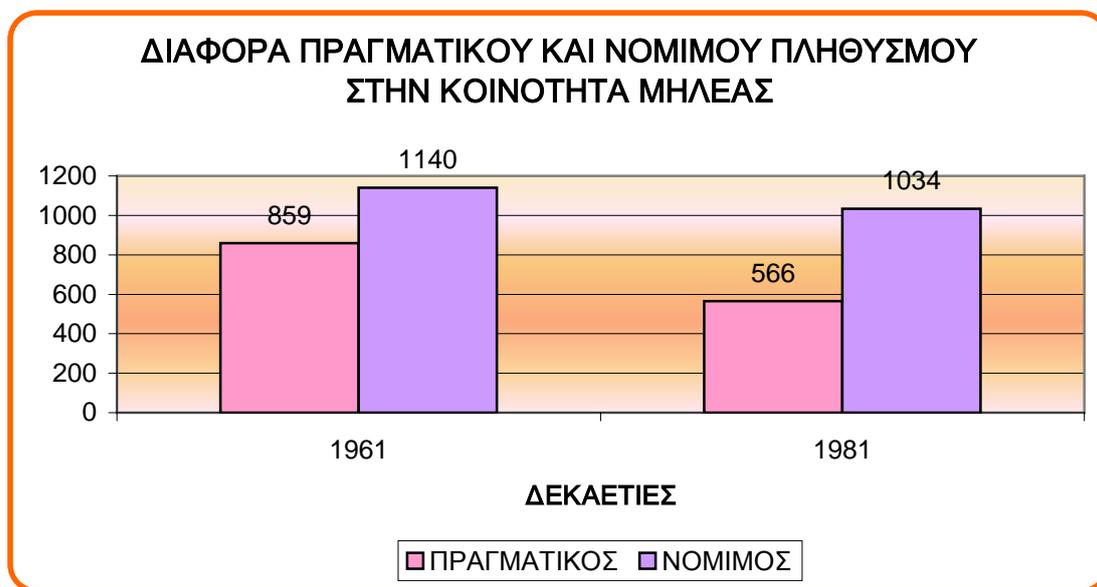
Πίνακας 2.104.



Πίνακας 2.105.

φονται είναι λιγότεροι από κάθε άλλη απογραφή. Η μεγαλύτερη πληθυσμιακή αύξηση παρατηρείται το 1961, οπότε και καταγράφεται ο μεγαλύτερος αριθμός κατοίκων διαχρονικά (859 άτομα), ενώ η πιο πρόσφατη απογραφή βρίσκει την κοινότητα με αύξηση μόλις 2,32% σε σχέση με το 1991. (πίνακας 2.104 και 2.105.).

Ο πραγματικός πληθυσμός της κοινότητας υπολείπεται του νόμιμου περίπου κατά 280 ανθρώπους το 1961, ενώ το 1981 η διαφορά αυτή αυξάνεται στα 470 περίπου άτομα. Αυτό συμβαίνει γιατί ο ρυθμός μείωσης των απογραφέντων στην κοινότητα το 1981 ήταν μεγαλύτερος από τον ρυθμό μείωσης που συντελέστηκε στον αριθμό των καταγεγραμμένων σε αυτή την ίδια χρονολογία (πίνακας 2.106.).



Πίνακας 2.106.

2.36.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Η ορεινή κοινότητα της Μηλέας (0-5% της συνολικής έκτασης αποτελούν γεωργική γη⁷⁹) μπορούσε να είναι πρόσφορο έδαφος μόνο για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας τα παλαιότερα χρόνια. Από το 1991 και μετά ο δευτερογενής τομέας κυριαρχεί έναντι του τριτογενή που έρχεται δεύτερος, αλλά και του τρίτου κατά σειρά πρωτογενή, που πλέον καλύπτει ένα πολύ μικρό ποσοστό.⁸⁰

⁷⁹ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

⁸⁰ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ. 32.»

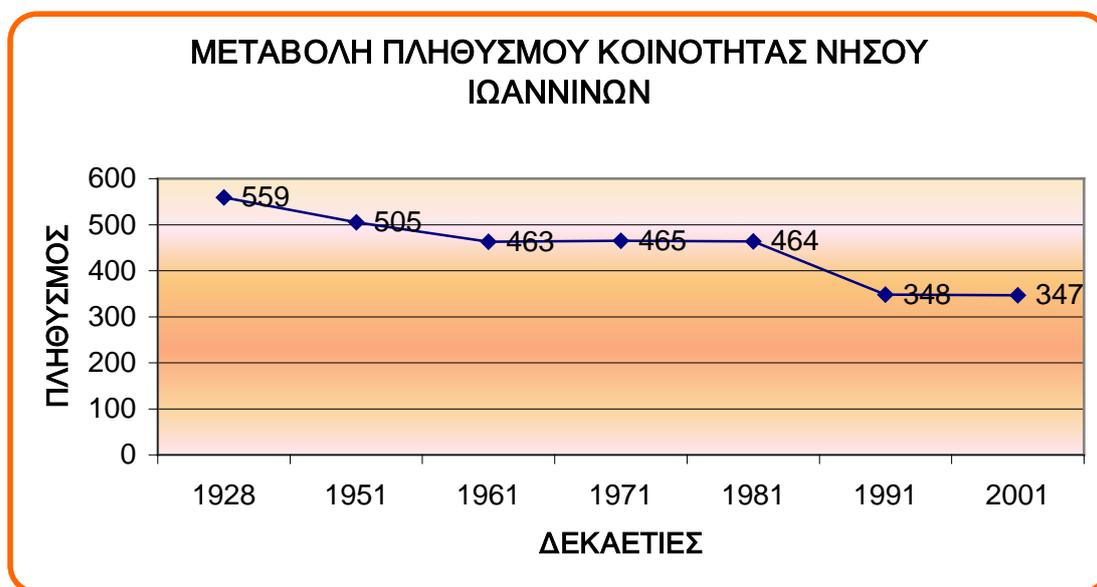
2.37. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΝΗΣΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.

2.37.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

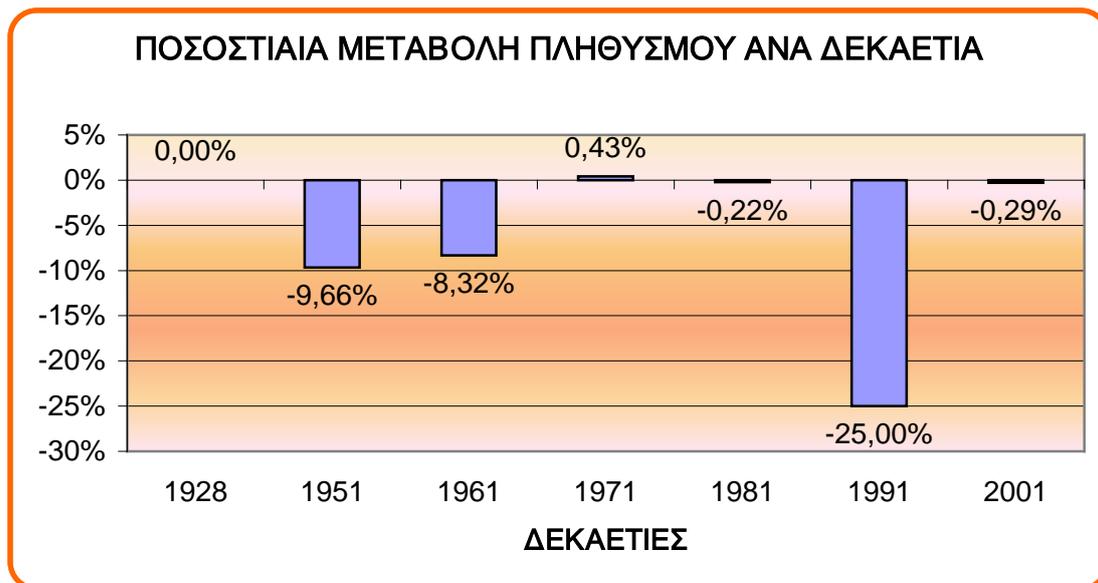
Η κοινότητα Νήσου Ιωαννίνων εδρεύει στο νησί Ιωαννίνων που βρίσκεται στο κέντρο της λίμνης Παμβώτιδος και το οποίο πολλοί εσφαλμένα ονομάζουν νησί της Κυρά Φροσύνης. Αξίζει να σημειωθεί πως είναι το μόνο νησί της Ευρώπης , το οποίο αν και βρίσκεται μέσα σε λίμνη κατοικείται.

2.37.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Οι κάτοικοι της κοινότητας Νήσου Ιωαννίνων παρουσιάζονται μειωμένοι τόσο το 1951 κατά 9,66%, όσο και το 1961 κατά 8,32%. Το παράδοξο είναι πως ενώ συνήθως γύρω από το 1971 είναι η δεκαετία της μεγάλης πληθυσμιακής μείωσης σε όλους σχεδόν τους δήμους ή τις κοινότητες, η κοινότητα Νήσου διατηρεί τους ίδιους σχεδόν κατοίκους με το 1961 (465 κάτοικοι) πράγμα το οποίο επαναλαμβάνεται το 1981 (464 κάτοικοι). Μεγάλη καθοδική πορεία διαγράφεται το 1991 με ποσοστό 25% σε σχέση με το 1981, ενώ το 2001 οι κάτοικοι ανέρχονται στους 347, στη μικρότερη δηλαδή τιμή τους διαχρονικά. (πίνακας 2.107. και 2.108.)

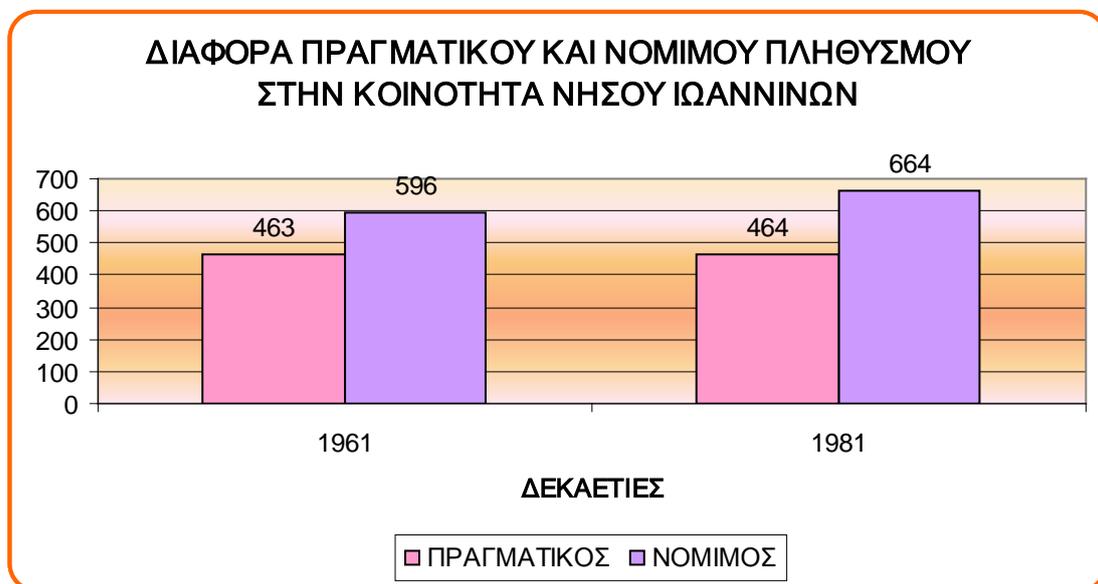


Πίνακας 2.107.



Πίνακας 2.108.

Ο πραγματικός αριθμός κατοίκων της κοινότητας διατηρείται, όπως προειπώθηκε, σταθερός κατά το μεσοδιάστημα 1961-1981. Ωστόσο, ο νόμιμος πληθυσμός αυξάνεται κατά 70 περίπου άτομα το 1981, γεγονός που συντελεί στην ακόμη μεγαλύτερη υπεροχή του έναντι του πραγματικού αριθμού που ήδη υπήρχε από το 1961 (πίνακας 2.109.).



Πίνακας 2.109.

2.37.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Οι κάτοικοι της κοινότητας Νήσου παλαιότερα κυρίως ασχολούνταν με την αλιεία στην λίμνη Παμβώτιδα. Εδώ και αρκετά χρόνια ο τριτογενής τομέας απασχολεί την πλειοψηφία.⁸¹ Το νησί των Ιωαννίνων έχει αναδειχθεί σε τουριστικό θέρετρο με πολλές ιδιωτικές επιχειρήσεις λαϊκής τέχνης. Ασχολούνται, επίσης, με την εξυπηρέτηση των τουριστών και των κατοίκων του νησιού κατά τις μετακινήσεις τους με караβάκια από τα Ιωάννινα προς το νησί και αντίστροφα. Η ελάχιστη απόσταση από την πόλη των Ιωαννίνων τους βοήθησε να βρουν εργασία και στο αστικό κέντρο, σε δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα, και γι' αυτό παρατηρείται αυτή η πληθυσμιακή μείωση.

2.38. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΑΠΙΓΚΟΥ.

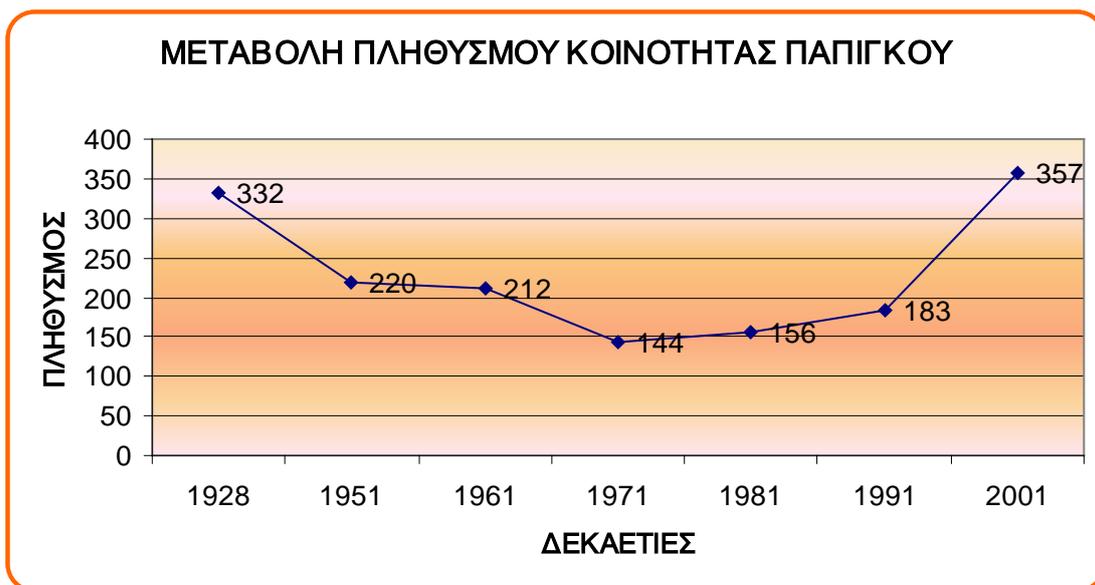
2.38.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Η κοινότητα Παπίγκου βρίσκεται σε απόσταση 61 χμ βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων.

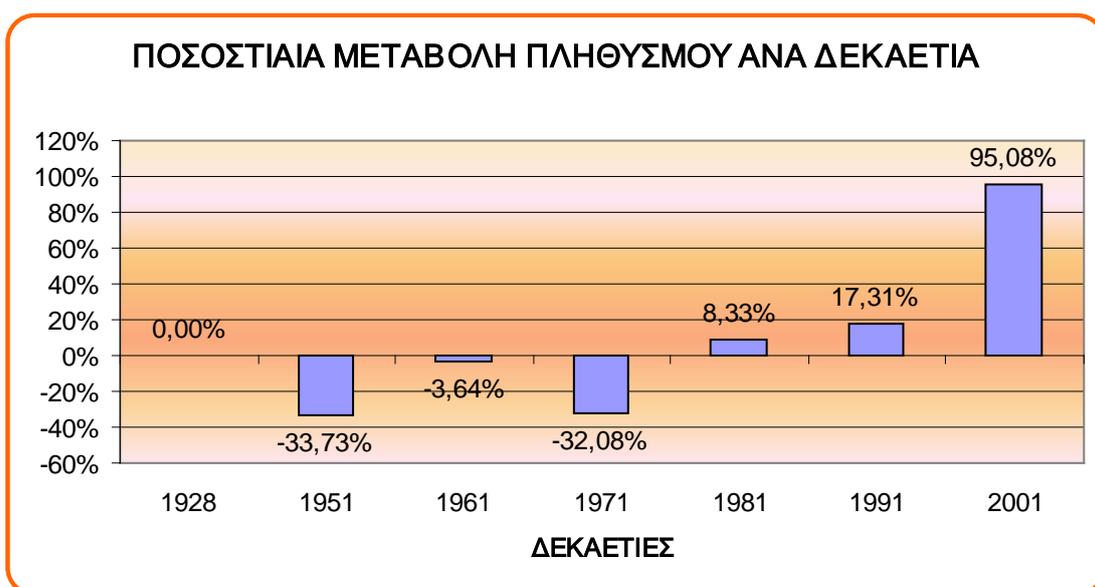
2.38.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Ο πληθυσμός της κοινότητας Παπίγκου τείνει να μειωθεί σχεδόν στο μισό του το 1971 σε σχέση με το 1928. Συγκεκριμένα, το 1971 παρατηρείται η ελάχιστη τιμή των κατοίκων και αυτή είναι 144 άτομα. Η μεγάλη μείωση του 1951 που άγγιξε το 33,73% συνέβαλε στο να φτάσει στο κατώτατο σημείο. Από την απογραφή του 1981 οι κάτοικοι που καταγράφονται σταδιακά αυξάνονται, για να φτάσουμε στην θεαματική άνοδο για την περιοχή της τάξης του 95,08% το 2001. Μάλιστα, στην τελευταία αυτή απογραφή του πληθυσμού οι κάτοικοι της κοινότητας Παπίγκου υπολογίζονται σε 357, αριθμός μεγαλύτερος ακόμη και από αυτόν του 1928 με 332 κατοίκους (πίνακας 2.110. και 2.111.).

⁸¹ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ. 32.»

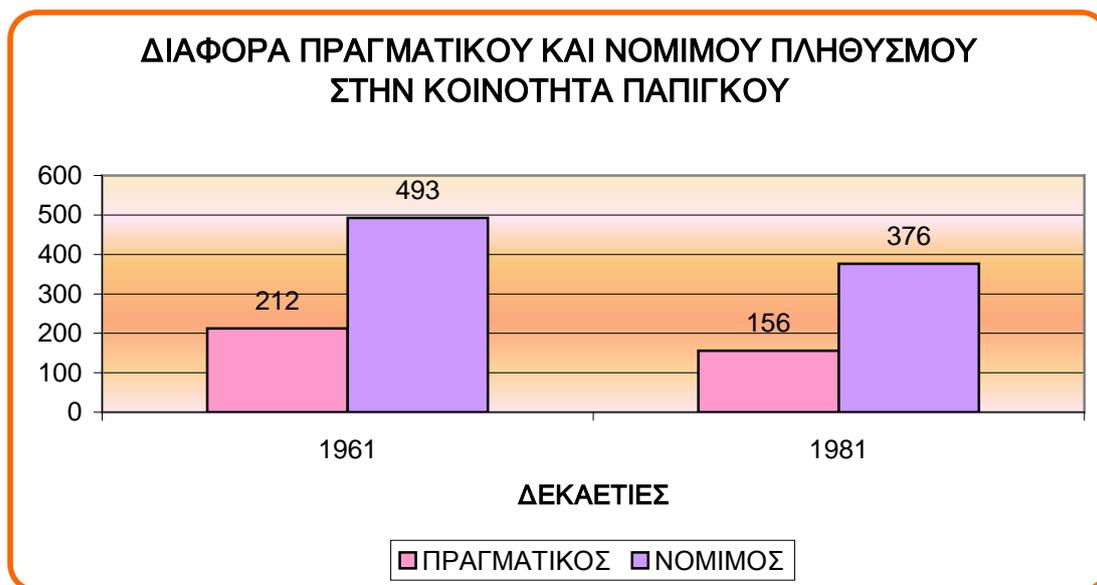


Πίνακας 2.110.



Πίνακας 2.111.

Το ποσοστό υπεροχής του νόμιμου πληθυσμού έναντι του πραγματικού παρουσιάζεται μειωμένο το 1981 συγκριτικά με το 1961. Αν και ο πραγματικός αριθμός κατοίκων υφίσταται κάποια μείωση (60 περίπου άτομα), ο αριθμός των νόμιμα εγγεγραμμένων χάνει σχεδόν το διπλάσιο έδαφος (120 άτομα περίπου) από αυτό των παρόντων την ημέρα της απογραφής. Έτσι, η μεταξύ τους διαφορά μειώνεται σχεδόν στη μισή της τιμή (πίνακας 2.112.).



Πίνακας 2.112.

2.38.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Στο Πάπιγκο, αυτή την πολύ απομακρυσμένη, ορεινή (η γεωργική γη υπολογίζεται σε 0-5% της συνολικής έκτασης⁸²) και δυσπρόσιτη κοινότητα, οι μόνιμοι κάτοικοι ασχολούνταν πάντοτε με την κτηνοτροφία. Με την πάροδο του χρόνου βέβαια και την τουριστική ανάπτυξη στην περιοχή, κυριάρχησε ο τριτογενής τομέας, καθώς πλήθος κυρίως ιδιωτικών επιχειρήσεων, δημιουργήθηκαν εκεί. Εδώ μπορεί να αποδοθεί ίσως η τεράστια πληθυσμιακή αύξηση κατά την τελευταία απογραφή του 2001. Ο δευτερογενής τομέας είναι σχεδόν ανύπαρκτος και μαζί με τον πρωτογενή τομέα κατέχουν ένα αρκετά μικρό ποσοστό στα όρια της κοινότητας.⁸³

2.39. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ.

2.39.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Η κοινότητα Πωγωνιανής με κέντρο την Πωγωνιανή και κοινοτικά διαμερίσματα το Δολό, τους Δρυμάδες και το Σταυροσκιάδιο βρίσκεται σε

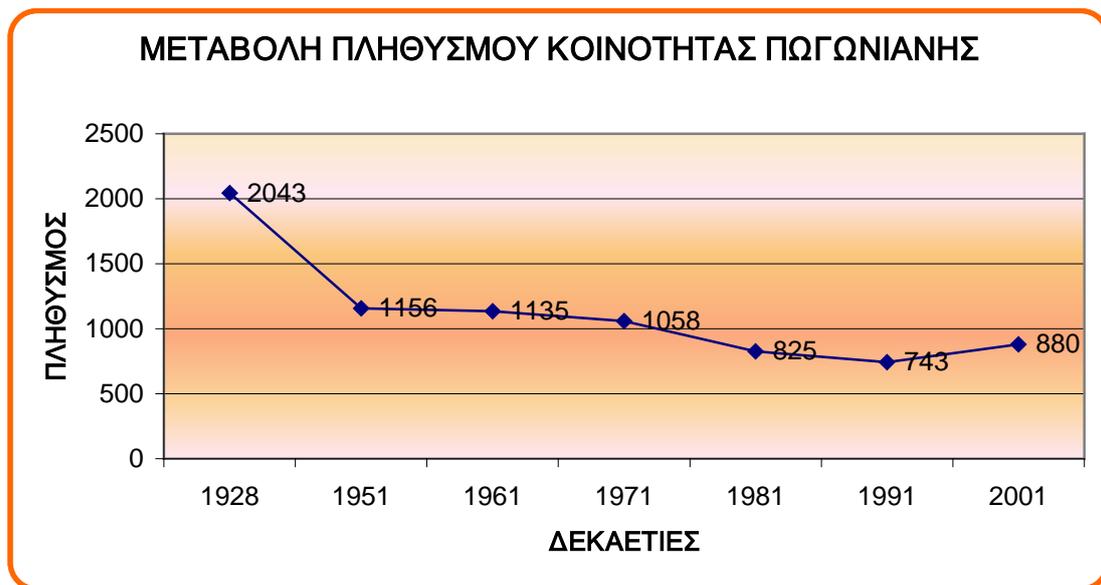
⁸² «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

⁸³ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

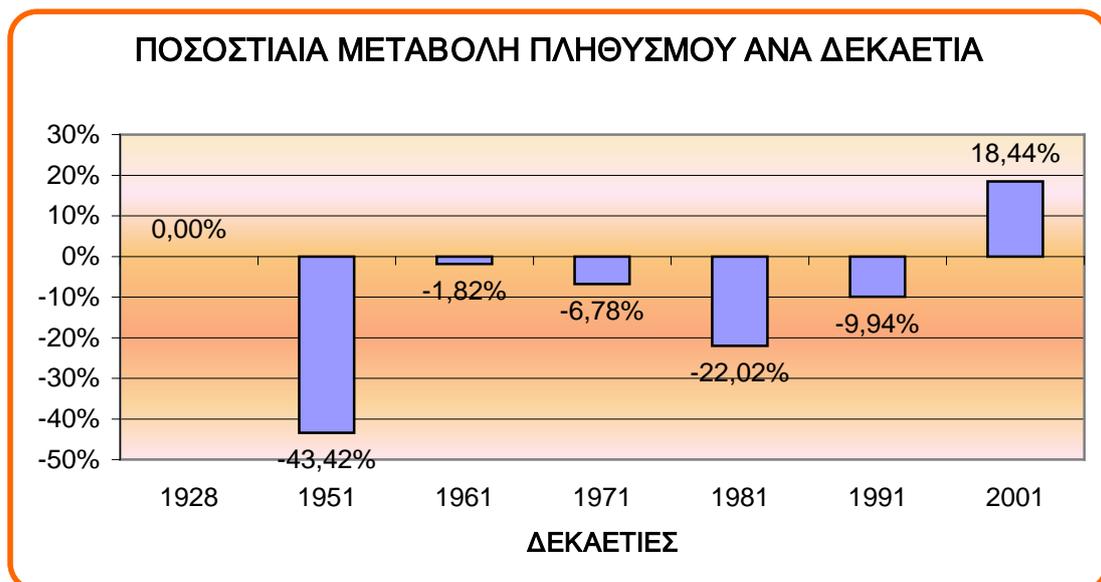
απόσταση 67 χμ βορειοδυτικά της πόλης των Ιωαννίνων.

2.39.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Η πληθυσμιακή πορεία στην κοινότητα Πωγωνιανής, όπως αυτή παρουσιάζεται στον πίνακα 2.113. και 2.114., διαγράφει αρνητική κατεύθυνση έως και το 1991. Ειδικότερα, το 1951 οι κάτοικοι της κοινότητας τείνουν να μειωθούν σχεδόν κατά το ήμισυ, μιας και από τα 2.043 άτομα το 1928, το 1951



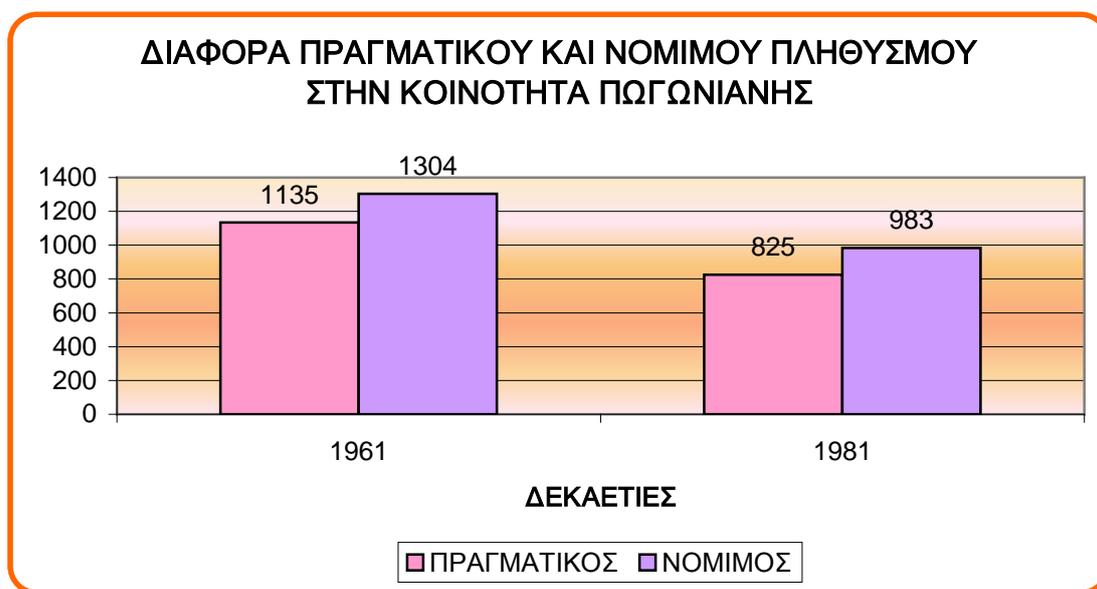
Πίνακας 2.113.



Πίνακας 2.114.

καταγράφονται 1.156. Η αρνητική πορεία συνεχίζεται σταδιακά έως και το 1981 που η μείωση αγγίζει το 22,02%, αλλά και το 1991, οπότε και ο πληθυσμός μειώνεται στα 743 άτομα, που είναι ο μικρότερος αριθμός του πληθυσμού διαχρονικά. Η αύξηση της τάξης του 18,44% το 2001 καταγράφει 880 κατοίκους στα όρια της κοινότητας Πωγωνιανής.

Ο πίνακας 2.115. παρουσιάζει, τόσο τη διαφορά του πραγματικού και του νόμιμου πληθυσμού στις δεκαετίες 1961 και 1981, όσο και την πληθυσμιακή πορεία των δύο πληθυσμών στις δύο αυτές δεκαετίες. Και οι δύο πληθυσμοί (νόμιμος και πραγματικός) παρουσιάζονται αρκετά μειωμένοι το 1981, αλλά η υπεροχή του νόμιμου αριθμού των κατοίκων είναι εμφανής και εξακολουθεί να διατηρείται έναντι του πραγματικού αριθμού στην ίδια απογραφή.



Πίνακας 2.115..

2.39.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Η ορεινή και παραμεθόρια περιοχή της κοινότητας Πωγωνιανής ήταν εύφορη μόνο για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας. Έτσι, η πλειοψηφία των κατοίκων της κατέφυγε στη μετανάστευση, εσωτερική ή εξωτερική, προκειμένου για την αναζήτηση νέων επαγγελματικών ή άλλων επιλογών. Τα τελευταία δέκα και πλέον χρόνια, τόσο ο δευτερογενής και πολύ περισσότερο ο τριτογενής κέρδισαν σημαντικό έδαφος στην περιοχή⁸⁴, γεγονός που ίσως να διαδραμάτισε το ρόλο του στην τελευταία αύξηση του πληθυσμού το 2001.

⁸⁴ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ. 32.»

2.40. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΙΡΑΚΟΥ.

2.40.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

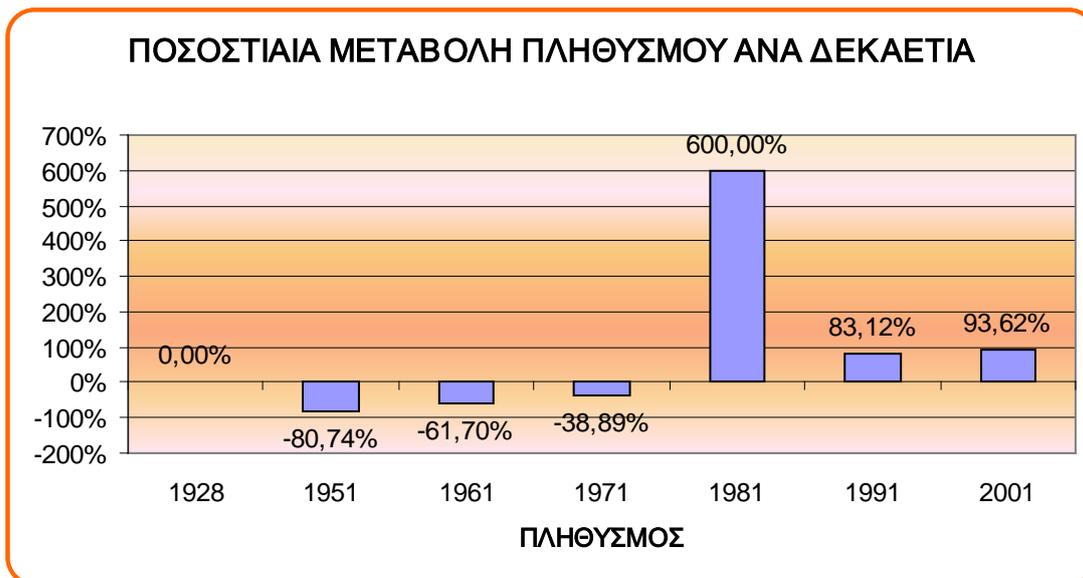
Η κοινότητα Σιράκου βρίσκεται σε απόσταση 51 χμ νοτιοανατολικά της πόλης των Ιωαννίνων.

2.40.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

Οι πίνακες της πληθυσμιακής και ποσοστιαίας μεταβολής της κοινότητας Σιράκου (πίνακας 2.116. και 2.117.) καταδεικνύουν την τεράστια πληθυσμιακή μείωση που υπέστη η κοινότητα ως και το 1971. Οι διαδοχικές μειώσεις του 1951 της τάξης του 80,74%, του 1961 με 61,70% και του 1971 με 38,89% οδήγησαν στην ελάχιστη καταγραφή των 11 ανθρώπων την τελευταία αυτή δεκαετία, ενώ το 1928 οι κάτοικοι της κοινότητας ανέρχονταν στους 244. Η αντίστροφη ακριβώς πορεία λαμβάνει χώρα από το 1981 και μετά. Συγκεκριμένα, το 1981 απογράφονται 77 κάτοικοι, αριθμός που σε σχέση με αυτόν του 1971 συνιστά αύξηση της τάξης του 600%. Η ανοδική πορεία διατηρεί τα υψηλά της επίπεδα και έτσι το 1991 διαγράφεται αύξηση 83,12% και το 2001 93,62%. Μάλιστα ο αριθμός των κατοίκων της τελευταίας αυτής απογραφής, που είναι 273 άτομα, είναι μεγαλύτερος ακόμη και από τον αντίστοιχο του 1928.

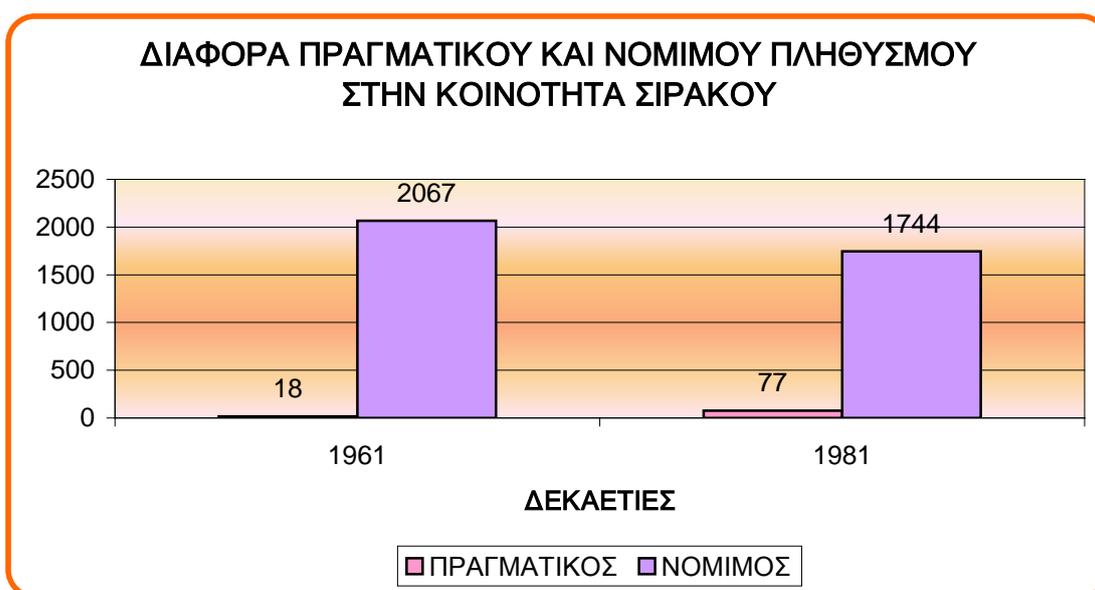


Πίνακας 2.116.



Πίνακας 2.117.

Η κοινότητα Σιράκου είναι ίσως το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα αναφορικά με την διαφορά πραγματικού και νόμιμου πληθυσμού. Ο πίνακας 2.118. παρουσιάζει την τεράστια απόκλιση των δύο αριθμών, με υπερισχύων αυτόν του νόμιμου. Στην απογραφή του 1961 παρόντες βρέθηκαν μόλις 18 κάτοικοι, ενώ οι καταγεγραμμένοι την ίδια περίοδο ανέρχονταν στους 2.067. Το 1981 η διαφορά αυτή μικραίνει σε κάποιο βαθμό όχι μόνο γιατί μειώνεται ο αριθμός των εγγεγραμμένων, αλλά και γιατί αυξάνεται ο πραγματικός πληθυσμός (77 άτομα). Βέβαια, η απόκλιση εξακολουθεί να υφίσταται, γεγονός που οφείλεται στην τακτική των ανθρώπων να παραμένουν εγγεγραμμένοι στην κοινότητα Σιράκου, αλλά να ζουν μόνιμα σε άλλο δήμο ή κοινότητα.



Πίνακας 2.118.

2.40.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Η ορεινή και Ελληνοβλάχικη κοινότητα Σιράκου είναι από τις λίγες περιοχές της Ηπείρου που το ποσοστό της γεωργικής της γης είναι μηδενικό.⁸⁵ Το Σιράκο αποτελούσε σπουδαίο οικονομικό κέντρο ήδη από τον 17^ο αιώνα ως και τον 19^ο. Η σπουδαιότερη αυτή οικονομική ανάπτυξη προήλθε από την κτηνοτροφία και τον αγωγιατισμό. Τα πρώτα δείγματα παρακμής της κοινότητας φάνηκαν κατά την εποχή του Αλή Πασά, όταν αυτή προσαρτήθηκε στο πασαλίκι του και υποχρεώθηκε να καταβάλει μεγάλο χρηματικό ποσό. Έτσι, πολλές από τις κτηνοτροφικές οικογένειες που έφευγαν το χειμώνα από την κοινότητα για να διαχειμάσουν με τα ζώα τους στην περιφέρεια της Άρτας και της Πρέβεζας κατέληξαν να παραμείνουν μόνιμα σ' αυτές ως και σήμερα, αλλά να εξακολουθούν να διατηρούν τα εκλογικά τους δικαιώματα στο Σιράκο. Επίσης, ένας μεγάλος αριθμός οικογενειών κατέβηκε σε πιο πεδινές περιοχές, ούτως ώστε να μπορέσει να βρει καλύτερες οικονομικές απολαβές, αλλά και να μορφώσει τα παιδιά του.⁸⁶ Σήμερα, αρκετοί από τους μόνιμους κατοίκους της κοινότητας εξακολουθούν να είναι κτηνοτρόφοι και άλλοι να απασχολούνται στον δευτερογενή τομέα που έχει αναπτυχθεί αρκετά. Ο τριτογενής τομέας, βέβαια, είναι αυτός που πλέον κυριαρχεί, μιας και το Σιράκο αποτελεί αυτόνομη κοινότητα, αλλά και το τουριστικό ενδιαφέρον παρουσιάζει μεγάλη αύξηση, κυρίως καλοκαιρινούς μήνες. Αξίζει να σημειωθεί πως αυτές οι τελευταίες εξελίξεις στην τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης στην κοινότητα διαδραμάτισαν ουσιαστικό ρόλο στην μεγάλη ανοδική πορεία του πληθυσμού από το 1981 ως και σήμερα.⁸⁷

2.41. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΦΟΥΡΚΑΣ.

2.41.1. Γενικά χαρακτηριστικά.

Η κοινότητα Φούρκας βρίσκεται σε απόσταση 106 χμ βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων.

2.41.2. Πληθυσμιακές μεταβολές.

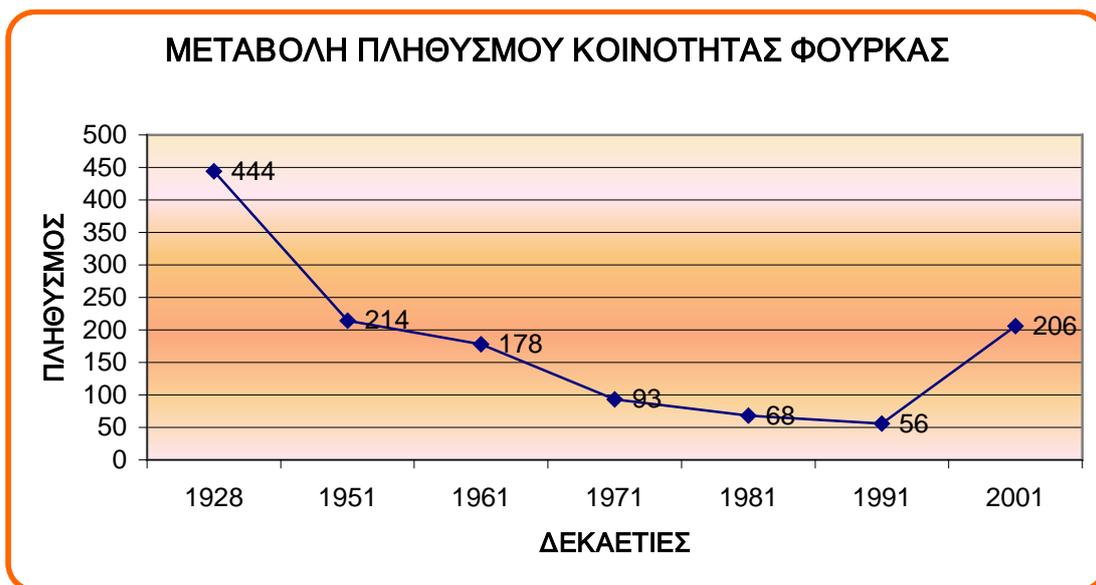
Οι κατάλογοι όλων των απογραφών έως και το 1991 παρουσιάζουν τη διαρκή μείωση του πληθυσμού της κοινότητας Φούρκας. Οι μεγαλύτερες

⁸⁵ «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας, 2001.»

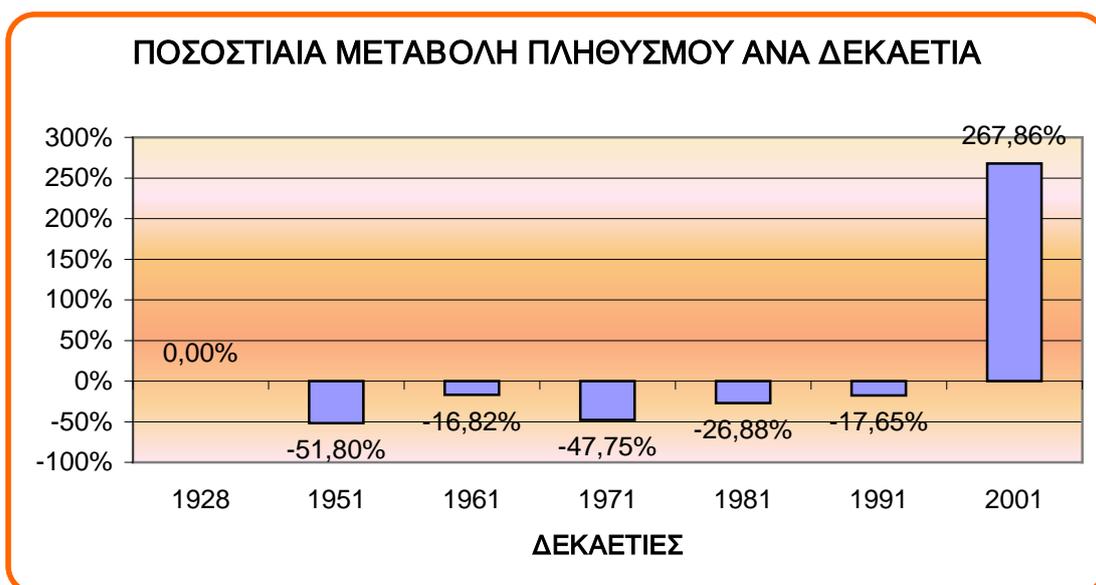
⁸⁶ «Ιστορία της Ηπείρου, 2003, σελ.317-319. »

⁸⁷ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

ποσοστιαίες αρνητικές μεταβολές παρατηρούνται το 1951 κατά 51,80% και το 1971 κατά 47,75%. Ωστόσο το 1991 είναι η δεκαετία αυτή που οι απογραφέντες αγγίζουν την ελάχιστη τιμή τους που είναι 56 άτομα, αριθμός που σε σχέση με το 1928 (444 άτομα) είναι μικρότερος σχεδόν κατά οχτώ φορές. Η τελευταία απογραφή του 2001 διαγράφει την απρόσμενη, ίσως, αύξηση της τάξης του 267,86% και οι κάτοικοι είναι πλέον 206, οι οποίοι παρόλη την αύξηση σε σχέση με το 1928 είναι σχεδόν οι μισοί (πίνακας 2.119. και 2.120.).

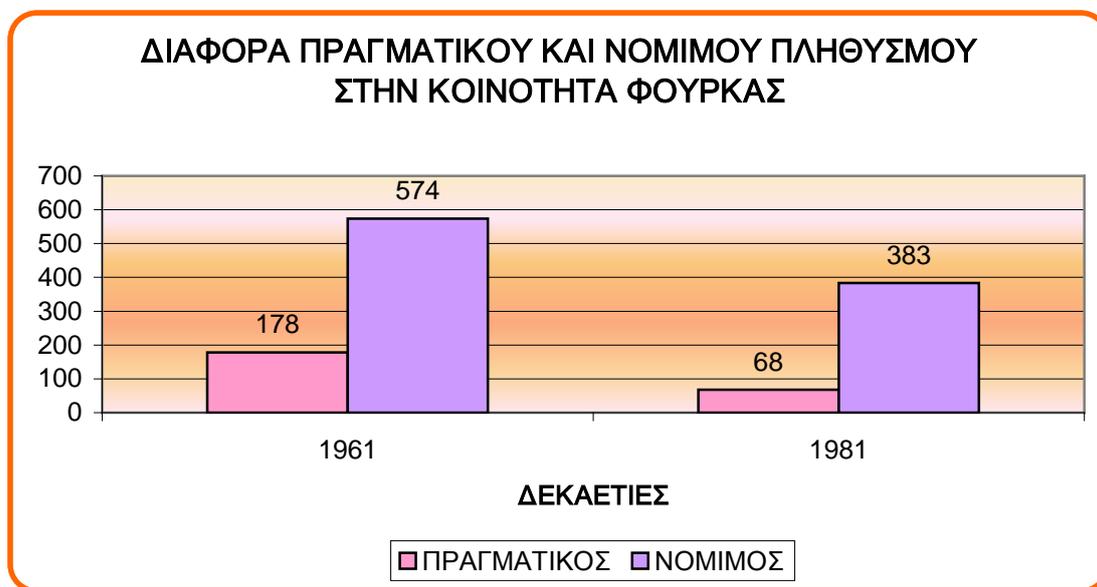


Πίνακας 2.119.



Πίνακας 2.120.

Στην απογραφή του 1961 καταγράφηκαν 178 άνθρωποι, οι οποίοι το 1981 μειώνονται στους 68, ενώ οι νόμιμοι που ανέρχονταν στους 574, μειώνονται στους 383 στις ίδιες χρονολογίες. Κατά συνέπεια, μπορεί η υπεροχή του νόμιμου πληθυσμού να διατηρείται και το 1981, ωστόσο η διαφορά του με τον πραγματικό αριθμό κατοίκων μειώνεται σε κάποιο βαθμό (πίνακας 2.121.).



Πίνακας 2.121.

2.41.3. Η οικονομική δραστηριότητα και οι μεταβολές της.

Στην ορεινή και απομακρυσμένη κοινότητα της Φούρκας η πλειοψηφία των κατοίκων ήταν κτηνοτρόφοι, μιας και αυτή ήταν ίσως η μοναδική τους επιλογή και απασχόληση στην κοινότητα. Η τάση αυτή κυριαρχεί ως και σήμερα μιας και ο πρωτογενής τομέας καλύπτει τα 3/4 της πίτας. Ο δευτερογενής τομέας είναι πολύ λίγο ανεπτυγμένος, που μαζί με τον τριτογενή καλύπτουν το υπόλοιπο 1/4.⁸⁸

⁸⁸ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.32.»

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

III. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.

3.1. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ.

Όπως έχει ήδη καταφανεί μέσα από τα στοιχεία και τους σχετικούς πίνακες του προηγούμενου κεφαλαίου, ο πρωτογενής τομέας αποτελούσε το βασικό παραγωγικό τομέα όχι μόνο στο νομό Ιωαννίνων, αλλά και γενικότερα στην περιφέρεια Ηπείρου. Στον πίνακα 3.1. παρουσιάζεται το ποσοστό που κατέχει ο πρωτογενής τομέας στο νομό Ιωαννίνων, στην περιφέρεια Ηπείρου και στο σύνολο της χώρας από το 1971 έως το 1991.

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ			
	1971	1981	1991
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	53,40%	33,30%	22,10%
ΗΠΕΙΡΟΣ	58,40%	43,10%	30,40%
ΕΛΛΑΔΑ	38,90%	28,60%	18,70%

Πίνακας 3.1.⁸⁹

Βλέπουμε λοιπόν πως τόσο το ποσοστό του νομού, όσο και αυτό της περιφέρειας, παρόλη τη μείωση που υφίστανται το 1981 και το 1991 σε σχέση με το 1971, ξεπερνά το αντίστοιχο της χώρας και στις τρεις αυτές χρονικές στιγμές. Συγκεκριμένα, το 1971 η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα καλύπτει στο νομό Ιωαννίνων το 53,40% και στην περιφέρεια το 58,40%, ενώ στο σύνολο της χώρας το 38,90%. Είναι αξιοσημείωτο πως ακόμη και το 1991 ο νομός Ιωαννίνων εμφανίζεται με διάρθρωση απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα (22,10%), η οποία ξεπερνά έστω και λίγο το μέσο όρο της χώρας (18,70%). Επίσης, κατά το 1991 η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα της περιφέρειας ανέρχονταν στο 30,40% του συνόλου της απασχόλησης. Το γεγονός ότι το ποσοστό αυτό είναι κατά 12 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό της χώρας, είναι ενδεικτικό του έντονου γεωργικού χαρακτήρα της περιφερειακής οικονομίας της Ηπείρου. Ωστόσο, η σημασία του πρωτογενούς τομέα μειώνεται σταδιακά τις τελευταίες δεκαετίες κυρίως προς όφελος του τριτογενούς τομέα (πίνακες 3.9. και 3.10.).⁹⁰

Με βάση την κατανομή του Α.Ε.Π. κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για τα έτη 1981,1991 και 1994, η συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα στο σύνολο της οικονομίας του νομού Ιωαννίνων μειώνεται διαχρονικά,

⁸⁹ «Αποτελέσματα απογραφών πληθυσμού- κατοικιών, ΕΣΥΕ, 1971-1981-1991.»

⁹⁰ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου,1998,σελ. 32».

όπως και αυτή της Ηπείρου και της Ελλάδος. Η μείωση αυτή παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα (πίνακας 3.2.).⁹¹

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΕ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΟ Α.Ε.Π.			
	1981	1991	1994
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	26,80%	21,10%	12,80%
ΗΠΕΙΡΟΣ	31,10%	23,00%	14,40%
ΕΛΛΑΔΑ	18,30%	17,10%	15,30%

Πίνακας 3.2.⁹²

Η σημαντικότητα του πρωτογενούς τομέα στο σύνολο της οικονομίας του νομού Ιωαννίνων φθίνει με το πέρασμα του χρόνου με ρυθμούς κατά πολύ αυξημένους σε σχέση με το σύνολο της χώρας. Έτσι, ενώ το 1981 η ποσοστιαία συμμετοχή του άγγιζε το 26,80% και ξεπερνούσε αυτό της χώρας που ήταν 18,30%, το 1994 μειώνεται πάνω από το ήμισυ και φτάνει το 12,80%, ποσοστό μικρότερο από αυτό της Ελλάδος (15,30%). Το ίδιο σχεδόν μοτίβο ακολουθεί και η περιφέρεια που από το 31,10% το 1981 μειώνεται στο 14,40% το 1994.⁹³

3.1.1. Γεωργία..

Χαρακτηριστικό στοιχείο της περιφέρειας Ηπείρου, και συνεπώς του νομού Ιωαννίνων, είναι η έντονα ορεινή μορφολογία του εδάφους τους (74% της συνολικής έκτασης της περιφέρειας είναι ορεινό και 15% ημιορεινό), γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα τη δύσκολη προσπέλαση πολλών περιοχών. Βέβαια, η παρουσία βοσκοτόπων στην περιφέρεια θεωρείται σημαντική, καθώς ανέρχεται σε ποσοστό 52%, όπως και αυτή των δασών με 26% και των επιφανειακών υδάτων με 3,2%. Περιορισμένη, ωστόσο, θεωρείται η γεωργική γη με ποσοστό 14% σε σύγκριση με το μέσο όρο της χώρας που είναι 30%.⁹⁴

Από την έκταση του συνόλου των καλλιεργειών της Ηπείρου αρδεύονται περίπου 509.648 στρέμματα, ποσοστό 40% για το 1994, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό το 1990 ήταν 34%. Αξίζει να σημειωθεί πως ενώ κατά τα έτη 1991-1994 στην Ήπειρο μειώθηκε το σύνολο των καλλιεργειών κατά 4,44%, την ίδια περίοδο αυξήθηκαν οι αρδευθείσες καλλιέργειες 14,79%. Ο νομός

⁹¹ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου,1998,σελ.32-33».

⁹² «ΚΕΠΕ-Basic data of regional socioeconomic development in Greece.»

⁹³ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου,1998,σελ.32-33».

⁹⁴ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου,1998,σελ.34».

Ιωαννίνων παρουσίασε τη μεγαλύτερη αύξηση στην περιφέρεια Ηπείρου, μιας και οι αρδευθείσες καλλιέργειές του αυξήθηκαν κατά 28,67%, με δεύτερο το νομό Πρεβέζης με 25,85% (πίνακας 3.3.).⁹⁵

	ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ (ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ)			ΑΡΔΕΥΘΕΙΣΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ (ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ)		
	1990	1994	(%)	1990	1994	(%)
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	409762	381138	-6,99%	86772	111652	28,67%
Ν. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	226046	199372	-11,80%	48117	58394	21,36%
Ν. ΑΡΤΑΣ	349876	345330	-1,30%	190108	189855	-0,13%
Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	318070	319766	0,53%	118984	149747	25,85%
ΗΠΕΙΡΟΣ	1303754	1245809	-4,44%	443981	509648	14,79%
ΕΛΛΑΔΑ	40030473	39773778	-0,64%	11931018	13272694	11,25%

Πίνακας 3.3.

Τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα που παράγονται στο νομό Ιωαννίνων και προσδιορίζουν τόσο την ανάπτυξη, όσο και τον προσανατολισμό του γεωργικού τομέα, παρουσιάζονται στον πίνακα 3.4.

ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ			
ΤΟΝΟΙ	1990	1994	(%)
ΚΑΠΝΟΣ	717	31	-95,68%
ΣΙΤΟΣ	1994	2916	46,24%
ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ	33	33	0,00%
ΓΕΩΜΗΛΑ	19800	20621	4,15%
ΤΟΜΑΤΕΣ	6557	2418	-63,12%
ΡΟΔΑΚΙΝΑ	1073	782	-27,12%

Πίνακας 3.4.

Ενώ, όπως προειπώθηκε, στο νομό Ιωαννίνων παρατηρήθηκε η σημαντικότερη αύξηση του συνόλου των αρδευθείσων καλλιεργειών (κατά 28,68%) σε σχέση με τους υπόλοιπους νομούς της περιφέρειας, τα γεωργικά του προϊόντα δεν παρουσίασαν ιδιαίτερα θετικές μεταβολές. Αντίθετα, παρατηρείται σημαντική μείωση της παραγωγής του καπνού κατά 95,68%, της τομάτας κατά 63,12% και των ροδάκινων κατά 27,12%. Τη μόνη εξαίρεση αποτελεί η παραγωγή του σίτου, η οποία αυξήθηκε κατά 46,24%.

⁹⁵ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ.34-35».

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω τα κύρια προϊόντα, στα οποία ειδικεύεται η αγροτική οικονομία του νομού το 1994 είναι: τα γεώμηλα με παραγωγή 20.621 τόνους, ο σίτος με 2.916 τόνους και οι τομάτες με 2.418 τόνους.⁹⁶

3.1.2. Κτηνοτροφία.

Η κτηνοτροφία στην περιφέρεια Ηπείρου παρουσιάζει μεγάλη ανάπτυξη και στηρίζεται στην εκμετάλλευση κυρίως των ημιορεινών και ορεινών βοσκοτόπων.

Ο πίνακας 3.5. παρουσιάζει τις εκμεταλλεύσεις και τον αριθμό των ζώων ανά είδος για το έτος 1991, σύμφωνα με την απογραφή Γεωργίας-Κτηνοτροφίας της ίδιας περιόδου.

ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΖΩΩΝ						
	ΒΟΟΕΙΔΗ		ΠΡΟΒΑΤΟΕΙΔΗ		ΑΙΓΟΕΙΔΗ	
	ΕΚΜ/ΣΕΙΣ		ΕΚΜ/ΣΕΙΣ		ΕΚΜ/ΣΕΙΣ	
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	710	8.841	8.041	371.457	5.927	118.860
ΗΠΕΙΡΟΣ	2.348	37.664	20.115	889.811	17.847	360.895
ΕΛΛΑΔΑ	53.070	594.183	160.560	8.269.691	202.720	5.188.044

ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΖΩΩΝ				
	ΧΟΙΡΟΙ		ΠΟΥΛΕΡΙΚΑ	
	ΕΚΜ/ΣΕΙΣ		ΕΚΜ/ΣΕΙΣ	
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	116	37.380	10.359	3.474.124
ΗΠΕΙΡΟΣ	882	122.520	30.128	4.814.839
ΕΛΛΑΔΑ	32.296	975.848	398.044	34.994.907

Πίνακας 3.5.

Με βάση λοιπόν την απογραφή Γεωργίας-Κτηνοτροφίας του 1991, η περιφέρεια Ηπείρου κατέχει το 12,5% των εκμεταλλεύσεων των προβατοειδών και το 10,8% του αριθμού των ζώων. Ο νομός Ιωαννίνων παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη στα προβατοειδή, καθώς σε αυτόν υπάρχει το 40% των ζώων.

Στην Ήπειρο υπάρχουν επίσης το 9% των εκμεταλλεύσεων των αιγοειδών και το 7% του αριθμού των ζώων σε σχέση με το σύνολο της χώρας. Ο νομός Ιωαννίνων κατέχει το 33% των εκμεταλλεύσεων, αλλά και του αριθμού των ζώων της περιφέρειας Ηπείρου.

Βέβαια, οι περισσότερες από τις μονάδες της αιγο-προβατοτροφίας είναι μικρού μεγέθους και οι περισσότεροι φορείς τους ασχολούνται παράλληλα και συμπληρωματικά με τη γεωργία, από την οποία καλύπτουν τις ανάγκες διατροφής του μεγαλύτερου μέρους του ζωικού τους πληθυσμού.

⁹⁶ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ. 35-36».

Η περιφέρεια Ηπείρου κατέχει το 12,6% του συνολικού αριθμού των χοίρων της χώρας και το 2,7% των αντίστοιχων εκμεταλλεύσεων. Ο νομός Ιωαννίνων κατέχει το 30,5% των χοίρων της Ηπείρου. Η χοιροτροφία, ωστόσο, στο νομό δεν παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη παρά το γεγονός ότι στο νομό λειτουργούν 25 χοιροτροφικές μονάδες, οι οποίες όμως είναι κυρίως μικρού μεγέθους και χαμηλού επιπέδου οργάνωσης.

Ο κλάδος των πουλερικών παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη στην περιφέρεια, η οποία καταγράφει το 13,8% του αριθμού των πουλερικών της χώρας και το 7,6% των αντίστοιχων εκμεταλλεύσεων. Η παραγωγή των πουλερικών αναπτύσσεται κυρίως στο νομό Ιωαννίνων, ο οποίος κατέχει το 72% του αριθμού των πουλερικών της Ηπείρου.

Η κρεατοπαραγωγός πτηνοτροφία της περιφέρειας έχει δίκτυο διανομής σε ολόκληρη σχεδόν τη χώρα. Ασκείται από τρεις μεγάλες και σύγχρονες μονάδες δύο από τις οποίες βρίσκονται στο νομό Ιωαννίνων. Η αυγοπαραγωγός πτηνοτροφία της περιφέρειας ασκείται από λίγες μονάδες κυρίως μεσαίου και μικρού μεγέθους. Αυτές κατά συντριπτική πλειοψηφία βρίσκονται στο νομό Ιωαννίνων. Επίσης, εδώ παρουσιάζει μεγάλη ανάπτυξη η αναπαραγωγική πτηνοτροφία, η οποία ασκείται από δύο μεγάλες πτηνοτροφικές μονάδες του νομού Ιωαννίνων.⁹⁷

3.1.3. Λάση-Αλιεία.

Πολύ σημαντική είναι συμμετοχή της δασικής παραγωγής στην ανάπτυξη της περιφερειακής οικονομίας. Η παραγωγή αυτή που εστιάζεται κυρίως στο νομό Ιωαννίνων, εμποδίζεται στο να αναπτυχθεί λόγω της μη οργανωμένης και ορθολογικής αξιοποίησης του δασικού πλούτου.

Η αλιεία των εσωτερικών υδάτων (ποτάμια, λίμνες) είναι αρκετά ανεπτυγμένη στην περιφέρεια Ηπείρου. Στο νομό Ιωαννίνων, μάλιστα, λειτουργούν πάνω από 60 εκτροφεία πέστροφας που παράγουν πάνω από 1.200 τόνους ψαριών ετησίως. Η συνολική παραγωγή πέστροφας στην περιφέρεια ανέρχεται στο 81,5% της συνολικής εγχώριας παραγωγής, μιας και παράγονται 1.900 τόνοι στην Ήπειρο, ενώ στο σύνολο της χώρας 2.330 τόνοι.

⁹⁷ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ. 38-40».

3.2. ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ.

Ο τομέας της μεταποίησης αποτελεί ένα από τους σημαντικούς παράγοντες ανάπτυξης της περιφέρειας Ηπείρου, όπως και κάθε άλλης περιφέρειας.

Η περιφερειακή απασχόληση στο δευτερογενή τομέα παρουσιάζει το 1991 μείωση κατά 3 περίπου ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 1981, οπότε και αγγίζει το 21,8% της συνολικής περιφερειακής απασχόλησης. Παρόλη αυτή τη μείωση, ωστόσο το ποσοστό της περιφέρειας στον δευτερογενή τομέα το 1991 υπολείπεται μόλις 2 ποσοστιαίων μονάδων του αντίστοιχου της χώρας την ίδια χρονολογία (23,9%), το οποίο το 1981 ανέρχονταν σε 29,8%. Στον νομό Ιωαννίνων ο τομέας της μεταποίησης αυξάνεται το 1981 σε 29,5%, ποσοστό σχεδόν ισότιμο με αυτό της χώρας (29,8%). Η απασχόληση όμως στον τομέα αυτό φθίνει το 1991 (24,4%) κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 1981 (πίνακας 3.6.).⁹⁸

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ			
	1971	1981	1991
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	21,40%	29,50%	24,40%
ΗΠΕΙΡΟΣ	18,40%	24,10%	21,80%
ΕΛΛΑΔΑ	26,30%	29,80%	23,90%

Πίνακας 3.6.⁹⁹

Ο δευτερογενής τομέας συμμετέχει κατά 24,10% στο Α.Ε.Π. της περιφέρειας το 1991, ενώ κατά 22,50% στο Α.Ε.Π. του νομού Ιωαννίνων. Σε σχέση με τη συμμετοχή του στο Α.Ε.Π. της χώρας, τα ποσοστά που διαγράφει και στις τρεις δεκαετίες είναι μεγαλύτερα από αυτά του νομού και της περιφέρειας. Ωστόσο, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ενώ κατά την περίοδο 1981-1991 η συμμετοχή του μεταποιητικού τομέα της περιφέρειας και του νομού στο σύνολο του Α.Ε.Π. φθίνει, κατά την περίοδο 1991-1994 παρατηρείται μια αναθέρμανση της δραστηριότητας του. Αντίθετα στο σύνολο της χώρας η μείωση της δραστηριότητας του δευτερογενούς τομέα συνεχίζεται και κατά την περίοδο 1991-1994 (πίνακας 3.7.).¹⁰⁰

⁹⁸ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ. 47».

⁹⁹ «Αποτελέσματα απογραφών πληθυσμού- κατοικιών, ΕΣΥΕ, 1971-1981-1991.»

¹⁰⁰ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ. 47-48».

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΕ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΟ Α.Ε.Π.			
	1981	1991	1994
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	27,30%	22,50%	23,00%
ΗΠΕΙΡΟΣ	25,70%	24,10%	24,70%
ΕΛΛΑΔΑ	31,50%	27,40%	25,50%

Πίνακας 3.7.

3.2.1. Μητρώο Επιχειρήσεων.

Οι περισσότερες μονάδες του δευτερογενούς τομέα της περιφέρειας Ηπείρου είναι μικρού μεγέθους και επεξεργάζονται σε μεγάλο βαθμό τοπικές πρώτες ύλες και παράγουν παραδοσιακά προϊόντα που απευθύνονται κυρίως στην τοπική αγορά. Εξαίρεση αποτελούν κυρίως οι μονάδες επεξεργασίας γάλακτος και παραγωγής κρέατος. Η συντριπτική πλειοψηφία των γαλακτοβιομηχανιών είναι εγκατεστημένες στο νομό Ιωαννίνων, από όπου τα παραγόμενα γαλακτοκομικά προϊόντα διατίθενται σε όλη την ελληνική αγορά αλλά και σε αυτή του εξωτερικού. Οι βιομηχανίες παραγωγής κρέατος πουλερικών και κρεατοσκευασμάτων του νομού Ιωαννίνων επεξεργάζονται την παραγωγή των πτηνοτρόφων- μελών τους και τα παραγόμενα προϊόντα διατίθενται στην ελληνική αγορά, ενώ έχουν περιορισμένη εξαγωγική δραστηριότητα.¹⁰¹

Οι περισσότεροι αναπτυγμένοι κλάδοι του δευτερογενούς τομέα, και η αντίστοιχη συμμετοχή του τζίρου τους στο συνολικό τζίρο όλων των επιχειρήσεων, (με τζίρο μεγαλύτερο των 250 εκατομμυρίων δραχμών) του νομού Ιωαννίνων παρουσιάζονται στον πίνακα 3.8.¹⁰²

¹⁰¹ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ. 59».

¹⁰² «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ. 64-65».

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ	% ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΖΙΡΟΥ ΣΤΟ Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	% ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΖΙΡΟΥ ΣΤΗ ΧΩΡΑ
ΤΡΟΦΙΜΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑ	6,70%	7,80%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΕΚΤΟΣ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ & ΕΙΔΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	1,10%	1,80%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΛΛΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΟΡΥΚΤΑ	0,70%	1,40%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΞΥΛΟΥ ΚΑΙ ΦΕΛΛΟΥ	0,70%	0,30%
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ	0,30%	0,20%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	0,30%	0,80%

Πίνακας 3.8.

3.2.2 Αναπτυξιακός προσανατολισμός του δευτερογενούς τομέα.

Στο ΠΕΠ Ηπείρου (πρόγραμμα χρηματοδότησης μικρομεσαίων επιχειρήσεων) περιλαμβάνονται τα σημαντικότερα έργα στήριξης των μεταποιητικών δραστηριοτήτων στην περιφέρεια και ειδικότερα στο νομό Ιωαννίνων με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Αυτά είναι :

- ◆ Ενίσχυση κέντρου παραδοσιακής βιοτεχνίας.
- ◆ Έργα στη βιομηχανική περιοχή Ιωαννίνων.
- ◆ Ίδρυση εκθεσιακού- συνεδριακού κέντρου στα Ιωάννινα.
- ◆ Ποικίλες δράσεις υποστήριξης των ΜΜΕ της περιφέρειας.

Επίσης, γίνεται προσπάθεια αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων της περιοχής και ανάπτυξης του τουρισμού στα Ζαγόρια, και το Μέτσοβο. Σημαντική ήταν και η ανάδειξη- προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περιοχές του νομού (Δωδώνη, Ιωάννινα, Ζαγόρια). Ένα σημαντικό επίσης έργο στον ενεργειακό τομέα είναι ο Υδροηλεκτρικός Σταθμός (ΥΗΣ) των Πηγών Αώου.¹⁰³

¹⁰³ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ. 69».

3.3. ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ.

Ο τριτογενής τομέας περιλαμβάνει πολλούς και επιμέρους υποκλάδους. Οι κυριότεροι από αυτούς είναι το εμπόριο, οι τράπεζες, οι ασφάλειες, ο τουρισμός, η υγεία, η εκπαίδευση και η δημόσια διοίκηση.

Ο πίνακας 3.9. φανερώνει τη σταδιακή αύξηση του τριτογενούς τομέα τόσο στο νομό Ιωαννίνων και την περιφέρεια Ηπείρου, όσο και στο σύνολο της χώρας. Συγκεκριμένα, ο τριτογενής τομέας της περιφέρειας παρουσιάζει το διπλάσιο ποσοστό το 1991 (44,9%) σε σχέση με το 1971 (22,2%), ενώ το ποσοστό του στο νομό Ιωαννίνων το 1991(51,2%) είναι υπερδιπλάσιο από αυτό του 1971 (24,1%). Η κυριαρχία του τομέα αυτού στο νομό καταδεικνύεται από το γεγονός ότι το 51,2% του εργατικού δυναμικού το 1991 απασχολείται εδώ, ποσοστό σχεδόν ισότιμο με αυτό της χώρας (51,6%).

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ			
	1971	1981	1991
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	24,10%	36,00%	51,20%
ΗΠΕΙΡΟΣ	22,20%	31,30%	44,90%
ΕΛΛΑΔΑ	31,30%	39,50%	51,60%

Πίνακας 3.9.

Ο πρωταρχικός ρόλος του τριτογενούς τομέα στο νομό Ιωαννίνων φανερώνεται από τη συμμετοχή του στη διαμόρφωση του συνολικού Α.Ε.Π. της νομαρχιακής οικονομίας. Έτσι, από το 45,90% το 1981 φτάνουμε στο 64,20% το 1994, ποσοστό μεγαλύτερο από αυτό της περιφέρειας που αγγίζει το 60,90%, αλλά και της χώρας με 59,20%. Μάλιστα, οι ρυθμοί ανάπτυξης του τριτογενούς τομέα στο νομό Ιωαννίνων είναι πολύ μεγαλύτεροι από αυτούς ολόκληρης της Ελλάδος (πίνακας 3.10.).¹⁰⁴

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΕ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΟ Α.Ε.Π.			
	1981	1991	1994
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	45,90%	56,40%	64,20%
ΗΠΕΙΡΟΣ	43,20%	52,90%	60,90%
ΕΛΛΑΔΑ	50,20%	55,50%	59,20%

Πίνακας 3.10.

¹⁰⁴ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ. 70».

3.3.1. Εμπόριο.

Παρόλο που η γεωγραφική απομόνωση της περιφέρειας Ηπείρου δυσχεραίνει την ανάπτυξη των εμπορικών δραστηριοτήτων, ο όγκος των συναλλαγών παρουσιάζεται ιδιαίτερα αυξημένος, ώστε να αποτελεί σημαντικό τομέα της οικονομικής της δραστηριότητας. Απόδειξη αυτού είναι το γεγονός ότι ο τομέας του εμπορίου το 1981 συμμετείχε στη διαμόρφωση του συνολικού Α.Ε.Π. της περιφέρειας με ποσοστό 12,6%, ποσοστό αντίστοιχο με αυτό που παρατηρήθηκε στο σύνολο της χώρας. Στο νομό Ιωαννίνων, το 1994, το εμπόριο συμμετέχει στη διαμόρφωση του Α.Ε.Π. του νομού κατά 14,5%.¹⁰⁵

Στο νομό Ιωαννίνων οι περισσότερο αναπτυγμένοι υποκλάδοι του τομέα του εμπορίου και η αντίστοιχη συμμετοχή τους στη διαμόρφωση του συνολικού παραγόμενου τζίρου του νομού κατά το έτος 1994 παρουσιάζονται στον πίνακα 3.11..

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ	% ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΖΙΡΟΥ ΣΤΟ Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	% ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΖΙΡΟΥ ΣΤΗ ΧΩΡΑ
ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ & ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	47,60%	2,00%
ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΡΟΦΙΜΩΝ, ΠΟΤΩΝ & ΚΑΠΝΟΥ	6,60%	5,00%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙΝΟΥΡΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΣΕ ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ	4,45%	5,30%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΡΟΦΙΜΩΝ, ΠΟΤΩΝ & ΚΑΠΝΟΥ ΣΕ ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ	3,40%	2,90%
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΣΕ ΜΗ ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ	2,70%	5,60%

Πίνακας 3.11.

Ιδιαίτερα ανεπτυγμένος είναι ο υποκλάδος του χονδρικού εμπορίου μηχανημάτων και εξοπλισμού, αφού συγκεντρώνει το 47,60% του συνόλου του Α.Ε.Π. του νομού.¹⁰⁶

¹⁰⁵ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ. 70».

¹⁰⁶ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ. 71-73».

3.3.2. Τουρισμός.

Στην περιφέρεια Ηπείρου λειτουργούν συνολικά 1.056 τουριστικές επιχειρήσεις, οι οποίες διαθέτουν 9.927 δωμάτια και 20.630. Από το σύνολο των τουριστικών καταλυμάτων, μόνο το 15% των τουριστικών επιχειρήσεων αφορούν ξενοδοχειακές μονάδες. Αυτές οι μονάδες όμως κατέχουν το 44,7% του συνολικού αριθμού δωματίων και το 41% του συνολικού αριθμού των κλινών στην περιφέρεια Ηπείρου. Το υπόλοιπο 19% των μονάδων και το 59% των κλινών αφορούν επιχειρήσεις ενοικιαζόμενων δωματίων. Παράλληλα λειτουργεί ένας σημαντικός αριθμός οργανωμένων camping με περισσότερες από 1.500 θέσεις.

Το 40% των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της περιφέρειας Ηπείρου και το 34% των ξενοδοχειακών κλινών βρίσκεται στο νομό Ιωαννίνων, ο οποίος διαθέτει μόνο το 12% του συνόλου των ενοικιαζόμενων δωματίων στην περιφέρεια. Ο νομός Ιωαννίνων διαθέτει συνολικά 190 τουριστικές μονάδες και 4.337 κλίνες, από τις οποίες οι 2.887 (ποσοστό 66%) ανήκουν σε ξενοδοχειακές μονάδες. Ο νομός Ιωαννίνων, αν και συγκεντρώνει λιγότερες τουριστικές επιχειρήσεις από το νομό Πρέβεζας και το νομό Θεσπρωτίας, εντούτοις διαθέτει το 21% του συνολικού αριθμού των κλινών και το 21,5% του συνολικού αριθμού των δωματίων. Το ξενοδοχειακό δυναμικό του νομού, μετά από μια μικρή μείωση που σημείωσε το 1990, συνεχίζει να αυξάνεται με σταθερό ρυθμό. Η συντριπτική πλειοψηφία των ξενοδοχειακών κλινών του νομού (70% ή 1.502 κλίνες) ανήκουν στη Γ' κατηγορία. Η πληθώρα των φυσικών, πολιτιστικών και αρχιτεκτονικών μνημείων που διαθέτει ο νομός Ιωαννίνων συντελούν τα μέγιστα στη διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας σε ολόκληρη την επικράτεια του νομού.¹⁰⁷ Παρόλα αυτά (την ανάπτυξη του τουρισμού στα Ιωάννινα), το Εμπορικό Επιμελητήριο Ιωαννίνων δεν έχει δημιουργήσει ξεχωριστό τμήμα τουρισμού, αλλά συμπεριλαμβάνει τις τουριστικές επιχειρήσεις κατά κύριο λόγο στο επαγγελματικό τμήμα και επιπλέον, η δημιουργία αυτοτελούς τμήματος τουρισμού δεν προβλέπεται για τα επόμενα τέσσερα χρόνια(εκτός αιφνίδιας απόφασης).

¹⁰⁷ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ. 73-76».

3.4. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ Α.Ε.Π.

Η εξέλιξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.) σε σταθερές τιμές κατά τα έτη 1981, 1991 και 1994 με έτος βάσης το 1971 παρουσιάζεται στον πίνακα 3.12. Οι τιμές αυτές παραθέτονται σε εκατομμύρια δραχμές. Παρατηρούμε ότι το ακαθάριστο προϊόν του πρωτογενούς τομέα αναφορικά με το σύνολο της χώρας παρουσιάζεται μειωμένο στη δεκαετία του 1991 συγκριτικά με το 1981, ενώ το 1994 βελτιώνεται γύρω στο ένα δισεκατομμύριο δραχμές (1.000.000.000) σε σχέση με την προηγούμενη τριετία. Στην περιφέρεια Ηπείρου το προϊόν αυτό μειώνεται σχεδόν κατά το ήμισυ το 1994, μιας και από τα 3.386.000.000 δραχμές το 1981 φτάνει στα 1.603.000.000 δραχμές. Ο νομός Ιωαννίνων ακολουθεί σχεδόν την ίδια πορεία με αυτή της περιφέρειας Ηπείρου και μέσα σε δεκαετία χρόνια οι τιμές του ακαθάριστου προϊόντος μειώνονται περίπου κατά 2/3 από το 1981.

Στο δευτερογενή τομέα οι αυξομειώσεις των τιμών του ακαθάριστου προϊόντος είναι πολύ μικρές αν σκεφτεί κανείς τα ποσά που συγκρίνονται.

Το Α.Ε.Π. του τριτογενούς τομέα μεταβάλλεται θετικά έως και το 1994 τόσο στην Ελλάδα, όσο και στα Ιωάννινα και γενικότερα στην Περιφέρεια Ηπείρου.

Αξίζει να σημειωθεί πως ο νομός Ιωαννίνων προσφέρει σχεδόν το μισό του παραγόμενου Α.Ε.Π. στους τρεις τομείς της οικονομίας της Ηπείρου και στις τρεις χρονολογίες (εξαιρείται ο πρωτογενής τομέας του 1991 και 1994).¹⁰⁸

ΑΕΠ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ 1970) (ΣΕ ΕΚΑΤ. ΔΡΧ.)				
		ΕΛΛΑΔΑ	ΗΠΕΙΡΟΣ	Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
1981	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	74.050	3.386	1.344
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	128.281	2.801	1.375
	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	215.941	4.705	2.420
	ΣΥΝΟΛΟ	418.271	10.893	5.138
1991	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	62.786	2.632	872
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	147.947	2.757	1.243
	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	293.517	6.045	3.022
	ΣΥΝΟΛΟ	504.250	11.434	5.137
1994	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	63.749	1.603	583
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	144.470	2.739	1.337

¹⁰⁸ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ 17».

	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	305.254	6.768	3.392
	ΣΥΝΟΛΟ	513.473	11.110	5.312

Πίνακας 3.12.

Κατά την περίοδο 1981-1991 η μεταβολή του Α.Ε.Π. στο νομό Ιωαννίνων παρουσίασε οριακή μείωση (0,02%), ενώ στην περιφέρεια Ηπείρου την ίδια περίοδο διέγραψε άνοδο της τάξης του 5% την ώρα που στο επίπεδο της χώρας η θετική μεταβολή έφτανε στο 20,6%.

Στην τριετία 1991-1994 η ποσοστιαία μεταβολή του Α.Ε.Π. παρουσιάζει αντίστροφες τάσεις σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία. Έτσι, στο νομό Ιωαννίνων το ακαθάριστο προϊόν αυξήθηκε κατά 3,4%, ενώ στην περιφέρεια Ηπείρου η μείωση έφτασε το 2,8% λόγω της αρνητικής μεταβολής του Α.Ε.Π. στους υπόλοιπους νομούς της Ηπείρου. Αξιοσημείωτο είναι πως η αύξηση του Α.Ε.Π. που παρατηρείται στο νομό Ιωαννίνων το μεσοδιάστημα αυτό είναι σχεδόν η διπλάσια από την αντίστοιχη αύξηση στο σύνολο της χώρας που υπολογίζεται σε 1,8% (πίνακας 3.13.).¹⁰⁹

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΕΠ			
	ΕΛΛΑΔΑ	ΗΠΕΙΡΟΣ	Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1981-1991	20,60%	5,00%	-0,02%
ΜΕΤΑΒΟΛΗ 1991-1994	1,80%	-2,80%	3,40%

Πίνακας 3.13.

Η ποσοστιαία συμμετοχή του Α.Ε.Π. του νομού Ιωαννίνων στην περιφέρεια Ηπείρου παρουσιάζεται στον πίνακα 3.14..

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ Α.Ε.Π. ΤΟΥ Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ			
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ
1981	39,60%	48,30%	50,80%
1991	33,10%	45,00%	49,90%

Πίνακας 3.14.

¹⁰⁹ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου, 1998, σελ17».

Τόσο το 1981, όσο και το 1991, η συμμετοχή του νομού Ιωαννίνων στη συνολική διαμόρφωση του Α.Ε.Π. της περιφέρειας Ηπείρου είναι καθοριστική. Η πρωταρχική σημασία του νομού Ιωαννίνων διαπιστώνεται και στους τρεις τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Συγκεκριμένα, το 1981 ο νομός Ιωαννίνων συμμετέχει στη διαμόρφωση του πρωτογενούς τομέα της περιφέρειας με ποσοστό 39,6%, ενώ το 1991 με ποσοστό 33,1%. Αναφορικά με τον δευτερογενή τομέα, το 1981 συμμετέχει κατά 48,3% και το 1991 κατά 45%. Ο τριτογενής παρουσιάζει οριακή μείωση, καθώς το 1981 ανέρχονταν στο ποσοστό του 50,8%, ενώ το 1991 σε 49,9%. Συμπεραίνουμε λοιπόν πως η προσφορά του Α.Ε.Π. του νομού Ιωαννίνων στο περιφερειακό Α.Ε.Π. εμφανίζει τάσεις μείωση το 1991, ιδιαίτερα στον πρωτογενή και τον δευτερογενή τομέα.¹¹⁰

3.5 ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις που εδρεύουν στο νομό Ιωαννίνων και στις οποίες απασχολείται ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού των δημοτών είναι :

- Αστικό ΚΤΕΛ νομού Ιωαννίνων, Ανώνυμη Τουριστική και Εμπορική Εταιρεία.
- ΒΙΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.Β.Ε., Μουσιάδης.
- Βιομηχανία Ζωοτροφών Ηπείρου Σίντου (ΒΙΟΖΩΗΣ Α.Ε.).
- Σ. ΓΚΟΛΑΣ Α.Ε., Αντιπροσωπεία Εισαγωγής και Εμπορίας Αυτοκινήτων-Μοτοσικλετών.
- ΔΩΔΩΝΗ Α.Ε., Α.Β.Γ.Η. (Αγροτική Βιομηχανία Γάλακτος Ηπείρου).
- ΔΩΔΩΝΑΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ Α.Ε..
- ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε. (Ήπειρος Αναπτυξιακή Εταιρεία-Αναπτυξιακά Προγράμματα).
- ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΜΦΙΑΛΩΣΕΩΝ Α.Ε..
- ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε..
- Μπετόν ΚΡΟΝΟΣ Α.Ε..
- Θ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ Α.Ε.Β.Ε., Κτηνοτροφικές Επιχειρήσεις.
- Οινοποιία ΓΚΛΙΝΑΒΟΣ- Μοναστήρι ΖΙΤΣΑ Α.Ε..
- ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Σούπερ Μάρκετ Α.Ε.
- Σ.Β.Ε.Κ.Η. Α.Ε. (Ανώνυμη Συνεταιριστική Βιομηχανική Εταιρεία Επεξεργασίας και Εμπορίας Κρεάτων Ηπείρου Α.Ε.).
- ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΥΔΡΑΥΛΙΚΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ Α.Ε..
- ΥΦΑΝΤΗΣ Διανομές νομού Ιωαννίνων Α.Ε. Παραγωγής και Εμπορίας Τροφίμων.
- Υπεραστικό ΚΤΕΛ νομού Ιωαννίνων, Ανώνυμη Μεταφορική-Τουριστική και Εμπορική Εταιρεία.
- ΧΗΤΟΣ Α.Β.Ε.Ε. (Ανώνυμη Βιομηχανική Εταιρεία Εμφιαλώσεων)

¹¹⁰ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρεια Ηπείρου,1998,σελ22-23».

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΙΙΙ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

Στο τελευταίο αυτό μέρος της εργασίας θα παρουσιάσουμε συγκεντρωτικά τις δημογραφικές εξελίξεις του νομού συνολικά, αλλά και των δήμων-κοινοτήτων του ξεχωριστά, προκειμένου να γίνει πιο φανερό ποιοι δήμοι-κοινοότητες παρουσιάζονται πληθυσμιακά αυξημένοι ή και το αντίθετο και γιατί.

4.1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ: ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ.

Ο πληθυσμός της Ηπείρου αντιπροσωπεύει περίπου το 3,3% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Είναι μια από τις πιο αραιοκατοικημένες περιφέρειες της Ελλάδας, με πυκνότητα πληθυσμού μικρότερη από το μισό της συνολικής πυκνότητας της χώρας. Συγκεκριμένα, ο μέσος όρος της Ηπείρου είναι 36,9 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, ενώ ο ενικός μέσος όρος είναι 77,7 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.¹¹¹

Κατά το μεσοδιάστημα 1971-1991 ο πληθυσμός της Ηπείρου δεν παρουσίασε

αξιόλογη μεταβολή, μιας και οι κάτοικοί του αυξήθηκαν κατά 9,47%, ενώ ο

συνολικός πληθυσμός της χώρας την ίδια περίοδο διέγραψε ποσοστό μεταβολής

17,01%. Η εξέλιξη του πληθυσμού από το 1951 έως και το 2001 παρουσιάζεται

στον πίνακα 4.1., ενώ στον πίνακα 4.2. διαγράφεται η ποσοστιαία εξέλιξή του.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 1951-2001						
	1951	1961	1971	1981	1991	2001
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	152.842	154.640	134.691	147.304	158.193	170.239
ΗΠΕΙΡΟΣ			310.334	324.541	339.728	
ΧΩΡΑ			8.768.641	9.740.417	10.259.900	

Πίνακας 4.1.¹¹²

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 1951-2001.							
	1951- 1961	1961- 1971	1971- 1981	1981- 1991	1991- 2001	1971- 1991	1951- 2001

¹¹¹ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ.4.»

¹¹² «ΕΣΥΕ»

Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1,18%	-12,90%	9,36%	7,39%	7,61%	17,45%	11,38%
ΗΠΕΙΡΟΣ			4,58%	4,68%		9,47%	
ΧΩΡΑ			11,08%	5,33%		17,01%	

Πίνακας 4.2.

Αντίθετα με την περιφέρεια Ηπείρου, ο νομός Ιωαννίνων, το διάστημα 1971-1991, παρουσιάζει σημαντική πληθυσμιακή αύξησης τάξης του 17,45%, ποσοστό που ξεπερνά ακόμη και το αντίστοιχο της πληθυσμιακής μεταβολής σε εθνικό επίπεδο (17,01%). Η συνολική πληθυσμιακή άνοδο του νομού από το 1951 έως και το 2001 είναι 11,38%, ποσοστό αρκετά ικανοποιητικό αν σκεφθεί κανείς τη σημαντική μείωση του μεσοδιαστήματος 1961-1971 που υπολογίζεται σε 12,90%.

4.2. ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ-ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι πληθυσμιακές μεταβολές σε επίπεδο δήμων, οι οποίες παρουσιάζονται στον πίνακα της σελίδας 193 του παραρτήματος.

Αναφορικά με τη δεκαετία 1951-1961 παρατηρούμε πως 12 από τους 28 δήμους παρουσιάζουν πληθυσμιακή μείωση, ενώ ο αριθμός των κοινοτήτων ανέρχεται σε 7. Οι σημαντικότερες πληθυσμιακές μεταβολές συμβαίνουν στην κοινότητα Σιράκου με μείωση 61,82%, στο δήμο Άνω Καλαμά 17,94%, στο δήμο Καλπακίου με 17,14%, στο δήμο Μολοσσών με 16,90%, στην κοινότητα Φούρκας με 16,82%, στο δήμο Ευρυμενών με 16,27% και στο δήμο Δελβινακίου με 16,04%.

Αντίθετα, η κοινότητα Βοβούσας αυξάνει πληθυσμιακά κατά 104,72%, η κοινότητα Λάβδανης κατά 64,57% και ο δήμος Μαστοροχωριών κατά 31,70%.

Στην απογραφή του 1971, σε σχέση με αυτή του 1961, όλοι οι δήμοι και οι κοινότητες του νομού, εκτός από το δήμο Ιωαννιτών, Ανατολής, Περάματος και

κοινότητα Νήσου Ιωαννίνων, παρουσιάζουν σημαντικές μειώσεις στον αριθμό των δημοτών τους. Οι σημαντικότερες από αυτές είναι η μείωση της κοινότητας Βαθυπέδου με ποσοστό 69,30%, της κοινότητας Φούρκας με 47,75%, του δήμου Μολοσσών με 41,45%, του δήμου Δωδώνης με 40,71% και του δήμου Δελβινακίου με 39,93%.

Το διάστημα 1971-1981 μόλις 6 δήμοι και 6 κοινότητες του νομού Ιωαννίνων ακολουθούν αρνητική πορεία αναφορικά με την εξέλιξη του πληθυσμού τους, η σημαντικότερη από τις οποίες είναι αυτή του δήμου κεντρικού Ζαγορίου με ποσοστό 47,11%. Ο πληθυσμός της κοινότητας Σιράκου διαγράφει ραγδαία αύξηση της τάξης του 600%, η κοινότητα Λάβδανης με 90,37%, ο δήμος Εκάλης με 77,92%, η κοινότητα Βαθυπέδου με 77,14% και ο δήμος Ανατολής με 32,08%.

Η απογραφή του 1991 βρίσκει το νομό με 20 δήμους και 6 κοινότητες πληθυσμιακά μειωμένους. Ο δήμος Τζουμέρκων είναι ένας από αυτούς, οι δημότες του οποίου μειώνονται κατά 46,20%, η κοινότητα Ματσουκίου με 34,46% και η κοινότητα Καλαριτών με 32,47%. Παρόλα αυτά, ο συνολικός πληθυσμός του νομού το 1991 παρουσιάζεται αυξημένος σε σχέση με το 1981. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η κοινότητα Αετομηλίτσας αυξάνει τους κατοίκους της κατά 269,33%, η κοινότητα Σιράκου κατά 83,12%, ο δήμος Ανατολής κατά 33,09%, ο δήμος Ιωαννιτών κατά 27,54% και ο δήμος Παμβώτιδος κατά 11,01%.

Η τελευταία καταγραφή πληθυσμού το 2001 παρουσιάζει μόλις 11 δήμους και 2 κοινότητες του νομού πληθυσμιακά μειωμένους. Οι κάτοικοι του δήμου Τζουμέρκων μειώνονται κατά 22,18%, του δήμου Πωγωνίου κατά 21,11%, του δήμου Καλπακίου κατά 19,14% και της κοινότητας Λάβδανης κατά 16,23%. Από την αντίθετη πλευρά οι δημότες της κοινότητας Φούρκας αυξήθηκαν κατά

267,86% , του Ματσουκίου κατά 134,05%, του Πάπιγκου κατά 95,08%, του Σιράκου κατά 93,62%, του Μπιζανίου κατά 38,96%, της Ανατολής κατά 29,04%.

Συνολικά παρατηρείται μια τάση συγκέντρωσης του μεγαλύτερου τμήματος του πληθυσμού τόσο στο δήμο Ιωαννιτών, όσο και στους γύρω δήμους, όπως αυτον του δήμου Ανατολής, του δήμου Μπιζανίου, του δήμου Περάματος, του δήμου Παμβώτιδος και του δήμου Πασσαρώνος. Αυτή η τάση πληθυσμιακής ανάπτυξης είναι άμεσα συνδεδεμένη με την οικονομική άνθιση που παρατηρείται σε αυτούς τους δήμους, καθώς ο μεγαλύτερος όγκος των υπηρεσιών, επιχειρήσεων, εργοστασίων, κ.ά. βρίσκεται εδώ. Αντιθέτως, η πλειοψηφία των ορεινών περιοχών αντιμετωπίζει πρόβλημα στο να συγκρατήσει το πληθυσμιακό του δυναμικό, κυρίως λόγω έλλειψης ανεύρεσης εργασίας. Ωστόσο, ένα τμήμα των κοινοτήτων παρουσιάζει μεγάλη πληθυσμιακή αύξηση, η οποία όμως λέγεται πως είναι κατά κάποιο τρόπο εικονική, καθώς μόνο ένα μικρό ποσοστό από τον πληθυσμό που απογράφεται διαμένει μόνιμα σε αυτούς.

4.3. ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.

4.3.1. Διάρθρωση πληθυσμού κατά ομάδες ηλικιών.

Χαρακτηριστικό πληθυσμιακό γνώρισμα της περιφέρειας Ηπείρου είναι το γεγονός ότι παρουσιάζεται σημαντικά γερασμένος. Ο πίνακας 4.3. παρουσιάζει την κατανομή του πληθυσμού κατά ομάδες ηλικιών τόσο σε ολόκληρη την Ήπειρο και το νομό Ιωαννίνων, όσο και στη χώρα, ενώ ο πίνακας 4.4. διαγράφει την ποσοστιαία μεταβολή κατά την περίοδο 1971-1991.

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ, 1971-1991									
	1971			1981			1991		
	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	26,06%	61,88%	12,06%	23,26%	62,04%	14,70%	18,51%	65,45%	16,05%
ΗΠΕΙΡΟΣ	29,07%	59,73%	11,20%	24,06%	61,33%	14,06%	19,17%	64,85%	15,99%

ΕΛΛΑΔΑ	24,86%	63,99%	11,15%	23,70%	63,59%	12,71%	19,25%	67,06%	13,69%
---------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Πίνακας 4.3.

Το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας πάνω από 65 ετών αυξάνεται στην περιφέρεια Ηπείρου από 11,20% το 1971 σε 14,06% το 1981 και σε 15,99% το 1991 ξεπερνώντας έτσι το ποσοστό της χώρας τις αντίστοιχες χρονολογίες (11,15% το 1971, 12,71% το 1981 και 13,69% το 1991). Αντίστοιχη είναι και η εξέλιξη του ποσοστού του πληθυσμού που βρίσκεται στην παραγωγική ηλικία (15-64 χρονών), μιας και από 59,73% το 1971 αυξάνεται σε 64,85 το 1991. Όπως είναι αναμενόμενο, υπήρξε παράλληλα σημαντική μείωση του ποσοστού πληθυσμού ηλικίας έως 14 ετών στο διάστημα 1971-1991. Συγκεκριμένα, από 29,07% το 1971 έφτασε το 24,06% το 1981, για να καταλήξει σε 19,17% το 1991 (πίνακας 4.3.).

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ, 1971-1991						
	1971-1981			1981-1991		
	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	-10,74%	0,26%	21,89%	-20,42%	5,50%	9,18%
ΗΠΕΙΡΟΣ	-17,23%	2,68%	25,54%	-20,32%	5,74%	13,73%
ΕΛΛΑΔΑ	-4,67%	-0,63%	13,99%	-18,78%	5,46%	7,71%

Πίνακας 4.4.

Τις ίδιες τάσεις γήρανσης του πληθυσμού παρουσιάζει και ο νομός Ιωαννίνων. Στον πίνακα 4.4. παρατηρείται πως η ποσοστιαία μεταβολή του πληθυσμού ηλικίας έως και 14 ετών από μείων 10,74% που υπολογίζεται το 1981 σε σχέση με το 1971 διπλασιάζεται το 1991 και μειώνεται κατά 20,42%. Ο πληθυσμός από 15 έως και 64 ετών παρουσιάζεται αυξημένος το 1991 κατά 5,50% συγκριτικά με το 1981, ενώ οι άνω των 65 ετών μειώνονται από 21,89% το 1981 σε 9,18% το 1991.

4.3.2. Επίπεδο εκπαίδευσης.

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο πως τόσο ο πληθυσμός της χώρας στο σύνολό του, όσο και ο πληθυσμός της Ηπείρου χαρακτηρίζονται από χαμηλά επίπεδα εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα βλέπουμε στον πίνακα 4.5. πως το 1/4 περίπου του πληθυσμού της περιφέρειας Ηπείρου είναι αναλφάβητοι, ενώ το ποσοστό των τελειοφώτων δημοτικού ανέρχεται σε 42,7% και είναι πολύ μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της χώρας (36,6%). Το ίδιο παρατηρείται και στο ποσοστό αυτών που έχουν συμπληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση και μεταπτυχιακές σπουδές, ενώ μόνο το ποσοστό των αποφοίτων γυμνασίου της περιφέρειας είναι περίπου το ίδιο με αυτό της χώρας (9,7% και 10,8% αντίστοιχα).

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ							
	ΚΑΤΟΧΟΙ ΜΕΤΑ- ΠΤΥΧΙΑ- ΚΟΥ	ΑΠΟΦΟΙ- ΤΟΙ ΤΡΙΤΟ- ΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙ- ΔΕΥΣΗΣ	ΑΠΟΦΟΙ- ΤΟΙ ΛΥΚΕΙΟΥ	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΓΥΜΝΑ- ΣΙΟΥ	ΕΓΚΑΤΕ- ΛΕΙΨΑΝ ΤΟ ΓΥΜΝΑ- ΣΙΟ	ΑΠΟΦΟΙ- ΤΟΙ ΔΗΜΟΤΙ- ΚΟΥ	ΑΝΑΛΦΑ- ΒΗΤΟΙ
ΕΛΛΑΔΑ	36.865	785.954	1.612.431	973.618	274.728	3.308.569	1.578.366
ΗΠΕΙΡΟΣ	594	19.505	32.654	29.123	7.703	127.985	70.277
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	438	10.963	16.816	13.534	3.218	59.450	27.810
Ν. ΑΡΤΑΣ	80	3.870	6.676	6.553	1.981	28.995	19.559
Ν. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	23	1.734	3.809	3.776	1.103	16.580	10.820
Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	53	2.938	5.353	5.258	1.401	22.960	12.088

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ							
	ΚΑΤΟΧΟΙ ΜΕΤΑΠΤΥ- ΧΙΑΚΟΥ %	ΑΠΟΦΟΙ- ΤΟΙ ΤΡΙΤΟ- ΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙ- ΔΕΥΣΗΣ %	ΑΠΟΦΟΙ- ΤΟΙ ΛΥΚΕΙΟΥ %	ΑΠΟΦΟΙ- ΤΟΙ ΓΥΜΝΑ- ΣΙΟΥ %	ΕΓΚΑΤΕ- ΛΕΙΨΑΝ ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ %	ΑΠΟΦΟΙ- ΤΟΙ ΔΗΜΟΤΙ- ΚΟΥ %	ΑΝΑΛ- ΦΑΒΗ- ΤΟΙ %
ΕΛΛΑΔΑ	0,4%	8,7%	17,8%	10,8%	3,0%	36,6%	17,5%
ΗΠΕΙΡΟΣ	0,2%	6,5%	10,9%	9,7%	2,6%	42,7%	23,4%
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	0,3%	7,8%	12,0%	9,6%	2,3%	42,3%	19,8%
Ν. ΑΡΤΑΣ	0,1%	5,6%	9,6%	9,4%	2,8%	41,6%	28,1%
Ν. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	0,1%	4,5%	9,9%	9,8%	2,9%	42,9%	28,0%
Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	0,1%	5,7%	10,4%	10,3%	2,7%	44,8%	23,6%

Πίνακας 4.5.

Ο νομός Ιωαννίνων είναι ο μόνος από τους τέσσερις της Ηπείρου που παρουσιάζει αρκετά υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο σε βαθμό μάλιστα που να πλησιάζει αρκετά τον εθνικό μέσο όρο. Έτσι, οι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος στο νομό ανέρχονται σε ποσοστό 0,3% ενώ στη χώρα σε 0,4%, οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε 7,8% και στη χώρα σε 8,7% και οι απόφοιτοι δημοτικού είναι πολύ περισσότεροι από αυτούς όλης της Ελλάδας (42,3% και 36,6% αντίστοιχα).

4.4. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ.

Οι αρνητικές εξελίξεις που παρατηρούνται στην ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού της Ηπείρου αποτυπώνονται στην εξέλιξη της φυσικής του κίνησης.

Στη μεταπολεμική περίοδο μειώνεται συνεχώς η φυσική αύξηση του πληθυσμού σε όλη την Ελλάδα και συνεπώς στην Ήπειρο και το νομό Ιωαννίνων. Σε εθνικό επίπεδο η φυσική κίνηση από 963.249 άτομα την περίοδο 1951-1960 ελαττώνεται στα 839.425 άτομα τη δεκαετία 1961-1970. ο Μακεδονικός αγώνας, οι βαλκανικοί πόλεμοι, ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος, η Μικρασιατική εκστρατεία, ο πόλεμος του 1940-1941, η κατοχή και ο εμφύλιος στέρησαν την Ελλάδα από χιλιάδες πληθυσμού.¹¹³

Ο πίνακας 4.6. δείχνει την εξέλιξη της καθαρής φυσικής κίνησης του πληθυσμού του νομού Ιωαννίνων, της περιφέρειας Ηπείρου και της χώρας κατά την περίοδο 1971-1991.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΘΑΡΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ			
	ΚΑΘΑΡΗ ΦΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ		
	1971-1981	1981-1991	ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%)
Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	7.694	2.640	-65,69%
ΗΠΕΙΡΟΣ	19.599	6.954	-64,52%
ΕΛΛΑΔΑ	639.043	282.958	-55,72%

Πίνακας 4.6.¹¹⁴

Τα στοιχεία του πίνακα 1 καταδεικνύουν τη δραματική μείωση που επήλθε στη φυσική αύξηση του πληθυσμού της Ηπείρου μεταξύ 1971 και 1991, η οποία άγγιξε το ποσοστό του 64,52%. Ο νομός Ιωαννίνων την ίδια περίοδο διαγράφει ακόμη πιο αρνητική από αυτή της περιφέρειας πορεία και παρουσιάζει κατά 65,69% μειωμένη την φυσική του κίνηση. Η ίδια τάση επικρατεί και στο επίπεδο της χώρας, αλλά σε λίγο χαμηλότερους ρυθμούς, καθώς η μείωση υπολογίζεται στο ποσοστό του 55,72%.¹¹⁵

Ο πληθυσμός όλης της Ελλάδας διέγραψε αρνητική πορεία κατά την περίοδο 1951-1973, καθώς την περίοδο αυτή το μεταναστευτικό κύμα βρίσκεται σε έξαρση και υπερέρχει του αριθμού των παλινοστούντων. Πολλοί νέοι Έλληνες και Ελληνίδες εγκαταλείπουν τη χώρα στην αρχή με προορισμό τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, τον Καναδά, την Αυστραλία και αργότερα το Βέλγιο και κυρίως τη Γερμανία, με αποτέλεσμα η χώρα να στερηθεί πολύτιμο ανθρώπινο δυναμικό.¹¹⁶

¹¹³ «Εμκε-Πουλοπούλου, Η., 1994, σελ. 22.»

¹¹⁴ «ΕΣΥΕ/ΚΕΠΕ, 1991. »

¹¹⁵ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ .8.»

¹¹⁶ «Εμκε-Πουλοπούλου, Η., 1994, σελ. 24.»

Ο πίνακας 4.7. παρουσιάζει την καθαρή φυσική κίνηση και τη μεταναστευτική κίνηση της περιόδου 1971-1991 σε όλους τους νομούς της Ηπείρου, στην Ήπειρο γενικά και στην Ελλάδα.

ΚΑΘΑΡΗ ΦΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ & ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ, 1971-1991					
	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ 1971-1981	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 1981	ΚΑΘΑΡΗ ΦΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ 1981- 1991	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ 1981-1991	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 1991*
ΗΠΕΙΡΟΣ	-5.392	324.541	6.954	8.233	339.728
Ν.ΑΡΤΑΣ	-4.107	80.044	1.297	-2.622	78.719
Ν.ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	-1.529	41.278	945	1.965	44.188
Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	4.922	147.304	2.640	8.249	158.193
Ν.ΠΡΕΒΕΖΗΣ	-4.678	55.915	2.073	640	58.628
ΕΛΛΑΔΑ	332.734	9.740.417	282.958	236.525	10.259.900

Πίνακας 4.7.

Συγκρίνοντας τα ποσοστά της μεταναστευτικής κίνησης του 1971-1981 με αυτά του 1981-1991 παρατηρούμε πως το μεταναστευτικό ρεύμα που επικρατούσε τόσο στην περιφέρεια Ηπείρου, όσο και στη χώρα κατά τις δεκαετίες του '60 και '70 έχει υποχωρήσει. Μάλιστα, το 1981 επιστρέφουν στη χώρα μετανάστες που είχαν φύγει τα 20 προηγούμενα χρόνια. Επιπλέον, στη δεκαετία 1981-1991 στους μετανάστες που επιστρέφουν προστίθενται οι διάφοροι αλλοδαποί, πολιτικοί και οικονομικοί μετανάστες από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και από το 1990 οι Βορειοηπειρώτες και Αλβανοί.¹¹⁷ Εκτός από το νομό Ιωαννίνων, όλοι οι άλλοι νομοί της περιφέρειας Ηπείρου παρουσιάζουν αυξημένη εξωτερική μετανάστευση στη δεκαετία 1971-1981, τάση η οποία αντιστρέφεται την επόμενη δεκαετία, οπότε και η Ήπειρος σημειώνει θετική εισροή πληθυσμού σε αυτή.

Ο νομός Ιωαννίνων συνεχίζει και τη δεκαετία του 1991 να κερδίζει πληθυσμό και μάλιστα πολύ μεγαλύτερο σε αριθμό από όλους τους άλλους νομούς της περιφέρειας. Αυτό βέβαια έρχεται σε αντίφαση με τη μείωση των γεννήσεων που παρατηρείται στο νομό ήδη από το 1981 και φτάνει το ποσοστό του 80,6%.¹¹⁸ Αν και τα διαθέσιμα στοιχεία δεν επιτρέπουν τον ακριβή προσδιορισμό της μεταναστευτικής κίνησης (εσωτερική- εξωτερική μετανάστευση, παλιννόστηση) εκτιμάται ότι οι κυριότεροι παράγοντες της αυξημένης εισροής πληθυσμού στο νομό την προηγούμενη δεκαετία ήταν η συνεχιζόμενη ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου που απασχολούν ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού, η εισροή σημαντικού αριθμού ομογενών και η παλιννόστηση

* Ο πληθυσμός του 1991 ισούται με το άθροισμα του πληθυσμού το 1981, της καθαρής φυσικής κίνησης του 1981-1991 και της συνολικής μεταναστευτικής κίνησης του 1981-1991.

¹¹⁷ «Έμκε-Πουλοπούλου, Η., 1994, σελ. 34.»

¹¹⁸ «Έμκε-Πουλοπούλου, Η., 1994, σελ. 24.»

κυρίως συνταξιούχων ατόμων στα τέλη της δεκαετίας του '80, όπως και η ανάδειξη των Ιωαννίνων σε σημαντικό διοικητικό, οικονομικό και πνευματικό κέντρο.¹¹⁹

4.5. ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ.

Η μεταναστευτική κίνηση, εσωτερική ή εξωτερική, ως διεργασία προκαλεί πληθυσμιακές μετακινήσεις, οι οποίες επιδρούν σημαντικά τόσο στην ανάπτυξη, όσο και συχνά στη βιωσιμότητα των οικισμών. Οι πίνακες 4.8. και 4.9. παραθέτουν στοιχεία σχετικά με την κατανομή του πληθυσμού της Ηπείρου σε περιοχές κατηγοριοποιημένες ανά υψομετρική ζώνη και σε αστικούς, ημιαστικούς και αγροτικούς οικισμούς, τα οποία διασαφηνίζουν την τάση συγκέντρωσης και αστικοποίησης του πληθυσμού της περιφέρειας.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΥΨΟΜΕΤΡΙΚΗ ΖΩΝΗ 1971-1991					
	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ			ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%)	
	1971	1981	1991	1971-1981	1981-1991
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	310.334	324.541	339.728	4,58%	4,68%
ΠΕΔΙΝΕΣ ΖΩΝΕΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	127.961	139.947	159.998	9,37%	14,33%
ΟΡΕΙΝΕΣ ΖΩΝΕΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	131.303	123.216	113.478	-6,16%	-7,90%
ΗΜΙΟΡΕΙΝΕΣ ΖΩΝΕΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	51.070	61.378	66.252	20,18%	7,94%

Πίνακας 4.8.

Ο πίνακας 4.9. δείχνει πως υπάρχει μια συνεχώς αυξανόμενη μετακίνηση πληθυσμού από τις ορεινές περιοχές της Ηπείρου προς τις πεδινές και ημιορεινές περιοχές με αποτέλεσμα ο ορεινός πληθυσμός να μειωθεί 6,16% την περίοδο 1971-1981 και 7,90% την περίοδο 1981-1991. Αντίθετα, ο πληθυσμός των πεδινών περιοχών αυξάνεται κατά 9,37% και 14,33% τις αντίστοιχες δεκαετίες. Την μεγαλύτερη άνοδο, βέβαια, παρουσιάζουν οι ημιορεινές περιοχές, μιας και το μεσοδιάστημα 1971-1981 κερδίζουν σε πληθυσμό 20,18%, ενώ την επόμενη δεκαετία 7,94%. Χαρακτηριστικό είναι πως κατά την πρώτη δεκαετία, 1971-1981, οι ημιορεινές περιοχές συγκρατούσαν μεγαλύτερο ποσοστό ορεινού πληθυσμού, ενώ τη δεύτερη δεκαετία, 1981-1991, σημειώνεται μεγαλύτερη πληθυσμιακή μετακίνηση προς τις πεδινές περιοχές. Συνολικά μιλώντας, ο πληθυσμός των πεδινών περιοχών της περιφέρειας σημείωσε αύξηση της τάξης του 23,69 το διάστημα 1971-1991, αυτός των ημιορεινών αύξηση 28,13%, ενώ αυτός των ορεινών μειώθηκε κατά 14,06% την ίδια περίοδο.¹²⁰

¹¹⁹ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ .9.»

¹²⁰ «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου, 1998, σελ .9-10.»

Ο πίνακας 4.10. δείχνει την κατανομή του πληθυσμού της Ηπείρου σε αστικό, ημιαστικό και αγροτικό, ενώ ο πίνακας 4.11. τα αντίστοιχα ποσοστά μεταβολής κατά την περίοδο 1971-1991.

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΕ ΑΣΤΙΚΟ, ΗΜΙΑΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ			
		ΗΠΕΙΡΟΣ	Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
1971	ΑΣΤΙΚΟΣ	23,68%	29,79%
	ΗΜΙΑΣΤΙΚΟΣ	8,14%	6,16%
	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ	68,18%	64,05%
1981	ΑΣΤΙΚΟΣ	24,17%	30,43%
	ΗΜΙΑΣΤΙΚΟΣ	9,05%	7,35%
	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ	66,77%	62,21%
1991	ΑΣΤΙΚΟΣ	30,75%	43,03%
	ΗΜΙΑΣΤΙΚΟΣ	9,84%	5,05%
	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ	59,41%	51,92%

Πίνακας 4.10.¹²¹

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΣΤΙΚΟΥ, ΗΜΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ			
		ΗΠΕΙΡΟΣ	Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
1961-1971	ΑΣΤΙΚΟΣ	-	14,64%
	ΗΜΙΑΣΤΙΚΟΣ	-	27,34%
	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ	-	-24,21%
1971-1981	ΑΣΤΙΚΟΣ	6,77%	11,74%
	ΗΜΙΑΣΤΙΚΟΣ	16,31%	30,49%
	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ	2,42%	6,24%
1981-1991	ΑΣΤΙΚΟΣ	33,16%	51,85%
	ΗΜΙΑΣΤΙΚΟΣ	13,80%	-26,25%
	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ	-6,87%	-10,38%

Πίνακας 4.11.¹²²

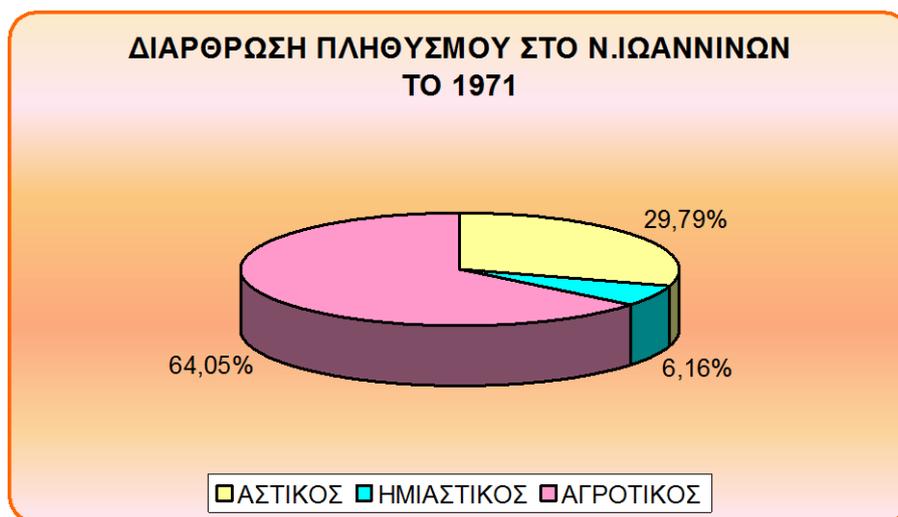
¹²¹ «ΕΣΥΕ.»

¹²² «ΕΣΥΕ.»

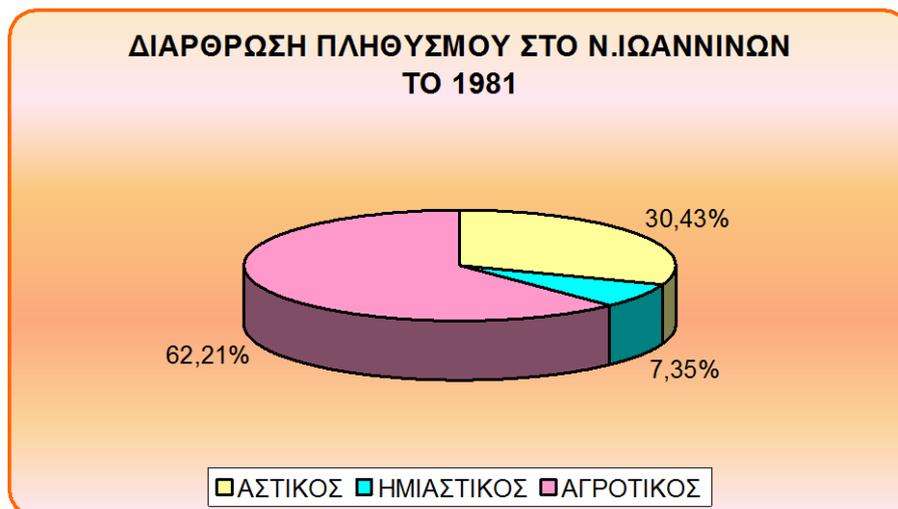
Η εξέλιξη της κατανομής του πληθυσμού στους διάφορους οικισμούς της περιφέρειας Ηπείρου δείχνει ότι η Ήπειρος παραμένει μια κατεξοχήν αγροτική περιφέρεια με αργούς ρυθμούς αστικοποίησης. Έτσι, βλέπουμε πως μέχρι και το 1991 ο αγροτικός πληθυσμός στο σύνολο της περιφέρειας αποτελούσε το 59,41% του συνολικού πληθυσμού, ο αστικός το 30,75% και ο ημιαστικός το 9,84% (πίνακας 4.10.). Η μετακίνηση του πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα ακολούθησε με αργούς ρυθμούς μέχρι τη δεκαετία του '80. Κατά την περίοδο 1971-1981 ο πληθυσμός των ημιαστικών κέντρων παρουσίασε τη μεγαλύτερη αύξηση, 16,31%, ενώ παράλληλα και ο αστικός και ο αγροτικός πληθυσμός σημείωσαν αύξηση της τάξης του 6,77% και 2,42% αντιστοίχως. Στη δεκαετία του 1981-1991 ο ρυθμός αστικοποίησης εντατικοποιείται, αφού ο αγροτικός πληθυσμός μειώνεται κατά 6,87%, ενώ ο ημιαστικός και αστικός παρουσίασαν αύξηση της τάξης του 13,8% και 33,16% αντιστοίχως (πίνακας 4.11.).

Αναφορικά με το νομό Ιωαννίνων παρατηρείται πως οι ρυθμοί αστικοποίησης είναι πολύ μεγαλύτεροι από αυτούς ολόκληρης της περιφέρειας. Συγκεκριμένα, το 1971 ο αστικός πληθυσμός ανέρχεται σε ποσοστό 29,79%, το 1981 αυξάνεται σε 30,43% και το 1991 φτάνει το 43,03%. Αντίστοιχα στις δεκαετίες αυτές η ποσοστιαία του μεταβολή ανέρχεται σε 14,64%, 11,74% και 51,85%. Έτσι, ενώ το 1971 ο αγροτικός πληθυσμός του νομού κατέχει πολύ πιο πάνω από το μισό του συνολικού πληθυσμού (64,05%), το 1991 μειώνεται στο 51,92% και το χαμένο του έδαφος κερδίζει κυρίως ο αστικός.

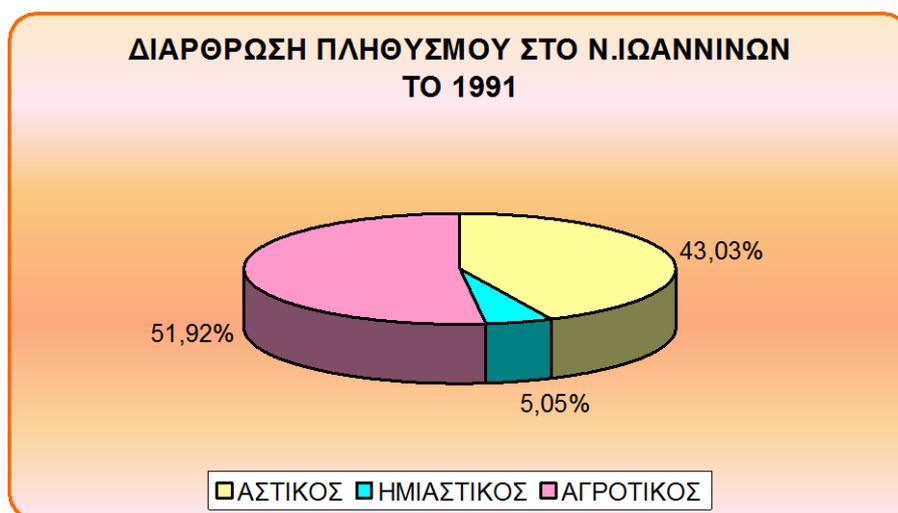
Τα διαγράμματα 4.12., 4.13. και 4.14. που ακολουθούν δείχνουν πιο παραστατικά τη διάρθρωση του αστικού, ημιαστικού και αγροτικού πληθυσμού για τα έτη 1971, 1981 και 1991 στο νομό Ιωαννίνων.



Πίνακας 4.12.



Πίνακας 4.13.



Πίνακας 4.14.

4.6. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.

Στο νομό Ιωαννίνων υπάρχουν τα ακόλουθα είδη επιχειρήσεων και εταιρείες , τα οποία παρουσιάζονται στον πίνακα. 4.15.. Διαχωρίζονται σε αυτές που εδρεύουν στην πόλη, σε χωριά, καθώς και σε αυτές που οι ιδιοκτήτες είναι μέτοχοι σε κάποια άλλη Α.Ε., Ε.Π.Ε. ή Ε.Ε..

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ				
	ΠΟΛΗ	ΧΩΡΙΑ	ΜΕΤΟΧΟΙ&ΣΕ Α.Ε.,Ε.Π.Ε.ή Ε.Ε.	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΤΟΜΙΚΕΣ	8.095	1.305	562	9.962
Α.Ε.	–	–	–	334
Ε.Π.Ε.	–	–	–	128
Ε.Ε.	103	8	3	114
Ο.Ε.	1.489	77	58	1.624

Πίνακας 4.15.

Παρατηρούμε λοιπόν πως στα Γιάννενα βρίσκεται το μεγαλύτερο ποσοστό ενός μεγάλου αριθμού ατομικών επιχειρήσεων (8.095 σε σύνολο 9.962), πράγμα που δικαιολογεί απόλυτα την κυριαρχία του τριτογενούς τομέα στο δήμο Ιωαννιτών που αναλύσαμε στο Πρώτο Μέρος. Το ίδιο επαναλαμβάνεται και με τον αριθμό των Ε.Ε., 103 από τις οποίες σε σύνολο 114 εδρεύουν στα Γιάννενα, αλλά και των Ο.Ε., με αριθμό 1.489. Δυστυχώς το Εμπορικό Επιμελητήριο Ιωαννίνων δεν διέθετε αναλυτικά στοιχεία για την έδρα των Α.Ε. και Ε.Π.Ε., παρά μόνο ο συνολικός τους αριθμός που αντίστοιχα είναι 334 και 128 στα όρια του νομού.

4.7. ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ.

4.7.1. Ενεργός πληθυσμός.

Ο ενεργός πληθυσμός και η καταγεγραμμένη ανεργία για τα έτη 1981,1991 και 1994 παρουσιάζεται στους πίνακες 4.16. και 4.17..

Το ποσοστό του ενεργού πληθυσμού της Ελλάδος και της περιφέρειας παρουσιάζει ελάχιστη βελτίωση από το 1981 έως και το 1994. Είναι βέβαια αξιοσημείωτο το γεγονός ότι η Ήπειρος με ποσοστό 36,59% το 1994 πλησιάζει κατά πολύ τον εθνικό μέσο όρο της ίδιας περιόδου που είναι 38,07%.

Ο νομός Ιωαννίνων παρουσιάζει αύξηση το 1991 συγκριτικά με το 1981 της τάξης του 1,10%, ενώ το 1994 0,10% και ο ενεργός του πληθυσμός φτάνει το

36,39%, ποσοστό κατά 20 δεκαδικές μονάδες μικρότερο από αυτό όλης της περιφέρειας και κατά σχεδόν 2% μικρότερο από αυτό της χώρας την ίδια περίοδο. Το μέγεθος των ποσοστιαίων αυξήσεων αν το δούμε γενικά μοιάζει ασήμαντο, αν όμως ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτερες γεωμορφολογικές και όχι μόνο ιδιαιτερότητες της περιοχής, τότε η σημασία του κρίνεται πολύ σημαντική για το νομό.

ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ					
	1981	1991	1994	ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%)	
				81-91	91-94
ΕΛΛΑΔΑ	36,38%	37,88%	38,07%	4,10%	0,50%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	36,31%	36,57%	36,59%	0,70%	0,10%
Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	35,96%	36,37%	36,39%	1,10%	0,10%

Πίνακας 4.16.

4.7.2. Ανεργία.

Η ανεργία είναι ένας παράγοντας που μαστιάζει όλες τις περιοχές της Ελλάδας.

Στον πίνακα 4.17. παρουσιάζονται τα ποσοστά της και η ποσοστιαία της μεταβολή για την Ελλάδα, την Ήπειρο και το νομό Ιωαννίνων.

Η ανεργία σε εθνικό επίπεδο αυξάνεται το 1991 κατά 84,50% και στην περιφέρεια Ηπείρου κατά 91,40%. Ο νομός Ιωαννίνων διαγράφει τη χειρότερη ποσοστιαία αύξηση που υπολογίζεται σε 119,10%. Είναι ευτύχημα που στα τρία επόμενα χρόνια (1994) το ποσοστό των ανέργων του νομού παρουσιάζεται αυξημένο μόλις κατά 2,50%.

ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ					
	1981	1991	1994	ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%)	
				81-91	91-94
ΕΛΛΑΔΑ	4,38%	8,09%	9,57%	84,50%	18,40%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	5,51%	10,54%	10,81%	91,40%	2,50%
Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	5,18%	11,36%	11,96%	119,10%	5,30%

Πίνακας 4.17.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ενασχόλησή μου με το είδος αυτό της ερευνητικής εργασίας με έκανε να εφαρμόσω στην πράξη όλα όσα είχα διδαχθεί κατά τη συγγραφή της εργασίας με τίτλο « Μέθοδοι και τεχνικές έρευνας» που είχα αναλάβει στο Σεμινάριο Τελειοφοίτων της σχολής μου. Έτσι, μου ήταν πολύ χρήσιμο το γεγονός ότι ήξερα θεωρητικά τι έπρεπε να κάνω και πιο δρόμο να ακολουθήσω και ήταν μεγάλη πρόκληση η παρουσίαση με γραπτό τρόπο των ευρημάτων της έρευνας.

Κατά τη διαδικασία διεκπεραίωσης της παρούσας εργασίας διδάχθηκα να αναλύω όσο το δυνατόν καλύτερα πίνακες με διάφορα στοιχεία, όπως πληθυσμιακές και γενικά ποσοστιαίες μεταβολές, αλλά και να αποκωδικοποιώ τα ιδιαίτερα μηνύματα που κάθε ένα από τα στοιχεία που συγκέντρωνα περιείχε.

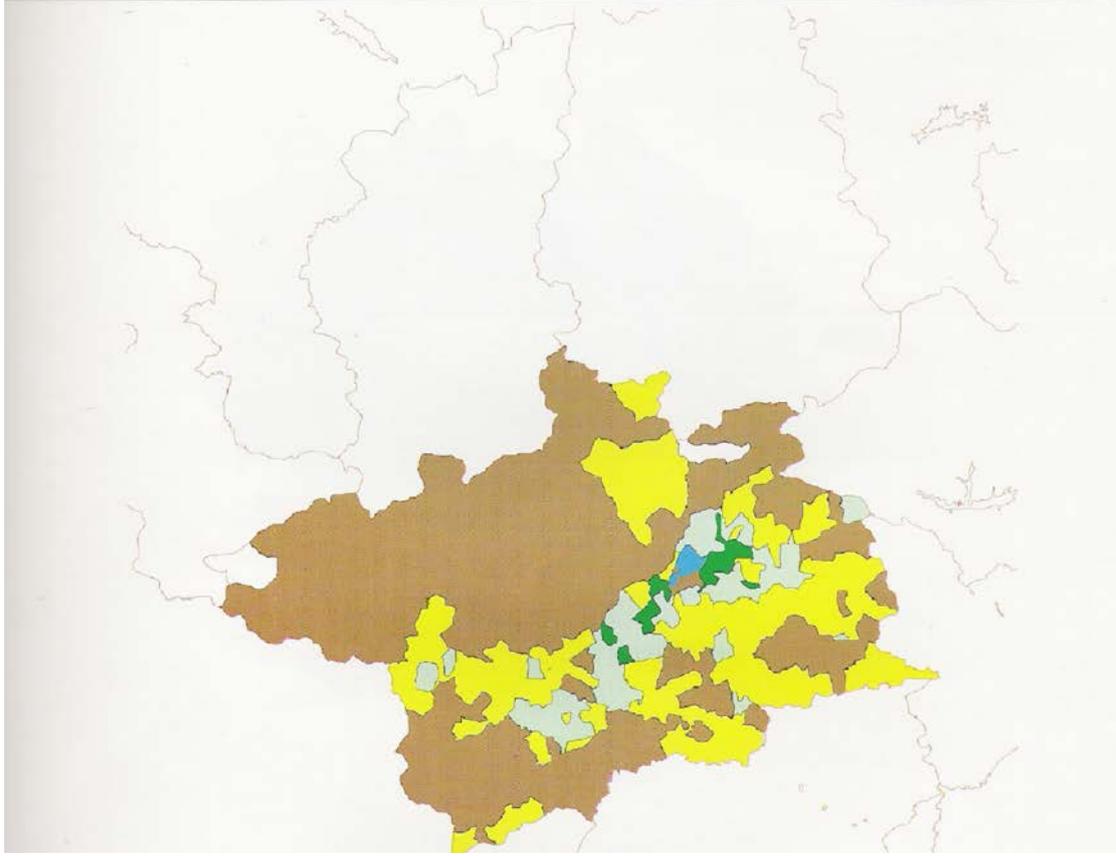
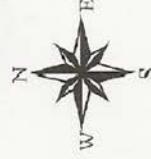
Συνολικά θα μπορούσα να πω πως επωφελήθηκα σε πολύ μεγάλο βαθμό από αυτήν την έρευνα-εργασία, αλλά και ταυτόχρονα προσέφερα όσο περισσότερο μπορούσα στην παραγωγή νέας γνώσης για το νομό Ιωαννίνων, πράγμα που είναι και το δεδομένο σε κάθε είδους έρευνα. Πιο συγκεκριμένα, το κείμενο αυτό κατορθώνει να καταδείξει πως δύο θεωρητικά ανεξάρτητες μεταβλητές, η γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού και η οικονομική δραστηριότητα, συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους, τουλάχιστον όσον αφορά το νομό Ιωαννίνων. Έτσι, η αρχική μας υπόθεση πως οι δύο αυτές πτυχές του κοινωνικοοικονομικού γίνεσθαι λογικά έχουν κάποια εσωτερική σύνδεση επικυρώνεται εδώ μέσα από την ανάλυση των έγκυρων και αδιαμφισβήτητων στοιχείων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ
ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ
ΕΤΟΥΣ 1996

ΠΕΡΙΟΧΕΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ
ΜΕ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΓΗ
ΠΟΥ ΚΑΛΥΨΤΕΙ:

0%	ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΓΗΣ
0-5%	ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΓΗΣ
5-20%	ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΓΗΣ
20-50%	ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΓΗΣ
> 50%	ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΓΗΣ
	ΛΙΜΝΕΣ ΝΕΡΑ





ΥΠΟΜΝΗΜΑ:

ORIA ΧΩΡΑΣ

ORIA ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

ORIA ΝΟΜΩΝ

ORIA ΝΕΩΝ ΔΗΜΩΝ

ΑΚΤΟΓΡΑΜΜΗ

ΕΔΡΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

ΠΡΩΤ. ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ

ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ:

ΜΕΤΑΞΥ ΕΘΝΙΚΟΥ(8,1%) ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ(10,5%)

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ

ΤΟΜΕΑΚΗ ΔΙΑΦΟΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΗΜΟΥ, 1991

ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

ΥΠΕΧΩΔΕ-Γ'ενική Δ/ση Περιβάλλοντος-Δ/ση Χωροταξίας

ΜΕΛΕΤΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΝΕΟ ΔΗΜΟ, 1991

Ι. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΣ

	1856		1888	1895
	Χανέδες	Στέφανα		
Ναχαγιές Κοιμητών				
1. Άνω Λαμιάτα	12	13	35	27
2. Αγαθόβιτσα/Λευκοθέα	33	51	38	28
3. Βαγενίτι	10	22	21	11
4. Βάνισια/Κρύα	4	5	11	9
5. Βάρβευα/Άγιοι Απύστολοι	8	8	15	12
6. Βατατιάδες	8	18	20	20
7. Βελτισία/Κλιματιά	110	193	192	170
8. Βλαχάτανο	16	21	24	26
9. Βράβορη/Ανάργυροι	21	27	50	43
10. Βροντισμένη	-	-	18	-
11. Γαβριασίοι	9	15	19	20
12. Γαδίκι (Μεγάλο)	10	10	17	15
13. Γαδικοπούλο	5	5	6	7
14. Γερομνήμη	38	75	78	57
15. Γουργάνισα	13	22	30	15
16. Γραμματαγή/Αρετή	17	28	40	64 ^{αβ}
17. Γραμματοβό	34	54	62	39 ^{αβ}
18. Γλάβιανη/Καταραξάκης	18	29	25	20
19. Γραμμένο	60	108	120	102
20. Γρανιτσουλά	21	43	16	23
21. Δεβλινακόπουλο	20	28	25	30
22. Δολιανά	61	109	227	148
23. Δραγομή/Παλιουρή	11	18	22	23
24. Δραγοψιά	39	71	71	63
25. Ζαγόρανη/Χρυσοράχη	48	80	80	63
26. Ζαγόρανη/Πολύγυρος	18	19	73	63
27. Ζελάσια/Φωτεινό	65	81	47	41
28. Ζέλοβα/Βουνοπλάγια	23	29	46	39
29. Ζίτσα	150	216	290	260
30. Ζοντίλα/Ζωοδόγος	13	17	24	21
31. Ζόργιανη	15	6	4	7
32. Καλοζώφι	19	42	40	37
33. Καρίτσα	42	90	100	86
34. Κάτω Λαμιάτα	10	23	25	20
35. Κοβίλιανη/Πολύλοφο	26	50	47	39
36. Κοκκινοχώμα	31	31	23	24
37. Κόνισκα	32	65	60	63
38. Κοσολιανη/Αετόπετα	18	25	44	33

1. Πόλη των Ιωαννίνων
(Χρόστιανοί)
(Μουσουλμάνοι/Εβραίοι)
(Σύνολο)

1856
Χανέδες Στέφανα

1888

1895

2.280 2.600 2.189^α
1.193 ;
3.473^ς

3.314

	1856		1888		1895	
	Χανέδες	Στέφανα	Χανέδες	Στέφανα	Χανέδες	Στέφανα
86. Τουφλιώπολις	6	7	-	-	-	-
87. Χίνα	30	66	65	65	50	50
88. Ψήνα	34	58	58	58	50	50
Σύνολο νεαρχιές:	(83)	(82)	(82)	(82)	(82)	(82)
Οικογένειες	2.210	3.487	4.050	4.050	3.382	3.382
<i>Νεαρχιές Ζαγοριού</i>						
89. Άγιος Μηνάς	21	52	12	12	30	30
90. Άλιζόν Τουφλίου/Γεοργιάτσανος	26	56	92	92	72	72
91. Άνω Βίτσα	51	99	90	90	75	75
92. Άνω Ρεβένια	46	79	95	95	75	75
93. Άνω Σουδενά/Άνω Πεδινά	83	142	153	153	134	134
94. Αγριάτα/Αγιάση	80	210	215	215	183	183
95. Βρασιό/Βίσιος	27	57	30	30	42	42
96. Βοβούσα	26	42	50	50	58	58
97. Βραδέτο	28	39	54	54	44	44
98. Γεβενίτι	105	142	270	270	264	264
99. Δοβρά/Αστρογγέλοι	87	196	236	236	175	175
100. Δόλιανη/Νέον Αμαρούσιον	41	69	89	89	85	85
101. Δραγάρι/Καστανιώνος	28	60	75	75	58	58
102. Δρατενίκο/Πότιστο	45	74	215	215	190	190
103. Ζοντά/Διζόρυφο	79	142	190	190	163	163
104. Καβαλλάρι	19	21	36	36	43	43
105. Καλουτά	71	105	150	150	126	126
106. Καμινιά	19	25	45	45	46	46
107. Καπέσοβο	42	56	70	70	64	64
108. Κάτω Βίτσα	88	88	90	90	72	72
109. Κάτω Ρεβένια	27	63	70	70	52	52
110. Κάτω Σουδενά/Κάτω Πεδινά	103	127	200	200	161	161
111. Κοιτούλι	58	101	130	130	115	115
112. Λιάστα	155	257	435	435	377	377
113. Λεσινίτσα/Βουσοχώρι	82	136	260	260	215	215
114. Λιασοβέτσι/Λεπτοκαριά	98	121	120	120	174	174
115. Λυγκιάδες	20	30	40	40	80	80
116. Μιαρίνου	43	62	50	50	90	90
117. Μανασή	37	53	60	60	60	60
118. Μιαρβερούι	21	63	60	60	52	52
119. Μιαρβρούι	19	33	26	26	28	28

	1856		1888		1895	
	Χανέδες	Στέφανα	Χανέδες	Στέφανα	Χανέδες	Στέφανα
43. Κρετσούνισα/Δεσποτιώ	60	87	130	130	66	66
44. Λιγυψιά	27	63	80	80	73	73
45. Λίθινο	11	25	32	32	21	21
46. Λιόλιου/Αρβετοχώρι	17	17	40	40	45	45
47. Μάζαράκι	26	38	44	44	24	24
48. Μιαρβινόρος	-	-	-	-	20	20
49. Μόσιαρη/Σιταριά	79	118	118	118	65	65
50. Μοσπίνα/Λύγγος	36	40	70	70	62	62
51. Μπέροου	2	3	4	4	4	4
52. Μπισδούι (Μεγάλο-)/Ελεούσα	53	65	60	60	61	61
53. Μπισδοπάνου/Άγιος Ιωάννης	5	7	6	6	8	8
54. Μιροντάου/Δαφνόφυτο	23	27	25	25	22	22
55. Μιρσαρά	23	35	36	36	21	21
56. Μιρσίγια/Κρανούλα	16	16	20	20	19	19
57. Μιρμάνισα/Βασιλόπουλο	21	49	34	34	20	20
58. Νεργιάδες	17	38	31	31	28	28
59. Νεοχώρι	11	12	18	18	13	13
60. Νεοχωρόπουλα	9	14	12	12	18	18
61. Νησί Ιωαννίνων	80	95	147	147	-	-
62. Ντίστερη/Λυκοτάξι	7	12	25	25	21	21
63. Ντόμπρον/Πετράλινα	-	-	34	34	30	30
64. Πέριμα	28	31	60	60	50	50
65. Περάτι	17	34	26	26	24	24
66. Περίλεψη/Περίβλεπτος	11	17	16	16	15	15
67. Πετσάλι (Κάμπου)	20	20	19	19	20	20
68. Πετσάλι (Κουχέντων)	4	6	-	-	-	-
69. Πογδόρι/Λυκοστάνη	11	12	7	7	13	13
70. Πογδόριανη/Παρακάλαμοςβ	36	53	-	-	173γ	173γ
71. Πρωτόπασα	88	150	116	116	97	97
72. Ραδοτόβι/Ροδοτόπι	38	46	58	58	50	50
73. Ράκο	20	44	45	45	28	28
74. Ριζόγιο	8	16	20	20	11	11
75. Ριζό	14	31	32	32	23	23
76. Σαντοβίτσα/Μάγιαμα	26	50	70	70	58	58
77. Σελίτσασα	-	-	-	-	-	-
78. Σιούτσια/Κασπί	12	18	12	12	14	14
79. Σούλι Νήνου/Σουλόπουλογ	40	40	32	32	23	23
80. Σουλόπουλο/Μικρό Σουλόπουλογ	12	12	5	5	8	8
81. Σπήλιο	6	10	8	8	22	22
82. Στρανιόρα	8	11	38	38	32	32

	1856		1888		1895	
	Χανέδες	Στέφανα	Χανέδες	Στέφανα	Χανέδες	Στέφανα
200. Βαζιάσι	24	44	49	51		
201. Βοτβίτσιτσα/Αμπελέζ	11	12	18	21		
202. Γουαγιάνου	12	13	49	56		
203. Γετασανέ/Αιπρογιάφ	25	64	62	59		
204. Δεφβίτζανα	5	8	47	66		
205. Διεγοφρέτσι/Έλαρος	7	8	15	17		
206. Διρμεσιού	50	60	45	38		
207. Έλιτζνα/Αερονόβλα	25	42	23	54		
208. Ζεζεσιτσα/Πεντόλεκος	13	18	38	35		
209. Θιζαράσι	23	24	36	36		
210. Κάτω Μονσιωττόσε	26	46	56	37		
211. Κοπάνου	16	25	48	52		
212. Κορηλίδ	24	54	50	61		
213. Κορβέλα	22	24	33	29		
214. Κορσοβό	8	22	31	34		
215. Κουστάνινη	19	24	30	33		
216. Λαγιέτσι/Μυροδάρνη	6	19	19	22		
217. Λαγιωτίτσα	10	12	11	11		
218. Λεπτερογιάφ	12	14	16	16		
219. Άλετα	26	51	47	62		
220. Μανωλίτσα	25	30	38	43		
221. Μάλγιτσι	28	50	58	61		
222. Μολχόβου/Μελά	11	17	19	24		
223. Μουαβίνα	9	10	21	41 ¹⁵		
224. Μουλιζε/Περόβια	6	22	21	23		
225. Μπακισαού	22	59	58	51		
226. Μικράτζα/Επισκοπικό	15	21	7	10		
227. Μπισσιτά	-	-	-	-		
228. Μπισουράτσα/Άγ. Τριάδα	6	9	17	18		
229. Μπουσλίτσι/Κουμαρά	21	41	20	47		
230. Παλιεγιάφ (Μετόπιτση)	13	19	30	34		
231. Πιστά	15	27	59	63		
232. Πλάσα/Άγ. Αναστασία	10	23	18	24		
233. Ραββένια	7	19	22	22		
234. Ραββένια	15	5	12	13 ²		
235. Ροιμανού	17	13	30	44		
236. Σεζβιανά	9	11	00	8		
237. Σιστροβίν	8	15	18	26		
238. Σελίβινη	24	38	82	79		
239. Τζερεβό	50	105	98	84		
240. Τόσκασι/Άγ.Αβελίς	31	37	35	66		
241. Τουφροβίτσιτσα/Διαβόνη	29	30	41	55		
242. Τσαχτάνου/Πιζιτάνια	20	51	38	62		

	1856		1888		1895	
	Χανέδες	Στέφανα	Χανέδες	Στέφανα	Χανέδες	Στέφανα
Σύνολο νυχγιέ:	Χοφιά					
	Ομοσύνειες	823	1.372	1.584	(46)	(46)
ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΟΙΣΜΑ						
Χρηματοί:		(225)	(218)	(223)		
Σύνολο:		9.533	14.485 ^η	16.664		
		10.726				17.020 ^η

α. Το Νιζογρόπουλο λέγεται και Νιζογρό. Μπεταρλήτση ή Μιτράλιτση, το κτήσαντο Νιζογρόφου και Νιζογρόφου Ντεββίτση.
β. Το χωριό της Τουρκοκρατίας αντιστοιχεί τωπογραφικά στο συνοικισμό Άνω Παροσάλαμος, το σημερινό χωριό βρίσκεται στη θέση των παλιών Κιλικίων της Ποδόβρανης, τα οποία δεν περιλαμβάνονται στις στατιστικές (βλ. Μέρος Β', σημ. 490).
γ. Το Σοβιά Ντόνου λέγεται και Άνω Σοβιά ή Σοβιά Πολυχρόνη, το (παρόν) Σουλτάπουλο λέγεται και Κάτω Σοβιά, Σοβιά Μπεταρλήτση ή Σοβιά Μιτράλιτση. Η επιτροπή μετονομασιών καταόρθωσε δύο να συγχύσει τελείως τα περίφημα.
δ. Η Γότσια και το Προσγάι είναι στην αρχή ενιαία χωριά, συμβατικά τα στοιχεία τους εντάχθηκαν στα λήμματα «Μεγάλη Γότσια» και «Μεγάλο Προσγάι».
ε. Μέχρι το 1913 η Μονσιωτίτσα είναι ενιαίο χωριό· τα στοιχεία της εντάχθηκαν συμβατικά στο λήμμα «Κάτω Μονσιωτίτσα».
ς. Ο αριθμός των χανέδων από τη συντητική στατιστική του Αρβελιανού (σ. 248) και παραλειπώντες τις 200 «έδρες» οικισμένες, με την προσθήκη των οποίων προέκυψαν ίσως οι 2.400 Χανέδες της σ. 328.
ζ. Έχει ενταχθεί στον κατά της Αγίας, όπου δεν καταγράφονται στέφανα· στη θέση του υπάρχει η Κλασιούρα με 29 χανέδες και 52 στέφανα.
η. Τα εθελόματα του Αρβελιανού είναι σγέδων παντού ανώμαλα: Στη σ. 399 δίνει χριστιανικούς χανέδες 9.657, αλλά τα εθελόματα που δίνει ο πίνακας του κατά νυχγιέ βιάδων συνολικό έδαφος 8.949 χανέδες και 13.899 στέφανα, ενώ είναι της σ. 249, αν προσηθούν και τα στοιχεία της πόλης των Ιωαννίνων, βιάδων 9.718 χανέδες και 14.480 στέφανα.
θ. Συμπεριλαμβάνεται και οι Διαμαρτυρόμενοι.
ι. Συμπεριλαμβάνονται σπτά και τα Σελίτσανα.
ια. Το σωστό ίσως είναι 49.
ιβ. Οι αριθμοί οικισμένων των χωριών Γαβιμπιτση και Γαβιμπιτσο μοιάζουν να έχουν αντιταραφεί.
ιγ. Περιλαμβάνεται και η Βρονταμένη.
ιδ. Το σωστό ίσως είναι 178.
ιε. Συμπεριλαμβάνεται σπτά και το Κουστάνι.
ις. Συμπεριλαμβάνεται σπτά και η Μπισσιτά.
ιζ. Αντί «Ραββένια» γράφει «Μπεταρλήτσα» (=Πέντε Πηγάδια).
ιη. Το πρώτο σπτα σφραγίζει σε 17.180.

	1874		1895		1913	
	Σύνολο	Άρρενες Θήλειες	Σύνολο	Άρρενες Θήλειες	Σύνολο	Άρρενες Θήλειες
1. Πόλη των Ιωαννίνων: (Χριστιανός) (Μουσουλμάνοι/Εβραίοι) (Σύνολο)	7.181		9.194	8.370	6.977	5.141 ^α
					2.322	2.364
					9.209	7.505
Νοχιγιές Κουρέντων						
2. Άνω Λαφίσα	180	60	65	78	75	75
3. Αραφούβιτσα/Λευκοθέα	175 ^β	76	72	102	100	100
4. Βαγενίτι	130	56	52	62	86	86
5. Βάνισσα/Κοθα	61	31	24	44	37	37
6. Βάβρεσι/Αγ. Απύσταλοι	75	24	18	43	39	41
7. Βαταράδες	90	60	59	31	41	41
8. Βελταστά/Κληματιά	800	500	468	461	469	469
9. Βλαγιάνα	110	53	69	75	114	114
10. Βράβοι/Ανάργυροι	300	156	133	143	188	188
11. Βρονταμένη	-	44	43	49	55	55
12. Γαφουσι	103	56	42	69	70	70
13. Γαφίτικα (Μεγάλο-)	-	46	38	55	75	75
14. Γαφικόπολο	35	16	13	-	-	-
15. Γερονίμη	380 ^β	199	193	157	219	219
16. Γουγιαντισα	170 ^β	76	78	73	71	71
17. Γραψιανη/Αρετή	260 ^β	88	90	-	-	-
18. Γράμτοβο	240 ^β	170	154	105	200	200
19. Γλύζιανη/Καταφράκτις	140 ^β	72	85	72	84	84
20. Γραμμένο	1.500	347	368	392	416	416
21. Γραντοπούλα	100 ^β	145	140	106	153	153
22. Δελβινικόπολο	135 ^β	82	78	96	89	89
23. Δολιανά	1.135 ^β	416	493	349	553	553
24. Δραγομη/Παλιονή	130 ^β	56	59	73	60	60
25. Δραγοψά	350	138	120	130	130	130
26. Ζαγόριανη/Χριστούζη	390 ^β	202	176	225	257	257
27. Ζαγόριτσα/Πολύγυρος	300	146	124	231	235	235
28. Ζελάτσα/Φοτεινό	250 ^β	165	175	93	140	140
29. Ζελάβα/Βουνοπλαγιά	330	136	127	155	275	275
30. Ζίτσα	1.500	712	760	503	645	645
31. Ζοντίλα/Ζωοδόχος	250	106	89	105	111	111
32. Ζόγριανη	45 ^β	24	28	44	33	33
33. Καλογόρι	240 ^β	86	69	79	99	99
34. Καρίτσα	350	272	267	251	309	309
35. Κάτω Λαψίτσα	150	54	50	79	77	77
36. Κοβίλιανη/Πολύλοφο	300	178	139	129	187	187

	1874		1895		1913	
	Σύνολο	Άρρενες Θήλειες	Σύνολο	Άρρενες Θήλειες	Σύνολο	Άρρενες Θήλειες
37. Κοκανοχώρια	130 ^β	57	54	57	69	69
38. Κόνιτσα	425	242	206	269	297	297
39. Κοσβιλιανή/Α. ετόπετρα	210 ^β	192	197	160	275	275
40. Κουλάσι	490 ^β	259	266	279	333	333
41. Κουβεντα	305 ^β	213	223	189	243	243
42. Κορνηγιάντες/Σταελλαφικό	70	60	61	45	60	60
43. Κορτσονίτσα/Δεσποτικό	630 ^β	311	362	272	362	362
44. Λιγοψά	450	233	275	204	252	252
45. Λίθινο	150 ^β	73	74	85	104	104
46. Λύκου/Αρβιτοχώρι	259	124	103	159	168	168
47. Μάζαρισι	235 ^β	110	116	103	115	115
48. Μαυρονόρος	-	116	99	135	153	153
49. Μόσιαρη/Στρασιά	580 ^β	230	271	165	243	243
50. Μορτίνα/Λύγγος	380	159	141	159	179	179
51. Μπέκου	30	19	18	23	30	30
52. Μπεδοίνι (Μεγάλο-)/Ελεούσα	160	145	132	291	251	251
53. Μπεδοινόπολο/Αγ. Ιωάννης	30	22	16	36	31	31
54. Μπουρτάκι/Δεσποτικό	135 ^β	47	58	50	66	66
55. Μπουρτάκι	180 ^β	101	102	104	152	152
56. Μπουρτάκι/Κορνοβίλα	95	32	17	52	51	51
57. Μπουρτάκι/Βασίλειοπολο	240 ^β	76	86	74	95	95
58. Νεγκάδες	200	89	81	64	65	65
59. Νεοχώριμ	80	44	40	76	68	68
60. Νεοχωράτολο ^α	50	32	26	39	38	38
61. Νησί Ιωαννίνων	500	-	-	259	268	268
62. Ντόπερη/Λυκοτήγλα	84	59	43	52	42	42
63. Ντόπερη/Πετράλωνια	250	106	110	118	159	159
64. Πέγμα	245	155	155	93	88	88
65. Περάτι	200	74	64	75	96	96
66. Περίεφτη/Περίεφτος	140	39	36	94	71	71
67. Πετσάλα (Κάμπου)	80	60	29	82	83	83
68. Πετσάλα (Κοιφέντων)	55 ^β	-	-	-	-	-
69. Πογδορά/Λυκοστάνη	35	25	17	24	31	31
70. Πογδοριανη/Παρεσάλαμοσι ^β	620 ^β	446	452	415	385	385
71. Πρωτότσα	700	417	401	389	467	467
72. Ραδοσέβι/Ροδοστά	300	198	145	227	263	263
73. Ράικο	240 ^β	98	88	74	98	98
74. Ριζόχοβο	105 ^β	78	66	73	75	75
75. Ριζό	190 ^β	126	146	122	183	183
76. Σαντοβίτσα/Μάριτσα	444	217	214	355	349	349
77. Σελίτσα	60 ^β	-	-	45	62	62
78. Σιούτσα/Καστί	90 ^β	42	45	50	64	64
79. Σιούτσα/Νηροβίτσα/Λαμνιά ^γ	175 ^β	61	54	77	91	91

	1874		1895		1913	
	Σύνολο	Άρμενες Θήλειες				
118. Μεσσοβούνι	2905	115	147	73	132	
119. Μεσοβούνι	1155	75	83	82	107	
120. Μονοδέντρο	500	241	225	47	63	
121. Μπάγια/Κήφισο	800	341	338	125	244	
122. Μπουλάτου/Ελάτη	470	256	276	142	201	
123. Νεγίδες	600	235	232	146	188	
124. Ντομπρινόβο/Ηλιοχώρι	1.200	398	419	166	281	
125. Παλιχώρι (Λάιστας)	250	146	163	35	55	
126. Πάπυγκο	5705	292	349	159	273	
127. Σκαμνέλι	1.200	369	396	186	232	
128. Σοποταέλι/Δίλοφο	500	197	242	97	168	
129. Στολοβό/Διπόταμο	250	68	77	36	57	
130. Τσεπέλοβο	700	385	374	272	342	
131. Τσεβέβρι/Ελαφότοπος	800	408	442	275	410	
132. Τσερβέσι/Ελατοχώρι	1.000	363	359	88	141	
133. Φλαμπουρί	750	288	347	119	175	
134. Φραγκάδες	700	243	257	153	214	
Σύνολο ναχιγιέ: Χωριά	(46)	(46)	(46)	(46)	(46)	
Κάτοικοι	28.491	11.458	12.282	6.058	9.453	
<i>Ναχιγιές Μαλακασίου</i>						
135. Αγναντα	1.000	-	-	-	-	
136. Αρδομιστα/Λογγάδες	300	106	98	166	158	
137. Βαλτσώρα/Πηγάδια	100	43	52	76	73	
138. Βάξια/Δείσκος	-	-	-	98	108	
139. Βασαβέτσι/Πετροβούνι	500	128	116	268	287	
140. Γερακάρι	140	102	95	99	144	
141. Γιάννιστα/Βασιλική	50	36	38	52	52	
142. Γκοβριτσά/Κρυόβουση	250	79	77	99	108	
143. Γκούρα/Βαπτιστής	-	-	-	128	119	
144. Γουότσα	-	-	-	60	54	
145. Γουλάς/Πλατανιά	20	20	21	9	16	

	1874		1895		1913	
	Σύνολο	Άρμενες Θήλειες				
80. Σουλόπουλο/Μικρό Σουλόπουλο	555	34	44	47	51	
81. Σπήλιο	855	30	25	28	17	
82. Στυπράκι	200	113	116	158	174E	
83. Στρέσι/Αιμιθέα	51	26	26	37	56	
84. Τσαφροβίτσι/Εκακίμωχοί	3805	252	204	206	135	
85. Τσεργιανή/Λοφίσκος	200	101	97	71	104	
86. Τσιφλικόπουλο	-	-	-	-	-	
87. Χίγκα	3205	183	177	137	186	
88. Ψήγα	250	140	139	278	170	
Σύνολο ναχιγιέ: Χωριά	(83)	(83)	(83)	(83)	(83)	
Κάτοικοι	22.272	11.114	10.875	11.330	13.226	
<i>Ναχιγιές Ζαγοραίου</i>						
89. Άγιος Μηνάς	855	80	75	50	74	
90. Αλιζότ Τσιφλικό/Γεροτλάτανος	4805	217	225	139	229	
91. Άνω Βίτσα	370	168	187	60	100	
92. Άνω Ραβένια	4705	203	225	194	264	
93. Άνω Σουδενά/Άνω Πεδινά	910	306	314	157	276	
94. Αρτάτσι/Αρίστη	4005	410	489	233	341	
95. Βιτανό/Βίκος	1755	74	91	46	63	
96. Βοβούσα	250	269	228	247	258	
97. Βραδέτο	250	73	100	33	70	
98. Γεβεντί	1.500	542	587	298	488	
99. Δοβιά/Ασπράγγελο	1.000	389	419	246	382	
100. Δόλιανη/Νέον Αιμαρούσιον	400	146	171	77	115	
101. Δερμάρι/Καστανιώνας	350	95	108	33	70	
102. Δερσενέκο/Τρίστενο	700	342	397	119	301	
103. Ζοντίλα/Δικόφιμο	1.800	349	358	219	333	
104. Καβλάλαρι	150	88	78	65	89	
105. Καλούτ	500	213	228	174	265	
106. Καμιά	100	51	67	44	76	
107. Καπέοβο	400	105	107	80	122	

	1874			1895			1913		
	Σύνολο			Άρρενες Θήλειες			Άρρενες Θήλειες		
	1874	1895	1913	1874	1895	1913	1874	1895	1913
156. Κοτόπουλα/Αετούλες	350	140	151	96	152 ^α				
157. Κουτσουλιό	320 ^η	150	145	197	185				
158. Κράφη	1.000	498	388	220	290				
159. Κωστίται	-	-	-	-	-				
160. Λάβρανα	-	-	-	-	-				
161. Λεσιανά/Αυγό	80	45	43	83	68				
162. Λιάπου/Γέτα	250	198	191	124	174				
163. Λοξέται/Ελληνικό	650	384	366	356	369				
164. Λουγιάνα/Ανατολική	-	-	-	233	221				
165. Μάζια	320	125	108	142	134				
166. Μασσούκι	350	-	-	-	-				
167. Μεγάλη Γότιασα ^δ	1.500	287	290	288	327				
168. Μεγ. Προσγύλι/Μεγ. Περιστέρη ^δ	1.000	594	462	448	463				
169. Μικρή Γότιασα ^δ	-	192	183	185	238				
170. Μικρό Προσγύλι/Μ. Περιστέρη ^δ	-	-	-	223	209				
171. Μιλιοστάδες	10	6	5	-	-				
172. Μυζαλίτσι	500	77	120	229	214				
173. Μογγίλι/Καυές	180	36	37	10	19				
174. Μορκιο/Ηλιόκαλη	64	47	40	72	119				
175. Μονίξιασι	70	15	18	27	24				
176. Μπακαουιάδι/Καστρίτσα	250	123	100	156	158				
177. Μπιζάνι	80	45	44	53	55				
178. Μπραντοβίτσι	20	-	-	-	-				
179. Νίστορα	200	64	76	33	55				
180. Ντεφεντίτσα/Ανθοχόφι	400 ^ς	235	252	245	234				
181. Ντεβίστιανα/Προσγύλι	300	89	116	158	153				
182. Παλιόχοφι (Συράκου)	550	161	136	203	262				
183. Πάτερο	200	77	78	38	57				
184. Πέτρα	280	156	159	132	175				
185. Πιλέσια	300	191	163	183	228				
186. Προσβάλα/Βαθίπτεδο	310	128	103	190	166				
187. Ραμίστα/Πεδινή	150	85	66	151	122				
188. Σιελιανά	150	68	80	154	128				
189. Σιελόπιτρο/Αμπελόχοφι	400	-	-	-	-				
190. Σιυράζο	3.000	1.379	1.284	1.323	1.297				
191. Φορτόσι	400	152	161 ^α	52	88				
192. Φυράσιανα/Κυπαρισσία	40	15	18	23	20				
193. Χορλιακάδες	600	199	182	356	325				
194. Υποστασίτσα	700	300	280	300	300				

	1874			1895			1913		
	Σύνολο			Άρρενες Θήλειες			Άρρενες Θήλειες		
	1874	1895	1913	1874	1895	1913	1874	1895	1913
Ναυτιλίες Τσαρκοβίσιτας									
195. Αλποχόφι Μπότσαφι	200	73	56	82	70				
196. Αλποχόφι Ταχίραγα/Μαντελιόν	250	62	61	148	131				
197. Άνω Μουσιωτίτσα ^ε	-	-	-	-	-				
198. Αθόσι	10 ^η	45	44	68	91				
199. Βεραιάδες	320	169	143	195	225				
200. Βεραλάφι	500	121	79	170	177				
201. Βοτβίσιτα/Αμπελιά	120	36	39	45	58				
202. Γιοργάνου	420	220	188	249	264				
203. Γερασανά/Ασπροχόφι	507	179	170	240	215				
204. Δεβίξιανα	500	230	168	219	268				
205. Δραγοβέτσι/Έλαφος	120	58	56	77	76				
206. Δραμειοί	300	142	110	143	140				
207. Έλιξνα/Άρταπούλα	240	148	109	154	175				
208. Ζόρσιτα/Πεντόλακκος	310	150	110	215	211				
209. Θεριακίρι	250	100	92	145	122				
210. Κάτω Μουσιωτίτσα ^ε	450 ^η	186	145	230	215				
211. Κοπάνοι	300	136	131	246	230				
212. Κοσμηριά	320	203	162	247	262				
213. Κουλέσι	300	172	116	248	237				
214. Κριφοβό	220	107	83	153	139				
215. Κωστήριανη	200	74	63	74	115				
216. Λεγίτρορα/Μυροδάφνη	130	62	66	103	92				
217. Λογγιώτσα	35	19	19	35	38				
218. Λευτεροχόφι	80	32	25	50	43				
219. Λίτσα	431	182	102	225	243				
220. Μανωλίτσα	250	98	82	157	141				
221. Μελέγγιοί	500	165	144	233	240				
222. Μελιχοβο/Μελιά	150	83	63	95	97				
223. Μουσαβίνα	180	110	91 ^α	88	94				
224. Μούλες/Πέδβικα	120	60	69	103	94				
225. Μπταουσιό	400	181	165	197	230				
226. Μπιάρτζι/Επισκοπικό	65	29	32	52	49				
227. Μπτασιά	-	-	-	-	-				
228. Μπουράτσα/Αγ. Τριάδα	140	42	28	100	95				
229. Μπουρελίτσα/Κοιμηριά	160	111	80	142	123				
230. Παλιόχοφι (Μπτότσαφι)	250	67	56	88	83				

	1874		1895		1913	
	Σύνολο	Άρρενες Θήλεις				
236. Σερβισιάνα	655	30	19	72	60	60
237. Σιστηρόνι	150	52	46	72	60	60
238. Σκλιβανη	550	258	231	299	315	315
239. Τέροβο	790	302	251	345	374	374
240. Τόσκα/Αγλαδιές	520	248	207	336	366	366
241. Τσαρβεβίτσα/Δωδιώνη	350	165	109	176	177	177
242. Τσερτίσανη/Πλατάνια	400	181	96	143	181	181
Σύνολο νεαγιά:	(46)	(46)	(46)	(48)	(48)	(48)
Κάτωκοι	12.503	5.542	4.534	6.993	7.141	7.141
ΓΕΝΙΚΟ ΑΘΡΟΙΣΜΑ						
Χωριά:	(226)	(223)	(223)	(230)	(230)	(230)
Χριστιανοί:	91.060	45.308	43.496*	42.578	46.855*	46.855*
Σύνολο:						

α-ε. Βλ. παραπάνω, Πίνακα 1.
 ζ. Για τα 46 χωριά της επαρχίας Βελιάς, τα Σερβισιάνα (επαρχία Άρτας) και τη Ντεφεντίτσα (επαρχία Μετσόβου) ο πληθυσμός στον κατάλογο του 1874 δίνεται κατά οικογένειες, πολλαπλασιάζοντας επί 5, ακολουθώντας και το παράδειγμα των συγκριτικών πινάκων του καταλόγου αυτού.
 ζ. 80 οικογένειες κατά τον κατάλογο, αλλά η εγγραφή αυτή είναι σφαλμένη βλ. μέρος Γ', σημ. 135.
 η. Περιλαμβάνεται φητά και η Γοφίτσα.
 θ. Περιλαμβάνεται φητά και ο Μαγαλιός (=Άγιο Μουσαίουτσα).
 ι. Περιλαμβάνεται φητά και το Κωστήτσι.
 ια. Περιλαμβάνεται φητά και η Μετστιά.
 ιβ. Αντι. «Ραϊκόσι» γράφει «Μετσμπιτόσι» (=Πέντε Πηγάδια).
 ιγ. Το ποσό αυτό αφορίζει σε 44.661 και 42.595 αντίστοιχα.
 ιδ. Συνυπολόγισθη το «έλλειμμα» των 268 ανδρών και 8 γυναικών (μέρος Γ', σημ. 130).
 ιε. Περιλαμβάνεται φητά και το Τσιφλικιόπουλο.
 ις. Περιλαμβάνεται φητά και η Λάζιτσα.
 ιζ. Το ποσό αυτό υπολεί τη Ντεφεντίτσα στο Μέτσοβο και προσθέτει από την Παραινιλιά το (Κα-
 20-) Σούλι με 25 άντρες και 15 γυναίκες, αφαιρώντας έτσι σε 42.358 άντρες και 46.636 γυναίκες.

Καβαλαρίου	134	147	165	240	122	105	184	87	88
Καρυών Ζαγορίου	227	140	-	-	-	-	-	167	135
Καστανώνα	72	41	55	103	47	60	93	50	44
Μακρινού	99	87	88	163	67	114	197	78	65
Πέτρας	392	602	603	773	482	514	833	251	362
Ποταμιά								28	31
Τρίστενου	408	274	240	-	146	145	305	161	141
Φλαμπουραρίου	246	127	176	315	160	166	260	138	88
Σύνολο	3584	3331	3352	4522	2428	2419	4047	2286	2402
Άνω Καλαμά									
Αρετής	234	257	209	298	135	154	261	179	132
Βροντισμένης	112	172	178	219	120	200	249	151	204
Ιερομνήμης	433	335	232	382	105	232	324	257	215
Καταράκτη	180	232	165	289	100	115	224	143	88
Κουκλίων	742	1038	808	1085	433	412	1106	540	424
Μαζαρακίου	357	394	354	442	211	244	493	310	367
Μαυρονόρους	292	203	140	296	74	161	255	193	137
Παρακαλάμου	1421	1318	1240	1553	989	1042	1476	949	1000
Ρεπετιστής		363	271	342	157	147	292	173	151
Ριαχόβου	239	294	197	331	107	180	320	138	130
Σιταριάς	448	450	355	567	218	246	480	253	222
Σύνολο	4458	5056	4149	5804	2649	3133	5480	3286	3070
Άνω Πλωγανίου									
Αγ. Κοσμά	209	98	116	193	70	88	165	106	46
Βασιλικού	1125	766	684	986	431	507	860	416	254
Κακκολαίου	168	76	78	124	45	37	102	27	13
Κεφαλόβρυσου		463	587	1821	802	1062	1432	1122	1040
Κάτω Μερόπης	498	157	237	344	154	137	304	99	67
Μερόπης	317	88	81	169	45	88	173	67	19
Παλαίοπυργου	401	118	116	230	54	95	207	100	93
Ρουψιάς	194	85	109	139	46	46	117	57	55
Ωραιοκάστρου	317	275	160	225	91	116	184	114	76
Σύνολο	3229	2126	2168	4231	1738	2176	3544	2108	1663
Δεκλιβνακίου									
Αγ. Μαρίνης	382	309	253	405	132	206	321	178	182
Αργυροχωρίου	352	157	118	166	51	32	72	39	27
Βήσσανης	1002	671	615	926	371	417	660	365	426
Δελβινακίου	1202	1198	1076	1425	1067	884	1184	922	751
Καστανής	568	350	243	453	161	275	358	292	199

Κερασάβου	238	152	95	163	34	86	131	124	63
Κρυονερίου	246	238	174	303	79	122	245	162	122
Κτισμάτων	390	538	509	638	270	251	383	234	368
Λίμνης	335	290	223	373	125	199	304	154	126
Μαυροπούλου	284	444	436	576	180	235	355	174	171
Ορεινού Ξηροβάλτου	308	135	131	249	49	105	130	90	49
Περιστερίου	461	262	160	304	60	171	285	93	132
Ποντικατών	343	194	170	206	52	95	157	115	36
Στρατινίτσας	353	238	171	278	49	75	164	159	87
Τερισχίου	325	170	149	212	68	62	114	44	42
Φαραγγίου	136	50	52	62	25	49	45	27	26
Χαραυγής	377	463	344	513	182	206	338	154	126
Σύνολο	7302	5859	4919	7252	2955	3469	5246	3326	2933

Δερβιζιανων	247	348	369	435	263	248	430	232	217
Αλεποχωρίου Μπότσαρη	103	166	180	213	150	123	202	163	113
Άρδωσης	654	628	518	725	363	338	684	337	325
Αχλαδέας	391	485	489	621	312	283	524	265	329
Βαργιάδων	500	538	565	686	310	260	568	257	341
Γεωργάνων	517	558	575	693	459	389	677	396	397
Δερβιζιανων	193	243	263	307	178	202	299	165	180
Ελάφου	184	171	191	205	298	242	422	191	311
Μπετσιάς	245	269	274	376	255	187	393	228	154
Παλιοχωρίου Μπότσαρη	427	245	242	397	192	168	355	167	172
Πεντολάκου	286	421	542	588	431	455	690	441	505
Ρωμανού	102	180	196	207	150	217	232	171	101
Σερζιανών	216	339	370	416	320	322	483	280	310
Σιστρονίου	158	143	201	201	87	83	155	63	97
Σμυρτιάς	4065	4749	4917	6070	3768	3517	6114	3366	3552

Δωδώνης	207	226	247	293	148	132	307	149	128
Αγ. Αναστασίας	301	320	285	441	155	211	364	90	55
Δραγοψάς	316	368	350	458	239	224	451	175	290
Δραμεσιών	395	520	457	722	311	301	888	225	222
Δωδώνης	316	428	404	498	248	243	468	200	203
Κωστατιανής	298	386	349	509	237	235	541	235	237
Μαντείου	429	630	558	815	300	302	767	270	340
Μελίγγων	711	636	636	892	340	315	750	238	169

	Ψήφιας	314	355	276	505	134	222	472	114	146
Σύνολο		2576	3944	3562	5133	2112	2185	5008	1696	1790
Εγνατίας										
	Μεγάλης Γόστιας	651	716	655	889	499	453	934	392	403
	Μεγάλου Περιστερίου	868	1124	1169	1649	872	940	1701	717	693
	Μικρής Γόστιας	497	639	578	785	375	538	818	348	249
	Μικρού Περοστερίου	410	611	671	873	453	361	864	354	261
	Σισταίνων								184	201
	Χρυσοβίτσιας	760	954	1139	1464	1043	1100	1612	1100	993
Σύνολο		3186	4044	4212	5660	3242	3392	5919	3095	2800
Εκάλης										
	Ασφάκας	93	192	316	329	265	903	459	275	304
	Βαπατάδων	148	93	70	125	42	30	98	42	53
	Βλαχατάνου	213	158	128	204	82	100	209	84	64
	Γαβρισίων	217	190	198	267	95	162	245	134	108
	Λιγοφάς	398	588	301	487	186	302	481	214	234
	Μεταμόρφωσης			144	154	90	114	253	853	753
	Πετσαλίου	223	329	415	464	345	355	479	324	461
Σύνολο		1292	1550	1572	2030	1105	1966	2224	1926	1977
Ευρυμένων										
	Βασιλόπουλου	331	254	164	285	109	182	300	165	199
	Δελβινακόπουλου	275	310	274	368	149	168	323		123
	Κληματιάς	940	1057	981	1267	619	642	1095		712
	Κοκκινοχώματος	386	179	154	232	75	106	198		75
	Λευκοθέας	468	316	236	321	99	119	232		92
	Παλιουρής	155	231	185	224	112	143	235		164
	Ράϊκου	146	149	107	182	45	102	180	87	55
	Σουλοπούλου	271	264	210	276	101	96	186		105
Σύνολο		2972	2760	2311	3155	1309	1558	2749	252	1525
Ζίτσας										
	Δαφνοφύτου	334	291	233	347	118	187	296	63	115
	Ζίτσας	220	1332	1071	1553	1016	1015	1523	890	1014
	Καρίτσας	673	554	545	758	393	422	720	365	364
	Λιθίνου	203	233	223	247	105	94	222	141	116
	Προτόπαππα	1000	882	847	1230	576	676	1184	463	591
Σύνολο		2430	3292	2919	4135	2208	2394	3945	1922	2200
Ιωαννιτών										
	Ιωαννίνων	20485	32315	34997	20179	40130	44829	27147	56699	61629
	Εξοχής								114	1541
	Μαρμάρων	692	887	911	1045	840	1167	1242	1556	2169

Νεοχωρίτουλου	133	208	189	205	234	335	339	1848	1296
Σταυρακίου	371	484	732	539	1690	2848	1037	2508	3568
Σύνολο	21681	33894	36829	21968	42894	49179	29765	62725	70203
Καλπακίου									
Άνω Ραβένιων	454	335	331	503	252	195	374	168	140
Γεροπλατάνου	358	315	316	425	200	194	373	153	194
Δολιανών	1120	1873	1059	1237	980	1044	1227	1168	769
Καλπακίου	970					586	536	759	754
Κάτω Ραβένιων	364	287	250	343	182	145	270	133	101
Μαυροβουνίου	209	112	86	141	56	30	97	63	37
Νεγρᾶδων	304	286	569	341	448	249	331	185	136
Χρυσορράχης	433	432	405	537	254	233	521	245	193
Σύνολο	4212	3640	3016	3527	2372	2676	3729	2874	2324
Κατσανοχωρίων									
Αετοράχης	273	229	214	285	161	219	263	159	136
Ελληνικού	166	669	701	1003	603	561	1014	604	624
Καλεντζίου	383	384	477	533	359	338	541	300	362
Κορίπανης	174	157	129	214	89	94	176	117	66
Μονολιθίου		492	425	682	279	345	666	333	326
Πηγαδιών	194	237	240	375	191	263	410	139	148
Πλασίων	356	380	328	539	331	256	564	255	205
Πλατανούσας		1144	882	1407	619	590	1173	525	460
Φορτσίου	383	354	325	455	230	238	427	247	208
Σύνολο	1929	4046	3721	5493	2862	2904	5234	2679	2535
Κεντρ. Ζαγορίου									
Αγ. Μηνά	144	93	106	154	71	77	121	53	46
Άνω Πεδινών	344	259	374	401	274	209	367	170	202
Αρίστης	512	488	393	485	251	273	480	210	214
Ασπραγγέλων	562	343	387	456	775	237	403	208	273
Βίτσας	374	183	220	485	163	140	424	153	137
Δικορύφου	313	128	97	307	43	51	163	111	66
Διλόφου	114	54	54	98	33	37	94	42	39
Διποτάμου	110	77	81	102	58	52	100	23	43
Ελάτης	123	69	47	118	26	47	128	46	42
Ελαφότοπου	577	391	506	639	404	97	297	88	134
Καλουτά	194	92	104	205	51	54	133	41	44
Κάτω Πεδινών	475	350	919	575	695	93	277	68	87
Μανασσή	120	63	62	105	22	47	76	31	37
Μεσοβουνίου	219	144	130	195	58	63	205	74	73

Μονοοεννοριου		223	104	133	244	126	139	231	132	164
Σύνολο		4404	2838	3613	4569	3050	1613	3499	1450	1601
Κονιτισης		297	413	287	384	134	71	219	102	113
Αγ. Βαρβάρας		893	821	977	1280	610	513	1145	386	431
Αετόπετρας		195	315	341	436	232	214	355	196	192
Αηθνοχωριου			406	302	504	243	178	344	207	203
Αμαράντου		519	405	385	717	151	87	503	125	115
Αρμάτων		198	223	217	290	147	113	202	81	62
Γαναδιού		251	150	118	185	63	110	147	103	76
Ελευθέρου		234	278	310	415	170	187	343	182	135
Εξοχής		275	412	207	247	97	58	163	107	60
Ηλιόραχης			197	220	225	164	154	214	149	139
Καβασιλων		122	163	155	187	90	67	157	49	57
Καλλιθέας		153	245	276	314	238	253	331	221	196
Κλειδιωνιάς			298	314	353	248	237	351	217	217
Κονιτισης		1959	3716	3542	2372	3226	2859	2899	2858	2871
Μαζιου		206	317	368	400	284	257	382	304	327
Μελισσάπετρας		231	199	272	325	149	188	289	143	120
Μολιτιης		219	150	134	221	73	107	186	86	67
Μολυβδοσκεπαστου		313	233	200	307	98	188	246	173	103
Μοναστηριου		159	141	143	171	65	99	153	108	53
Νικάνορος		157	139	171	197	107	47	164	57	75
Πάδων		344	150	138	233	64	144	140	91	67
Παλαιοσελλιου		403	280	230	388	153	180	357	136	112
Πηγης		339	362	398	509	225	191	387	199	206
Πουρνιάς		421	366	270	450	107	123	335	124	71
Πύργου		502	367	355	538	158	125	362	168	157
Σύνολο		8390	10746	10330	11648	7296	6750	10374	6572	6225
Μαστοροχωριών		269	37	160	275	83	90	194	78	83
Βούρμπιανης		667	640	216	482	194	232	366	148	141
Γοργοποτάμου		280	142	179	320	128	90	261	73	69
Δροσσιτηής		548	398	554	661	399	336	635	264	226
Καστανέας		603	394	380	609	176	244	440	205	213
Κεφαλοχωριου		299	81	256	351	188	235	517	195	312
Λαγκάδας		199	189	318	358	281	181	468	201	217
Οξύας		271	38	142	267	61	136	268	98	94

Πλαγιάς	403	62	208	354	187	218	514	173	112
Πληκαρίου	297	46	243	340	188	151	322	133	150
Πυρσάγιαννης	910	394	513	805	290	381	568	293	377
Χιονάδων	280	65	105	244	14	72	189	52	78
Σύνολο	5026	2486	3274	5066	2189	2366	4742	1913	2072
Μετσόβου									
Ανγλίου	441	510	557	795	577	653	994	668	610
Ανθοχωρίου	425	420	397	663	268	312	631	235	350
Βοτanosίου	200	307	327	350	273	328	416	305	262
Μετσόβου	2156	2798	2976	3434	2823	2705	3789	2917	3195
Σύνολο	3222	4035	4257	5242	3941	3998	5830	4125	4417
Μολοσσών									
Αετόπετρας	402	188	118	261	68	96	205	118	144
Βερενίκης	290	434	442	573	281	222	404	804	301
Βουτσαρά	338	428	268	348	142	205	307	160	150
Βροσίνας	211	425	306	306	231	170	293	178	178
Βρυσούλας		197	136	228	80	59	175	147	117
Γιουργάνιστας	127	185	176	203	105	139	166	91	89
Γκριμπόβου	501	508	383	571	207	179	396	237	200
Γρανίτης	231	375	337	464	180	298	488	232	187
Γραντισσοπούλας	291	254	185	291	91	157	201	172	100
Δεσποτικού	551	408	332	483	165	201	275	177	172
Δοβλάς	163	236	225	271	150	118	217	103	113
Εκκληροχωρίου	483	297	210	343	103	111	250	103	95
Ζαλόγκου	242	388	397	515	203	210	496	279	279
Καλοχωρίου	191	193	149	206	82	75	135	105	83
Κουρέντων	466	436	372	554	194	242	496	247	238
Πολυδώρου	316	384	312	482	128	171	452	277	147
Ραδοβιζίου	289	404	419	498	287	252	449	232	207
Ριζού	317	248	175	285	99	126	256	171	84
Φωτεινού	169	119	80	130	35	80	113	60	48
Χίνκας	384	383	346	501	312	264	673	285	207
Σύνολο	5962	6460	5368	7513	3143	3375	6447	3618	3139
Μπιζανίου									
Αμπελειάς	100	260	268	273	225	276	350	265	324
Ασβεστοχωρίου	307	401	402	495	335	368	558	329	312
Κόντσικας	505	479	506	664	340	403	681	326	303
Κοσμηράς	735	583	565	836	425	517	921	477	497
Μανολιάσης	482	465	446	577	302	361	576	239	307

	Μπιτζανίου	258	342	382	426	345	367	474	331	409
	Πεδινής	552	730	787	833	809	912	1107	1085	2089
	Σύνολο	2939	3260	3356	4104	2781	3204	4667	3052	4241
Παμβώτιδος	Ανατολικής	415	635	531	799	308	285	696	161	147
	Βασιλικής	202	363	363	421	405	512	693	457	493
	Δαφνούλας	362	600	679	791	573	673	967	415	374
	Δροσοχωρίου		662	723	804	751	763	881	775	815
	Ηλιοκαλής	262	383	408	471	424	466	573	464	422
	Καστρίτσας	451	661	657	768	656	754	957	747	668
	Κατσικά	802	1299	1486	1561	1761	2087	2166	2566	2871
	Κουτσελιού	698	1023	1143	1348	1010	1219	1550	1250	1413
	Κράψης	882	513	707	1259	277	245	1186	210	153
	Λογγάδων	486	634	683	758	714	832	988	863	874
	Μουζακαίων	219	463	484	556	416	505	653	498	450
	Πλατανιάς	338	405	439	490	396	453	573	703	698
	Πλάτανος									245
Χαροκοπίου		407							408	332
	Σύνολο	5117	8048	8303	10026	7711	8794	11883	9762	9925
Πασαρώνος	Αγ. Ιωάννου	109	117	222	195	553	598	395	671	744
	Αναργύρων	344	242	236	390	164	172	355	131	116
	Ανω Λαψίστης	208	320	339	361	288	479	447	400	360
	Βαγεντίου	162	153	130	194	94	97	193	85	76
	Βουνοπλαγιάς	405	440	477	527	496	567	624	625	883
	Γραμμένου	749	616	589	881	342	268	657	203	320
	Ελεούσης	727	1158	1302	1438	1512	1835	1965	2213	2805
	Ζωδοχου	250	288	294	357	259	295	402	348	387
	Κάτω Λαψίστης	181	256	365	352	296	396	483	383	414
	Λοφίσκου	353	134	109	197	52	103	212	65	64
	Λύγγου	371	436	348	479	216	263	451	153	111
	Μεγάλου Γαρδικίου	135	174	182	199	169	202	258	211	211
	Νεοχωρίου	179	222	270	297	192	245	340	225	303
	Περάτη	186	162	152	215	100	104	192	89	74
	Πετραλώνων	151	293			272	312	477	184	166
	Πολυλόφου	438	386	346	580	221	243	585	161	310
	Ροδοτοπίου	685	760	768	918	730	887	1124	1050	1108
	Σύνολο	5633	6157	6129	7580	5956	7066	9160	7197	8452

Περάματα	Αμφιθέας	216	198	247	285	251	388	386	496	555	
	Κρανούλας		339	443	460	412	510	572	628	600	
	Κρύας	317	405	499	546	475	522	616	579	689	
	Κρυόβρυσης	193	297	336	384	173	172	366	102	153	
	Λιγκιάδων	272	139	190	356	137	147	270	114	204	
	Μάζιας	267	437	444	556	308	343	519	303	330	
	Περάματος	692	1026	1238	1007	2309	2626	1459	1900	2693	
	Περιβλέπτου	517	337	452	477	397	428	525	466	509	
	Σπόθοι								17	10	
	Σύνολο	2474	3178	3849	4071	4462	5136	4713	4605	5743	
Πραμάντων	Αμπελοχωρίου	451	472	379	723	172	198	651	146	129	
	Πραμάντων	2344	1700	1760	3706	1687	1585	3360	1486	1845	
	Ραφταναίων	995	1252	1153	1585	588	223	1130	158	220	
Σύνολο	3790	3424	3292	6014	2447	2006	5141	1790	2194		
Σελλών	Αγ. Ανδρέου	212	297	263	335	163	121	291	90	119	
	Αγ. Νικολάου		209	261	296	163	142	253	141	119	
	Ανθοχωρίου	299	196	197	251	115	108	228	92	103	
	Αρτοποιίας	288	315	307	464	217	228	380	211	190	
	Ασπροχωρίου	405	384	326	506	107	110	455	79	55	
	Βαλανιδιάς	278	295	282	411	175	160	297	99	109	
	Ζωτικού	425	489	438	590	361	285	503	211	260	
	Καταμάχης	163	210	185	223	159	141	186	94	100	
	Κερασέας		376	302	380	187	129	354	106	98	
	Κουμαριάς		337	348	427	206	240	380	153	144	
	Λίππας	443	570	507	729	324	280	639	233	193	
	Μπισουσιών	567	375	336	466	184	165	439	181	167	
	Παρθαλίτης	253	280	263	335	186	160	310	107	103	
	Πλατανίων	309	274	251	414	150	219	421	195	123	
	Σενίκου	345	509	491	631	323	298	579	221	212	
	Σύνολο	3987	5116	4757	6458	3020	2786	5715	2213	2095	
	Τζουμέρκων	Βαπτιστού		334	403	575	369	512	732	315	195
		Κέδρος	82	194	-	-	-	-	-	79	47
		Μιχαλιτσίου	408	581	639	868	691	597	1057	348	271
Παλαιοχωρίου Σιράκου		457	439	334	509	142	146	394	129	143	
Πετροβουνίου		84	176	1033	1239	861	977	1551	136	119	
Ποτιστικών	202	213	-	-	-	-	-	66	74		

Προσήλιου	290	324	352	429	273	259	458	159	142
Χουλιαράδων	709	617	498	989	417	442	1106	346	237
Σύνολο	2232	2878	3259	4609	2753	2933	5298	1578	1228
Τύμφης	115	32	25	315	33	19	186	32	23
Βραδέτου	330	205	215	326	83	152	278	94	109
Βρυσοχωρίου	164	52	75	115	49	67	108	66	40
Ηλιοχωρίου	124	92	53	197	62	89	163	49	67
Καπεσάβου		220	271	252	229	180	223	187	110
Κήπων	90	52	46	324	53	83	246	88	78
Κουκουλίου	450	127	199	512	120	147	369	96	127
Λαίστης	255	188	186	282	122	113	214	72	65
Λεπτοκαρυάς	205	129	132	195	61	79	190	74	48
Νεγάδων	245	144	140	557	178	202	525	186	233
Σκαμνελίου	254	125	343	587	450	329	630	304	488
Τσεπελόβου	291	192	203	263	139	158	243	116	105
Φραγκάδων									
Σύνολο	2523	1558	1888	3925	1579	1618	3375	1364	1493

ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	1928		1951		1961		1971		1981		1991		2001	
		Συνολικός Πληθυσμός	Συνολικός πληθυσμός	Συνολικός πληθυσμός	Πραγμ./Νόμιμος Πληθυσμός										
Αετομηλίτσης	Αετομηλίτσης	151		151	299	114	299		299	75	217		217		304
Βαθυπέδου	Βαθυπέδου	181	119	119	114	421	421	35	421	62	453	66	453	66	100
Βοβούσης	Βοβούσης	387	106	106	217	439	439	135	439	190	359	136	359	136	179
Διαστράτου	Διαστράτου	669	469	469	623	790	790	462	790	404	729	434	729	434	487
Καλαριτών	Καλαριτών	482	363	363	357	1124	1124	268	1124	231	836	156	836	156	223
Λάβδανης	Λάβδανης	513	175	175	191	278	278	86	278	192	221	130	221	130	132
	Διμοκρορίου	178			97	180	180	49	180	65	131	135	131	135	90
	Σύνολο	691	1232	1232	288	458	458	135	458	257	2946	265	2946	265	222
Ματσουκίου	Ματσουκίου	406	253	253	310	843	843	257	843	354	903	232	903	232	543
Μηλέας	Μηλέας	704	738	738	859	1140	1140	628	1140	566	1034	604	1034	604	618
Νήσου Ιωαννίνων	Νήσου Ιωαννίνων	559	505	505	463	596	596	465	596	464	664	348	664	348	347
Παπίγκου	Παπίγκου	332	220	220	212	493	493	144	493	156	376	183	376	183	357
Πρωγωνιανής	Πρωγωνιανής	1053	821	821	763	705	705	872	705	608	518	583	518	583	583
	Δολού	358	71	71	166	218	218	105	218	77	160	46	160	46	71
	Δρυμάδων	342	179	179	111	219	219	33	219	87	141	82	141	82	129
	Σταυροσκιαδίου	290	85	85	95	162	162	48	162	53	164	32	164	32	97
	Σύνολο	2043	1156	1156	1135	1304	1304	1058	1304	825	983	743	983	743	880
Σιράκου	Σιράκου	244	47	47	18	2067	2067	11	2067	77	1744	141	1744	141	273
Φούρκας	Φούρκας	444	214	214	178	574	574	93	574	68	383	56	383	56	206

	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ						ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%)				
	1951	1961	1971	1981	1991	2001	1951-1961	1961-1971	1971-1981	1981-1991	1991-2001
Νομός Ιωαννίνων	152.842	154.640	134.691	147.304	158.193	170.238	1,18%	-12,90%	9,36%	7,39%	7,61%
Δ. Αγ. Δημητρίου	8226	8396	5857	6771	6019	6502	2,07%	-30,24%	15,61%	-11,11%	8,02%
Δ. Ανατολής	1776	2168	3173	4191	5578	7198	22,07%	46,36%	32,08%	33,09%	29,04%
Δ. Ανατ. Ζαγορίου	3331	3352	2428	2419	2286	2402	0,63%	-27,57%	-0,37%	-5,50%	5,07%
Δ. Άνω Καλαμά	5056	4149	2649	3133	3286	3070	-17,94%	-36,15%	18,27%	4,88%	-6,57%
Δ. Άνω Πωγωνίου	2126	2168	1738	2176	2108	1663	1,98%	-19,83%	25,20%	-3,13%	-21,11%
Δ. Δεκλβινακίου	5859	4919	2955	3469	3326	2933	-16,04%	-39,93%	17,39%	-4,12%	-11,82%
Δ. Δερβίζιανων	4749	4917	3768	3517	3356	3552	3,54%	-23,37%	-6,66%	-4,58%	5,84%
Δ. Δωδώνης	3944	3562	2112	2185	1696	1790	-9,69%	-40,71%	3,46%	-22,38%	5,54%
Δ. Εγνατίας	4044	4212	3242	3392	3095	2800	4,15%	-23,03%	4,63%	-8,76%	-9,53%
Δ. Εκάλης	1550	1572	1105	1966	1926	1977	1,42%	-29,71%	77,92%	-2,03%	2,65%
Δ. Ευρυμένων	2760	2311	1309	1558	1540	1525	-16,27%	-43,36%	19,02%	-1,16%	-0,97%
Δ. Ζίτσας	3292	2919	2208	2394	1922	2200	-11,33%	-24,36%	8,42%	-19,72%	14,46%
Δ. Ιωαννιτών	33894	36829	42894	49179	62725	70203	8,66%	16,47%	14,65%	27,54%	11,92%
Δ. Καλπακίου	3640	3016	2372	2676	2874	2324	-17,14%	-21,35%	12,82%	7,40%	-19,14%
Δ. Κατσανοχωριών	4046	3721	2862	2904	2679	2535	-8,03%	-23,09%	1,47%	-7,75%	-5,38%
Δ. Κεντρ. Ζαγορίου	2838	3613	3050	1613	1450	1601	27,31%	-15,58%	-47,11%	-10,11%	10,41%
Δ. Κονίτσας	10746	10330	7296	6750	6572	6225	-3,87%	-29,37%	-7,48%	-2,64%	-5,28%
Δ. Μαστοροχωριών	2486	3274	2189	2366	1913	2072	31,70%	-33,14%	8,09%	-19,15%	8,31%
Δ. Μετσόβου	4035	4257	3941	3998	4125	4417	5,50%	-7,42%	1,45%	3,18%	7,08%
Δ. Μολοσσών	6460	5368	3143	3375	3618	3139	-16,90%	-41,45%	7,38%	7,20%	-13,24%
Δ. Μπιζανίου	3260	3356	2781	3204	3052	4241	2,94%	-17,13%	15,21%	-4,74%	38,96%
Δ. Παμβώπιδος	8048	8303	7711	8794	9762	9925	3,17%	-7,13%	14,04%	11,01%	1,67%
Δ. Πασαρώνας	6157	6129	5956	7066	7197	8452	-0,45%	-2,82%	18,64%	1,85%	17,44%
Δ. Περάματος	3178	3849	4462	5136	4605	5743	21,11%	15,93%	15,11%	-10,34%	24,71%
Δ. Πραμάντων	3424	3292	2447	2006	1790	2194	-3,86%	-25,67%	-18,02%	-10,77%	22,57%
Δ. Σελλών	5116	4757	3020	2786	2213	2095	-7,02%	-36,51%	-7,75%	-20,57%	-5,33%
Δ. Τζουμέρκων	2878	3259	2753	2933	1578	1228	13,24%	-15,53%	6,54%	-46,20%	-22,18%
Δ. Τύμφης	1558	1888	1579	1618	1364	1493	21,18%	-16,37%	2,47%	-15,70%	9,46%
Κ. Αετομηλίτσας	-	-	-	75	277	304	-	-	-	269,33%	9,75%
Κ. Βαθυπέδου	119	114	35	62	66	100	-4,20%	-69,30%	77,14%	6,45%	51,52%
Κ. Βοβούσας	106	217	135	190	136	179	104,72%	-37,79%	40,74%	-28,42%	31,62%
Κ. Διστράτου	469	623	462	404	434	487	32,84%	-25,84%	-12,55%	7,43%	12,21%
Κ. Καλαριτών	363	357	268	231	156	223	-1,65%	-24,93%	-13,81%	-32,47%	42,95%
Κ. Λάβδανης	175	288	135	257	265	222	64,57%	-53,13%	90,37%	3,11%	-16,23%
Κ. Ματσουκίου	253	310	257	354	232	543	22,53%	-17,10%	37,74%	-34,46%	134,05%
Κ. Μηλέας	738	839	628	566	604	618	13,69%	-25,15%	-9,87%	6,71%	2,32%
Κ. Νήσου Ιωαννίνων	505	463	465	464	348	347	-8,32%	0,43%	-0,22%	-25,00%	-0,29%
Κ. Παπόγκου	220	212	144	156	183	357	-3,64%	-32,08%	8,33%	17,31%	95,08%
Κ. Πωγωνιανής	1.156	1.135	1.058	825	743	880	-1,82%	-6,78%	-22,02%	-9,94%	18,44%
Κ. Σιράκου	47	18	11	77	141	273	-61,70%	-38,89%	600,00%	83,12%	93,62%
Κ. Φούρκας	214	178	93	68	56	206	-16,82%	-47,75%	-26,88%	-17,65%	267,86%

ΠΙΝΑΚΑΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

1. A.E. : Ανώνυμη Εταιρεία.
2. Δευτερογενής τομέας : Ο τομέας της μεταποίησης των πρώτων υλών.
3. E.E. : Ετερόρρυθμη Εταιρεία.
4. Εξαρτημένες μεταβλητές : Οι μεταβλητές που συνδέονται με τρόπο που η μεταβολή της μίας συνεπιφέρει και την μεταβολή της άλλης.
5. E.Π.Ε. : Εταιρεία περιορισμένης Ευθύνης.
6. ΕΣΥΕ : Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος.
7. Μόνιμος πληθυσμός : Όσοι διαμένουν μόνιμα σε ένα δήμο-κοινότητα.
8. Νόμιμος πληθυσμός : Οι εγγεγραμμένοι κάτοικοι του δήμου ή κοινότητας.
9. Ο.Ε. : Ομόρρυθμη Εταιρεία.
10. Π.Ε.Π. Ηπείρου : Πρόγραμμα χρηματοδότησης μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
11. Πραγματικός πληθυσμός : Οι παρόντες την ημέρα της απογραφής στο δήμο-κοινότητα.
12. Πρωτογενής τομέας : Ο τομέας που παράγει τις πρώτες ύλες.
13. Τριτογενής τομέας : Σε αυτόν ανήκουν οι δημόσιες υπηρεσίες, η υγεία, η εκπαίδευση, κ.ά..
14. Φυσική κίνηση πληθυσμού : Ο αριθμός των εν ζωή ατόμων που προκύπτει από την αφαίρεση του αριθμού των θανάτων από αυτόν των γεννήσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΗΓΩΝ

- Διεύθυνση Εμπορίου και Βιομηχανίας Ιωαννίνων.
- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ιωαννίνων (ΕΣΥΕ).
- Εμπορικό Επιμελητήριο Ιωαννίνων.
- Ήπειρος Α.Ε., Αναπτυξιακή εταιρεία.
- Οργανισμός Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΕΔΚ).
- Περιφέρεια Ηπείρου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

- Αθανασίου, Λ., «Μέθοδοι και τεχνικές έρευνας στις επιστήμες της αγωγής», Ιωάννινα, 2000.
- Βακαλόπουλος, Κων., Απ., «Ιστορία της Ηπείρου», εκδόσεις Ιστορία Ηρόδοτος, 2003.
- Έμκε-Πουλοπούλου, Ήρα, «Το δημογραφικό», εκδόσεις Έλλην, 1994.
- «Η γεωγραφία της ελληνικής γεωργίας», Υπουργείο Γεωργίας-Διεύθυνση αγροτικής πολιτικής και τεκμηρίωσης(Τμήμα τεκμηρίωσης), Αθήνα, 2001.
- «Κίνηση επιχειρήσεων: ποσοτικά στοιχεία τριμήνου Ιουλίου-Σεπτεμβρίου 2004» στο περιοδικό “Προοπτική Ανάπτυξη”, Ιωάννινα, Ιανουάριος-Μάρτιος 2004, τεύχ. 7^{ον} : 18-19.
- «Κίνηση επιχειρήσεων: ποσοτικά στοιχεία τριμήνου Ιουλίου-Σεπτεμβρίου 2004» στο περιοδικό “Προοπτική Ανάπτυξη”, Ιωάννινα, Απρίλιος-Ιούνιος 2004, τεύχ. 8^{ον} : 16-17.
- «Κίνηση επιχειρήσεων: ποσοτικά στοιχεία τριμήνου Ιουλίου-Σεπτεμβρίου 2004» στο περιοδικό “Προοπτική Ανάπτυξη”, Ιωάννινα, Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2004, τεύχ. 9^{ον} : 14-15.
- Κοκολάκης, Μ., «Το ύστερο Γιαννιώτικο Πασαλίκι: Χώρος, διοίκηση και πληθυσμός στην τουρκοκρατούμενη Ήπειρο (1820-1913)», εκδόσεις Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα, 2003.
- «Μελέτη χωροταξικού σχεδίου περιφέρειας Ηπείρου», ΥΠΕΧΩΔΕ-Διεύθυνση Χωροταξίας, Αθήνα, 1998.